

-----
* مهجۃ الابرار *

* شرح *

* لجنة الاسرار *

-----
* اثر صالح *

* اشبو كتابك طبع ونشرینك حقوق *

* امتیازی با اراده علیه مومی الیه *

* مخصوص صدر *

❦ جدول خطا و صواب ❦

صواب	خطا	سطر	صفحه
حضرانك	حضرانك	۸	۲
صفة	صفة	۸	۲
اضافت	اضافت	۸	۹
الغافل	الغافل	۳	۵
كيفية	كيفية	۵	۱۵
منزلة	منزلة	۱۷	۱۶
مرتبة	مرتبة	۲۵	۱۷
محبت	محبت	۹	۲۱
همزه	همزه	۲۵	۲۳
يلا ندر	يلا ندر	۲۴	۲۵
سحره نك	سحره نك	۱۲	۲۷
مودى	مودى	۱۵	۳۹
خانك	خانك	۲۵	۴۳
بى	بى	۲۵	۴۴
عربیده	عربیده	۱۴	۴۸
حلال	حلال	۶	۴۹
واقع	واقع	۱۶	۵۰
خوبى	خوابى	۹	۵۱
بركف	بركب	۱۱	۵۲
دينور	دينوز	۳	۵۴
بوراده	بوراده	۳	۵۵
اذا كانت	اذا كانت	۷	۵۶
ديسه ل	ديسه ل	۲۰	۵۶

صواب	خطا	سطر	صفحه
برديده	برديده	۶	۵۷
بويانمرل	بويانمرل	۲	۵۸
بر	بر	۶	۵۸
حال	حال	۶	۵۸
كنج	كنج	۱۳	۵۸
حال	حال	۱۴	۵۸
يعنى	يعنى	۲۳	۵۹
ومناسبتدر	مناسبدر	۲	۶۳
قلع	قلعه	۱۹	۶۴
خود	خود	۷	۶۶
آکا	اکله	۱۴	۶۷
اوامر	وامر	۱۶	۶۸
خلخال	حلحال	۱۲	۶۹
وقته	وقته	۱۳	۷۰
اضافيدر	اضايدر	۶	۷۴
اشباه	اشا	۹	۷۷
بدیددر	بدیددر	۶	۷۹
سكون	سكون	۷	۸۶
رويمال	ويمال	۱۰	۸۸
نانك	نانك	۲۲	۸۹
پنه	پنه	۲۱	۹۳
رزات	رزات	۱۱	۹۶
سختست	سختست	۱۲	۹۸
پرد	پرد	۱۴	۹۹

صحیفه	سطر	خطا	صواب
۱۰۱	۱	کابجه	کابجه
۱۰۱	۱۱	سفلیدن	سفلیدن
۱۰۳	۱۹	رشحه	رشحه
۱۰۶	۲۱	کرچنین	کرچنین
۱۰۶	۲۵	عرله	عرله
۱۰۷	۱۹	العرلة	العرلة
۱۰۹	۲۱	غنججه سی	غنججه سی
۱۱۰	۱۷	سراسرا	سراسر
۱۱۱	۲۲	طلاق	اطلاق
۱۱۳	۲۰	اصطلاحانی	اصطلاحانی
۱۱۴	۱	رزمرو و اشارتله	رزمرو و اشارتله
۱۱۴	۴	فیلوب	فیلوب
۱۱۵	۳	لهیه	الهیة
۱۱۵	۱۰	عاصی بن	عاص بن
۱۱۵	۱۵	یوردیلر	یوردیلر
۱۱۸	۲۲	آمه	آدمه
۱۲۰	۲۴	ورژنده	ورژنده
۱۳۶	۱	یوندرکه	یوناندرکه
۱۳۸	۲۳	بیت	..
۱۳۸	۲۴	بکشت	بکشت
۱۴۷	۱۰	بصورة	بصورة
۱۴۵	۶	اختر	اختر
۱۵۵	۱۳	اولسه	اولسه
۱۵۸	۲۵	ایریشهل	ایریشهله

صحیفه	سطر	خطا	صواب
۱۵۹	۱۵	لهیدن	لهیدن
۱۶۴	۱۴	ابوعلی	ابوعلی
۱۶۶	۲۴	زفانوش	زفانوش
۱۶۸	۷	ارسططالاس الهیانه	ارسططالاس الهیانه
۱۶۸	۱۱	معتب	معاقب
۱۶۹	۱۸	سکر	سکر
۱۷۱	۱	بین لدفتین	بین الدفتین
۱۷۱	۱۲	لدندن	لدندن
۱۷۱	۲۱	شیخوخته	شیخوخته
۱۷۱	۲۲	استدعا	استدعا
۱۷۲	۲۰	غیردن	غیردن
۲۷۳	۱۱	اوراددر	اوراده در
۱۷۸	۲	الب	لبالب
۱۷۳	۷	صفائلری	صفائلری
۱۸۳	۱۴	قضاائلری	قضاائلری
۱۸۶	۹	کلمین	کلمین
۱۸۶	۱۵	دولله	دوالله

✽ رجال دوات علیه دن معارف عمومیه نظارت ✽
 ✽ جلیله سی مکتوبی سعادتمند زهت ✽
 ✽ افندیك تفریض لریدر ✽

مولانا (جامی) قدس سره السامی که ✽ پیمانه معرفتک زند دل
 آگاه اخلاصی ✽ و خزانة حقیقتک صدر آرای مجلس
 خاص الخاصیدر (لحرره) سلافة زلدن علوم درته خم ✽
 قد کان باقیة من جرعة السلف (نصیب جامی سرمست
 فیض شد آن نیز ✽ لم یبق فی الدن الا العکر الخلف ✽ مفهومک
 مصداق حقیقتی اوله رقی علوم ظاهره و باطنه ده مقیدات
 مشوره سیله (ان من البیان لیسعرا) مدلول شریفک عقود
 معانیستی صورتله حل ایتمش و مسودات منظومه سیله (ان من الشعر
 لحکمة) منظوق منیفک و جنات مضامینی نوجهله اغارتمش
 اولادینی چار اقطار جهانده متداول آیای اشتهار اولان مصنفات
 جلیله سیله منظور و معلوم عالمیان و بوجهله علو فضائل و کالات
 ذاتیه سی مستغنی تفصیل و بیاندر ✽ و مشار الیه کوه کنجینه
 حقایق ✽ و درر کرانه های دریای دقایق اولان جله قصاید
 نفیسه زندن (لجة الاسرار) عنوانیله بنام و عوذة العقاب
 خواص انام اولان قصیده نصیحه لرینک هر بیتی پیرایه
 طاق بیت عزت ✽ و هر مصرعی دروازه کشای دیوانخانه
 قدسیت ✽ اولغه شایان ✽ و فقط رموز و نکات غامضه سی
 محتاج شرح و بیاندر ✽ بنابرین معارفندان زمانه ک سر بلندی
 عساکر نظامیه شاهانه یکباشیلرندن ✽ و مکتب اعدادیه
 ملوکانه مخیران معلمیندن (السید محمد صالح افندی) قصیده
 مذکوره اوزرینده اشب و شرح مکملی تألیف و ترتیب

(و مہجۃ الارار) اسمیله تلقیب ایتمش ✽ و بونده حقا که حقایق مرام
 ناظمی حقیله میدانہ فوایدیندن ✽ و بیجه بیجه فواید عظیمه درج
 و علاوہ ایلدیکندن بشقه لسان فارسیک کافہ ضوابط و قواعدینی
 تمام و فوایدیله برابر افصاح و ایضاح ایلمش اولمسیله خواهشگران
 علوم ✽ و معارف ایچون نه درجه باعث استفادہ اولادینده مطالعہ
 یورہ حق ذواتک شہادت وجدانیدری کافی اولدینندن بونک
 ستایش متن متینی معرضنده (لله در امام طالما سطعت) (انوار
 افضاله من علمه السامی) الفاظه اسکریت اسماعنا طریبا ✽ کائما لحر
 تسقی من صفا الجام (وثنای شرح کرین دانشینی خصوصنده
 دخی (لله شرح به شرح الصدور لنا ✽ کانه الدر
 اوازهار اکام) (قد اسکر السمع اذ تنلی عجائبه ✽
 و الاسکر لاغر و معروف من الجام) منظومه لرینک
 رحیق مزایای نشاط افزالینی ✽ افراغ ساغر
 حسن بیان ابدک مؤلفک مساعی
 جلیله سنی تبریک ایدرز

✽ تراب اقدام اهل معرفت ✽
 ✽ مکتوبی معارف محمد زهت ✽

✽ مجلس کبر معارف اعضای فضائل ✽
 ✽ اتسامندن عزت او خواجه مجید ✽
 ✽ افندیك تقریضلر پدر ✽

(لجة الاسرار) که بحر خطم حق بقدر منشعب بر نهر معنادر فضای
 بی انتهای عرفانک طوداشمی ✽ و نسخه کبرای انسانیک اکل
 و اتمی ✽ مولانا (جامی) قدس الله سره السامی حضرتلرینک
 منبع ماء حیات جاودانی ✽ و مداد حروف عالیات ایله جاری اولان
 قلم نورانیلرندن نبعان و فیضان ایدوب مواد کلمات تاماته روح
 و معنی بخش ایلان نفس مسیحا دن استفاضه یه قابل عوالم حضرات
 خمسی سیرایدن سرأر اخیاره ✽ و مشرق انوار تجلی اولان قلوب
 ابراره وارد و منصب اولور ✽ مشار الیه حضرتلری صهیای
 حقیقت رایحه نیله سکران (ورق الزجاج و ورق الخمر) قشایها
 قشاکل الامر) نعماتنک صفا و اراجسیله حیران و اجنحه باز اوله ورق
 کنکره عر شده لانه ساز اولان قدسیان ایله همراه اولسدیقه
 بلا کیف و کم عطیه پیوزیلان اسرار و معانی لدنی ذوقندن
 عالم ملکوتدن ملکه رجوع و تزلزلده ناسوتیلره دخی یلدرمک
 و ایشدیرمک ایچون الفاظ و حروف الباسیله سلاک سطوره نظم
 و املا یوروب حال و معنایی حسن صورتله مشتاقینه عرض
 بیورمشلردر ✽ روح الله روحه اشته بزم باقیده ایچسوب مست
 و خراب اولنرملعه حقا اولان کون و فسادک نقش و آرایشنه
 و تمایش و آلایشنه نکه و التفات ایچوب ✽ هرگز نمیرد آنکه
 دایش زنده شد بعشق ✽ ثبتست بر جریده عالم دوام ما ✽ مقام
 ناز و نیاز یله بکام و خرم اولمشلردر ✽ در سقا این کاسه زندان بخواری
 منکرید ✽ کاین حریفان خدمت جام جهان بین کرده اند ✽

(معنای الله)

معنای الله بفروضات انفسهم القدسیه انیحق محتوی اولدیغی معانی
 دلارا و اسرار بصائر کسانک کسوه لری کاله عجمستاندن معمول
 و ملوس و سالک راه عرفان اولان عشاق ترکستانک اکثریسی
 ایسه اول زبان اهل جنان ایله مانوس اولدیغی جهته نکت
 و مزایا سنه اطلاعدن محروم و مأیوس اولسدقلرندن بونلر کدخی
 اول لذائذ نعیمن ذوقیاب اولملری نیت خالصه سیله ادبای عصر
 و عرفای دهر دن مکتب اعدادیه شاهانه فارسی خواجه سی
 یکبانشی ✽ السید محمد صالح افندی ✽ سمند همینی نازیانه
 غیر نیله سوق ایدوب مطالعه ایدنلرک استفاده ایده چکلی صورتده
 و شرح اصولنده اول مجله بجمله نک زبان فارسیدن لسان لطافتسان
 ترکی به نقل و ترجمه سنه بذل مقدرت ایشدر ✽ الله دره ✽
 طوغریسی افندی مومی الیه بویولده معاشر خیر الناسه لاحق اولوب
 ترجمه سی دخی تحسین و آفرین ایله (مهجده الابرار) دینکه
 لایق بر اثر فائق اولدیغی طرف حقیرانه مدن دخی تصدیق
 و امضا اولمشدر ✽ حیات ربیعدن صور اجسام نشو
 و نما بولوب ریاض عالمک نهال درختانی ✽ وکل
 و ربیحانی ✽ نقش حروف اوراق ایله مزین و رنگ
 شکوفه نقاط ایله ملون اولوب نشر فوایح
 ایتدیکه همیشه خامه همینی انبات
 فواکه معنادن خالی قالمیه آمین

✽ مجید ✽

✽ مخرج افلام شاهانه فارسی خواجه سی ادبای ✽
✽ عصر دن مکرملوراً فت افتدینک تفریطلریدر ✽

✽ حضرت صالح فرید زمان ✽
✽ آن سمی محمد مختار ✽
✽ سرهزار عساکر فضلا ✽
✽ خواجه مکنب صنوف کار ✽
✽ یک قصیده زمنطق جامی ✽
✽ شهرت افزا بلجة الاسرار ✽
✽ شرح کرد آن قصیده رنگین ✽
✽ محتوی بر فوائد بسیار ✽
✽ هست آن شرح لجة الاسرار ✽
✽ صدق پرز کوهر شهوار ✽
✽ نسخه جانفزای رنگینش ✽
✽ شد مسمی بمهجة الابرار ✽
✽ نشئه بخش مذاق جامی شد ✽
✽ آن ریحیق معانی آثار ✽
✽ کر زسود آن کنند سزا است ✽
✽ سرمه دیده اولوالابصار ✽
✽ و آفتان قصیده کلزار است ✽
✽ شرح شارح بر آن نسیم بهار ✽
✽ رأفت ✽

۲۸۵

وقف کویری محمد علی بیگ
تألیف کتبه کویری دغی محمد
مرحوم کتبه وقف بدست

بسم الله الرحمن الرحيم *

جهد و سپاس بی پایان * آفریننده کتکده عرش برین * و آرا بنده
فرش زمردین زمین * حضرت تریبک بارگاه مجد الوهیت
اکتشافه * و تسلیات فراوان * هر بر کلام احسن نظامی *
حیرت افزای فصیحی عدنان * و طاق فرسای بلغای قطان *
کل صدیرک گلستان ملاحه * و بلبل معجز بیان بوستان فصاحت *
افند من حضرت تریبک جبهه ساری پیک امین اولان مبارک روضه
رساله پناهنه * و تحیات هزاران * هر بری مستغرق لجه علم و عرفان *
اولان آل سعادت نشان و اصحاب هدایت عنوان * حضرتانک ارواح طیبه
پر تابا نه تعظیم بی حد * و تکریم بحد * بعدالرفع والتقدیم *
بو تراب اقدام علما و عرفا حقیر بیوایه بیکباشی * سید محمد
صالح * بو صورتله بسط مقال تجز و مسکن ایدر که هنگام
طفولیتده مهند خانه بری همایونه دخالتله مکتب مذکورده
تدریس اولان علوم متنوعه دن * ذهن ژنک آلوده قاصرانهم
احاطه اید بیلدیکی مرتبه بگردن بر قطره اوله ورق کسب

* و بوزباشلیق *

و بوزباشلیق ایله عربی و فارسی خواجه لکنه معاون نصب *
و چند سینه مر و رنده صاغقول اغالق رتبه سیله مذکور در ساره
اصالة خواجه تعین * و دهها صکره لری خدمت عاجزانه مباحثه ده
کائن مکتب اعدادیه جناب شاهانه ده * فارسی و قواعد عثمانیه
و تاریخ عثمانی * در ساری تدریسه تحویل بیور بلوب بیکباشلیق
رتبه سی دخی احسان قلمغله مظهر اولدیغم بونجه نعم جلیله نک
ادای ذره تشکرنده بر مصداق بیت * (من شکر چون کنم که همه
نعمت توأم) (نعمت چکونه شکر کند بر زبان خویش) عاجز
و حیران بواندیغم باهر و عیان ایکن * علو فضائل و کالات
ذاتیه سی مصنفات جلیله سیله مشهور و معلوم عالمیان اولان *
مولانا * عبدالرحمن الجامی * قدس سره السامی حضرت تریبک جله
قصائد نفیسه لرندن * تسبیح دری کبی صدیق مشتمل
* لجه الاسرار * عنوانیله نامدار * قصیده * نصیده لریکه
جناب (امیر خسرو دهلوی) علیه رجه رب القوی نک قصائد
بلغی لرندن کذلک یوز بیتی مخوی * و مطلعی اشبو (کوس شه
خالی و بانک غلغلش در دسرسرست) (هر که قانع شد بخشک و ترشه
بحر و برست) بدی اولان (دریای ابرار) ایله بنام قصیده
منیغه لرینه نظیره اوله ورق انشاد بیور مشرور * اعدی مذاکره سی
بو عبد فقیره منبر کرده رب قدیر * اولغین بعض اخوان باصفا
طرف لرندن قصیده مذکوره نک بعض رموز و نکات غامضه سی
حل و کشف ایله تدین و توضیح اولنسی حقنده واقع اولان التماسلری
اوز رینه * بو بایده فقدان بضاعه عاجزانه می اعتراف ایله برابر
جناب (جامی) کبی بر مخدوم سامینک کلمات حکمت آباتی
شرحه قالمشده نجاسدن بشقیه برشی منتج اولیسه جفنی
بالبیان مثبت اذیال اعتذار اولدیجی بتکرار اولان افادات

میرمد لرینه بناء و محضاً ﴿ جناب افصح العرب و العجم صلی الله تعالی
 علیه وسلم ﴾ افتد من حضرت تلوینک (لسان اهل الجنة العربية و الفارسية
 الدریة) حدیث شریف صحت ردیف لرله قدری اعلاقن زبان تراکت
 بیان فارسیدن استفادہ ایدہ بیلدیکم معاومات جزئیہ دن خواہشکران
 علم و ادب اولان نورسیدگان بہارستان فضل و کمالہ حدیجہ بریادکار
 عاجزانہ و خلف صالح کبی ذکر بالخیرہ و سبلہ حسنه اولمسی نیت
 خالصانہ سنہ ابتداء صرہ سی کلدیکہ فوائدنی بسیار و منافعی اکثار
 ایتک ملاحظہ سیلہ رسیدہ نظر قاصرانہ م اولان کتب و رسائلدن
 بعض قواعد و فوائد دخی مہردن برذرہ اولہرق درج و علاوہ سیلہ
 لسان لطافت سان ترکی اوزرہ همان ﴿ متوکلا علی الله ﴾ و متوسلا
 برسول الله ﴿ ترجمہ سنہ خامہ جنبان و بمنہ المنان اتفاقات حسند دن اولہرق
 اسماء حسنادن ﴿ غفور ﴾ اسم مبارکی عدد نیجہ یک ایکوز سکسان
 الی سال فرخندہ قالی مشتمل اولدینی شہر رمضان غفران فیضانندہ
 قرین حسن ختام و (مہجۃ الابرار) ایلہ بنام اولدقد نصکرہ
 ﴿ آیین بہین بندہ دیرین اولدینی وجہلہ مستغرق لجۃ احسان
 بی پایانلری اولدیفمز حبیبیلہ دعاء دوام ایام عمر و شوکتلری
 اوزریمزہ لازم اولان ولی نعمت بیمنتز پادشاہ عالمپناہ ﴿ شہنشاہ
 معارف اکنتاہ ﴿ نخبۃ سلالۃ عثمانی ﴿ صفوۃ خاندان خاقانی ﴿
 فرازندہ رایات سروری ﴿ فروزندہ مشکوۃ دین پیغمبری ﴿
 السلطان ابن السلطان السلطان ﴿ عبدالعزیزخان ﴿
 ابن السلطان الغازی محمود خان ﴿ افتد من حضرت تلوینک
 اسم صامی ملوکانہ لری اشبو و جیرہ ناچیزہ نک
 سرمباہانندہ تاج پر انتہاج قلندی

ایندی اشبو اثر حقیرانہ ذہ بحسب البشریہ ضروری الصدور
 اولان خطا و قصوری مضالہ سنہ نکاہ انداز تزل بیوران
 ذوات مکارسماتک ﴿ النفاقل من اخلاق الکرام ﴿ فخواستجہ
 قلم کرملرلہ تصحیح و ذیل عفو و اغماض ایلہ ستر بیورملری
 رجا و نیاز اولانور
 ﴿ و بالله التوفیق ﴿ و ہونم الرقیق ﴿

﴿ قطعہ ﴾
 ﴿ چون بینی ز آشنا صبی ﴾
 ﴿ کہ بہ بیکانکان نکوبی بہ ﴾
 ﴿ زانکہ در کیش آخرا ندیشان ﴾
 ﴿ صیب پوشی ز عیب جوی بہ ﴾

بسم الله الرحمن الرحيم
 الحمد لله الذي جعل الوجود والفساد في خلقه من جنس واحد
 واما ما في كتاب الرشيد والساد وبعده فقد وقف هذا الكتاب المسمى بمحنة الابرار
 شرح لجزء الاسرار وحقا محجبا وجهه جبا فخرها صريح ووصفه فردا لقب المشوكة
 الى كوبري زاده وسع الله دائرة رحمة على بابها بما شئت له واداه ابتداء لرضات
 الملك الغفار وانشاء مجد بش سيد الابرار الكليش من دن نفسه وعلل
 بسد الموت وشرطت ان يستل فيها ولا يخرج منها فمن بدله بعد ما كنه
 فانما الله على الذين يبدلون
 واما العقب المحمدي في كتاب المودع العار
 دائرة المحكمات من العلم الحكيم الخالد الهامه

بسم الله الرحمن الرحيم

۱ کنکر ایوان شه کز کاخ کیوان برترست
رخنهادان کش بدیوار خضار دین درست

(کنکر) کاف عربیہ نک ضمی ونونک سکونی وکاف فارسیہ نک
ضمی ورا ایلہ ہر شینک طبقہ طبقہ یوکسک برینہ دینور و خاصہ
منارہ و حصار قور قولغہ دینور کہ * عربیہ اکاضم شین و سکون
را ایلہ شرفہ دیرل * آخرینہ برہا زیادہ سبیلہ کنکرہ دخی
بومعناہ در * جناب خواجہ حافظ قدس سرہ * بیت *
* تراز کنکرہ عرش میرتند صغیر * ندانت کہ درین دامکہ
چہ افسادست * (ایوان) عربیہ ہمزه نک کسریلہ در
اما عجم قح ہمزه ایلہ اوقور * صفہ و دیوانخانہ و شاہنشین
معنارینہ در * جناب ناظم قدس سرہ * بیت *
برترست ایوان وصلش * خوشامرغی کہ اورا پرو بالیست *
(شہ) شاہ لفظندن مخفف اولوب براقلیم اوزرینہ فرمان فرما و حاکم
اولان ذات شریفہ دینور و حسن و عظمتہ فائق الاقران و بہتر

وز

و برتر کنکر اولان شی معناسہ دہ کلور (ودخی) آخری ہا اولوب
وما قبل الف اولان کلمات فارسیہ نک الفی حذف ایتسک جائز در
مثلا * شاہ وجہ و ماہ * لفظارندہ * شہ وجہ و مدہ کی *
کنکر ایوانہ و ایوانک شہہ تشابع اضافاتی لامیہ در *
(معاوم اولہ) کہ اضافت براسمی دیگر اسمہ ربط ایتسکدن عسارت
اولوب اولکپسنہ مضاف ایکنجیسنہ مضاف الیہ دینلور و فارسیہ
دعما مضاف مجرور اوائی قاعدہ در * و اضافت اوچ قسم اوزرہ
اولوب اولکبسی * اضافت بیانیہ * ایکنجیسی * اضافت لامیہ *
اوچنجیسی * اضافت ظرفیہ در * اگر مضاف مضاف الیک جنسی
یعنی مضاف الہی وغیری بی شامل واصلی اولوب و مضاف الیہ
دخی کذلک مضافی وغیری بی شامل برجنس اولور ایسہ اضافت
بمعنی (من) اولوب اکا اضافت بیانیہ دیرل (قل زر) کی مضاف
اولان قفل برجنس در کہ مضاف الہی اولان زردن وغیری نسنہ دن
دخی اولور کذلک مضاف الیہ اولان زردن دخی ہم قفل و ہم
غیری نسنہ اعمال اولور (ودخی) اضافت تشبیہ کہ
مشبہ بہک مشبہہ اضافتی در یعنی برشینک برشینہ تشبیہدہ مبالغہ
قصیدیلہ مشبہ بہ اولان اسمک مشبہ اولان اسمہ اضافتی دخی اضافت
بیانیہ در * کعبہ دل و ہمائی ہمت و جواہر حکمت * کی کہ کعبہ کی
کوکل و ہما کی ہمت و جواہر کی حکمت دیمکدر و اگر مضاف
الیہ مضافک جنسی اولماز ایسہ اضافت بمعنی (لام) در کہ اکا
اضافت لامیہ درل * کتاب من و صحیفہ کتاب * کی کہ تملک و نسبت
معنارینی اشعار ایدر و اگر مضاف الیہ مضافک ظرفی اولور
ایسہ اضافت بمعنی (فی) در کہ اکا اضافت ظرفیہ دیرل (ایام سلامت)
کی کہ سلامت کونلرندہ دیمکدر (ودخی) مضاف الیہ مضاف الیہ
پیشندہ اکثر اختصاص کامل اولوب و بعضا لادنی ملاستہ دخی

اضافه اولور زمانه من تحت این کس که زمان کند و بی غای
اولوق اعتباریله (زمان من) دیو مجاز نفسه اضافه ایندیکی کی (ودخی)
اضافدن غرض اکر بر اسم معرفه به مضاف اولور ایسه تعریف و تکراره
مضاف اولور ایسه تخصیص کسب ایدر (کز) فتح کاف ایله
رزوزنده (که از) دن محققدر (که) کاف عربی کسری
وهاء رسمیه اسم و حرف مابینده مشترکدر اسم اولدینی حالده
ذات ذوی العقوله دلالت ایدز (که آمد) کی که کیم کسری
دیگدر و حرف اولدینی حالده ایکی شئی ک بیتمی ربط ایچون کلور
مبتدا ایله خبر و صفتله موصوف کی بونده صفتله موصوف ک
بیتمی ربط ایلشدر (از) ادوات مرکبه فارسیه دن اولوب عزیزده
(من وعن) معنائه حرف جر در که ترکیده (دن) ایله ادا اولور سندن
و بندن کی ودخی (ادوات) قهائله ادا نك جمعدر که آلت معنائه در
جنگ ایچون سیف و کتایت ایچون قلم کی و کله نك اقسام
ثله سندن اسم و فعلک ماعداسی اولان حروف معانی به دیر که
کله لری و یا خود جمله لری بری برینه ربط ایدوب و یا خود معنایینه
خصوصیت زانده و برک ایچون استعمال اولنور و (ادات) ایکی قسم
اولوب بری بسیط و دیگری مرکبدر ایسدی بونلردن هر بری
ان شاء الله تعالی کلدیکی محالرده بیان اولنور (کاخ) کوشک و قصر
معنائه در کیوانه اضافتی لامیه در (کیوان) فتح کافله ایوان و زننده
کواکب سیاره دن فلک سابعده کائن زحل یلدرینه دینور (برتر)
فتح یا ایله عربیده (علی) و ترکیده اوزره معنائه اولان (بر) حرف
جری ایله فتح تا ایله (تر) ادات اسم تفضیلندن مرکب اولوب زیاده
بوجه و رفیع معنائه در و بر لفظی تحسین لفظ ایچون مشتقات
و مصادره دخی داخل اولور (برگزیده) کی معانی سائره سی دخی
وارد (است) همزه نك فتحی و سینک سکونله ادات خبردر حکم و خبر

معناسی افاده ایدر ترکیده کسر دال ایله (در) لفظی کی لاحق
اولدینی برتر کله سنک آخری حرف صحیح اولدینی ایچون همزه سی
ساقط اولشدر (رخنوا) رخنه نك جمعدر رخنه رانك فتحی و خانك
سکونی و نون ایله کدک و دلك و ضرر معنایینه در دیوارده
و غیرده اولسون قلم و خنجر کی (خنی اولیه که) آخرنده هاء رسمیه
اولوب ذی روح اولسان هر بر اسم جمع نك مراد اولندقد،
هاء مذکورده جمع حالده ساقط اولوب ادات جمع اولان (ها) لفظی
کتور مکله جمع نور مثلاً (نکته) و (غنچه) لفظلرینک جمعلرنده
نکته و غنچه سا کی بونلرده هاء رسمیه یی یازمق غلطدر ولیکن
(نام) ایله (نامه) نك و داسر معنائه اولان (لال) ایله (لاله) نك جمع لری
ییشنده تهر را فرق بولمق ایچون حین کتایتده هاء رسمیه لک
ایقاسیله نامه ها و لاله ها یازمق ارباب قلم ییشنده جاری اولان قاعده به
دها زیاده موافقدر (ودخی) ذی روح اولان هر بر اسم (الف)
و (نون) ایله جمع نور * عارف و راست * کله لرینک جمعلرنده
* عارفان و راستان * کی (دان) لفظی دانستن مصدرندن تانك داله
قلبی و سینک دخی حذفی و نونك فتحیه مشتق اولان داند مضارعندن
حذف دال و سکون نون ایله مأخوذ امر حاضردر ییل و اعلم
معنائه نحتنده مستتر توضیح مخاطبی فاعلی و رخنه سا مفعولیدر
(کش) فتح کافله کز و زننده (که) ادات رابطه سیله ضمیر غائب
اولان (شین) دن مرکبدر دینه مقید اولوب شبه راجعدر (ودخی)
ضمیر اسمک برنی طوتان لفظلردر ایکی قسم اولوب بر قسمی (ضمیر متصل)
و قسم آخری (ضمیر منفصل) در انشاء الله تعالی کلدیکی محالرده
بیان اولنور (کش) بوندن بشقه کشیدن مصدرندن فعل
امرده اولور چک معنائه (دیوار) فارسیدر ترکیده دخی
منعسار فدر شیخ سعیدی بیت * چه غم دیوار امت را که

باشد چون تو بشنیدی * چه باک از موج بحر آنرا که باشد نوح
کشتیان * اولنده بآه مفتوحه عربیده (فی) و ترکیده (ده) معناسنه
ظرفیت ایچون حرف جر در (معلوم اوله که) فارسیده بآه مفتوحه
عربیده بآه مکسوره نك ترجمه سپدر یعنی عربیده بآه مکسوره نك
مدلولی اولان الصاق وقسم وظرفیت وسیت و سائر معانی به
فارسیده بآه مفتوحه دلالت ایدر و اوائل مشتقات و مصادره داخل
اولان (با) دفع التیاس ایچون دائماً مکسور اوقونق لازمدر (حصار)
کسر حا ایله قلعه معناسنه عربیدر (دین) کسردال ایله شریعت
و اسلام معناسنه در (شریعت) الله تعالی نك عبادی ایچون مشرع
یعنی دینده ظرفیت قبلیدینی نسنه در که آنک اوزرینه سلوک
ایندوب کیسدر لزاول شریعت وضع الهی دیر که رسول الله
صلی الله علیه وسلم کتورمش و آنک وساطتیه متعین اولمشدر *
پس شول نسنه که کتاب وسنتدر ایکیسی دخی شرعدر * زیرا سنت
دخی (وما اتاکم الرسول فخذوه) مضموننده داخلدر و شولکه
کتاب وسنتدن علی سبیل الاجتهاد استنباط اولمشدر احکام
فقهیه کی و یا اجاع علماء آنک اوزرینه منعقد اولمشدر بوا یکیسی
کتاب وسنت اوزرینه متفرعدر * کذا فی شرح پنذ عطار
لاسمعیل حق قدس سره ما * دیوارک حصاره اضافتی لامیه
و حصارک دینه اضافتی مشبه بهک مشبه اضافتی قبیلنددر
(در) قبح دال ایله ظرفیت ایچون حرف جر در بونده دیوار
لفظنده کی بانک ظرفیت ایچون اولدیغنه قرینه در * تکم شیخ
سعدیک * بدر یادرف منافع بی شمارست * مصرعاعنده اولدیغی کی
بوندن بشقه (در) لفظی باب معناسنه ده کاور که کتب و رسائلده
ذکر اولسور مثلاً عجم بز کتاب تصنیف ایلد کده (این کتاب
برهشتدر) دیر و جنس و نوع و وادی جبل * معنایینه ده کاور

و تحسین لفظ ایچون افعال و مصادر اوائلنه ادخال اولسور
(درستوده) کی ویرتمق معناسنه اولان دریندن لفظندن فعل
امر ده اولور (سین) و (تا) ادات خبردر
﴿ محصول بیت ﴾

جناب مولانا عبدالرحمن جامی قدس سره السامی حضرت لری
درر زواهر دین برین ایله مملو عمان الجواهر و برسمجه دردانه
کی صدیق مشتمل اولان اشبو قصیده نصیده لری شریعت بیضای
محمدیه به کان تعظیم و انقیاد و انما انسانه موجب عزت و سعادت
هر دو سرا و خلاف شرع شریف حرکت ایسه مورت ندامت
و فلاکت بی انتها اوله جغنی افاده و بیان صد دنده اشبو بیت منیه لریله
تصدیر ایدوب بیورر که * سلاطین عظامه مخصوص اولوب
طبقه و ذروه سی زحل یلدرینک قصری بولنان فلک سابعدن
دها بالاتر اولان ابوان و دیوانخانه به رخنه و خلل بیل که رخنه
مذکور دین برین و شرع کزین حصارنده در * یعنی شریعت
مطهره ده بیان بیوریلان اوامر علیه الهیه به امتثال و انقیاد ایتمیوب
و نواهیدن دخی پرهیز و اجتناب ایتماکله حصن حصین کی اولان
دیننه رخنه و خلل پیدا ایلان کیسه لری فی الحقیقه کندوسنک شهرستان
وجودینی هدم و تخریبه قصد ایتش اولورل * حضرت شیخ سعدی
﴿ بیت ﴾ وجود تو شهر بست برینک و بد * تو سلطان و دستور
داناخرد * حضرت شیخ عطار ﴿ نظم ﴾ هر چه باشد در شریعت
ناپسند * کرد او هرگز مکر دای هوشمند * ای پسر مگذار راه
شرع را * اصل یابی تابگیری فرع را * از شریعت کرنهی
بیرون قدم * در ضلالت افتی و رنج و الم * حضرت شیخ مصری
﴿ نظم ﴾ سرای دین اساسیدر شریعت * طریق حق هداسیدر
شریعت * بودر اول قیو درگاه حق * که بولک ایتداسیدر

شریعت * دخی بونکله بوبول ختم اولینور * بوراهک انتها سیدر
شریعت * جهاند، چوقدر انواعی علومک * قوسینک
هماسیدر شریعت * شریعتن حقیقت اولور الحاد *
حقیقت کون ضیاسیدر شریعت * حقیقت عرش اعلادر محقق *
* اوعرشک استواسیدر شریعت * جمیع انبیا و اولیانک *
نیازی رهنماید شریعت *

۲ * چون سلامت ماند از تاراج نقد این حصار *
* پاسبان در خواب و بر هر رخنه دزد دیگرست *

(چون) واو معروفه ایله نیجه ونصل معناسنه عریده کیف کی
ادات استفهامدر (سلامت) سینک قبحیله آفات واکداردن بری
اولاق معناسنه در (ماند) ماندن و یا خود مانستن مصدر زدن
مشتق فتح نون ایله فعل مضارع مفرد غائبدر قالور معناسنه
وبکر معناسنه ده کلور (تاراج) یغما به دینور (نقد) فتح نون
وسکون قافله کامل الیمار اولان التون واج، معناسنه در (این)
کسر همزه ایله قریبه مستعمل اسم اشارت اولوب (بو) دیمکدر
(واسم اشارت) کندوسیه محسوس اولان بر شخصه یا خود
بر شیئه اشارت اولان لفظدر * نقد لفظی ماندک فاعلی سلامت
مفعول صریحی از تاراج غیر صریحیدر (پاسبان) سکون سینله
آسمان وزنده کیجه نک درنده بری معناسنه اولان (پاس)
لفظی ایله ادات اسم فاعل اولان (بان) لفظندن مرکب اولوب
کیجه بکجیسی معناسنه در (خواب) باب وزنده او بقویه دینور
(واو) بونده معنای حالیتی افاده ایدر (بر) بمعنی علی (هر)
فتح ها ایله ادات حصردر (دزد) ضم دال وسکون زا ایله
خرسین معناسنه در که عریده سارق دینور * دزدیدن مصدر زدن
فعل امر ده اولسور دیگره اضافتی موصوفک صفتنه در

﴿ دیگر ﴾

(دیگر) دالاک کسری وکاف بحفینک قبحیله غیر ویشقه
معناسنه در (است) بونده هست کی وارد معناسنه در
۲ * محصول بیت *

بو حصار دینک نقد و متاعی تاراج و یغمان نصل سلامت قالور
یعنی قالما زرا حافظ و حامیسی اولان ذات بر خوای (الناس نیام
فاذا ماتوا انتبهوا) و شیخ عطارد * بیت * مرد ما را سر بر سر
در خواب دان * کشت بیدار آنکه اورفت از جهان * خواب
غفلنده اولوب و حالو که قلعه مذکور نک هر بر رخنه و کد کننده
(نوم الحارس عید الاصوص) خصوصی اوزره فرصت بین اولان
نفس و شیطان رهبران و غارتگرانی وارد * بیت * نفس
و شیطان زد کریم راه من * رحمت باشد شفاعت خواه من *

۳ * چیست زرناب رنگین کشته خای زافتاب *
* هر که کرد افسر زرناب خاکش بر سرست *

(چیست) چه ادات استفهامیه سیله (است) ادات خبریه سندن مرکب
اولوب ندر معناسنه مقدم خبردر بویته سوال و جواب صنعتی
وار (چیست زرناب) سوال (رنگین) مابعدیله جوابدر (زر) فتح
زا ایله التون معناسنه در و آخر مبتدایه اضافتی بیانیه در (ناب)
خالص و صافی معناسنه زرنک صفتدر و دخی (صفت) بر اسمک حال و کیفیتی
بیان ایچون اول اسم علاوه اولان لفظ اولوب اول اسم موصوف
دنیلور (رنگین) کاف فارسیه ایله رنگین وزنده رنگو معناسنه
محل مدحده استعمالی شایعدر یا نسبت و نون تأکید نسبت ایچون
کمشدر (کشته) کاف فارسیه قبحیله کشتن لفظندن اسم
مفعولدر اولش معناسنه در مقلوب و دوغش معناسنه ده کلور
(خاک) پاک وزنده طبراق معناسنه در و سلیم النفس و متواضع
کسته به ده اطلاق اولنور یاسی وحدت نوعیه در (ز) ازدن

مخففدر من بیایه معناسنه (آفتاب) ماهتاب وزنده بحسب النغه
تاب آف معناسنه در که پرتو شمس دیمکدر و بحسب الاصطلاح
شمس معناسنه در واریاب ساوک عندند آفتابدن روح و ماهتابدن
نفس مراد اولوز کویا که بنده روح و نفس فلکده شمس وقر
میزله سنده درل (هر که) هر کس کدن مخففدر هر کیم که معناسنه
مبتدا (کرد) قتح کافله کردن مصدرندن ماضی مفرد غائبدر
ایلدی معناسنه مخففده مستر فاعلیله برابر جمله سی خبر مبتدادر
(افسر) بر سر وزنده تاج معناسنه اولوب کرد فعلنک مفعول
صریحی زرزتاب غیر صریحیدر (سر) قتح سینله باش معناسنه در
و مجازا فکر و خیال معنارینه ده کاور بخاکشده کی ضمیر سره مقید
اولوب خاک بر سر شست تقدیرنده در

﴿ ۳ ﴾ محصول بیت

خالص و صافی اولان التون ندر تأثیر شمسدن رنگین و لطیف اولش
بر نوع طیرا قدر هر کیم که زر خالصدن باشنه تاج ایلدی خاک آنک
باشی اوزرینه در * یعنی کمال خرص و محبتدن ناشی التون باشنه تاج
کی قویان و رضای باری ایچون محله انفاق ایده میان ناکسک
طیراق باشنه اولوب بومثلو کیسه البته خاک مذلنده بی قدر و بی اعتبار
قالور و یا خود قالسون دیمکدر شیخ عطار * بیت * بخل
شاخی از درخت دوزخست * و آن بخیلک از سکان مسخست

﴿ ۴ ﴾ کرندارد سیم وزردانمنه نامش کسدا

﴿ ۴ ﴾ در برش دل بخر دانش اوسه بتر و برست

(کر) کاف فارسیه نك قحیله ادات شرط اولان اکردن مخففدر
و برکله آخرینه ملوفنده کار لفظی کی ادات فاعلیت اولور (داد کر)
کی که عادل دیمکدر و او بوز علتته ده ذینور که عربیده جرب
دیرل (ندارد) داشتن مصدرندن تانک داله و شینک دخی راه

﴿ مفتوحه ﴾

مفتوحه اذخالیله نفی مستقبلدر طوتماز معناسنه فعل شرط (سیم)
جیم وزنده کومش معناسنه در (دانا) دان امر حاضر ی آخرینه
الف فاعلیت الحاقیله صفت مشبهه در علیم و علام کی زیاده بلجی
معناسنه اولوب نداردک فاعلی و سیم مفعول صریحی وزر لفظی
سیم اوزرینه معطوفدر (منه) نهادن لفظندن حذف الفله
نهد مضارعندن مأخوذ نه امری اولنه بریم ناهیه مفتوحه اذخالیله
نهی حاضر اولوب قومه معناسنه جزاء شرطدر (نام) اسم
و آد معناسنه ضمیره اضافتی لامیه زیرا ضمائر اضافت جمع
زمانده لامیه در ضمیر دانیله راجعدر (کدا) کاف بحمینه قحیله
سائل و دلجی دیمکدر منه فعلنک نام و کدا لفظلری مفعولریدر (بر)
قتح باایله کوکس معناسنه ضمیره مضافدر ضمیر دانیله راجعدر (دل)
کسر دال ایله قلب و وسط معنارینه در (بحر) قتح باوسکون حایله
دکر معناسنه عربیدر دانشه اضافتی مشبهه بهک مشبه لفظنه
اضافتدر (دانش) دان امر حاضر ی آخرینه برشین معجه الحاقیله
بیاش و بیلکومعناسنه اسم مصدردر و لکن بعض مواضعده اسم
مصدر نفس مصدر یرینه استعمال اولنور پس بومحله دانش
بلسک دیمک اولور علم کی و پوشین مصدر به نك ماقبلنی دائماً
مکسور او قوه لازمدر زیرا ضمیر غائب متصل اولان شینه التباس
لازم کاور که آنک ماقبلی مفتوحدر (او) ضمیر غایبی دانیله راجع
مبتداه خبری (بر) قتح باایله بحر مقابلی یعنی قره معناسنه عربیدر

﴿ ۴ ﴾ محصول بیت

اگر عالم و دانا اولان کسسه التون و کومشه مالک دکل ایسه آنک
اسمعی سائل و دلجی قومه زیرا آنک کوکسند قلی علم و عرفان
دریاسی اولوب و کندوسی بحر و برک سلطانیدر یعنی اعلی المراتب
اولان مرتبه علم شریفی حائر اولان ذوات کرامه فقر صوریلندن

ناشی چشم حقارتله نظر ایدرک اسمی کنی کدا و جرار قویه زیر
انلر صفت جلیله عکله متصف اولدق لرندن اکرام واجلاله الیق
واحرادرلر زیرا (العلماء باقون مابق الدهر اعیانهم مغفوده و آثارهم
فی القلوب موجوده) بیورلشدر شیخ سعدی ﴿ بیت ﴾
وجود مردم دانا مثال زرطلاست * که هر یکجا که رود قدر
و قیمتش دانسد * نکم مولانا ناظم قدس سره ابن فارض
حضرتلر نیک قصیده خریه سی شرحنده فضائل علم شریفی بیان
صره سنده بیورمشلر ذر ﴿ رباعی ﴾ علمست حیات جاودان علما *
چشمی بکشا بچشمه سار علم آ * چشمه که خورد خضر از آب حیات *
بود آینه من لدنا علما * شیخ عطار قدس سره ﴿ بیت ﴾ یکدمی
بودن بمردان خدا * بهتر از صد سال بودن در تقی * مولانا جلال
الملله والددین بیورمشلر ذر ﴿ مشوی ﴾ خاتم ملک سلیمانست علم *
جمله عالم صورت و جانست علم * وله ﴿ مشوی ﴾ همنشین اهل
معنی باش تا * هم عطایابی وهم باشی فتی * جمله دانا یان همین گفته
همین * هست دانا رحمة للعالمین *

﴿ زن نه مردی کن و دست کرم بکشا که زر ﴾
﴿ مرد را بهر کرم زرا برای زیورست ﴾

(زن) قح ز ایله عورت وقاری معناسنه در که مرد مقابلیدر
وزدن لفظنسدن فعل امرده اولور اور معناسنه (نه) نون
مفتوحه وهاء رسمیه ایله حرف نفی در اخرنده می همزه یاء خطا بدن
بدلدر دکلسین معناسنه زیرا همزه خطاب ایچون کلز یاد رکلان
زیرا هاء رسمید نصره (یا) یازلد یغندن اول عین بتراشکلنده
نشان یازیلور (مرد) قح میله آدم و شجیع و بهادر معنارینه در
یاسی مصدریه در (کن) قح کاف ایله ایلک معناسنه اولان کردن
مصدرندن علی خلاف القیاس ضم کافله مشتق اولان کند

﴿ مضارعندن ﴾

مضارعندن مأخوذ فعل امر در تحتده مستر توضیری فاعلی
ومردی لفظی مفعولیدر (دست) قح دال ایله یدوال معناسنه در
وفائده و قدرت معنارینه ده کلور (کرم) قح تیله سخا و همت
معناسنه عر بیدر دستک مضاف الیه بیدر (بکشا) ضم کافله کشودن
مصدرندن مشتق کشاید مضارعندن مأخوذ امر در قح و کشاد
ایله معناسنه اولنده اولان (با) تا کید ایچوندر (که) حرف تعلیل بهر
قح با ایله شهر و زننده (و برای) قح با ایله ادات علتدر لر که
بر حکمک علی اولان شیک اولنه داخل اولور عر بیده لام جار
مراد فی اولوب و ترکیده ایچون معناسنه در لر (بهر) بهره کی
حده و نصیب معناسنه ده کلور (زیور) دیگر و زننده زینت
واسباب زینت معناسنه در

ه ﴿ محصول بیت ﴾

قاری دکلسین آدمک ایله ده جود و سخا الی آج زبرا التون
حد ذاتنده آدمه مستحقته کرم و احسان ایلک و نسایه حلّی و زینت
و یرمک ایچوندر چونکه آدمک شرف و زینتی هنر و کمال و ادبیه
اولوب حسن و جمالی و سیم و ذهبیه دکلدر زیرا (حلّی الرجال
الادب و حلّی النساء الذهب) بیورلشدر شیخ عطار ﴿ نظم ﴾ باش
پیوسته جوائمر دای اخی * زانکه نبودد و زخی هرگز سخی * در رخ
مرد سخی نور و صفاست * زانکه در جنت قرینش مصطفاست *
﴿ بیت ﴾ سایه سن درویش بی برک و نوادن دور ایدن *
صاقلسون آرایش تابوته نخل همت

﴿ کیسه خالی باش بهر رفعت بوم الحساب ﴾
﴿ صفر چون خالیست زرقام عدد بالاترست ﴾

(کیسه) عر بیدر ترکیده دخی متعارفدر (خالی) تهی و بوش
معناسنه عر بیدر (باش) باشیدن لفظنندن امر در اول معناسنه

(رفعت) کسر دال ایله رتبه و اعتباری عالی اولمق معناسنه در
(یوم الحساب) ترکیب اضافی در حساب کونی یعنی روز
قیامت دیمکدر (صفر) کسر ضاد و سکون فا ایله بوش و خالی
و هیچه اشارت اولان رقم نقطه سی معنای رتبه عربی در (چون)
جیم فارسینک ضمی و وا و مجموسول ایله چونکه معناسنه ادات
تعیلیدر (ارقام) قح همزه ایله رقم جمیدر (رقم) قحینه
یازی و حساب ایچون قولانیلان یازی اشارتی معناسنه در عدده
مضافدر (عدد) صابی و صایاش معناسنه در (بالا) عالی و بوجه
معناسنه در که پست مقابلیدر (تر) قح تا ایله اسم تفضیل اداتی
اولوب دائما آخر کلمه به لاحق اولور و یاش معناسنه ده کاور که
قوری مقابلیدر

۶ ﴿ محصول بیت ﴾

روز قیامتیده مرتبه ک عالی اولمق ایچون بو عالمده ایکن کیسه نک
درونده کنی بذل و اعطا ایلکله بوش کیسه لی اول مصراع ثانی ارسال
مثل اوله رق ذکر اولمشدر * شویله که چونکه صفر خالیدر انکیچون
ارقام عدددن زیاده عایدیر یعنی صفر قوت مطلقه دن خلوص و تجردی
حسیله آحاد سائر اوزرینه تفوق ایلدیکی کی سندخی ترک محبت
ماسوا ایله تجرد اختیار ایدرایسک روز رستخیزده حسابک بسیر
اولوب آسان ناسدها محاسبه ریله مشغول ایکن بفضل الله تعالی داخل
خلد برین اولورسین (معلوم اوله که) علم حسابده بیان اولندیغی
وجهله اعدادک منفردا تحریر لند، بر معدوده دلالتهری اولدیغی کی
صفرک حین انفرادنده برشته دلاتی اولدیغی جهتله کافه اعداد
اوزرینه تفوق و تقدیمی واردر شویله که اعداد طبیعی بی هنکام
تعییرده اوله صفردن ابتدا اولنهرق ۱، ۲، ۳، ۴، ۵، ۶، ۷، ۸، ۹
شووجهله کتب و تحریر اولنور (بودخی) معلوم اوله که ارقامک

عدده دلاتی حسیله ایکی قوتی اولوب برقی مطلقه و دیگری
اضافیه در مثلاً اشبو (۷۰) یتش رقدہ کائن صفریدی رقمک صاغ
طرفنده بولمغله کندوسی هرتقدر قوت مطلقه سیله برشیده دلات
ایترایسده رقم رتبه سی حفظ ایلدیکندن اشبو (۷) یدی رقی
قوت اضافیه کسب ایدوب (۷۰) یتش اولور

۷ ﴿ عاشق همیان شدی لاغرمیانش کن زبذل ﴾
﴿ حسن معشوقان رعنا درمیان لاغریست ﴾

(عاشق) عشقه گرفتار اولان آدمه دینور و (عشق)
افراط اوزره محبت ایلک معناسنه در همیانه اضافتی اسم فاعلک مفعولانه
اضافتیدر (همیان) درمان و زننده بیله بغلان اوزون کیسه
وکر معناسنه در (شدی) ضم شینله شدن مصدر شاذندن
ماضی مفرد غائبدر اولدک دیمکدر (لاغرمیان) سیاه چشم
قیلندن اوله رق یعنی صفتی موصوف اوزرینه تقدیم و آخر
موصوفدن علامت و صیغ اولان کسره بی حذفله وصف ترکیبی
اقسامندندر اینجه بالو معناسنه ضمیره اضافتی لامیه در (معلوم
اوله که) لسان فارسیده کندوسندن اسم فاعل و یا اسم مفعول
ویا صفت مشبیه و یا خود اسم منسوب معناسی فهم اولوب
وصف ترکیبی دنیلان صفتلریش قسمدر (اولکیسی) قاعده
فارسیه اوزره واقع اولان اضافت بیانیله رده یعنی مشبیه بهک
مشبیه اولان اضافتنده مضافک کسره سی حذف اولندقدہ
مضاف ایله مضاف الیهک مجموعی وصف ترکیبی اولور مثلاً آی کی
بوز معناسنه اولان (ماهر و) ترکیبده هاسکون ایله اوقوندقدہ
(ماهر و) برکله حکمند، اولوب آی بوزلی معناسنه در زیرالسان ترکیبده
(لی و) (او) ادات صفت مشبیه و ادات نسبتدر (ایکنجیسی) قاعده
فارسیهجه اضافت لامیه صورتنده مضاف الیه مضاف اوزرینه

تقديم اولوب وسكون ايله اوقونه رق مجموعی وصف ترکیبی اولور
نتکم (بوی کل) عبارسی کلک فوقوسی معناسنه اولوب (کلبو)
کل فوقولی دیمک اولور (اوجنجیسی) قاعده فارسیه اوزره
اولان صفتک موصوف اوزرینه تقدیمه واول صفت ساکن
اوقونه اولوب صفت ايله موصوفک مجموعی براسمه صفت اولور
نتکم آیدین کوکل معناسنه اولان (دل روشن) عباره سنسده
(روشن دل) دینلیدیکی وقت آیدین کوکلاو معناسنه وصف
ترکیبی اولور (درنجیسی) فارسی امر حاضر لیسک مفعولی
تقديم اولاندقده مجموع کلین وصف ترکیبی قبیلندن بر صفت
اولور (حکمت آموز) (وخرده دان) کبی که حکمت اوکرنی
وخرده بیلنجی معنایینه در بونلر فی الاصل (آموز حکمت) (ودان
خرده) اولوب حکمت اوکرك وخرده بیل دیمکدر وعند البعض
اسم فاعل مفعولنه مضاف ایکن فاعلیت علامتی اولان (نده)
لفظی حذف ومضاف الیهی اوزرینه تقدیم ايله در (آموزنده
حکمت) و (داندۀ خرده) کبی و (بشجیسی) فارسی اسم مفعولر ايله
وصف ترکیبی بایلسور (داکشفته) ورخسوده) کبی که قلبی
اچق ویوز سورمش دیمکدر کاهی امر حاضر اوزرینه ادات نفی
اولان (نا) لفظی ادخال ايله وصف ترکیبی اولور (نادان آمدم) کبی که
جاهل کلدک دیمکدر (بذل) فتح با وسکون ذال ايله احسان واعطا
ایلمک معناسنه درکن امریک همیان ولاغر میان لفظلری مفعول
صریحلری وز بذل غیر صریحیدر (حسن) ضم حایله کوزلکه
دینور معشوقانه اضافتی لامیه اولوب مصدرك فاعله در
(معشوقان) قاعده فرس اوزره معشوقک جمیدر زیرا
بعضا عربی لفظلر فارسی قاعده سی اوزره جمعی نور لکن الفاظ
فارسیه عربی قاعده سی اوزره جمعی نور رعنایه اضافتی بیانیه در

زیرا موصوفک صفتنه اضافتی جمیع زمانده بیانیه اولور
(رعنا) فتح را ايله خرا وزنده فتح همزه ايله ارعن کلسنک
جمیدر بون وصالقی و احق خانونه دینور لسان شعرا ده
محبوب و محبوبه بی رعنا ايله توصیف استرخادن ناشی نهال تازه کبی
تمایل اعتبار ايله در (در) حرف ظرف (میان) کسر میله بل ووسط
معناسنه در (لاغر) فتح غینله ارق وضعیف معناسنه در میساک
لاغر اضافتی بیانیه در

۷ محصول بیت

عاشقی اولدیغک کیسه بی درونده اولان سیم وزر نی بذل وعطا
ایتمکله اینجه بالی ايله زیرار عنا و نازک اندام اولان محبوبلرک
حسن وملاحتی بلارینک اینجه لکنده در نتکم خواجه
حافظ پیورر (مصراع) مویست آن میسان و ندانم که
آن چه مویست

۸ نیست سرخ از اصل کوهر تنکه زر کویا

بهر داغ بخل کیشان کرده سرخ از آذرست

(نیست) (نی) ادات نفی ايله (است) خبریه دن مرکب اولوب
یوقدر و دکادر معناسنه (سرخ) ضم سین وسکون را ايله فرمزی
رنکه دینور (از) بمعنی من (اصل) لغته (مایتنی علیه الشی)
معناسنه در اصطلاحده راجع وحقیقت ودلیل وقاعده کلیه معنایینه
کاور (کوهر) کاف فارسیله جوهر وزنده ذات وعقل وادب
معنایینه در واقسام جواهر دن الماس و یاقوت ولعل وزمرده
دینور (تنکه) فتح تا وسکون نون ايله انچه دن مقدار معین
کسیلان قطعه در که ترکیده کسر نون ايله تنکه بوندن مأخوذ در
آخرینه برهمزه زائده الحاقیه زره مضافدر (معلوم اوله که)
آخرنده (ها) و یا خود (یاء) ممدوده اولان کلمه به اضافت حائده برهمزه

زائده کتورمک قاعده فارسیه دندر (خواجه جهان) و (صوفی صافی) کبی (کویسا) کاف فارسیه ایله غالباً و کانه و صانکه معنایند در (داغ) یاقی معنایند در طواره و بعض جسد انسانه اورر لر و نشان و علامت معنایند در کلور (کیش) کاف مدوده نك کسری و شین ایله ملت و مذهب معنایند در سمور و قائم کورک و شمشاد یعنی چشیرا غاجی معنایند در کلور (بخل کیش) سکون لام ایله بخل مذهبی معنایند که بخیل و خسیس دیمکدر الف و نون ادات جوه در (کرده) کردنن اسم مفعول در ایدلمش معنایند (از) حرف ابتدا (آذر) ذال مجیه مفتوحه ایله آتش معنایند در که عربیده نار دیر لر و عشقندن دخی کنایه اولور

۸ ﴿ محصول بیت ﴾

آلتون قطعه سی اصل حقیقتندن قرمز ی دکلدر کویا بخیل فنا کسلره عذاب ایتک ایچون آتشدن فردیرلمش بر پارچه در چونکه التون معدنندن چیقارلدقده طاش و طپراق و قوم کبی بر طاق مواد ایله مخلوط حالند، بواندیغندن رنگین اولوب صکره آتشدن قل و اذابه اولنهرق مواد اجنبیه دن تخلیه و تصفیه اولندقدن کمال صفوتندن و جهند، قرمز یلق و صار یلق ظاهر و نمایان اولور اشته التونک شو قرمز بلخی کانه بخلائی تعذیب و تنکیل ایچون آتشدن تسخین اولمش بر قطعه ناریه در * حکیم کمالک برندن نه مقوله عیدر اول عیکه جله هنر انکله پوشیده و مستور اوله دیو سوال اولندقدن، جوابند، بخلدردیدی * ونه کونه هنردر اول هنر که جله عیوبی ستر ایله سخا در دیدی * شیخ عطشار ﴿ بیت ﴾ در سخاوت ککوش اکرداری غنا * نافرید آب رویت از سخا *

﴿ زربود ﴾

﴿ زربود در حبیب مارومیل اودر جان و بال ﴾
﴿ لعل آتش رنگ بر کف در دل اواخترست ﴾

(بود) بودن مصدرندن فتح و اوایله علی غیر التیاس فعل مضارع مفرد غائبدر اولور معنایند لکن بونده است کبی ادات ربط و خبردر (در) حرف ظرف (جیب) غیب و زننده لباسده واقع اولان کیسه مثلاً و ظرف معنایند عربیدر (مار) ییلان وحیه معنایند در زربود مار خیری مار کله سنک اولندن مبالغه قصدندن ایچون چوادات تشبیهی حذف اولمشدر تنکم شیخ سعدینک کلمتانه اشبو * عمر بر فست و آفتاب تموز * مصراعنده حذف اولندیغی کبی مار یونندن بشفه میار لفظندن مخفف اولوب کتورمه معنایند در (میل) فتح میله کوکل بر نسته به محبت ایلک و بر طرفه اکلک معنایند در (در) حرف صله (جان) روح حیوانیدر که حیاتک اصلی و منبعی اولان قسوتندر (وبال) فتح و اوایله ثقلت و مضرت معنایند عربیدر (اهل) بر نوع زینیت طاشدر اضافتی بیانیه در (آتش) فارسیدر ترکیبده دخی بواسطه معروفدر (آتش رنگ) آتش رنگلو معنایند وصف ترکیبیدر (بر) حرف استعلا (کف) فتح کاف ایله ال آیه سی و راحه معنایند عربیدر و یارمق معنایند اولان کفیدن لفظندن فعل امرده اولور (دل) بونده وسط معنایند در (اخگر) همزه و کاف فارسینک فتح لر یله اخترو زننده آتش قوری معنایند در عربیده جره دینور و ماده عشق و مایه محبتدن دخی کنایه اولور (است) بمعنی هست

۹ ﴿ محصول بیت ﴾

التون جیبده ییلا ندر حالبوکه ییلانه محبت ایلک جانه زیاندر و آتش رنگلو ذیقیت اولان اهل ال اوزرنده در اما آتک در و ننده

قور و اخگر وارد در یعنی کمال محبتدن التوفی یافتن آرمیان کیمسه
مالك دوستی و مالدارك دشمنی چوق اولدیغنی بیلدیکندن شاید
طرارویان کسیچی متوله لری سزوبده چارپارلر دبو دائمًا خوف
واندیشه اوزره بواندیغندن گویا قوبینده مارید کردار و ارکی
برآن اضطرابدن خالی اولماز * و یرمغه طاقلان خاتم لک دخی
وجهنده ظاهر اولان حریت و قرمز یلغی (کل اناء یترشح بمافیه)
مأنجه دروننده مضمر اولان آتشدن بر اثر اواش اولوب اثر مذکور
ایسه (فرع الشیء ینخبر عن اصله) فواستجبه همیشه لسان حال ایله
کندوسنک حقیقتندن صاحب مفتخرنه زینهار روی زیبامه
مغرور و فریفته اولوبده سینته پرکینه مده کی آتش پرائه سایدن
امین اوله دیوخیرو یرمکده در

* بکذر از ویرانه کیتی سلامت کرچه هست *

* کنجه ادروی که بره ریک طلسم دیگرست *

(بکذر) کاف فارسیه نك ضمی و ذال معجه نك فتحیله گذشتن
مصدرندن سینک رایه تبدیلیله مشتق اولان کذر د مضارعندن
مأخوذ امر حاضر در کج معناسنه (از) یعنی من جاره (وبران)
دیوان و زننده خراب اولان محله دینور کیتی به اضافتی بیانیه در (کیتی)
کاف فارسیه نك کسر و مدیله دنیا وجهان معناسنه در (کرچه)
کاف فارسیه نك فتحی و رانک سکونی و جیم فارسیه نك کسریله
اگرچه دن مخفف ادات شرطیه و تسلیمیه در هر تقدیر معناسنه
و کاف عجمیه نك کسری و رانک سکونی و جیم فارسیه نك فتحیله
ایقه به دینور (هست) وار معناسنه اولان (ها) ایله ادات
خبر اولان (است) دن مرکب اولوب وارد معناسنه (کنجهها)
کنجک جمعیدر (کنج) کاف عجمیه نك فتحیله خزینه به دینور
(وی) ضمیر منفصلی خزینه به راجعدر (که) حرف بیان

بکذر

(یک) فتح یا ایله مبدأ اعداد اولان واحد معناسنه در (طلسم)
طانک فتحی و کسریله منحل اولماز عقد معناسنه در بعضیلر دیمشارد در که
مسلط لفظنک مقلوبیدر که ایکسینک دخی جوهری قهر و تسلطه
دلالت ایدر * (ودخی) مقدمه این خلدون فصل سادسی ترجمه سنده
تحریر و بیان اولندیغنی وجه اوزره (طلسم) بر طاقم استعداداتک
کیفیتی بملکدر که انلره نفوس بشریه یا بغیر معین و یا خود امور
سماویه دن بر معین ایله عناصرده تأثیره مقتدر اولور * بغیر معین
اولان سحر اولوب بر معین سماوی ایله اولان طلسماتدر * بو علملر
ضرری موجب و جناب واجب الوجوددن بشقه بر کوکبه یا خود
سائر توجیه ایله مشروط اولدقلری حسبیلله عند الشرایع ممنوع
و متروک و کتابلری دخی بین الناس مفقود کیدر * و دخی نفوس
سحره نك اوج مرتبه سی اولوب (اولکسی) آلتسز و معینسز
اوله رق فقط همت و توجه قلب ایله مؤثر اوللردر که حکما بوکا سحر
تسمیه ایدرلر (ایکنجیسی) مزاج افلاکدن یا خود عناصردن
و یا خود خواص اعداددن بر معین ایله مؤثر اوللردر که حکما
بوکا طلسم تسمیه ایدرلر بونک رتبه سی اولکی به نسبتله
دون و ضعیفدر (اوچنجیسی) قوه متخیله ده بر تأثیر در که
صاحبی سائر قوای متخیله به قصد و توجه ایدوب انلرده بر نوع
تصرف ایله قصد ایندیکی خیالات و صور و اوها می انلره القا
ایلر صکر بو صور و خیالاتی کندی نفسنک یعنی روخنک قوه
مؤثره سیله ناظرینک حس و مشهودی درجه سته تنزیل ایتمکله
نظر ایدنلر انلری خارجه موجود کی کوررلر حالو که خارجه
برشی بو قدر * تکم بعضیلری خارجه برشی اولدیغنی حالده بستانلر
ونهرلر و قصرلر کوسر دیکی حکایه اولور حکما به قسمه شعوره
و شعبه تسمیه ایدرلر که لسان ترکیده بوکا کوز باغچلیق تعیر اولور

خواجه حافظ ﴿ بیت ﴾ کنج عزات که طلسمات عجایب دارد ﴿
فتح آن در نظر رحمت درویشانست ﴿

۱۰ ﴿ محصول بیت ﴾

ویرانه و خرابه کبی اولان جهانیدن سلامت کج هر قدر آند
خزینده را رایسده نظر والتفات ایله زیرا آنلرک هربری
اوزرنده بر نوع طلسم وارد که اکا ظفر بولوبده دفانه مالک
اولمقده تلف نفس کبی نیجه خطرل وارد ﴿ شکم شیخ
سعدی بیور مشدر ﴿ یا کنج بر کبری یاد طلسم بمیری ﴿ فی الحقیقه
ملعبه صبیان دیکه شایان اولان بوجهان بی بقانک صورت
ظاهرده خوب ورعنا کورینان اطراف واکسانی نیجه مصائب
متنوعه ایله پر و مشحون اولدیغندن ارتق آنلرک آرایش صورینه
نظر والتفات ایلیوب دائما عاقلانه و متبصرانه حرکت ایلملیدر
شیخ سعدی ﴿ بیت ﴾ جهان کرچه سراسر لاله زارست ﴿
برهنه یامر و آنجا که خارست ﴿

۱۱ ﴿ هر یکسان بینی در کنجی و بر در حلقه ﴾
﴿ حلقه ماری حلقه کرده درد هان از درست ﴾

(بجا) ضم کاف ایله مکائیدن سوألدر که قنده وزده معناسنه
عربیده فتح همزه ایله این کبی (بینی) باممدوده نک کسریله
سنی وزنده کورمک معناسنه اولان دیدن مصدرندن شاذ
اوله رق مشق فعل مضارع مفرد مخاطبدر کورسین معناسنه
واتف یعنی بورون معناسنه ده اسم اولور (در) قیومعناسنه در
کنجی به اضافتی لامیه در (کنجی) برخزینه دیکدر (حلقه)
حاه مملله نک فتحی و لامک سکونیه عربیده ترکیده دخی متعارفدر ﴿
بنی فعلنک درو حلقه لفظلری مفعول صریحلری و بر در غیر
صریحیدر حلقه مبتدا ماری خبری (حلقه کرده) حلقه لشم
معناسنه خبرک صفتیدر (دهان) امان وزنده اغزو غم معناسنه در

﴿ از دره ﴾

از دره اضافتی لامیه در (از در) لشکر وزنده بیوک ییلان
معناسنه که عربیده ثعبان دیرلر

۱۱ ﴿ محصول بیت ﴾

جناب ناظم قدس سره اشو بیت منیقلریله اموال دنیویه بی
برخزینه به و تحویلنده چکیلان بونیجه تعب و مشقتی بر بیوک ییلان
ایله مقابله به تشبیه ایدوب بیورلر که ﴿ ای حریص مال دنیا اولان
کیمسه هرزه ده که برخزینه قیسوسی و اول قیسو اوزرنده بر حلقه
کورسین اشته اول حلقه بیسوک حیه اغرنده چور کلشمش
بر ییلاندر ﴿ شکم بالی کبی حیه نک بیوی کوچکنی اکل و بلع ایلمدیکی
حیاه الحیوان نام کتابده مذکوردر ﴿ الحاصل دینه مطلسمه به
مالک اولق سوداسنه دوشن دیوانه قیوسنده بی طلسم مسلطه
ظفر یاب اوله مدیغی صورته خائب و سرگردان اولدیغی کبی
نحن قسمنا مطبختدن وقتیه تعیین و تخصیص قلشمش اولان ارزاق
مقدره سته قانع و راضی اولوبوده زیاده لکی قیدنده اولان کیمسه
دخی نفسنی فم از دردن حیه اخذی کبی نیجه امور مهلکه به التالیله
نه انجمامند، کندوسنه فتح کنجینه مراد میسر اولماغله ارتق
چکمش اولدیغی رنج و المدن غیری بیچاره نک الله برشی بکمدیکندن
افتاده چاه ندامت و خسران اوله جغی بی شک و کاندر ﴿ جناب ناظم
﴿ نظم ﴾ بهر فراغ دل طلب کنج میکنی ﴿ آن کنج را که میطلبی
کنج ازواست ﴿ خلق ازدها و صحبتشان کام ازدها ﴿ از کام
ازدها بحیل رستن ازدهاست ﴿

۱۲ ﴿ حرص کار مور باشد کر روی با آن بکور ﴾
﴿ حشو کور خوشتن بینی که مور بی مرست ﴾

(حرص) کسر حا ایله آزیغنی طمع معناسنه در (کار) ایش
و صنعت معناسنه و کاشتن مصدرندن مأخوذ امر مخاطبده اولور

نظم الـمعنائه موره اضافتی لامیه در (مور) ضم میله دور
وزنده قرینه معنائه در (باشد) باشند لغظندن مأخوذ
مضارع مفرد غائب در اولور معنائه (کر) حرف شرط در
جمله شرطیه اوزرینه داخل اولور عربیده کسبر همزه ایله (ان)
شرطیه کبی (روی) فتح را ایله رفتن مصدر زدن علی غیر القیاس مشتق
مضارع مفرد مخاطب در کیدرسک معنائه فعل شرط (با) مصاحبت
ایچوندر که علاوه اولدیغی اسم ایله برشینک برابر اولدیغی افاده ایدر
(بافرزندم رفتم) کبی که اوغلولم ایله برابر کتدم دیمک اولور *
ووساطت و آلت معناسنی افاده ایلدکده (استعانه) معنائه
اولور (با قلم نوشتیم) کبی که قلم و ساطتیه یازدم دیمک اولوب (با)
استعانه ایچون اولاش اولور * (آن) بعیده موضوع اسم اشارت
اولوب مشار الیهی حرصدر (کور) کاف عجمینک ضمیمه قبر و مزار
معنائه در همدخی حار و حشی معنائه ده کاور * ننکم عمر
خیامک شور باعینده واقع اولشدر * رباعی * این قصر که
بهرام درو جام گرفت * آهو پچه کرد و روبه آرام گرفت * بهرام
که کور می گرفت همه عمر * بنکر که چه کونه کور بهرام گرفت * (حشو)
خانک قهقنی و شینک سکونیه برشینک در و ننه دینور عربدر
(خویشان) کسر خا ایله نیتن وزنده مصدر صیغه سی اوزره
اسم جامد اولوب کندودیمکدر * ننکم استاد بزرگوارم السید الشیخ
محمد مراد علیه رحمت رب الجواد تألیف بیورمش اولدقلری قواعد
فارسیه نامیه بنام اولان رساله مطبوعه لرنده اشبو (پس کون
و خویشتن مصدر نیتن بلکه دو اسم جامدند معنی یکی بالسان ترکی
شاشقن و معنی یکی کنندی) عبارسیله بیان بیورمشدر * و دخی
حشو کور خویشتن تتابع اضافاتی لامیه لر در (بیتی) کور رسین
معنائه جزاء شرط در (که) حرف بیان (بی) باء مدوده نک کسر یله

ادات نفی در که عربیده (لا) و ترکیده (سز) ایله تعبیر اولشور
مثلاً بی حد کبی که حد سزدیمکدر (مر) هر وزنده صابی و حساب
معنائه و اعداددن هر عتده و مرتبه یه اطلاق اولور * مثلاً الی
عدده (یک مر) و یوز عدده (دومر) اطلاق اولدیغی کبی * ننکم
اشبو قصیده نک طقسان طقسوزنجی بدتمده واقع اولشدر
(است) بمعنی هست

۱۲ * محصول بیت *

حرص و آرز قرینجه نک ایشدر اکر سن حرصه قبره کیدرسک
درون قبری بی حساب قرینه کور رسین * حرص لغظلی موره
جمعیت اولور * زیرا قرینه کبی ادخار رزق ایدوب شی قابل ایله
نعیش ایدن پر حیوان یوغیش * یعنی حرص و طمعی ترک ایتیموب
قرینه کبی دائماً جمع و ادخار ایدرسک بعد الوفات درون مزارکی
همسیرنک اولان مورلر ایله پروطولور کندوی دخی صورت نموده
حشر اولمش کور رسین * زیرا انسان هر نه خلق خبیث و سبوت
مذمومه اوزره متخلف و مجبول اولور سه روز قیامتده بر حیوان
شکلنده بعث اولور که اول صفت آند غالبدر * ننکم جناب
عزیز محمود هدایی قدس سره بو معناده بیومشدر * نظم *
نه حال اوزره اولیسر کمنی بونده * آنکله قوییدسریارنکی کونده *
بو قولک صدقنه ای اهل عفت * ایدر تاتون افواجا شهادت *
و ننکم حضرت ابراهیم حتی قدس سره معرفتسانه لرنده بیوررلر که
اهل حکمت و عرفان دیمشدر که * رب العالمین حضرت تالربنک اسماء
حسنباستدن براسمی جلیل و براسمی جیل اولسوب مظهر جلالی
جهنم و مظهر جمالی جتسدر چونکه حق تعالی * و علم آدم
الاسماء کلها * بیوروب بوانسانک مظهر جمیع اسماء اولدیغک
طیورمشدر * پس جلال و جمال دخی انسانده اولوب هر کیمده

قنیهی غائب ایست عاقبت آنک سرانجامی آید در اکرانسانند
 صفت جلال غالب اولوب آندن نشأت ایدن اوصاف ذمیه حیوانیه ایله
 متصف اوله رق و قنیهی صفت حکمنده ایکن مروت ایله بدندن
 خلاص بولورسه نشأت ثانیه ده اول صفت صورتده حشر اولوب
 مکانی جهنم اولور * منلاحسد حکمنده اولان ذنب و غضب حکمنده
 اولان کلب صورتی بولور * اولک کالانعام بل هم اضل *
 زمره سندن اولوب عذاب الیم ایچنده فالور * واکر انسانده صفت
 جمال غالب اولوب آندن نشأت ایدن اوصاف حمیده ملانکه ایله
 متصف اولورسه اول نشأت ثانیه ده صورت انسانیه ده حشر
 اولوب مکانی جنت اولور و انسا بالله دولتی بولور * اکر انسان
 اوصاف نفس حیوانیه سیله توقیف ایدرسه اصناف عذاب الیم ایله
 متالم اولور که آنک کندی خویشدر جهنم * واکر انسان قانی
 اوصاف بهیمیه دن تخلیه ایدوب اخلاق الهیه ایله تخلیه ایدرسه
 انواع لذات نعیم ایله متم اولور * نظم * سیرتی کان بر وجودت
 غالبست * هم بر آن تصویر حشرت واجبست * جمله اوصاف
 و اخلاق ای پسر * هر زمان گردد ممل در صورت * هفت
 دوزخ هست اخلاق بدت * هشت جنت حسن اخلاق خودت *
 حور و غلمان جلکی اوصاف تست * مهر و مه روحست و قلب
 صاف تست * خلق نیکو شد بهشت و حور عین * خلق بدرا
 دوزخ سوزان بدین * خلق نیکو خاصه انسان بود * آدمی
 با خلق بد حیوان شود * چون شود اخلاق و اوصاف نکو *
 هشت جنت خود تویی ای نیک خو * کر بخلق بد گرفتار
 آمدی * هم تو دوزخ هم عذاب سرمدی * آنچه کفتم
 هست از عین الیقین * فی راستد لال و تقلیدست این *

﴿ شد دهان حرص سنجر بر ولی از خالک مرو ﴾

﴿ این سخن بشنو که مروی از دهان سنجر است ﴾ ۱۳

(سنجر) قح سین و سکون نون ایله خنجر و زننده ملوک سلجوقیه دن
 بر پادشاهک اسمیدر و اهل عشق اولان کیمسه یه ده دینور دهان
 حرص سنجر اضافت لری بیانیه و لامیه در (پز) بیه فارسیه نک
 ضمیمه طایر و کثیر معناسنده در و قحیله قنیه دینور و بدین
 مصدر دین امر حاضرده اولور (ولی) حرف استدر کدر عزیمده
 (لکن) کی کلام متقدمدن متولد اولان توهیمی دفع ایدر (از) بمعنی
 من بیانیه خاکت مرویه اضافتی لامیه در (مرو) میک قحی
 و رانک سکونیه خراسانده بر شهر آیدر که مرو شامجیان ایله
 مشهور در و قح را ایله کتمه معناسنده نهی حاضر اولور (سخن)
 ضم سین و قح خا ایله سوز و کلام معناسنده در و باله کس یعنی سینک
 قحی و خانک ضمیمه ده لغتدر (بشنو) شنیده حرکات ثانیه نک
 جواز یله شنودن و شنیدن و شنویدن مصدر لرندن مأخوذ
 امر حاضر در بوم تمامده ضرورت وزن ایچون شینی اسکان
 واجد در دکه معناسنده حضرت مولانا * مثنوی * بشنوا زنی چون
 حکایت میکند * از جدا بیها شکایت میکند * (که) ادات تعلیل
 (مروی) روی روی دن یعنی ثلاثی مجر دک باب ثانیهی لغیف
 مقرر و نندن قح میله اسم مفعول در نقل و حکایه اولمش معناسنده
 (است) معناه مروی لغظه مرتبلا در دهانک سنجره
 اضافتی لامیه در

﴿ محصول بیت ﴾ ۱۳

خراسان ملکی اولان سلطان سنجرک اغزی طوا وادی اما خاک
 خراسان دوا وادی بو کلامی ایشیت و قبول ایله زیر ابو کلام بر اهل
 حال دهانندن نقل و روایت اولمشدر * و دخی خراسان و عراقین

ولا تلتزمه حکم بدن مالوک سلاجقه که بونلرک دارالملک اصنهمان
وظهور لری در تیوز اوتوز ایکی وانقر اضاری بشیوز طقسان ده
اولوب مدت سلطنت لری بوز للی سکر سنده در * مشار الیه سلطان
(سنجر) دخی سلاجقه دن سلطان (معزالدین) سنجر در که بشیوز
اون اوچ سنده سنده تخت سلطنته جلوس ایدرب غز طائفه سیله ایکی
دفعه بوز بیک عسکر ایله محاربه ایلدیسده ده بامر الله سنجر منهریم
اولد یغندن منکدر اولوب تختدن ایلدی و مر و شهریک تکیه کاهنه
کروپ سلطنتدن ال چکدی * سنجر اوچ سنده غز اشقیاسنک حبسده
قاله رق عظیم زحمت و مشقت چکوب عاقبت بشیوز للی بر سنده سی
رمضاننده فرار ایلدی * لکن کوردیکی محن و آلامک تأثیری کندودن
زائل اولوب بشیوز للی ایکی ربیع الاولنده قونلج مر ضندن فوت
اولدی * مدت عمری یتش بش و مدت سلطنتی فرق سنده در
حین وفاتده خراسان اوزرینه همشیره زاده سی محمودی استخلاف
ایتشدر * بورانک تفصیلی منجم باشی تاریخنده ذر

﴿ معنی زر اترك آمد مقبلی کونزد تو ﴾

۱۴

﴿ زامثال امر زرد ترک دنیا بو ذرست ﴾

(معنی) کله و کلامک مدلولانه دینور و از اسنه الفضا وضع اولسان
صورت ذهنیه دن عبارتدر بر همین زنده الحاقیه زر کلسنه مضاعفدر
(زر) کله سی قمع زا ایله کلام عربده اترك معناسنه فعل
امر در که آنک ماضی و مصدری واسم فاعل واسم مفعولی یوقدر
فقط فعل امر ایله مضارع اولور (ترك) ضم همزه ایله باب اولدن
امر حاضر اولوب فراغت ایله دیمکدر (آمد) آمدن مصدر
شاذندن ماضی در کلدی معناسنه (مقبل) ضم میم و کسر با ایله
اقبالدن یعنی افعال باندن اسم فاعل اوله رق بخت و اقبال صاحبی
اولان آدمه دینور یاسی وحدت ایچوند (کو) ضم کافله موقع

﴿ استفهامده ﴾

استفهامده چه شد و بکارفت معناسنه در که ترکیده قنی و نیجه اولدی
وقنده کندی ایله تعبیر اولور و جاده عظیمه یعنی اولو وایشلاک
یول معناسنه کاور طاریوله ادب تصغیر ایله کوچه دینور (نزد) قمع
نون و سکون زا ایله نزدیک مراد فیدر که یقین و قریب معناسنه در
(تو) غریبده انت مثلو ضمیر مفرد مخاطبدر که سن دیمکدر
(امثال) افعال باندن موافقت و انقیاد ایتک معناسنه مصدر در
امر اضافتی مصدرک مفعولانه در (امر) همزه نک قنی و میمک
سکونیه بیورق و بیورق معناسنه در زره اضافتی مصدرک
فاعله در (ترك) تانک فتحیه براقق و واز بکمک معناسنه در
دنیا به اضافتی مصدرک مفعولانه در (دنیا) کله سی ادنی لفظنک
مؤنیدر بوعاله دنیا اطلاق آخرته نسبتله اقرب اولد یغنه مبیدر
(بو ذر) ذالک فتحیه اصحاب کر آمدن جندب ابن جناده الغناری
رضی عنه الباری حضرت لر یدر (بو) بودن تخفیف اولمشدر پدر
وبابا معناسنه در عرب بر معناده مبالغه ایسه یا (اب) ایله و یا (ام) ایله
تعبیر ایدر * مثلاً ابو الفساد و ام الحیث و ابو العجب و ابو الهوس
و ابو الفضول دیر * کویا فساد و خیانت و عجب و هوس و فضول
اندن توار ایتشدر ریرا بومعانی به کثرت ملاپسه و شدت انصالی
وارددر (خفی بیورلیه که) شخص معینک ذاتی ادرا که وضع اولنان
کله (اب) و (ابن) ایله مصدر اولوب ایسه (کنیه) و مصدر اولوب
مدح و ذمی ده شامل اولماز ایسه (اسم) و مدح و یا خود ذمی افاده
ایدرا ایسه (لقب) دینور بومحمله (ذر) دن مراد خرده قرنبه
اوله جقدر * زیرا مشار الیه حضرت لر بی خصوصاً فرزندلرینک
جمله لری بغایت صغیر و قصیر ایدر

﴿ محصول بیت ۱۴ ﴾

زر کله سنک معناسی عربده اترك یعنی ترك و فراغت ایت دیمک

کادی سنک یانکده قنی بر مقبل کدر امرینه امتثالیدن ایچون محبت
دنیا بی ترک ایلشدر * یعنی دنیا بی ترک ایلان مقبل اصحاب کرام
ذوی الاحترامدن ابوذر غفاری حضرت لریدر یعنی فارسیده انون
معنا سنه اولان زرلفظی عربیده ترک و فراغت قیل معنا سنه
امر اولغله اشبو امره امتثالا ترک دنیا ایلان حضرت ابوذر غفاری
رضی عنه ایلایدن * ودخی مشارالیه حضرت لری سابقین الی الاسلامدن
اولوب اسلامه کاتلرک بشجیسی اولشدر اکابر علما و زهاددن بر ذات
ستوده صفات اولغله سنه ده عطاسیاسی در تیوز دیناره بالغ اولوب
بر شبی ادخار ایتیزدی اوتوز ایکی تاریمشده ارتحال دار بقا
بیورمشدر * بدیهه * حضرت صدیق اکبر رضی الله تعالی عنه
ارتحال دار عقبای بیورده قد نصکره حضرت ابوذر شامه نقل ایدوب
حضرت عثمان رضی الله عنک زمان خلافتنه قدر اوراده اقامت
ایتشیدی * مشارالیه حضرت لری عالم و عامل و امر دینده لائیک لومندن
قورقز بر ذات اولدیغندن حاکم شام بولسان ذاتک بعض حرکاته
تعریض بیورده قلیینه حاکم مشارالیه کو جنوب حقارنده حضرت
عثمانه شکایتنامه تقدیمیه ابوذر حضرت لرینی ریده نام محله
نفی ایتدرمشیدی * یانلرنده حرمله فرزنددن بشقه کسه سی اولدیغندن
حین وفاتسنده انلر نی بعد الوفات غسل و تکفین ایدوب یول
اوزرینه براغوب ایتسدا ظهور ایدن کسه یه نی تعریف اید، سز
دیو وصیت ایلدکده آنلردخی وصیتلری اوزره عمل
ایدوب جنازه سنی بعد الفسل و التکفین یول اوزرینه کتوردیلر *
مکر بکار صحابه کزیندن عبدالله ابن مسعود رضی الله عنه عراقدن
عمره قصدیه مکه مکرمه یه کلورایکن اتفاقا اول کونده مشار
الیهک جنازه سی اولدیغنی محله کلوب کیفیتی سؤال ایدوب وقوع
حالی اوغلی ایلر حرمتدن استماع ایلدیکندن ابن مسعود حضرت لری

کریمه وزاری ایلرک * صدق رسول الله ﴿ تشی و حدک و تدوت
و حدک و تبعث و حدک ﴾ دهرک همان رفقا سینه برابر حیوانلرندن
نزول و تازیانی ادا ایدوب اوراده تودیع خاک مغفرت بیورمشدر *
رحمة الله علیه * ودخی قلبی محبت دنیادن خالی اولان کیمسه یه غنای
ظاهره راه خفته مانع اولماز * نیکم حضرت مولانا قدس سره
بیوررلر ﴿ شوی ﴾ چیست دنیا از خدا غافل بدن * فی قاش و فقره
و فرزندوزن * وینه بو مضمونده (الدنیا ماشغاک عن الله) بیورلشدر
﴿ نظم ﴾ هی الدنيا اقل من القلیل * و عاشقهم اذل من الذلیل * تصم
بسخرها قوم او تعمی * فهم متخیرون بلاء لیل * جناب ناظمک عن یز
منار لاهی تخصص بالذکر بیورملری زروا بوذر کله لرنده جناس
اولدیغنی ایچوندن * یوخسه کافه اصحاب رسول الله حضرت انک نزد
شریف لرنده سیم و زر خاک و مدرله برابر بلکه ده سا کتر ایدوی
وسیم اول یار غار سید البشر * حضرت صدیق اکبر افسدمن
بالجمله ماملک لرینی راه خداده بذل و انفاق بیورده قلی و نیجه نیجه
مناقب جلیله لی کتب سیر و خصوصاً مناقب چهار یارده مفصلا
تحریر و بیان اولمشدر ﴿ بیت ﴾ هر دم از ماصد درود و صد سلام *
بر رسول و آل و اصحابش تمام *

﴿ زربده و زرخش اولادال نارالب بندر ﴾

﴿ دیده یاشی قفل زراز بهر فرج استرست ﴾

(بده) با حرف تا کید (ده) دادن و یا خود کسر دال ایلر دهیدن
مصدرندن مشتق اولان دهد مضارعندن مأخوذ فعل امر در
ویرمعنا سنه زرفعه - ول صریحیدر (واو) عاطفه (فخش)
فانک ضمی و حانک سکونیه حدی متجاوز عظیم الفج اولان
قول و فعل مضارعدر (اولادال نارالب) زکات انسانی عربی و نارالب

چون چنانچه در کتب دیگر که در تعبیر اولیاء (را)
 ایچوندر (اب) هب و زنند، طوداق معنای در بیدار مفعولیدر
 (بید) بستن و یا خود بندیدن مصدر زدن مأخوذ امر مخاطبدر
 نغله معنای بسته (دیده) دیدن مصدر زدن مشتق ماضی
 مقید در وجهیم کی کوز معنای بسته اسم اولوز (ودخی)
 معلوم اوله که ماضی ایکی نوع اوزرینه اولوب نوع اولی
 (ماضی مطلق) و نوع ثانیه (ماضی مقید) در ماضی
 مطلق شول ماضی در که آنک معنای قریب و بعد و توسطدن
 برشی ایله مقید اولیه و بوکا ماضی شهودی دخی دیرلر که متکلم
 رأی الامین کوردیکی و یا خود کورمش کی بیلدیکی خبر و یرن
 صیغه در * مثلاً سکون نون ایله (خواند) کی که اوقودی
 معنای در * و ماضی مقید اوج نوع اولوب اولکسی (ماضی
 مقید بالترب) ایکنجیسی (ماضی مقید بالبعد) اوچنجیسی
 (ماضی مقید بالتوسط) در * ایدی ماضی مقید بالترب شول
 ماضیدر که ماضی مطلق آخری مفتوح قلنوب و اول قخته به
 علامت برهء رسمیه زیاده قلنور و بوکا (ماضی نقلی) دخی دیرلر که
 متکلم سماع ایله بیلدیکی بیان ایدن صیغه در * (خوانده)
 کی که اوقومش معنای در * و ماضی مقید بالبعد شول
 ماضی در که ماضی مطلق اولیه بر (می) لفظی زیاده قلنور
 و بوکا (حکایه عن حال للماضی) دخی دیرلر * (می خواند) کی که
 اوقودی ایدی معنای در * و ماضی مقید بالتوسط شول
 ماضی در که ماضی مقید بالبعد آخرینه برهء رسمیه زیاده قلنور
 و بوکا (حکایه ماضی نقلی) دخی دیرلر (می خوانده) کی که
 اوقومش ایدی معنای در * (قفل) قافک ضمی وفانک
 سکونیه کلید معنای در زره اضافتی بیاید (فرج) فانک

فقی و رانک سکونیه انسانک عورت یرینه اطلاق اولور کیدرک
 خاتونک قبلنده اغلب اولشدر و قح را ایله انشراح و شادمانی
 معنای در استره اضافتی لامیه در (استر) قح همزه ایله دستر
 و زننده دابه معروفه در که قاطر تعبیر اولور عربیده بغل دینور
 و جامه ایچنده اولان استاره دخی دینور که جامه نك ایچ یوزیدر

۱۵ * محصول بیت

التون و یرده کلام فچشدن و ادز نالرك اغزینی قیا زیر کورهش
 اولور سنکه التون کلید قاطرک فرجی ایچوندر * یعنی جنس اولان
 قسراغک فرجی همجنسی اولیان حیوانک مقاربتدن محافظه
 ایچون اغنیا التون کلید ایله بند ایلدکلی کی سندی کی کندی
 ناموسی حفظ و وقایه ایچون صفت نیمه زعمیه ایله منصف اولان اشخاص
 رزیه به سیم و زرا عطا سیله آنک دهاتی بندایدوب زبان پرزیانندن
 خلاص اوله سین * تنکم شیخ سعدی کاستانده بیورر * بیت *
 باید اندیش هم نکوی کر * دهن سک بلفمه دوخته به * وله * بیت *
 سخن آخر بدهن میکدرد موزیرا * سخنش تلخ نخواهی دهنش
 شیرین کن * (ودخی) سعایت و نیت یعنی قو و جلیق اخلاق
 رزیه دن پک بیوک بر معصیت اولدیغندن بونکله مالوف اولارک
 دارالنعیمدن محروم و تبعید قلنه جقلری حدیث صحیحده وارد اولشدر

* کرچه خوش باشد ز را برا کن که خود ابراست تاج *

۱۶ * بهر ابراهیم وزر نعلین پای آزرست *

(کرچه) هر نقدر (خوش) خوب و کوزل معنای در (ابرا)
 کسر همزه ایله افعال باندن مصدر در بعد ایلک معنای در خسته بی
 صاغ و درست ایلک معنای در کاور (خود) خاه معنی نك ضمی
 و او مجهول ایله شد و زننده بونده تا کید ایچوندر و ذات و نفس
 و آشنای معنای در کاور (تاج) سلاطین سالفه نك باشلرینه

کیدکاری مجوهری کسویه دینور جمی کسرتا ایله تیجاند
(است) معناده تاج لفظنه مرتبطدر (ابراهیم) جناب
خلیل الرحمن علی نبینا وعلیه السلام حضرت لرینگ اسم شریف لریدر
(نعلین) کله سنده اولان یا نسبت ونون تأکید نسبت ده
اوله یلور یا خود قح لام ایله نعلک تنیه سی اوله رقی ایکی
پایوج دیمکده اوله یلور ترکیده نالین دیدکاری نعلینک محرفیدر
وزره بتداستک خبریدر (پای) یای وزنده ایاق معناسنه در قوت
وقدرت معناسنه ده کلور (آزر) همزه مدوده نك وزانك قحیله
ابراهیم علیه السلامك عموجه لرینگ اسمیدر و پدر لرینگ اسمی تارخدر
شارح قاموس دیر که آزره اب اطلاق عادت عرب اوزره جاری
اولشدر * نعلین پای آزر اضافتری لامیه درلر

﴿ محصول بیت ﴾ ۱۶

هر نقدز النون خوش وایوایسده سن اتی کند و کدن بغید ایت
زیرا ابرالفظی ابراهیم کله سیچون تاج اولوب زرافظی دخی آزر
لفظنك ایاغنك نعلینیدر * یعنی عربیده بعید قلمق معناسنه اولان
ابرا لفظی حضرت خلیل اللهمك اسم شریف لری اولان ابراهیم
کله سنك جزء اولی واقع اولغله کانه مبارک باشلرینگ تاجی مشابه سنده
اولش اولور * وفارسیده النون معناسنه اولان زرافظی ایسه
حضرت خلیل الرحمنك عیملرینگ اسمی اولان آزر
کله سنك جزأ اخیری واقع اولغله کویا قدم نحوست توأمنك
نعلینی مقامنده بولمش اولدیغندن شایان اعتبار دکلدر *
الحاصل افسر سرسعادت حضرت ابراهیم ایله نعلین
پای آزر بت تراش میاننده فرق عظیم اولدیغی اظهر
من الشمسدر (مصراع) بدین تفاوت زه کز بجاست تابکجا *
ودخی ترجمه ابن زیدونده مذکوردر که مأمون خلیفه نك کاتبی

اولوب بلاغت وفصاحت وحکمتده عصرینك وحیدی اولان
سهل ابن هارون التونی بوجهمله ذم ایدوب التون الدن اله
انتقال ایدر بره ناع بی وفادر * والتونك عربیده اسمی ذهب
اولغله ذهب کتمک معناسنه اولوب اسمنده شامت وارد * والتون
اکثرا انیم وخسینس اولنله کیدوب اسخیایی ترک ایدر وکندوبی
حفظ وحرست ایدنله مکر واشوب پیسدا ایتدن خالی دکلدر *
وابلیس علیه اللعنه نك انسان صید ایلدیکی داملردن بردامدر
واسان عربیده التونك براسمی دخی اجر اولوب (اهلاک الرجال
الاحران) مثل اولشدر کرچه اجراندن مراد لحم وخردر *
لکن لفظ اجر التونه دخی اطلاق اولور دیمشدر * انتهى *
(ودخی) برکون جناب امیر المؤمنین علی کرم الله وجهه زمان
خلافتلرنده خزانة بیت المال کیروب جهیت سیم وزری کوردکلرنده
﴿ یا حرا یا بیضاغرا غیری ﴾ پیور مشلردر * یعنی ای زر زرد رخسار
وای نقره ناتمام عیار جلوه دلریا وعشوه عقوبت فزایله غیره
غرور ویریگز دیمکدر

﴿ ۱۷ ﴾ ازربا پدیشه مجو حاجت که جودش عارضست *
﴿ میوه کی آرد درخت خشک کز باران ترست ﴾

(ریابیشه) ریاضعتی یعنی مرائی دیمکدر (مجو) ضم جیم ایله
جستن مصدرندن مأخوذ استمه معناسنه نهی حاضر در اولنده کی
میم مفتوحه ادات نهیدر (حاجت) جیمک قحیله کشینک محتاج
اولدیغی شیشه دینور فارسیده بایسته و ترکیده کرکلو تعبیر اولور
(جود) جواتمردلک ایلک معناسنه در ضمیر ریابیشه به راجعدر
(عارض) کسیر را ایله عوض و بدل جهتیله و بریلان عطیه به
دینور عربیدر وفارسیده یکاکی معناسنه در جود مبتدا عارض
خبریدر (میوه) میمک کسریله یمش معناسنه که عربیده نمر

وفا که در (کی) کاتک قحیله استفهام ایچوندر قن ونصل
معناسته انکار موقعته ایراد اولنور ویا قی به دخی اطلاق اولنور
و پادشاه اعظم معناسته ده کلور و عرییده فعل مضارعی نصب ایدن
حروف اربعه دن بریدر (آرد) فتح و اوایله آوردن مصدرندن
حذف و اوایله فعل مضارع مفرد غایبدر کتور معناسته و اوایله
آورده جائزدر (درخت) دالت کسری و رانک قحیله اغاج
و شجر معناسته در خشکه اضافتی بیانیته در آرد فعلنک درخت
فاعلی و مبیوه منفولیدر (خشک) خانک ضمی و شینک سکونیه
قوری و یابس معناسته در ونا کس و بخیه و در شبت طبیعتلو اولان
آدمه دخی دیرلر (کز) که ادات رابط صفت و از بمعنی من (باران)
یغور و مطر معناسته در و باریدن امر حاضر اولان بارلفظنک
آخرینه برالف و نون زیاده سیله صفت مشبیه ده او اور (تر) فتح
تا ایله یاش معناسته در که قوری متقابلیدر و علی طریق الکتابه
مردار و ملوث و فاسق کسه یه ده اطلاق اولنور

﴿ ۱۷ ﴾ محصول بیت ﴿

ریاضت ایدن یعنی مرآت اولان کسه دن حاجت طلب ایله زیرا
انک جود و سخاسی ذتی اولیوب برعوض و غرض نموده در
نصل مبیوه کتور بر قوری اغاج که یغوردرن یاش اوله ﴿ یعنی
ایچروسی قوریمش اولان اغاجک اوزری یغوردرن کسب ایش
اولدینی رطوبتله تازه انوبده مبیوه دار اولسی حد امکانده اولدینی
کبی جود طبیعتی اولیوب انجق خلق کند و سته سخنی دیسونلر دیو
تصغله اظهار سخاوت ایلان قوجه مرآتینک دخی رضای باری
ایچسون برکسته یه خیر و منفعتی اولسی عذیم الامکاندر ﴿ از جلاء
الروح ناظم ﴿ بیت ﴿ ریایشه چوازشوق و محبت لافندو کرید ﴿
مین جز جتمه سار کذب و بیعتان چشم گریانش ﴿ الحاصل ریاکارک

﴿ جود ﴾

جود عارضیسته فریفته اوله رق حصول حاجت ایچسون دو کیلان
آبرور و ایدیلان رجا و نیازلر ﴿ مصراع ﴿ در سنک خارہ قطره
باران اثر نکرد ﴿ منطوق قبحه آنک قلب سنکینه عدم تاثیرندن
ناشی بیهوده یزه صرف اولمش اولور ﴿ و دخی حقیقت ریا کورمک
معناسته اولان رؤیتدن مشتقد یعنی کشی طاعتی پنهان
ایتموب خلعه اراده ایدوب کومترمکدر که اول عبادتک آثارندن
کندویه بعض تعظیم و مدح و ثنا کبی تمذحات کثیره حاصل اوله
فضولی رحمه الله ﴿ بیت ﴿ کال حسن مشرب عاری اولمقدر تعرضدن ﴿
ریا اهلینه هم چوق اعتراض ایتک ریادندر ﴿

﴿ اب نیالیند اهل همت از خوان خسان ﴿ ۱۸
﴿ در خوردندان انجم کرده ماه و خورست ﴿

(نیالیند) بولاشدر بق معناسته اولان آلودن مصدرندن
واو حذف اولنوب یرینه برالف و یا کتور لمکله نفی استقبال جمع
غائبدر بولاشدر من ل معناسته اصلی مدهمزه ایله آلایند کله سیدر
اولنه نون ناقیه داخل اولمغه همزه سی یایه قلب اولمشدر (ودخی)
اولنده همزه اولان کلمات فارسیه یه باه زائده و یا خود باد امر و یا خود
میم نمی و نون نفی داخل اولدینی وقتده همزه من بوره یاه تختانی یه
منقلبه اولور مثلاً بیاموخت و بیاموخت و بیاموز و میاموز
کله زنده همزه یایه منقلب اولدینی کبی (اهل) منسوب و متعلق
واقربا و ماهر و استاد معناینددر (همت) هانک کسری و قحیله
بر خصوصک فعله چیقارلسنی ضمیرده قصد ایله سعی ایتک معناسته در
اهلک مضاف الیه بدر (خوان) نان و زننده سفره معناسته در کا
اولور که ذکر محل و اراده جال ایدوب محازا طعام مراد ایدرلر
بوراده اولدینی کبی بوندن بشقه خواندن فعل امرده اولور
او قوم معناسته (خسان) خشک جمیدر (خس) خانک قحیله

ناکس وید کوهر معاشه در وانی اوت و جور چوب و کوهستانه
 نشت ایش انخضص معالیه ده کاور * نیالیند فعلک اهل
 همت فاعلی و اب منقول صریحی و از خوان غریص صریحی (درخور)
 دالک قحی و راتک سکونی و خاء معجمه نك ضمی و و او مجهول و را ایل
 لایق و سزاوار و مناسب معنایه در (دندان) قح دال ایل
 خندان و زننده دیش معنایه در که عریده کسر سین ایل (سن) دینور
 اوتوزایکی در که یکرمی سکزی حروف عریسه و دردی حروف
 عجمیه مقابله سنده در (انجم) همزه نك قحی و نونك سکونی
 و جیمك ضمیله بخمك جمیدر نجم نونك قحی و جیمك سکونیه یلدر
 معنایه در فارسیده اختر و ستاره دینور (کرده) کاف فارسیه نك
 کسری و راتک سکونی و دالک قحیه بر نوع یوقه اتک معنایه در
 بوندن بشقه دگر می اولان فسته یه ده دیر ل ماهه اضافتی بیانیه در
 (ماه) نیرا صغر در که آیدر عریده قردینور محلی فلک اولدر و شهر
 مراد فیدر که سته نك اون ایکی حصه سنسدن بر حصه سته دینور
 (خور) ضم خالیه شمس معنایه در ویمك معنایه اولان خوردن
 مصدرندن فعل امر ده اولور درخور داندن انجم تنابع اضافاتی
 مجازا لامیه لدر درخور مبتدا کرده خبریدر

۱۸۰ * محصول بیت *

اهتل همت اولان کیمسه دنی و نا کس اولان کیمسه لک سفره سنسده
 بولنان طعنا ملرندن اکل ایلک شویله طورسون دوداقلرینی بیله
 بولاشدرمز ل * مصراع ثانی بی ارسال مثل اوله رق بیور مشلدر
 زیرا کورمز میسین که یلدر لک دیشلرینک لایق انجم شمس و قرك
 جور کیدر حاصل معنی ادانی و اسافل سفره لینه بلاد عوت زباب آسا
 واروب قوتقدن کال حذر اوزره اولوب اما خاتم کبی مشهور عالم اولان
 بر ذات مخدوت نهادلک نعم بی امتنانندن اکل و تناول ایلک عین عفا در *

شیخ عطار * نظام * ای سر هر کز مخور نان بخل * کم نشین در عمر
 برخوان بخل * نان ممسك جمله ریخت و عذ * میسودنان سخنی نور
 وضیا * تاخواندت بخوان کس مرو * وز بی مرو دار چون
 کر کس مرو * خواجه حافظ * بیت * دولت از مرغ
 همایون طلب و سایه او * زانکه بازاغ وزغن شهر دولت نبود *
 شیخ سعدی * قطعه * نخورد شیرینم خورده سک * و رب سحقی
 میرد اندر غار * تن به بیچاری و کرسنکی * بنه و دست پدش سبغه
 مدار * (معلوم اوله که) اقسام عالم اطلاق اولان اجسام شمس
 و قروکواکب مثلاً و بر طاقم اجرامه اطلاق اولور که اجرام مذکوره
 کواکب ثابته و سیاره یه و قویر قلی یلدر لره تقسیم اولمشدر *
 (کواکب ثابته) دیوشول یلدر لره اطلاق اولور که سماء
 متعلق اولدقلری موقعلرینی دائماً حفظ و وقایه ایدوب کندولرینه
 مخصوص اولان ضیا ایلله مضی اولور ل * و کواکب مذکوره دن
 هر بر لرینه بر شمس کبی نظر اولنه ییلوب حتی بتون دنیای ضیادار
 ایدن شمس دخی شمس مذکوره دن بریدر دیرل (و کواکب سیاره)
 دیوشول بر کوکبه اطلاق اولور که آنلرک حد ذاتنده ضیاسی
 اولوب طبعاً سیاه جسملر ایدسه ده شمسدن و کواکب ثابته دن
 اقتباس نور و حرارت ایدوب شمسك و کواکب ثابته نك اطرافنده
 دوران ایدرل و جناب ناظمك دخی * درخور دندان انجم کرده
 ماه و خورست * مصراعنده انجم دن مراد عالیه لری الله اعلم
 کواکب سیاره اولوب کواکب ثابته دکلدر * چونکه هر بر کوکب
 ثابت شمس مثلاً و ناریه بر عالم مستقل اولوب یعنی شمس کند و اطرافنده
 دوران ایدن و بر بر لر یله ابعاد مختلفه ده کائن کواکب سیاره بی
 اضائه و تسخین ایلدیکی مثلاً و هر بر کوکب ثابت اطرافنده دخی
 کوکب سیاره موجود اوله رق کوکب ثابت انلره مرکز اولمغه انلری

اضائه و تسخین ایدرو (قورقلی بلدزر) دخی کواکب
سیاره دن اوله رقی حرکتله شمسک اطرافنده بر قطع ناقص
طولانی رسم ایدوب اکثر حالده قورق و صاج مثل و ضایع ایتلریله
(کواکب زنبیه) و (کواکب شعریه) تسمینه اولمشلردر *
بو بحثك تفصیلی مراد ایدن هیئت کتابلرینه مر اجتهله ایضاحات
مطلوبه حاصل ایدر

۱۹ طامعان از بهر طعمه پیش هر خس سر نهند *
قانعاً نراخته بر شاه و وزیر کشورست *

(طامعان) طامعك چه بدر حریر صلدیمکدر (طعمه) ضم طامایله
غرفه و زننده بیهك نسنه به دینور (پیش) باء فارسیه نك کسر یله
اوک و ایلرو معناسنه در و عاقل و متفطن و ماضی و مستقبل
معنای بنده کاور خس بو مقامده بمعنی بخیل و فرومایه (نهند)
نهادندن مشتق فعل مضارع جمع غائبدر قورق معناسنه در *
طامعان فاعلی و سرفعل صریحی از بهر طعمه غیر صریحی و پیش
ظرفیدر (قانعاً) قانعك دیمکدر چونکه رانخصیص ایچوندر
(خنده) خاك قحطیله خندن مصدرندن مشتق اولدیغنه نظراً
اسم مفعول صیغه سی اوزره و یا خود خندیدن مصدرندن مشتق
اولدیغنه کوره فعل امر صیغه سی اوزرینه برهاء رسمیه زیاده سیله
اسم مصدر اولوب ضحك و کوله معناسنه در (وزیر) امیر و زننده
خواص پادشاهیدن دستوراً عظم و صاحب مهر مفخم اولان ذات
عالی قدره دینور (ودخی) مجسم باشی تاریخنده مسطوردر که دولت
اسلامده ابتدا وزیر لفظی خلفاء عباسیه دن یوزاوتوز ابکی
سنه سنده برنجی خلیفه اولان ابوالعباس السفاحك وزیر ی ابو سلمه
حفص ابن سلیمان اطلاق اولمشلردر * و بولفظك اشتقاقده
اختلاف اولوب کیمی دیر که معاونه معناسنه اولان موازره لفظندن

* و کیمی *

و کیمی حل معناسنه اولان کسر و اوایله وزارتدن یا خود نقل
معناسنه اولان وزردن مشتق کویا که وزیر سلطان طرفندن
متکفل تحمل حل و نقل اولدیغیچون اطلاق اولمش اوله و کیمی
دخی دیر که قحطیله و زر لفظندن مشتقدر که وزیر متاعب و مهالکدن
خلائك التجا ایتدکری طاعه دیرل سلطان دخی وزیر اعتماء
ایتدومی ایچون اطلاق اولمشلردر اتمی * کشوره اضافتی لامیه در
(کشور) کسر کاف ایله مهتر و زننده اقلیم معناسنه در که یدی
حصه اعتبار اولسان کره ارضدن بر حصه در (ودخی) قدمای
حکما کره ارضی اختلاف ایل و نه سار اعتبار یله خطاستوان تقدیر
ایله یدی اقلیمه تقسیم ایشلردر * و متأخرین جغرافین یدی
اقلیمدن دهها اوزاق اولان محلك مسکن اولدیغنی بیلوب التمش
یدی عرضنه و ارنجه تقسیم ایدرك بکرمی درت اقلیم تعیین ایتدیلر *
بورانك تفصیلاتی استیالردخی کتب جدیده جغرافیا مطالع سبله
معلومات کامله آله بیاورلر

۱۹ محصول بیت *

حریص و طمعکار اولنری به جکدن ایچون هر دنی و نا کسك اوکنده
باش قورق یعنی اظهار تذال ایله سرفرو ایدرل ارزاق مقدره سنه
راضی و قانع اولنرك ایسه شا و وزیر اوزرینه خنده سی واردر *
نتکیم ناظم قدس سره دیگر بر قصیده لرنده بیورلر * بیت *
تاج و تخت سلطنت را خواب بینده و خیال * شب چو آسایند
سر بر خشت و تن بر بوریا * وله * نظم * یارب زدو کون بی نیازم
کردان * و زافسر فقر سرفرازم کردان * در راه طلب محرم رازم
کردان * زان ره که نه سوی تست بازم کردان * شیخ
سعدی قدس سره بیورمشلردر * قطعه * ای قناعت
توانکرم کردان * که ورای تو هیچ نعمت نیست * کنج صبر
اختیار لقمانست * هر که راضی نیست حکمت نیست *

﴿ ماکیان از بهر دانه میبرد سرزیر خاك ﴾
﴿ قهقهه بر کوه و بر در شبوه کبک نرست ﴾

(ماکیان) کسر کاف ایله خاکیان و زننده طاق دیدکاری حیواندر (دانه) جبهه معنایسته در ارپه و بغدادی کبی (برد) ضم با ایله کتورمک معنایسته اولان بردن مصدرندن فتح با ایله کتورر معنایسته فعل مضارعدر (می) انظی مضارعه دخوانده ادات حالدر و استمرار ایچسوند کاور شیخ سعدیبنک * هر نفسی که فرو میرود بمد حیاتست * فتره سنده اولادینی کبی و فعل ماضی به دخوانده زمان ماضیدن حکایه ایچسوند (زیر) کسر زایله اشانی معنایسته در و کبرلو و پوشیده معنایسته ده کاور * ماکیان میبردک فاعلی و سمر مفعول صریحی از بهر دانه وزیر خاك انظ-لری متعلقات فعلند در (قهقهه) قافرك قهقهه یله قهقهه دیو آواز ایله تکرار بتکرار کولک معنایسته در (کوه) کاف عربیه تک ضمیمه طاع معنایسته در که غریبه جبل دینور کاف عجمیه ایله بخش معنایسته در (واو) عاطفه در (در) بوراده وادی و دره معنایسته در (شبوه) شینک کسریله طور و قاعده و قانون معنایسته در (کبک) کاف قحی و بانک سکونی و کاف فارسیله ککاک قوشنه دینور (نر) فتح نون ایله ارکک معنایسته در شبوه کبک نر اضافتلی لامبه و بینایه در

﴿ ۲۰ ﴾ محصول بیت ﴿

طاق دانه ایچون باشنی طبراق الله کتورر یعنی چوبلکده دانه بولورم امید یله باشنی درون خا که کتورر برجه بولق ایچون نیچه مشقت و مزات اختیار ایلر ایدمی طبارغك اشبو جان احتیاج مألنه طاغلرده و دره باشلرنده خرامان اوله رق قهقهه ایله کولک انجق ارکک ککاک سیوه و عادی در از بهر ارستان ناظم ﴿ حکایت ﴾ کو کر جینه

نیچوند که ایکی یاوریدن زیاده کتورر میورسین طاق کبی زیاده به قدرتک یوقیدر دید کلرنده جوابند ککو کر جینک یاور یسی پدر و مادر ینک قورسغندن بیرو طاقو غك پلیجی هر راست کلدیکی مز بله دن یوب یچنور ایدمی بر قورسق انجق ایکی یاور ی بسلیه بیلوب یارم مز بله دن بر کونده بیک پلیجی اشک ممکندر دیش * ﴿ قلمه ﴾ خواهی که شوی خلال روزی * همخانه مکن عیال بسیار * دانی که درین سراچه تنک * حاصل نشود حلال بسیار * لکن طیرمذ کورده هر تقدیر لسان حال ایله ﴿ ع ﴾ اگر خواهی سلامت در کارست * مآلنی کویا ایستده * بیت * هر کس بقدر خویش گرفتار محنت است * کس رانداده اند برات مسلمی * فحوا سنجده اویچاره دخی پنجه شاهین قضا دن بروجله خلاص اوله من ﴿ بیت ﴾ دیدی آن قهقهه کبک خرامان حافظ * که ز سر پنجه شاهین قضا غافل بود *

﴿ ۲۱ ﴾ نفع عامه را اولیست آری دم خر ﴿ خوش مکسرانیست لیکن کون خرد در خورست ﴾

(نفع) فتح نون ایله فائده اندر مک معنایسته بر بیدر (عامه) تشدید میله خاعیه مقابلیدر هر کس وجهه معنایسته در نفوک عامه به اضافتی مصدرک فاعلند در (را) ادات مفعول و یا خود ادات تعلیلدر (اولی) فتح همزه ایله زیاده لایق و مناسب معنایسته در نفع مبتدا اولی خبری است ادات خبردر (آری) اوت ونعم معنایسته جوابده مستعملدر و آوردن مصدرندن حذف و او ایله فعل مضارع مفرد مخاطبه اولور کتورر سینه معنایسته (دم) ضم دال ایله قو یرق معنایسته در یعی بیده دوامدن فعل امر اولور و فتح میله نفس معنایسته در خره اضافتی لامیه در (خر) خاك قهقهه اشک و خار معنایسته در و مجاز افهم و ادراکی اولیان کیمسه به ده دینور و خریدن

لفظندن صاتون آل معناسنه فعل امر ده اولور (مکسران)
 سنک سور یی یعنی سنکک معناسنه وصف ترکیبی افسامندن
 اولوب اصلنده راننده مکس ایدی چونکه (مکس) میک
 وکاف فارسیه نك فتح لر یله سنک که عربده ذباب ولسان
 چغنااید کسرتین ايله جبین دیرل ادات اسم فاعل اولان نون
 ودال وهاء رسمی بعد الحذف معنای عام ترکیبندن معنای خاص
 علیه نقل ایچون مفعولی اولان مضاف الیهی تقدیم ايله مکسران
 اولدی جمع مشتقاتدن اولان وصف ترکیبلرده بوقاعد،
 جاریدر یاسی وحدت ایچون اولوب دم مبتداً مکسران
 خبریدر (لیکن) کسرلام وسکون یاوکسر کاف ايله حرف
 استدراکدر عربیده لکن کی کلام متقدمدن متولد اولان
 توهمی دفع ایدر (کون) ضم کاف ايله دبر و مقعد معناسنه در
 خره اضافتی لامیدر (کون خر) درشت و ناهموار و بی ادراک
 ونادان کسنده اطلاق اولور * تنکم شیخ سعدینک (شو)
 کر بی هنر مال کسند کبر حکیم * کون خرش شمارا کر کا و عنبرست *
 پشند مواقع اولمشدر بونده اشک دبری معناسنه در (درخور)
 لایق و مناسب معناسنه در

۲۱ * محصول بیت *

عوامک نفع وفائده سی یئه عوامه مناسبدر و بویله اولدیغی
 مسلدر مصراع ثانی ارسال مثلد زبرا حارک قویروغی برخوش
 سنککدر امانه کندو دبریئه لایقیدر یعنی خبیثک اکر امی یئه
 کندوسی کی خبیثه در دیمکدر

* مرد کاسب کر مشقت میکند کف رادرشت *

* یهر ناهمواری نفس دغل سوهان کرسست *

(مرد) آدم کاسیه اضافتی موصوفک صفتنه اضافتیدر

(کاسب) سعی و عمل ايله رزق طلب ایدی معناسنه در (که)
 حرف بیان (از) بمعنی من ابتدا (مشقت) فتح میله رنج
 و محنت و صیقلندی معناسنه (میکند) ایلر (کف) آوج *
 و دست معناسنه عربیدر (را) ادات مفعولدر (درشت)
 دالک و رانک ضمه لر یله درست و زننده غلیظ و سرت و قبا و خشین
 نسنه معنارینه در مرد میکند فاعلی کف و درشت مفعول لریدر
 (ناهموار) دوز و مستوی اولیان شیء معناسنه در (یا) سی
 حرف مصدر (ودخی) (یا) حرفی صفاتک آخربنه الحوقنده
 مصدریت اداتی اولوب خوابی کی کوزلک دیمکدر واسملاک
 آخربنه کلد کده محلیت اداتی اولور کلی و درختی کی کلاک
 و اغاجاق دیمکدر * و ترکیده مصدریت و محلیت معنارینی افاده
 ایدن (لک) و (اق) ادات لریدر (یاسمک) و (لیوناق)
 کی همزه سی اضافت ایچوند (نفس) فتح نون وسکون فایله
 جان و روح معناسنه در جسد و عند و جوهر معنارینه ده کاور
 (دغل) فتح تله مکار و معیوب و خبائث و فساد و قلب اچه
 معنارینه در ناهمواری نفس دغل اضافت لری لامیه و بیسانیه در
 (سوهان) ضم سینله سوزان و زننده دور بی واکه تعیر اولنان
 آلت معناسنه و تخفیف ايله سوهن دخی جائزدر (کر) کاف
 فارسیله ادات اسم فاعل اولوب (سوهان کر)
 دور بی معناسنه در

۲۲ * محصول بیت *

کسب ایدی اولان کسنده که رنج و محنتدن آوجنی دور بی کی
 درشت و غلیظ ایلر ایدی اویله ناهموار اولان المکار و حیه کار
 اولان نفس اماره ایچون دور یخیدر * یعنی کسب اقوات بومیه
 ایچون جدوسی ايله تعبدن الده حاصل اولان ناسورل نفس

اماره و مکاره بی تربیه و اصلاح ایچون کویا پراکدر * نتم
ناظم قدس سره جلاء الروح نام قصیده لرنده بیور مشلردر *
* بیت * ترانا هست ناهمواری در خود غنیمت دان *
در شیهای دور چرخ را کانت سوهانش *

۲۳ * ساغر عشرت بود از کسب بر کف آبله *
* وقت آنکس خوش که راحت یافته زین ساغرست *

(ساغر) قح غینله لاغر و زننده قدح و پیاله معناسنه عشرته
مضافدر (عشرت) حسن معاشرت و مجلس ایدوب نفیس
طعام و شراب تناول اتمک معناسنه در (آبله) سیولجه تعیر اولان
کوچک چبانه دینور * آبله بودک فاعلی و ساغر مفعول صریحی
از کسب و برکب مفعول غیر صریح لیدر (وقت) زماندن بر مقدار
مفروضدر که فارسیده هتکام دیرل آنکسه اضافتی لامیه در وقت
مبتدا خوش خبری ادات خبر محذوفدر (که) حرف بیان و یا خود
حرف تعلیلدر (یافته) ماضیدن قسم یعنی ماضی منقول اولوب
بولمش معناسنه در (است) ادات خبری یافته یه مقید اوله رق
زین ساغر راحت یافته است تقدیرنده در

۲۳ * محصول بیت *

* جناب ناظم بویته الدهی قیسارجنی قدحه تشبیه ایدوب
بیورلر که سعی و کوشش ایله کسبدن اله حاصل اولان
ناسورل و قیسارجقلر عشرت قدحی کبی نشئه ویر یجیدر
ودخی ایکنجی ساغردن حالت و محلیت علاقه سیله باده مراد
اولور اول کیمسه نك وقتی خوشدر که آوجنده قدح کبی چبانلر
وناورلردن محذون و مکدر اولوب راحت و آسایش بولسدر *
یعنی (حرف المرء کثره) فحواستجه وجه حلالدن نفته نفس و عیالی

* ایچون *

ایچون کسب اتمک عبادات مفروضه دن اولدیغنی بیلوبده مشغول
اولدیغنی کسب و کارینک خساست و صعوبتندن اصلا غناک اولیان
کیمسه کویا ساغر صفاذن باده حرا نوش ایتش کنی دائما نشئه مند
و خوشحال اولور * زیرا کسب و کاره عار ایلوب مع الاقدار
کشت اسواق و بازار ایدرک ذل سوال ایله خلقی بیزار ایلین
بطالین حیواناته ملحق بلکه حیواندن دخی ارزادری * زمشئوی شریف
رمز الکاسب حبیب الله شئو * در توکل از سبب کاهل مشئو * نتم ترک
سوال و کسبله اشتغال خصوصنده حضرت امام علی کرم الله
وجه * بیت * نقول الناس لی فی الکسب عار * فقلت العار
فی ذل السؤال * و ابوالعیال احق ان یحمل * وینه * لا یتقص
الرجل من کاله اذا حل له یاله * بیور مشلردر * صائب رحمه الله
* بیت * بیکاری و توکل دورست از مر و ت * بردوش خلق
میفکن زهار بار خود را *

۲۴ * فرج را بند از کلو کن کز زنان سعتری *
* فارغست آنکس که قوت اوزنان و سعترست *

(فرج) انسانک عورت محله اطلاق اولور (را) ادات
مفعولدر (بند) قح با ایله باغ و دوکم و حیلله وریا
و عهد و رهن و قوشاق معنایینه کلور (کلو) کاف
فارسیه نك قحی و لامک ضم و مدیله بوغاز معناسنه در * کن
امرینک فاعلی تحنده مستر تو ضمیری و مفعوللری فرج را و بند
لفظلری و غیر صریحی از کلو لفظیدر (زنان) عورتلر معناسنه در
صفتیه مضافدر و زدن مصدرندن صفت مشبهه اولور اور یحی
معناسنه (که) بیسانیه (سعتر) قح سینله استر و زننده
زبوق دیدکاری آتسدر که بعض عورتلر بللرینسه بغلیوب انکله
برلرینسه جماع ایدرلر ایتش یاه نسبتله (سعتری) زبوق

قوالنان خانونه دیرل (فارغ) اشتغالی ترك ايله بوش طوران
آدمه دینور (قوت) ضم قاف وسکون واوله حوت وزنده
بدنی طوته جق مقـداری غدایه دینور جمی اقوات کاور ضمیره
اضفتی لامیه در (ز) ابتدایه (نان) اتکدر که عرییده
ضم خایله خبر دیرل (سعتز) بونده معروف نبات اسمی
اولوب عامه دعتز دیرل که اشتها ایچون تناول اولور

﴿ ۲۴ ﴾ محصول بیت

فرجی بوغازندن بغله زیرا زبجی عورتلردن فارغدر اول کیمسه که
آنک قوت وغداسی اتک وسعتزدندر * یعنی اطعمه نفیسه یه میل
ورغبت ایتیمسوب بالکنان خشک ايله قاتق مقاسنده سعتزه قانع
اولان کیمسه ریاضت ايله نفسته غلبه ایتیمس اولغله ارتق تابع
شهوت اولغسدن خلاص اولمش اولور (ودخی) الله تعالی
حضرتلری نفسی اصلنده درت بیک ییل جوعله مبتلا ایدوب
تریسه قلمش واعتراف ربوبیت ایتدرمشدر * پس هر نه زمان
شهوای بوزندن طوق اولوب وهواسته مساعده بواسه معصیت
دکل عصمتالله تعالی بلکه کفره بلکه ادعای ربوبیته داعی اولور *
ننکم نیجه لینه واقع اولدی جشید و غرود و فرعون وامثالی کبی *
بوسبیدندر که قرآن عظیم الشانده کلور * ولوبسط الله الرزق
لعباده لغـوا فی الارض * و دیمشدر که شهوت بطنه مساعده
بولندجه شهوت فرج ضبط اولماز * شیخ سهدی * ﴿ قطعه ﴾
اندرون ازطعام خالی دار * که درونور معرفت بینی * تهی از حکمتی
بعلت آن * که پری ازطعام تابینی * وامیر علی شیرنوابی * ﴿ بیت ﴾
بادهان خشک وچشم تر قناعت کن از آنک * هر که قانع شد بخشک
وترشه بمشروبست *

﴿ هر که را ﴾ ساخت یادی ساخت شهوت نیم خردل کو بعتل *
﴿ خود بفهم خرده دانان نیم خردل هم خرست ﴾ ۲۵

(هر که را) هر کیمسه بی که (خر) بواراده بی ادراک
معناسته در (ساخت یادی ساخت فعلنک شهوت فاعلی هر که را
وخرلفظلری مفعول صریح لیدر (شهوت) برنسته یه میل
ورغبت اولنمیدر (نیم) میم وزنده یارم ونصف (خردل)
خا ودانک فتحه لری ورائک سکونیه بعض طعمه لذت ویرمک
واشتها ایچون استعمال اولنان برنوع تخم در (کو) ضم
کاف فارسیه ايله سویله معناسته در (عقل) برنور روحانیدن
عبارتدر که نفس انسانی آنک وساطتیه علوم نظریه و ضروریه بی
ادراک واذعان ایدر آنک ابتدای وجودی ولدک رخده استکمال
خلقتله هنوز جنین اولدیغی هنکامدر بعده تدریجیه بلوغی وقتنه
قدرتزايدونما اوزره اولور اولنده کی (با) ظرفیت ایچوندر
(بفهم خرده دانان) بفهمسده کی باده ادات ظرفیت فهمک
خرده دانانه اضافتی مصدرك فاعلسته در (خرده دانان)
خرده دانک جمیدر خرده دان وصف ترکیبدر اصلنده داننده
خرده ایدی خرده بیلجی یعنی اهل دقت و مزایاشناس کسنه لر
دیمکدر (نیم خردل) ترکیب اضافیدر خردل لفظنک نصفی
دیمکدر (هم) دخی (خرست) خرافظیدر

﴿ ۲۵ ﴾ محصول بیت

هر کیمسه بی که شهوتی بی ادراک ایلدی اکاعقلسده یارم خردل
سویله زیرا شهوتنک مغلوبی اولان کیمسه ده یارم خردل قدر عقل
یوقدر تحقیق اهل دقت اولنلرک فهمنده خردل لفظنک نصفی
خرافظیدر که احق و بی ادراک دیمکدر * یعنی معناده عبدالبطن
والشهوة اولان کیمسه نك ظاهرده حر و آزاد اولدیغنسک نه شرفی

وارد در چونکه شهوت نفسانیه امور سافله دن اولغله صاحبی
دخی خوار و ذلیلدر آنکچون طائفه صوفیه سلوکارینی ریاضتله
بدأ ایدر لر مش * شیخ عطارد قدس سره * نظم *
آنکه باشد در کف شهوت اسیر * کمرچه آزادست اورا
بنده گیر * آن بود ابلهترین مردمان * کز بی نفس هوا باشد
دوان * و بعضی شعراء عرب دیمشدر * بیت * و مایه
الاصل من هاشم * اذ كانت النفس من باهله * یعنی هاشمی الاصل
اولد یغنی قائده سی اولماز نفسی باهله دن اولد قد نصکره * و باهله
عربدن دنانت ایلله معروفه بر قبیلله در که عظام میتة نک مخنی یعنی
ایلکنی چیقاروب اکل ایدر لر مش * حکایه * عبدالملک ابن مروان
زمانسده حجاجک توصیفیلله خراسان والیسی اولان قتیبه
بن مسلم باهلی که سخنی وحلیم و عاقل و نیک سیرت بر ذات اولوب
قبیلله باهله دن اولمسندن غیری بر عیب ایلله معیوب دکل ایدی *
مرویدر که بر کون تندخوی براعرابی ایلله لطیفه قصه ایدوب
یا اعرابی بنم کبی امیر و باهلی اولمق سنی مسرور ایدرمی دیدی
اعرابی بدخوی دخی بومقوله قبیلله دینه دن اولمق قبول ایتیم دیدی
بعده قتیبه یا خلیفه لک ایلله قبول ایدرمیسن دیدی اعرابی خلیفه لک ایلله
دکل شرقدن غربه قدر دنیایی زیر قبضه تصرفه المق
شرطیلله دخی باهلی اولمق قبول و ارتکاب ایللم دید کده قتیبه
یا اعرابی اگر باهله دن اولور سک اهل جنت اولور سین دیسه لر
قبول ایدرمیسن دیوب اعرابی بر مقدار تفکر د نصکره بنم باهلی
اولد یغنی اهل جنت بتمامک شرطیلله قبول ایدرم دید کده قتیبه
خنده و قهقهه ایدوب اعرابی به خلی احسان ایلش رحمة الله علیه *

﴿ سافله را منظور نتوان ساختن کوخو بروست ﴾

﴿ میخ را بر دیده نتوان کوفتن کواز ز رست ﴾

﴿ منظور ﴾

(منظور) نظر اولمش معناسنه در (نتوان) توانستن مصدرندن
ممکن دکلدر معناسنه نفی استقبالدر * اصلنده نتواند ایدی بوراده
دالی حذف اولمشدر (ساختن) یا بق و قلیق معناسنه در (کو)
که اودن مخففدر ضمیر منظوره راجعدر (خوبرو) کوزل یوزلو
معناسنه وصف ترکیبدر (میخ) کسر میله اکسرو قاذق معناسنه در
(بر دینه) کوز اوز زینه دیمکدر (کوفتن) کاف مدوده نک ضمی
و فائک سکونی و تائک فتحیلله اورمق و ضرب ایلک معناسنه مصدردر
مضارعی فتح بایلله کوید و امر حاضر ی کوب کاور (کو) که ایلله
اودن مر کبدر (که) ادات تعلیل (او) ضمیر غائبی میخه
راجع (است) ادات خبردر

﴿ ٢٦ ﴾ ﴿ محصول بیت ﴾

دنی و قرومایه اولان کیمسه بی خوبرو در دیواندن نظرینی آرمیه رقی
منظورک قلیق مناسب دکلدر زیر اکسری التوندن دیو کوزه
اورمق جائز کلددر * یعنی هر جایی و هزار آشنا اولان
محبوبی حسن بی بقاسندن اوتوزی بر آن و بر لحظه کوزینک
او کندن آیرماق روا و لایق اولد یغنی مؤکد مصراع ثانی بی ارسال
مثل طریقیلله بیورمشلرددر * شویله که میخ زرینه اعتبار
ایدوب کوزینه قاقان شخص بی ادراکک دیده سی نابینا اولوب
جهانی کورمز اولد یغنی کبی بویله محایب مبتزله ایلله الفت وانسیت
ایدن کیمسنة نک دخی آرتق چشمه عالم کورمز اولوب ایشنبندن
و کوچندن آواره و دور و بوجهته احبابندن دخی کریزان و مهجور
اوله رقی بی قدر و بی شرف اوله جفی آزاده قید سطوردر * تنکم
صیح الوجه اولنر ملتحمی اولوب اولکی رونق و بها زائله و حسن
و جمال مضمحل اولسه عشاق انلردن پیراز و کلنسان املاری خارزار
اولور * بس دور اندیش اولنر بویه عنایی قبل الوقوع ملاحظه

و بلکه دیده باطن ایله مشاهده ایلوب ایرکندن تعلق رنگنه
 بو یا نزل و صو کندن آتش هجرانه یا نزل ﴿ جنب (جامی)
 ﴿ نظم ﴾ یارب دلم ازبتان سرکش برهان ﴿ و زخط خوش
 و عارض مهوش برهان ﴾ یعنی که جمال خویش بیرون ز همه ﴿
 بیا و مرا ازین کشاکش برهان

﴿ شاهدان زر طلب را عارض بر خط و حال ﴾
 ﴿ ۲۷ ﴾ در کف طامع بقصد مال مردم محض است ﴿

(شاهدان) شاهدك جویدر شاهد فارسیده محبوب معناسنه در
 زر طلبه اضافتی موصوفك صفتنه در (زر طلب) انون طلب
 ایدیچی معناسنه وصف ترکیبدر زیرا طلب لفظی هر قدر عربیده
 مصدر ایسه ده فارسیده طلبیدن مصدرندن امر حاضر در
 (عارض) یکاق معناسنه عربیدر پر خطه اضافتی بیانه در
 (پر) باء فارسیه نك ضمی ایله طلوع و چوق معناسنه (خط) کنخ
 کسته نك یکا غنده می اینجه توی معناسنه در (واو) عاطفه (حال)
 بعض انسانك وجودنده بولنان کوچک سیاه مدور اکه در که بك
 تعبیر اولور (در) ادات ظرف (کف) ال طامعه اضافتی لامیه در
 (طامع) طمعکار معناسنه در (قصد) فتح قافله بر نسته به توجه
 و عزیمت ایلک معناسنه در (مال) بر آدمك مالک اولدیغی نسته به
 دینور (مردم) فتح میله شخص واحد معناسنه در قصدك ماله
 اضافتی لامیه در (محضر) میك فتحیله طرف بالابه عرض و افاده
 ضمننده ممدد کمنده طرفندن امضا اولنان عرضیه در که عرض
 محضر دخی تسیمه اولور

﴿ ۲۷ ﴾ محصول بیت ﴿

طالب زر اولان محبوبك شیخ سعدی ﴿ نظم ﴾ سبزه دریاغ گفته اند
 خوشست ﴿ داند آنکس که این سخن گوید ﴾ یعنی از روی دلبران

﴿ خض ﴾

خط سبز ﴿ دل عشاق بیشتر جوید ﴾ مفاد نجه رخسار خط آوری
 طمعکارك آوچنده یعنی خط بر آورده اولان محاسبك دستنده
 افتاده لرینك مالنی الموقصدیله بر محضردر ﴿ یعنی عرض عارض
 خط آوری ایله کندولرینه مجبور ایلدکاری بیچارگانك اموال
 موجه سنی اخذ و قبض ایله گروه قلندرانه الحاق ایدر لر شیخ
 سعدی ﴿ نظم ﴾ نشاید هوس باختن باکلی ﴿ که هر روز باشد
 و رابللی ﴾ چو خود را بهر مجلسی شمع کرد ﴿ تودبکر چو پروانه
 کردش مکرد ﴿

﴿ ۲۸ ﴾ روزگار تیره دست خالی و دل پر هوس ﴿
 ﴿ شب دراز و ناخشان افتاده اعضا پر گریست ﴾

(روزگار) بوراده کاف فارسی ایله زمانه ناپایدار معناسنه در
 ضمیره اضافتی مجازا لامیه در که بیانی بیت اولده اضافت بیاننده
 مر و رایتدی (ت) ضمیر مخاطبدر که ماقبل مقتوحدر و کاهی
 ضرورت وزن ایچون ساکنده اولور نیکم جناب حکیم سنائی نك
 قدس سره اشبو ﴿ علت روز و شب خورست یقین ﴾ چون گذشتی
 نه آنت ماند نه این ﴿ پیئنده واقع آنت کلمه سنده می ناء خطابك ماقبل
 ساکن اولدیغی کی (تیره) ناك کسریله بولانی و منکدر معناسنه در
 (دست) مست و زننده یدو آل معناسنه در ضمیره مضافدر (پر)
 طلوع (هوس) آرزو و استك معناسنه در (شب) هب و زننده
 کیچمه به دینور (دراز) فتح دال ایله اوزون و طویل معناسنه در
 لکن دالک کسریله مشهوردر (ناخن) خاتك ضمیره طریق
 معناسنه در (افتاده) افتادن لفظندن دوشمش معناسنه ماضیدن
 قسمدر یعنی ماضی نقلیدر (ودخی) لسان ترکیده ماده اصلیه نك
 که امر حاضر صیغه سیدر آخرینه (مش) علاوه سیله ماضی
 نقلینك مفرد غائبی و (ر) علاوه سیله جمع غائبی اولور و سائر

تصريفاتی ان شاء الله آتیده عاجزانه بیان اولور (اعضا) فتح
همزه ایله عضولک جمیدر (عضو) ضم عینله بدنگ برجزئیدر
برقول و برایاق مثلاًو (کر) فتح کاف فارسیه ایله او یوز و کاف
عربیه صاغر معناسنه در

۲۸ * محصول بیت *

سنگ زمانک کدرلی والک بوش و حالو که کوکک دخی آرزو
وهوس ایله طلودر سنگ شو حال پرملایک او یوز علتله مبتلا
اولوب و طرفاری دوککش اولان بیچاره نک حال فلاکت مالی
کیدر * یعنی حفظنا الله او یوز علتله مبتلا اولوبده فاشناحق
طرفی اولیان کسسته نک شب طویلده خواب و حضوری سلب
اولدینی کی روزگار زورکارک روی مساعده کوسرمدیکی کیمسه
دخی کوککده کی آرزو واملارنی بالفعل اجرایه مقدر اوله مدیغندن
دائماً مضارب و متالم اولور شیخ سعدی * بیت * آنکس که
توانکرت نمی کرداند * او مصلحت تواز تو بهتر داند * وله * بیت *
کر به مسکین اگر برداشتی * تخم کنجشک از جهان برداشتی * وله
* نظم * سفله چو جا آمدوسیم ورزش * سلی خواهد
بحقیقت سرش * این مثل آخرنه حکیمی زداست * مورهمان به که
نباشد پرش *

۲۹ * دست ده بار استان در قطع پشتهای طبع *
* بی عصا مکذر که در راه تو صد جوی و جرست *

(دست ده) ال ویر (با) بوراده مفعول الیه ادا تیدر (راستان) راستک
جمیدر (راست) طوغری و کرچک و موسقیده بر مقام آیدر لکن بونده
رهبرومر شد کامل مر ادر (در) ادات ظرف (قطع) فتح فافله کسمک
و بر بخلدن مر ورایدوب یکمک معناسنه در (پشت) ضم پاء فارسیه
بوراده ارقه و صرت معناسنه در (یا) ادات مصدر (وها) ادات جمعدر

* طبع *

(طبع) طبیعت و خوی معناسنه پشتهایک طبعه اضافتی مشبهه بهک
مشبهه اضافتی قبیلندندر که بیساییده در (بی عصا) دکنکسر
(مکذر) یکمه و مر ورا ایله معناسنه نهی حاضر در (ودخی)
لسان ترکیده نهی حاضر امر حاضرک آخرنه (مه) لفظی
علاوه سیله در مثلاً تضییع اوقات ایتمه کی (راه) یول و طریق
معناسنه ضمیره اضافتی لامیه در (صد) فتح صاد ایله مراتب
اعداددن یوزه دینور بونده کثرت مر ادا اولتور (جوی) ضم
جیمه جستن مصدرندن استه معناسنه فعل امر در لکن بونده نهی
و جای معناسنه اسمدر (جر) فتح جیمه بونده یاریق و چتسلاق
ویارلش زمین معناسنه در (است) بومقامده واردر معناسنه در

۲۹ * محصول بیت *

خوی و طبیعت صرتلرینی قطع ایتمده ده طوغر و له ال ویر عصا سر
مر ورا ایتمه زیرا سنگ یوانکده چوق درهل و چاپلر واردر * یعنی
افعال واقوالی شرع شریفه مطابق برمر شد کامله بیعت ایدوب
تسلیم اول زیرا مفعول اولدیفک خوی و طبیعت صرتلری و تیدلرینی
قطعده که اخلاق ذمیمه دن اخلاق حمیده به سیر و سلو کدن عبارتدر
تکم جناب جامی قدس سره بیور مشلدر * نظم * سلوک راه عشق
از خودر هائیدست * نه قطع منزل و طی مقالات * سعادت خواهی
از عادت کذر کن * که ترک عادتست اصل سعادات * طریقه صعب
المرور چاپلر و درهل و رهزنلر واردر که احوال راهدن آگاه اولان
بر رهبره اقتدا ایدوب دست کرامت پیوسته تسلیم اولد بجه انلردن
سلامته کذر ایدوبده منزل مقصوده وصول هیچ بر طریقله ممکن
دکدر خواجه حافظ * بیت * رهبری جو که درین بادیه
هر سوی رهیبست * مر دسر کشته چه داند که بجا باید رفت * وله
* بیت * هر شبنی درین ره صد بحر آتشیست * دردا که ابن معما

شرح و بیان ندارد * وله * بیت * عجائب ره عشق ای رفیق
 بسیر است * ز پیش آهوی این دشت شیر نریمید * ودخی
 شیخ ابراهیم حتی قدس سره پیورر که اهل الله دیشلردر که
 سلوک طریق انبیا و مرسلین اخلافتند و خلاصه عباد صالحین
 اطوارند * حال و کیم آنلرک سلوک طریق حقندن مراد و مقصودلری
 بودر که روح انسانی منازل تزلزلات مذکور سندن تدریج ایله
 ینه اولکی مقامنه ترقی قیله و معرفت نفس ایله معرفت حقه واصل
 اوله و بو طریقک اهل بیتنه منازل معلومه سی وارددر که سالک
 آنلری بری برندن صکره قطع ایدوب آخرینه وصول بولور * آنندن
 سلوک منازل منقطع اولور * و تجلیات حتی منقطع اولور * زیرا
 تجلیاتک نهایتی اولور بوسالکک حالی منازل طریق محسوسی قطع
 ایدن مسافرک حالی کبیر سالککه برمرشد لازمدر که اکابو بولک
 خیرنی و شرنی بیلدیره و بوکامسلاح اقتضا ایدر که ذکر الله در *
 تا کیم آنکله نفس و شیطانندن تحصن ایلله و سالک سیر و سلوکنده
 اهل الله اراستنه مشهور اولان مقاماتی کچوب کیدر که آنلری دی
 مقامدر * اولکیسی مقام ظلمات اغیاردر که آنده بونفس ناطقه
 (اماره) نامیله تسمیه قیلنشد * و ایکنجیسی مقام انواردر که بونفس
 (لواحه) تسمیه اولنشد * و اوچنجیسی مقام اسراردر که بونفس
 آنده (ملهمه) اسمیله بیلنشد * و دردنجیسی مقام کمالدر که بونفس
 آنده (مطمئنه) تسمیه قیلنشد * و بشنجیسی مقام وصالدر که بونفس
 آنده (راضیه) تسمیه اولنشد * و آنجیسی مقام تجلیات افعالدر که
 بونفس آنده (مرضیه) اسمیله بولنشد * و یدنجیسی مقام تجلیات
 صفات و اسمادر که بونفس آنده (کامله) نامیله بیلنشد * و سالک
 بو مقامات سبعة نکه هر برنده اولدجه اول مقام ایلله مابعدندن مجبوبر
 پس حدیث شریفده وارد اولنشد عبد ایلله مولاسی اراستنه عبده

نسبتله نور ایلله ظلمندن حجب سبعین اولوب و حقیقتده حجبندن مراد
 دخی انجیق بعد مناسبتدر نه حجب امور حسیه در و نه بعد اوقات
 و مسافتدر زیرا که حتی تهالی بعد و قرب حسیدن و زمان و مکان
 وجهندن منزهدر * اما سلوک طریق حتی و یتش حسابی تمزاق
 ایچون وضع اولنشددر که حجب سبعین مر قومه مقامات سبعة معلومه یه
 راجعدر * پس نفس ناطقه مقامات سبعة دن هر برنده اون حجاب ایلله
 مجبوبردر که اول حجب عشره نکه اولکیسی ایکنجیسیندن اکنجی
 و ایکنجیسی اوچنجیسیندن اکنجی * تا اونجی به دک بوقیاس ایلله
 هر بره مقامک حجبی مابعدنده اولان مقامک حجبندن اکنجی
 تا مقام سابعه دک بو ترتیب اوزره کلسدر و نفس اماره نکه ظلمانی
 اولوب مابعداسنک حجبی نورانیدر * پس اگر سالک مقام اولده
 ایکن اولکی اسمی اعنی * لا اله الا الله * کلمه طیبه سنی مرشدندن
 تلقین ایدوب هر حالنده مداومتله تلاوت ایدرسه حتی تعالی بواسنک
 برکتیله آنک باطننده بر مصباح ملکوتی ایقتاد ایدر که اول سالک
 مرتکب اولدیغی قباحتلری بصیرت کوزیله کوروب انلرله
 متصف اولدیغندن اکراه ایدوب فوت اولان اوقاتنه متحسرو نادم
 اولور * و قبایح ظاهرده دن خلاص بولانه سعی مدام ایدوب
 و دروننده بخل و حسد کی قبایح باطنیه بی اخراج ایتمک
 اهتمام ایدر و بواسمی تلاوتده مداومت ایلدجه افعال
 قبیه و اخلاق ذمیه دن کراهت و نفرتی زیاده اولوب
 عین توبه اولان ندامت حصوله کاور * نظم * وجه
 دلداره بن نقاب ایتم * چهره یاره بن حجاب ایتم * شمس
 و جمعی بنخله ستر اولش * بن بکایر آفتاب ایتم * دیده
 دل اوکنده وارلق ایلله * پرده ظن واریاب ایتم * ظن ایدر دمکه
 آب ریاتم * واقف اولدم همان سراب ایتم * هر نه سویلرسه

عشق ای حق * خوش اکافابل خطاب ایتم * انتهى بالخلاصه

۳۰ * باش دردین ثابت از ترسی ز قهر حق که پا *
* کرده محکم در زمین عزیم صرصرست *

(باش دردین ثابت) دین و شریعت محمدیه ده ثابت قدم اول
(ار) فتح همزه ایله اگر کبی حرف شرطدر (ترسی) فتح
تا ایله ترسیدن مصدر زدن مضارع مخاطبدر خوف ایدرسک معنای
فعل شرط اولوب باش دردین جزاء شرطدر (ز قهر حق) حق تعالی
غضبیدن (که) زیرا (پا) ایاق (کرده محکم) متین ایلشدر
(در زمین) یرده (عزیم) مرمر و زننده تیکنلو آردج اغاجی که
طاغ سرویسی در کرده ماضی منقولک فاعلی پامفعول صریحی
زیم صر صر غیر صریحیدر (زیم صرصر) شدید
و کورلدیلو اولان روزگارک قورقوستن دیمکدر

۳۰ * محصول بیت *

اگر قهر الهیدن خوف ایدر ایسک دینکده ثابت قدم اول زیرا
طاغ سرویسی زمینده ککوکنی بیم صرصردن ایچون محکم
ویلشدر * یعنی قهر خدای تعالی دن خوف و هراسک و ارایسه دین
اسلامده ثابت قدم اولوب اوامر علیه الهیه به کمال امتثال
و نواهدین اجتناب اوزره اول زیرا کورمز میسنکه طاغ سرویسی
ریح شدیدک حین ظهورنده کندوستنه قلعه کبی بر آفت ابریشمی
خوفندن ایاغنی زمینه متین و استوار ایلشدر در خواجه حافظ
* بیت * نه هر درخت کمال کند جفای خزان * غلام
همت سروم که این قدم دارد * شیخ عطار * بیت * ترس
ای دیندار از جبار خویش * شرم دار از عذل نااهموار خویش *

۳۱ * نیکی آموز از همه ارکم زخود آخر چه عیب *
* راستی در جدول زرکز چوپین مسطرست *

﴿ نیکی ﴾

(نیکی) ابوالک (آموز) آموختن دن امر اولوب او کرن
معنایسته در (ودخی) اسان ترکیده امر حاضر صیغه سی مصدرک
آخرن دن (مک) و (مق) ادات مصدر لرینی حذف ایله در
مثلا او کرنک و اوقومق مصدر لرندن او کرن و اوقو امر لر
کبی که بوکا صیغه اصلیه دیر لر زیرا ماضی و مضارع و سایر
صیغهر ککند و سندن مشتقدر لر (از همه) جمله دن (ار)
هر نقدر (کم) فتح کافله فم و زننده آرز و قلیل و حقیر
و ناقص معنایسته در (زخود) ککندودن (آخر) آلبه
(چه عیب) نه عار وارد در (راستی) طوغریاق (جدول)
جعفر و زننده نهر صغیره دینسور لکن بومقامده مراد
یازونک اطرافنه چکیلان اینجه جز کیدر (زرکز)
النون قیو مجیدر بوراده مذهب و مجاهد معنایسته در
(مسطر) میک کسریله سطر رسم ایتمکده مخصوص
اولان آتدر ودخی (چوپین) چوبه منسوب دیمکدر که
یا نسبت و نون تأکید نسبت ایچوندن بوراده یاه نسبت
منسوب الیهک ماده وجودنی بیان ایچوندن * یعنی چوپین
مسطراغاجدن یا نیش مسطر دیمکدر تیموردن دوزلشسه آهین
دیدکاری کبی * و کاه اولور که منسوب الیهک بعض اوصافی
بیان ایچون اولور مثلا رنگنی بیان ایچون قرمزی کله کل آتشین
دیدکاری کبی (چوپین مسطر) سیاه چشم قیلندن اوله رق
وصف ترکیبدر

۳۱ * محصول بیت *

جمله دن ابوالک او کرن اول کیمسه هر نقدر سندن ادنا و حقیر
ایسه ده نه عار ونه ده نقیضه وارد در مصراع ثانی ارسال
زرکزک جدواننده می طوغریاق بر چوپین مسطر دندر * یعنی

لقلت ویرمیدرك كشدن دن عالم وناخدا تر اولان كشدن دن علم
ومعرفت وتهذيب اخلاق او كرن او كیمسه هر نقدر مال وجاه وصال
جهت به سسنگ مادون كده ایسه ده نكتم دینلشدر ﴿ مصراع ﴾
نه مال ایله در نه سال ایله در بكم اولواق كال ایله در ﴿ زیرا تعدیه
عار اولماز كورمز میسین كه مجلدك كتاب صحیفه سی اطرافنه چكدیكی
النون جز كینك استقامتی رطوغری جدول نخته سندنر ﴿ جنباب
جای ﴿ نظم ﴿ مشوباكم از خود مصاحب كه عاقل ﴿ همه صحبت
بهتر از خود كزیند ﴿ گرانی مكن بابه از خود كه اوهم ﴿ نخواهد كه
بلكتر از خود نشیند ﴿

﴿ نیست قدر عالی ودون جز بمقدار هنر ﴾
﴿ قصر شه را پاسبان بزبام و دربان بردرست ﴾

(عالی) علودن اسم فاعل اولوب قیدرك صفتیدر (دون)
ضم دال ایله اشا غیجه دیکدر (جز) جیمك ضمیه غیر معناسنه در
(مقیدار) كسر میله برنسنه نك اندازه واولچسنه دینور (با)
مصاحب ایچوند (هنر) ضم ها ایله معرفت وضعت معناسنه
مقدارك مضاف الیهیدر (قصر) فتح قافله كوشك وكاخ
معناسنه شهه اضافتی لامیه در (را) تخصیص ایچوند (بام)
طام وسقف دیمكدر (دربان) قیوجی (بر) سندنر و بان
معناسنه در

﴿ ٣٢ ﴾ ﴿ محصول بیت ﴾

قدر ومرتبه نك عالی ودون اولسی هنر و معرفتك مقدارندن غیر به
دكدر پادشاه قصرینك بکجیسی كوشك یاننده وقیوجیسی قیونك
دینده در ﴿ یعنی كشینك خدمات عالیده استخدا م اولنسنه سبب
كدوسسنگ كسب ونجصل انیش اولدیغی معلوما تیدر زیرا قصر
پادشاهینك نظافت وحراسته مأمور اولان كشدنك محلی بالای

﴿ سطح ﴾

سطح یعنی قصر هم ایونك یوقاروسی اولوب وقیوسی محافظه سسنه
تعمین قلنان شخصك دخی یری سرای قیوسنگ یانیدر ﴿ بیت ﴾
هست ذرین دائرة لاجورد ﴿ مرتبه مرد بمقدار مرد ﴿ از بوستان
شیخ سعدی ﴿ بیت ﴿ نه هر كس سزاوار باشد بصدر ﴿
كرامت یفضلست ورتبت بقدر ﴿ بیت ﴿ هنرمند
اولیان متمسك اولور می اهل عالمدن ﴿ چندده هر كیه بمقدار
ورد ویاسمین اولز ﴿

﴿ ٣٣ ﴾ ﴿ حكمت اندر نیج تن تهذیب عقل و جان تست ﴾
﴿ قصد واعظ زجر اصحاب و اكید بر منبرست ﴾

(حكمت) كسر حا ایله بونده سرخنی معناسنه در بوندن بشقه
حكمت صوفیه قاتیده اشایی حقیقی اوزره معرفته دیرل نكتم
حدیث شریفده كاور ﴿ رب ارنی الاشیاء كاهی ﴿ بوكا حكمت
ذوقیه دیرل كه سائر علوم كسیبه كبی كسبه حاصل اولز بلكه
موهبة الهیه در كه سالك اكلمه حقه وصولندن صكره نائل اولور
فاما اول كیمسه در كه حكمتی (تحقیق العلم واتقان العمل) دیوتفسیر
ایدرل تحقیق علمه عند التكمیلین حكمت نظریه دیرل كه انك بیاننه علم
كلام متكفل اولمشدر واتقان عملیه حكمت عملیه دیرل كه آنك
تفصیلی علم فقه در عهدده قلدشدر بو حكمت ذكر اولنان حكمت
ذوقیه نك مقصدده سیدرز بر علم وعمل حقیقه بایدر وقرآن عظیم
الشاند، كاور ﴿ وأتوا الیوت من ابوابها ﴿ ویرمخلده دخی كلور
﴿ وانقوالله وبعلمكم الله ﴿ وحدیث شریفده واقع اولمشدر
﴿ من عمل بما علم ورثه الله علم ما لم یعلم ﴿ صدق رسول الله ﴿ اندر
فتح همزه ایله ادات ظرفیه در (رنج) فتح را ایله كیم وزنده رنجیدن
مصدرندن امر صیغه سی اوزره انخته وآزار معناسنه اسم مصدر در
(تن) بن وزند، كوده وبدن وجسد معناسنه در (تهذیب) پرشی

اصلاح ایدوب خالص ایلک معناسنه در که اصلاحی سببیه صورت
حسنه به افراغ اولنور اضافتی مصدرک مفعولنه دز قصدک واعظه
اضافتی مصدرک فاعلسنه در (واعظ) وعظ ونصیحت ایدیچی
معناسنه صفتدر (زجر) بجز وزننده منع ونهی ایلک وصوت
و آواز ایله طرد ایلک معناسنه در اصحابه اضافتی مصدرک مفعولنه در
(اصحاب) فتح همزه ایله یاران وجاعت واتباع دیمکدر (اکد)
لامک و کافک قحیه لیله پتمه معناسنه در (منبر) کسر میله خطبه
او قومق ایچون خطیب افندینک جامعده چیقوب اوتوردیغی بو کسک
ردر * لکن بو مقامده کرسی معناسنه اولسی دهها مناسبدر

۳۳ * محصول بیت *

وجوده ایدیلان رنج و الملک سبب و حکمتی عتقل و جانکه صفوت
واعظافت و یرمک ایچوندر * مصرع ثانی ارسال مثلدن ناصح
و واعظک قصدی جاعتنی مناهیدن زجر و منعدر و حالبو که پتمه سی
کرسی به در * یعنی قات اکل و ثوم و کلام کی امور ایله وجوده
و یریلان ریاضات شاقه دن مقصد انجق توسن نفس سرکشی
زیر جسمه آلوب زبون ایدرک و امر الهیه به رام و مطیع قیاق
ایچوندر * بیت * اقبل علی النفس واستكمل فضا یلها * فانت
بالنفس لا بالجسم انسان * صائب * بیت * زن دست بردار جارا
صفاده * که آینه چشمست آینه دازا * وله * بیت * بهت
جسم را همرنک جان کن در سبکروسی * بیرزین فرش باخود
این غبار عرش جولانرا *

۳۴ * ناقص و کامل نه یکسانند در قطع امور *
* آنچه از شمیری آیدنه حد خنجرست *

(ناقص و کامل) اولان کیمنه (نه یکسانند) مساوی دکلردر
(در قطع امور) مصلحتی بتورمکده (آنچه) اول نسنه که

(از شمیر) قلیچدن (می آید) کاوریهنی حاصل اولور
(نه حد خنجرست) خنجرک حدی دکادر

۳۵ * محصول بیت *

قطع امور و رؤیت مصالح جهه ورده کامل ایله ناقص
مساوی دکلردر زرا اول نسنه که سیفدن وجوده کاور خنجرک
حدی دکادر * قلیچ کوروب بتورمش اولدیغی ایشی خنجر
بتورمکه قادر اولدیغی کی عاقل و دور اندیش اولان ذاتک دخی
بالرأی الصائب رؤیت ایدوب اکان ایش اولدیغی امور و مصالحی
احق و غبی اولان کسه هیچ بوجهله بتورمکه مقتدر اولهمن *
ایمیدی هریر امری اهل واریانه تفویض واحاله ایلک لازمدر که
انجامنده شامتی کورلیه نتم (لله درمن قال) (اکل عمل رجال)
و (اعط آتوس باریه) (والناج الرأس والحال للقدم)
دینلشدر شیخ سعدی * قطعه * ندهد هوشمند روشن رای *
بفرمابه کارهای خطیر * بوریاباف * کرچه بافندست *
نبرندش بکارگاه حریر *

۳۵ * چون کند اهل حسد طوفان طریق حلم کبر *
* گاه موج آرام کشتی راز ثقل انکرسست *

(چون) چونکه (کند) ایلر (حسد) محسودک نعمتی زائل
اولوب حاسده انتقانی تمنی ایتمکدر که ابواب سبعة جهنم مقابله سنده
واقع اولان صفات سبعة مذمومه نک بریدر (طوفان) افراط
و مبالغه اوزره یاغان یتوره اطسلاق اولنوبونده غوغا و عریده
معناسنه در (طریق) بوله دینور حله مضافدر (حلم) کسر حایله
انسانده اولان بواشلفه دینور و عتقل معناسنه مستعملدر سبب حلم
اولدیغی چون (کبر) که کاف فارسیله کرفتن مصدرندن
امر حاضردر طوط دیمکدر (گاه) کاف فارسیله وقت و زمان

معناست در (موج) فتح میله فوج وزنده دکز طافه سته دینور
ججی امواجدراضطراب معناست ده کاوز (آرام) آرامیدن
مصدرندن امر صیغه سی اوزره اسم مصدر در طور مق و سکون
و قرار معناست در کشتی به اضافتی مصدرک فاعله در (کشتی)
دستی وزنده کی و سفینه معناست در و ضم کافله کورشه دینور
(را) تخصیص ایچوندر (ثقل) کسرتا ایله آغراغه دینور
مابعدینه مضاعفدر (لنگر) فتح لام و سکون نون و فتح کاف
فارسیه ایله کی تیمورینه دینور که سفینه بی آنکله ضبط و ربط ایدرل
خانقاه و تکیه و باقردن بیوک صحنه و تر به به و ام الفساد اولان
شخص ثقیله دخی دینور

﴿ ۳۵ ﴾ محصول بیت

چونکه سنک زوال نعمتی استیان کسسه لرغونا و عربده
ایدرل ایه سن حلم طریقنی طوت زیر دریانک تموجی و قنده
سفینه نک قراری دریاه آتدیغی تیمورینک آغراغنددر * یعنی سکا
حسد ایدنر معارضه و مخالفت اوزره اولورل ایه انلره مقابله
بالله قالقشمیسوب خواجه حافظ شیرازی قدس سره نک استو
* آسایش دو کیتی تفسیر این دو حرفست * بادوستان تالطف بادشمنان
مدارا * بیت مشهورلری و (واحسن لمن اساء الیک) مضمونیه
عمل ایدوب سیدالاخلاق اولان حلم ایله معامله و مجامله ایلک لازمدر
زیرا بیلر مین روزگار شدیدک هنکام ظهـ وریله بحرك حسین
تموجنده سفینه نک قرار و سلامتی انجق لنگرینک ثقلنددر خواجه
حافظ * بیت * غمناک نباید بود از طعن حسود ای دل * شاید که
چو وایینی خیر تو درین باشد *

﴿ ۳۶ ﴾ یا حسود ان لطف خوش باشد ولی نتوان بآب
﴿ کشتن آن آتش که اندر سنک و آهن مضمیرست ﴾

﴿ لطف ﴾

(الحف) ضم لامله رفیق و ملائمت ایله معامله ایتک (بآب)
صو استعانه سیله (کشتن) ضم کافله اولدر مک و تبیه له مک
و آتش ایله استعمال اولاند قدده سوندرمک معناست در (آتش)
فارسیدر ترکیب اود دیرل (سنک) کاف فارسیله رنگ وزنده
طاش معناست و تمکین و وقار و مجازا قدر و قیمت معناست ده کاوز
پوراده چاقق طاشی مر ادد (واو) عاطفه (آهن) فتحینه
تیموره دینور (مضمیر) ضم میله اضماردن اسم مفعولدر در و زنده
کز لیلان سره دینور

﴿ ۳۶ ﴾ محصول بیت

حسد ایدنلره لطف ایله معامله ایتک ایوشیدر اما صو ایله سوندرمک
ممکن اولماز اول آتشیکه طاش و تیموردر و زنده کز لیمشدر * یعنی چقماق
طاشنک درون آیده طور مسیله ایچرو سنده مکنون و محنی اولان آتشی
محو و زائل اولدیغی کبی حسود بی سودک دخی سینه پر کینه سنده
مضمیر اولان نارحسدنی آب لطف ایله بالکلیه ایجاد و اطفاء ایتک ممکن
دکاسدر * اما ذنا الله من شر حسد اذا حسد آدمین * نابی
﴿ بیت ﴾ حسد قلب عدو و اطفاء اولماز زائل * سنکده مضمیر
اولان آتشد آب ایتماثر * بجانب جامی ﴿ بیت ﴾ کز حسود
از فتنه آتش زدجهانرا بالک نیست * آتش نمرود کز آرا مد ابراهیم را *

﴿ ۳۷ ﴾ کرنه همکار بانیکان زهمنامی چه سود
﴿ یک مسیح ابراء اکه کرد دیگر اعورست ﴾

(همکار) فتح ها و سکون میله عمل و صنعتده برابر اولان کسندیه
دینور (بانیکان) ایول ایله (همنام) اسمداش دیمکدر زیر
(هم) ادات شرکندر (چه) نه (سود) بونده فائده
و منفعت و سودن مصدرندن سوردی معناست ماضیده اولور
(دیگر) یا ایله و یاسز دخی غیر معناست در تکرار اولان

نسنه نك ايكنجيسندن ديكرله تەبىر اولور ايكندى نماز ينه
نماز ديكر ديرل بردنخ نماز معناسنه زيرا كوندن نماز ينسك
ايكنجيسيدر زيرا ابتدا صلوة ظهر اقامت اولمشدر (مسيح)
فتح ميمله حضرت عيسى عليه السلامك ائب شريفلريدن
وبركلى سبيله تسميه اولمشدر * ودجلك دخی اوغور سزلفندن
ناشى انبيدر (ابراء) افعال يابندن خسته بي صاغ ودرست ايلك
معناسنه در اكهمه اضافتي مصدرلك مفعولاندر (اكهمه) فتح همزه
وسكون كاف وفتح ميمله انان كوزسز طوغان آدمه دينور
(كرد) ايلدى معناسنه (اعور) فتح همزه وسكون عين ايله
يكنچشم يعنى بر كوزلو كشي به دينور

۳۷ ﴿ محصول بيت ﴾

اكر ايول ايله عجلده برابر دكل ايسك آنلرايله آد داش اولقندن
نه فائده واردر يعنى يوقدر زيرا بر مسيح كه حضرت عيسى عليه
السلام در انان كوزسز طوغانلره باذن الله كوز اعطسا ايدردى
وديك مسيح كه دجالدر بر كوزى كورد * ايمدى انبياء عظام
واولياء كرام حضراتى ايله همسبرت وهم فعال اوليوبده مجرد همنام
اولق كشي به فائده ومنفعت ويرمز زيرا منفعت ويرمش اوليندى
حضرت عيسى على نبينا وعليه السلام ايله همنام اولسى دجال كذابه
فائده ويروي يد مبارك حضرت مسيحدن ظهوره ككلان
معجزات باهره كبي يد كذابدن دخی حاشا معجزه نك ظهورى لازم
كلوب بوتقديرجه خيبت مر قوم جله دن اول كندو چشم نابيتاسنى
آچوب كورك بلاى عظيمندن خلاص اولوردى اسماعيل حقي
قدس سره ﴿ نظم ﴾ * نامى رضوان افندى اولغله *
جنت معنى به خازنى اوسور * طسوتالم حرفلرى اوچر
اواش * هنر وعيب موازنى اوسور * حضرت عيسى

عليه السلام حين دعوتده قومك وقوعبولان طلبنه بقاء برنجيه زمان
اول دار آخرته ارنحال بيورهش اولان حضرت عزيز عليه السلامى
قوة جليله معجزه سيله احيا ايلك وكذاك چاموردن مصنوع قوش
صورتده اوفلوب باذنه تعالى افاضه روح ايله احيا ايلك واكهمى
يعنى انان طوعه اعمايى وارضى علتلندن خلاص بيورمق وصو
اوزرنده يوريمك كبي نجه نجه معجزات باهره اظهار بيورمشدر
وجناب حق ﴿ ربنا انزل علينا مائدة من السماء ﴾ مصداقجه نعم
جليله مائده بي ازال بيوروب مذكور مائده دن يك چوق كيمسدر
اكل ايلديكى حالده ينه بفيضه تعالى اضلا اكسلز واكل ايدن خسته لر
مبتلا اولدقلى درتاردن قورتيلور ايدى * ودخی آخر زمانده نزولى
اشراط ساعتدن اوله رق حضرت عيسى عليه السلام شام شريفك
طرف شرفيسنده واقع مناره بيضا عئندده مبارك ايكى اللرى ايكى ملك
مكرم قنادل ينه ياشمش اولديغى حالده جانب سمادن شرفتول
بيوروب شام شريف جوارنده فيق اسميله مسمى اولان محلك
يقوشنده دجال لعنى كندورنى قتل ايلد كد نصكره قيسامت
علامتلىك يك بيوكلرندن عدو اعتبار اولتان وامر ظهورلى
آيت جليله قرآنيه ايله مخصوص بولتان يا جوج وما جوج طائفه
كثيره سيدر * حضرت عيسى بيورنده اراده الهيه تعلق ايتديكى قدر
معر اولدقد نصكره مدينه منوره ده ترك حيات مستعار ايله آخرته
انتقال ايدرك حضرت عمر رضى الله عنك قبر شريفى ياننده دفن
اولانسه زكر كدر * ودخی حضرت عيسى عليه السلامك ترجمه
احوال عليه لى ونجه نجه معجزات جليله سى كتب تفاسيرو توارينده
مفصلا تحرير وبيان اولمشدر *

﴿ خالق نيكو كيرد آن كزنيك كيرد تربيت ﴾

﴿ ۳۸ ﴾ ﴿ شير حكمت نوشده آن كام الكباش مادرست ﴾

(خلق) ضم خا ايله خوی و طبیعت معناسند در * نیکویه
اضافتی بیاید در (نیکو) ایومع: سنه (آن که) اول کیمسه که
(زینت) ایودن (کرد) طوتار (تربیت) اخلاق و کیفیات
روحانیه و جسمانی کلاه ایرسدره ک و کلاه ایرسدرمه که مناسب
اولان حالانه مظهر فیلق معناسند در حکمت، اضافتی مشبهه ک مشبهه
اضافتی در حکمتک معناسی اوتوز او جنبی یتده مرور ایلدی
کیردک فاعلی آسکه و مفعولی سیر حکمندر (کام) کیمسه معناسنه
اولان که ایلله عرییده ضم همزه ایلله والد و اصل معناسنه اولان
ام لفظنیدن مر کبدر (ام الكتاب) اصل کتاب و لوح محفوظ
و سوره فائحه شریفه و مجموع قرآن کریم معناسنه در (مادر)
فتح دال ایلله انا و والد معناسنه در

۳۸ * محصول بیت *

ایو خوی طوتار سول کیمسه که ابو اولان کیمسه دن تربیت طوتار
حکمت سودینی ایچر اول کیمسه که فائحه شریفه آنک اناسیدر
یعنی فائحه شریفه ده مندرج اولان حقایق و دقائق الهیه به
و مندرج اولان رموز و اشارات فرقا نیه کسب اطلاع ووقوف
و موجب له عمل ایدوبده درون و بیرونی آداب حسنه و اخلاق
مستحسنه ایلله تزیین و تحلیه ایلیان عارفان مظهر اسرار قرآن
عظیم انسان اولورل * پیشوای اولیاء امام علی المرتضی
رضی الله عنه * کل ما کان فی کتاب الله فهو فی فائحه الكتاب
وکل ما کان فی فائحه الكتاب فهو فی بسم الله الرحمن الرحیم وکل ما کان
فی بسم الله فهو بالباء وکل ما کان فی الباء فهو فی نقطه الباء
وانا لنقطه تحت الباء * بیورمشلردر *

۳۹ * فعل نیک از نیک خویان جو که در تصرف دهر *
* مشتق اندر صورت و معنی بوفی مصدر است *

{ فعل }

ترغیب و مخلف کتمکدن ترهیب ایدوب کلام قدینده بیورمشدر
* الم ذلک الكتاب لاریب فیه هدی للمتقین * و اعتصموا
بجبل الله جمعا ولا تفرقوا * صدق الله العظیم * و حضرت حبیب
اکرم صلی الله تعالی علیه و سلم بیورمشدر که ای امت و اصحابم شتیفا
بوقرآنک براو حی الله تعالی ایزک یتند، در * و بر طرفی سزک لکرده در
اکا محکم ثبت ایلکیز که شتیفا سز قرآن ایلله عامل اولد قد نصکره
هر کر ازوب ضلالت و دشمن سکر و لبته هلاک اولر سکر و بیورمشدر که
کیمکه قرآن عظیمی اوقیوب از بر ایدر سه و حلالتی حلال و حرامی
یلوب مقتضای سجه کیدر سه حق تعالی آتی قرآن ایلله جنت، ادخال
و کندی اهل یتندن نار، مستحق اولان اون کسیده شفیع ارسال
ایدر * صدق رسول الله *

۴۴ * بی کاهی را ز جرم دیگری از روی جهل *
* سرزنش کردن نه رسم عاقل و دانش ورست *

(بی کاهی را) بر قباحته سزی (زجرم دیگری) بر غیرک جرمندن
ایچون (از روی جهل) جهالت سیندن (سرزنش کردن)
لوم و توبیخ ایلک (نه رسم عاقل و دانش ورست) عاقل و عالمک
رسم و عادت دکلدر (سرزنش) باشه قائل معناسنه سرزدن
مصدر مر کبندن حاصل مصدر در عرییده توبیخ دیلر (دانشور)
علمو یعنی عالم دیکدر * زیرا (ور) فتح و او ایلله ادات نسبتدر
۴۴ * محصول بیت *

بر بی کاهی بر غیر کیمسه نک جرم و قباحتی ایچون جهالت سبیلله
بلا سبب توبیخ و سرزنش ایلک عاقل و دانا اولان کیمسه نک رسم
و عادت دکلدر حضرت ناظم قدس سره بوبیتی ایضاح
ایچون بیت ثانی بی تاکید و تمثیل طریقله اتیان
بیورمشلردر *

﴿ کرم را کش می توان عین کرم خواندن چه عیب ﴾
 ۴۵ ﴿ کریم مردمش ام الحباثت دخترست ﴾

(کرم) فتح کاف و سکوم را ایله درخت انکور یعنی ماده شراب
 مشهور اولان آصمه معناه سته عری بدر * تکم مست صهبای
 عشق و حقیقت و سکران باده عرفان و محبت اولان شیخ ابن فارض
 قدس سره حضرت تریک قصیده میمه خریه لریک مطلعی بولان
 اشبو * شربنا علی ذکر الحیب مدامه * سکرنا بها قبل ان یخلق
 الکرم * بیت منی فلزنده واقع اولشدر * و یاش اوزم
 معناسنده کلور (را) ادات مفهول (کش) که اشدن مخفقد
 (توان) تواندن مخفف ممکن اولور معناسنه (عین) فتح عینله
 برنسنه نک ذات و نفس و حقیقت دینور کرمه مضافدر (کرم) کاف
 و رانک فتحه لریله ماینبی اولان نسنه بی لالغرض افاده ایتکدر *
 آنکچون جاب منفعت و دفع مضرت ایچون هبه مال ایلایانه کریم
 دیمزل * آنکچون اهل حق بیور مشلدر که افعال حق معلل بالاعراض
 دکادر و برکیمسه بر غیره سکین هبه ایلسه که اول غیر ذکر اولسان
 سکین ایله کندی نفسی هلاک ایدر اولسه اول واهبه کریم دینلر
 کذافی روح الشوی (خواندن) اوقومق معناسنده در (چه عیب)
 نه نقیضه واردر (زعم) زانک جرکات ثلثه سیله سویک معناسنده در
 هم صدق و هم کذب اولان سوزده مستعمل اولغله اضداددندر
 و اکثر محقق اولیوب مشکوک و مظنون اولان محله استعمال اولنور
 مردمه اضافتی مصدرک فاعله در (شین) دختره مقید اولوب کرمه
 راجعدر (ام الحباثت) قاعده عربیه اوزره ترکیب اضافی
 اولسوب هر برر ذالتک والده سی مقامنده اولان شرابک
 کنیه سیدر زیراضم همزه ایله (ام) انا و مادر و (خباثت)
 خبیثه نک جمعی اوله رق مردارنلر و افعان ناسزا معناسنده در

اعمال حسنه سی دخی حقیقتده بی رونق و بی حاصل اولغله نزد الهیده
 حسن قبوله قرین اولیه جفی بی اشتباهدر * یعنی قصرده رخنه
 و کدک ملو واقع اولان قصور و نقصان قصر مذکورک قیصری
 یعنی بانی و معمارینک قصور و عدم اهتمامندن نشئت ایلدیکی کی
 اعمال واقع الیه ریاکی وقوعه کلان حالات قبیحه دخی اقام
 وجودک امیری اولان قلبک عدم خلوصندن نشئت ایلدیکی بدیهدر *
 برکیمسه امام حنبلی حضرت لرینه اخلاص ندر دیو سوال ایلدکنه
 ﴿ الاخلاص هو الخلاص من آفات الاعمال ﴾ دیو بیوردی لرینی
 اخلاص اولدر که عملک بی ریا و سمعه اولغله آفات اعمالدن خلاص
 اولمقدر * شیخ عطار * نظم * پاک اگر داری عمل را از ریا *
 شمع ایمان ترا باشد ضیا * هر که را اندر عمل اخلاص نیست *
 در جهان از بندگان خاص نیست * خواجه حافظ * بیت *
 حافظ بحق قرآن کز زرق و شید بازای * باشد که کوی دولت
 باخلصان توان زد *

۴۳ ﴿ نفس ظلمت رو بحبل الله زنجیش بازماند ﴾
 ﴿ رشته خورشید بند بال مرغ شیره ست ﴾

(نفس ظلمت رو) قرانلغسه کیدیچی نفس دیمکدر (حبل الله)
 حبل حاء همسله نک فتحی بانک و لامک سکونلریله ایپ و رسن
 معناسنده در لفظة اللهه اضافتی لامیه در علی طریق الاستعاره قرآن
 عظیم الشان و فرقان جلیل العنوانه اطلاق اولنور بورانک ایضاح
 و بیانی مراد ابیان استعاراتی شامل اولان رساله مر اجعت
 بیورسون (یا) استعانت ایچوند (جیش) جیمک ضمیمه جنبیدن
 مصدرندن حاصل مصدردر که حرکت معناسنی افاده ایدر (باز)
 بوراده کیر و وینه معناسنده در و آحق و شاهین معنارینه کلوب
 و بازیدن مصدرندن فعل امرده اولور (ماند) قالدی معناسنه

ماضیدر (رشته) کسر را ابله ایلاک و خیط معناسنه در (خورشید)
 گذش معناسنه لفظ مر کبدر معلوم اوله که بولفظده سکز لغت
 اولوب جله سی کنش معناسنه در که بولرد در (خور) (خر) (شید)
 (شد) (خورشید) (خورشید) (خورشید) (خورشید) رشته
 خورشید کنشک ایلاک کبی اولان اشعه سیدر (بند) قتح با ابله
 باغ و دو کم معناسنه در (بال) بمعنی جناح طائر همدخی سائر حیوان قنادی
 معناسنه ده کلور بند بال مرغ تتابع اضافتی لامینه لدر (مرغ)
 میثک ضمیمه قوش و قحیله چاروچن معناسنه در شیریه به اضافتی
 بیانیه در (شیریه) سکون با ابله براسه در کدغ بیده و طواط و خفاش
 دیرل اصلنده هاء رسمیه سز کجه اوچیچی معناسنه وصف
 ترکیبی ابدی بعده براسه معناسنه نقل اولنجه علامت نقل برهه رسمیه
 الحاق اولندی شیخ سعدی ﴿ بیت ﴾ کر نیند بروز شیریه
 چشم ﴿ چشمه آفتابراچه کاه ﴾

۴۳ ﴿ محصول بیت ﴾

ظلمه کیدی اولان نفس اماره موجب جبل الله ابله عمل و حرکت
 ایلمکدن کبرو قالدی یعنی امتناع ایلدی خورشیدک ایلدی براسه نک
 قنادینک باغیدر ﴿ زیرا کورفر میسن خفاش نور شمسی اصلا
 قبول ایتوب دائما ظلمات لیلده طیران ایلدیکی کبی راه حقهده شیریه
 صفت کورولنسک اولان نفس اماره دخی شمس بی زوال حقیقت
 اولان حضرت قرآن عظیم الشانک احکام جلایله سیله عمل و حرکت
 ایتمکدن امتناع ایدر اما هوایه مائل و عاقبت کاردن غافل اولدیغندن
 مستقیمات اکامستحسن کور بنوب ظلمات منهیاته پویان و دیوان
 اولور ﴿ عمن الله تعالی من ظلمات انفسنا شیخ سعدی ﴿ بیت ﴾
 نور کیتی فروز چشمه خور زشت باشد بچشم موشک کور ﴿ و دخی
 حق تعالی کندی کتاب مبیننه تشبیه و جبل متیننه تمسک ایتدیکی

﴿ ترغیب ﴾

معناسنه ده کلور خواجه حافظ ﴿ بیت ﴾ بهست و نیت مر نجان
 ضمیر خوشدل باش ﴿ که نیستیست سر نجام هر کجای که هست ﴾
 (اهل صفای) صفا اهل یعنی پاک و صافی اولوب اخلاق حمیده ابله
 متصف اولان کیمسه به دینور که اولیاء الله مر ادر (هندو) هانک
 کسری ونونک سکونی و دالک ضمیمه آتبیق هند مملکتده تولد ایلان
 کیمسه لره دینور اما هستند ده تولد ایتوب مؤخر اوطن ایلانلره
 وانساندن ماعداتیمور و قلیچ کبی هندک امتعه و اشیای سائر سته
 با ابله هندی اطلاق اولوب و او ابله هندو دیمک جائز دکلدر و سائر
 اشیایه مثلاً تیموره و قلیچ هندی دیرل هندو دیمزل ﴿ (که) بیانیه
 (جنس) کسر جمیله موجود اتدن بر صنف و قسمه دینور صفتنه
 مضافدر (سفید) کسر سنبله آق و بیاض معناسنه در
 و مجازا ظاهر و آشکار معناسنه ده استعمال اولور ضمیره مضافدر
 ضمیر زنه راجه در (چادر) جیم فارسيله عورتلرک بورند کلری
 آق بزه دینور و خیمه معناسنه ده کلور

۴۱ ﴿ محصول بیت ﴾

قاره کو کللو اولوبده اهل صفا صورتنده بولان کیمسه اول هندی
 عورتدر که آنک فراجیه می بیاض جنسندندر ﴿ یعنی سمیرت
 مستحسنة ابله کند و سنک شب مظلم کبی اولان قلب تیره سنی اصلاح
 و تنویره سعی و غیرت ایتوب مجرد جلب دنیا ایچون صورت
 ظاهره سنی تزین ایلان شخص کراه اول سیاه وزشت اولان
 جهره سنی ستر ایتک ایچون بیاض فراجیه به بورنمش هندی عورت
 کبیدر نیکم شیخ سعدی بیورلر ﴿ بس قامت خوش که ز پر چادر
 باشد ﴾ چون باز کنی مادر مادر باشد ﴿ و جناب ناظم قدس سره
 آخر بر قصیدلرنده بیور مشلدر ﴿ بیت ﴾ جمال دل طلب کن فی جمال
 کل که چون خورشید ﴿ جمال دل شور تابان شوند آفاق حیرانش ﴾

﴿ ٤٢ ﴾ هر خلل کاندرد عمل بینی نقصان دلست
﴿ رخنه کاندرد قصر بینی از قصور قیصر هست ﴾

(خلل) خارلامك قندرد ايله اكسك و نقصان و ضعف معناسنه در
(كاندر) كه اندردن مخففدر (عمل) قنچنيله فعل ايله مرادفدر
و عندالمبعض فعلمدن اخصصدرزیرا فعل بقصد و بغير قصد
اولانه شاملدر (بینی) کورسین بعض نسخده (یابی) واقع
اولشدر كه بولورسین معناسنه (نقصان) ضم نون ايله اكسك
واكسك و ضعف معناسنه در اضافتی مصدر ك فاعلنه در (قصر)
فتح قافله بونده كوشك معناسنه در (قصور) ضم قافله قباحث
ایلك و نقصان معناسنه در ونسته ك بقیه سی و قصر ك جمی اولوب
قصر ل معناسنه ده كلور اضافتی مصدر ك فاعلنه در (قیصر)
فتح قافله رومی لغتده شول معصومه دینور كه قبل اولاده والده سی
فوت اولوب والده سنك بطنی شق ايله اخراج اولسنه سلاطین
رومك اك اولكسی كه اغستوس ايله مسمار بوطرزه ظهور ایتمكه
قیصر ايله تلقب اولدی مؤخر اطلاق اوله رق روم پادشاهلرنده
علم خاص اولدی عجم شاهلرنه كسری و هند پادشاهلر ای و چین
پادشاهلرنه فغفور دینلدی کی

﴿ ٤٣ ﴾ محصول بیت

هر ضعف و خلی که ایشکده کوررسین قلبك ضعف
و نقصانسدندز هر رخنه و ضرری كه قصرده کوررسین یا خود
بولورسین قیصر ك یعنی معمارینك عجز و قصورنددر * ایشته
بونك كبی كشی كندی اعمال و افعالنه در حلاوت و جدانیه
بوله محبوب و اعمالك دخی بارگاه اجابت دستگاه ربانیده قبوله مقارن
آواسمی نیتسده خلوص بولنسیوب اول عمل ریا ايله آلوده
اولاندنددر * زیرا آدمك نیت خلوصه مقارن اولدجه ایشلدی کی

﴿ اعمال ﴾

(فعل) ك معنای افویسی کار وایش دیندر * واصطلاحیسی
كلمه ك اقسام ثلثه سندن اسم و حرفك ماعداسی اولان یعنی ذاته
منسوب و زمانه مقارن اولدیغی حالده برایشه و یا خود بر حال و کیفیته
دلالات ایدن كلمه در * مثلا لسان تركیده (او كرندی)
و فارسیده (آموخت) و عربیده (تعلم) فعل ماضیسی کی
(ازینك خویان) كوزل طبیعتیلردن (جو) طلب ايله (كه)
زیرا (تصرف) صرف قواعدی اوزره كلمه ك شكلنی بشقه
كلمه ره تبدیل ایتمكه دیرلر (دهر) اصلنده عالمك مبدأ وجودندن
انقضاسنه ك اولان مدتك اسمیدر صكره هر مدت كثیرده استعمال
اولدی زمان ایسه مدت قلیله و كثیره اوزرینه واقع اولور *
دهری دیرلر بقاء دهره ذاهب اولانه بوراده دهرله مراد زماندر
قال الله تعالى ﴿ وما یملکنا الا الدهر ﴾ ای الزمان (مشتق)
ضم میله اشتقاقدن اسم مفعولدر اشتقاق برکله بی كلمه آخردن
اخراج ایلك معناسنه در مثلا مصدر دن ماضی و مضارع و اسم فاعل
و اسم مفعول مشتق اولدیغی کی ماضی و مضارعه مشتق و مصدره
مشتق منه دینور (اندر صورت) شكلده صورت دخی ایکی كونه اولوب
بری محسوسدر كه انسان و اکثر حیوان آنی ادراك ایدر انسانك و فرسك
بالمعاینه صورتلری کی * و بریسی معنیدر كه خاصه ادراك
ایدوب عامه ادراك ایلر انسانك مختص اولدیغی عقل و زویتی کی *
(معنی) كلمه و كلامك مدلولنه دینور (وفق) فتح و او ايله برنسته
برنسته اویغون كلمك و موافق اولق معناسنه در (مصدر)
فتح میله مصدر میی و اسم مكاندر *

﴿ ٣٩ ﴾ محصول بیت

ایوایشی كوزل خویلوردن طلب ايله زیر قاعده علم صرفسده
مشتق اولان كلمه صورته و معناده مشتق منه موافقددر * یعنی دائما

علماء عرفا بیه هم صحبت اوله رق تهذیب اخلاق ایدوب کندوی آتله
بکرت زیرالفظ مشتق صورت و معناده مشتق منهك یعنی مصدر ينك
حکمی اخذ ایلر * مثلاً ينك معناسنه اولان (دانستن)
مصدر نیدن بیلدی معناسنه (دانست) فعل ماضیسی مشتق و كلك
معناسنه کلان (آمدن) مصدر شاذندن کلدی معناسنه شاذ
اوله رق مشتق اولان (آمد) فعل ماضیسی و هکذا صیغ سائر مشتق
منهك حکمی اخذ ایدرلر

٤٠ * خار خارشك درون دل بود جانرا چو کر *
* معنی آن کز برای شك بود زان رو کرست *

(خار خار) زار زار و زننده اضطراب قلب معناسنه در شکه اضافتی
بیایه در (شك) فتح شبیه بر قولك صحبیه کزنی بیننده شبهه
انتهکدر یقین آنک مقابلدر (درون) دالك فتحیه ایچرو معناسنه در
(کر) فتح کاف فارسیله ادات شرط و او یوزعلتی معنالیینه در
(معنی آن ده) کر لفظك معناسی که (برای شك) شك ایچون
(بود) اولور (زان رو) اوسیدن دیمکدر
٤٠ * محصول بیت *

شك و كانك اضطراب و خجانی درون داده روحه او یوزعلتی کبیدر
یعنی ابرشی ظندن ماری اوله رق یقینا پیلنر ایسه اطمئنان قلب حاصل
اوله میوب انسانیده واقع اولان شبیه الم و اضطراب درونه سبب
اوله جغی بی ریب و کاند

٤١ * هست مرد تیره دل در صورت اهل صفاء *
* آن زن هندو که از جنس سفیدش چادرست *

(تیره دل) قاره کوکلی معناسنه وصف ترکیبی اولوب مردك
صفتیدر (هست) لفظی هندویه مر بوط اولوب مرد تیره دل
آن زن هندوست که تقدیرنده درو بعضا (ها) لفظی کبی وار

* معناسنده *

هوادراما * دأرا اورمی هواسر دنیا * حکمتی جانده روان
مضمر در * آلمز لطفی اول کیم کردر * کوش قیل نغمه سنی
مرغانك * اقتضایایر ایسه انسانك * نغمه بر منطق روحانیدر *
نغمه نك لذتی وجدانیدر * کر حقیقته اولور سسك سامع *
اولر اوقات حیاتك ضایع *

٥٠ * چون فتد زاهنك صحت تاررك بر عودتن *
* زخه بهر سازان آهنگ زخم نشترست *

(چون) چونکه (فتد) ضم همزه ایله افتادن مصدر نیدن فعل
مضارعدر همزه سی لاجل التخفیف ساقط اولمشدر دوشر معناسنه
(آهنگ) همزه مدوده و هسانك فتحی ونونك سکونیه خواننده
و سازنده تقسیم لرینه دینور و قصد و اراده و طرز و روش معنالیینه
آهنگیدن مصدر نیدن صیغه امر اوزره اسم مصدرده اولور (صحت)
صایدك کسر یله کسر و رخسته کبی بر طاق عیب و نقیضه دن بری
و سالم اولاق معناسنه در (تار) بوراده ساز قلی معناسنه در بوندن
بشسته ابریشم تلی و وتر قوس و بولاق صو و ارغج و قرارمش
معنالیینه ده کلور که اضافتی بیسانیه اولوب فتد فعلك فاعلیدر
وز آهنگ و بر عودتن لفظی لر مفعول غیر صریح لیدر (رك)
فتح را و سکون کاف فارسیه ایله طمر و عرق معناسنه در (بر) استعلا
ایچوند (عود) ضم عینله لاغوته نوعندن اون النی کریشلی
بر سازمش خواجه حافظ * دانی که چنك و عودچه تقریر میکنند *
مصراعنده واقع اولمشدر ابتدا عریده عود ایله الحان فرسی اجرا
ایدن نضر بن حارث بن کلدیه در تنه اضافتی بیایه در (تن) ناناك
فتحیه بدن و جسم معناسنه در (زخه) فتح زا ایله نغمه و زننده
نخته دن و بوینوزدن یا بلش ساز چاله جق کوچک چو پدر عرییده
کسر میله مضراب دیرلر (بهر) ایچون (ساز) ساختن

مصدرندن خانك زايه قليله صيغه امر اوزره اسم مصدر در يابق
وقلق معناسنه در اسم اشاره اضافتي مصدر ك مفعولك در آنك مشار
اليهي تارر كدر (زخم) زانك قحى و خانك سكونيله ياره وجراحت
معناسنه نشتره اضافتي لاميه در (نشتر) كسرتون وسكون شين
وقح تايله طهر دن قان آله حق آلتدر كه نيشتر دن مخفقد

۵۰ * محصول بيت *

چونكه لاغوته كبي اولان بدن آدمي اوزرنده تل ككي اولان طهر
صحت قصدندن دوشوب يعنى صحتي زائل اولور ايسه آنك صحتياب
اولمچون استعمال اولان زخمة نشتر ياره سنك روشي و صا تيدر *
يعنى حقه غلنا الله تعالى علل جسمانيه دن برى عارض اولسايه وجود
انسان صحتدن قالدبغى حالده برطبيب حازق بالايجاب قان المى كبي
تداير حكيمانه سييله اول مر ضك دفع وازاله سنه چاره جواواق
ومشكلترين امر اض اولان غلل روحانيه كه اخلاق ذميه وردبه دن
عبارتدرايمسده برحكيم روحاني عيسى دمه كال تسليم وانقياد
ايدوب آنك تربيه مر شسدانه سييله سراجه قلبي خاشاك رذائلدن
نظهير و تخليه و اوصاف ممدوحه ايله تخلصه و تصفيه ايتكه همت
وغيرت ايلك اهم امور دندر شيخ عطار * نظم * رنج اندك را
بكن غمخواري * ورنه يدي عجز در بيماري * درد سر را چون
بجويد كس علاج * خوف آن باشد كه بد كرد دمر اج * جناب
جامي رحمة الله عليه * بيت * تن اكر بيمار شد بر سر مياري دم طيب
* اي عزيزان كارتن سهلست فكرتن كنيد *

۵۱ * نقش پهلو نسخه تفصيل رنج تن بست *

* جامه چاي را كه تا صبح از حصرش پسترت *

(نقش) نونك قحى و قافك سكونيله برنسته بي برقاج شى ايله
الاجه ايلك معناسنه در * پهلو به اضافتي لاميه در (پهلو)

۴۹ * كوش حكمت كن طلب ني ديده صورت پرست *

* حفظ كور از شاهدان خوش نوايش از كشت *

(كوش) بوراده ضم كاف فارسيله قولتي معناسنه در واستماع
معناسنه اولان كوشيدن مصدرندن وكاف عربيله چاشمق
معناسنه كلان كوشيدن مصدرندن فعل امرده اولور
حكمتيه مضاندر (حكمت) كسر حا ايله بونده علم
و قرآن مراد در (طلب) قحنييله استمك و ميل و رغبت ايلك
معناسنيه عربيدر بوندن بشقه فارسيله استمك معناسنه كلان
طلبيدن مصدرندن فعل امرده اولور كن امرينك مفعول اولي
اولوب مفعول ثاني سي كوش لفظيدر (بي) ادات نفيدر (ديده)
كسر دال ايله بوراده كوز و چشم معناسنه اسمدر و كوزمك معناسنه
اولان ديدن لفظستدن اسم مفعول دخی اولور همزه سي اضافت
ايچوندر (صورت پرست) وصف تركبي اولوب صورته طايبي يعنى
انجق ظواهر اشياي كوريجي معناسنه در (حظ) خانك قحى
وظانك تشديد يله بهره و نصيب معناسنه در كوره اضافتي لاميه در
(كور) اعمى و بي چشم معناسنه تركيده دسته لدر (از) بمعنى من بيانبه
(شاهدان) قاعده فرس اوزره شاهدك جمع در شاهد عربيده
شهادت ايديجي يعنى بر خصوص وقوعنده حاضر اولوب حاكم
حضورنده ديكر بر كيمسنه نك قولتي تصديق ايديجي اولان كيمسنه به
دينور و فارسيله خوب و دلبهر معناسنه در كه بوراده دخی مراد بودر
خوش نوايه اضافتي موصوفك صفتنه در كه بيانبه در (خوش نوا)
كوزل آواز لو معناسنيه وصف تركبييدر چونكه خوش كوزل
معناسنه و (نوا) قح نون ايله نغمه و آهنگ و آواز معناسنه
واون ايكي مقام موسيقي دن بر مقام ايددر (يش) كسر با ايله آرتق
زياده دينور (كر) قح كافله صاغر در بي عربيده اصم ديرل

حظ کور مبتداً پیش خبریدر (است) ادات خبری پیشه
مقید در

✽ ۴۹ ✽ محصول بیت

قرآن عظیم نشان و معانی حکمت نشان استماع ایلمکه لایق بر قلوب
طلب ایدوب ظاهر بین و صورت پرست اولان کوز طلب ایلمه زیرا
محبوبان خوشنودن کورک حظ و نصیبی صاغر دین دها زیاده در ✽
یعنی شاهدان نزهتگاه انس و حقیقت اولان ذوات رشاد نسماک
حضور سامیله و ارمن دن مقدم آنلرک کلمات قدسیت آیات
عالیله استماع و قبول ایلمکه شایان بر کوش جان پیدا ایدوبنده
و یمال اولان طاب مستمع ایچون اولان حظ و نصیب مجرد روی مبارک لرینی
مشاهده ایدنک حظندن دها زیاده در ✽ ابراهیم حتی قدس سره پیورلر که
(ای عزیز) معلوم اولسون که اهل حکمت و هیئت اتفاق اوزره دیشلدر که
افلاک بری برینی محیط و تماس بوانوب حرکتلری مختلف اولغله هر بر
فلک بشقه بر پرده دن صدا و یروب نفیات جانفزالره نسبیج و نهایل
ایدوب علی الدوام کریمیت عشق یزدان ایله رقص و دوران ایدرلر ✽
وافلاکک بویه حالاتی اصحاب ارضاد آلات و ریاضات ایله استماع
و تماشا ایدوب نیجه اسرار بنه اطلاع و وقوف تحصیل ایتلشدر ✽
وافلاکک اصوات و نفیات پرده لر یله ضبط ایدوب اصول و فروع
مقسامات اعتبار یله بری برینه حکیمانه مزج ایدوب ارواح ایچون
نیجه ییک کونه معجون واذنی شربتلر یاپوب هر بر مقسام جانفزایی
نیجه درده دوا و نیجه مرضه شفا و نیجه طبعه صفا و نیجه قلبه جلا
و نیجه روحه غذا بولشدر و یوعله طب و روحانی و هندسه روحانی
و قوت روحانی و فن موسیقی دخی تسمیه قیلشدر ✽ نظم ✽
موسیقی حکمت دأرفندر ✽ بیلنه بیلنه روشندر ✽ نیجه اسراری
واراد الایدجک ✽ یرکاور سینه لر ی چاک ایده جک ✽ زیروبلاسی

✽ هوادر ✽

میک ضعی وزانک سکونی و میک کسریله بوئده کورم معقاسه در
(شر) قبح شبنله خیر مقابلدر (همخوابی) اویقو ارقه داشلغنی
(که) بیایه (کوی) سویلرسین (انحر) همزه نک قحی
ویانک سکونی و خانک قحیله اغزی بد قوفان کشی به دینور
و غم و غماز و نغال کیمسه به ده اطلاق اولور

✽ ۴۷ ✽ محصول بیت

رفاقتدن ایچون کورمدر دیرسین کریمه و فساد کلدردخی برابر
او بومقدن ایچون اغزی بد قوفایدیر دیرسین شروظلم دکلدرد ✽
یعنی کورم اولان کیمسه بی رفاقت و بولداشلغله قبول ایتز ایسک
معزورسین و عدم قبول کده دخی سنی کیمسه تعیب ایلر ✽
زیرا سالك راه خدا اولان کیمسه طریق حقه کورم کبی متکاسل
اوله رقی ✽ قطعه ✽ ان البطالة والکسل ✽ احلی مذاق من عسل ✽
ان لم تصدقنی فسل ✽ عن کسل عن کسل ✽ منظومه سنک
خوای شیرین یله ذوقیاب اولغله بطائنه و تکاسل ایلان کیمسه بی
رفاقتنه قبول ایدر ایسه آنک بطسائت و کسالتی کندوسنک
دخی مطالب عالیله و صولته مانع قوی اولش اولور ✽ و اغزی
بد قوفان کیمسه ایله همخواب اولقدن دخی امتناع ایدرسک بنه
معزورسین زیرا انحر اولان کیمسه نک رایحه کریمه سندن قرینی
متأذی اولدیغی کبی نسامک نیمه و سعایتی دخی کندوسنی حقیر
ورذیل ایلد کدن بشقه همدم و هم صحبتی اولان کیمسه نک اسرار
نهانی سنی افشا و اظهار ایلمه آید دخی محبوب ایدر ایسته نسمات
و سعایت صفت انسانیه به یاقسمیان اخلاق ذمیمه دن غایت بد و فنا
برخویدر ننکم ✽ السعایة قبیحه وان کانت صحیحة ✽ دیشلدر ✽

✽ سفته کر نجلت کشد ز آثار فعل خود کشد ✽

✽ کلغنی را روسیه از دودیا خاکسترست ✽ ۴۸

(سفله) کسر سینه ناسک ارادل و فرومایه رینه اطلاق اولور
(کسر) ادات شرط (نجلت) خاء مجیه نك قحی و جیمیک
سکونیه اوتانمق معناسنه در (کشد) قح کافله چکر معناسنه
مضارعدر (آنان) اثرک جمعیدر (اثر) قحینه برنسنه نك
وجودینه دلالت ایدن نسنه به دینور و حدیث و خبر معناسنه ده
مستملدر و کسر همزه ایله ایاق ایزی معناسنه در آثار فعل خود
تتابع اضافاتی لامیه در (کلخن) ضم کاف فارسی و سکوت لام
و فتح خاء مجیه ایله آتشگاه حمام یعنی حمام اوجاغی که ترکیده کاف
عربیله کلخن دینور یا نسبت وراثتخصیص ایچوند (رو) ضم
را ایله وجه یعنی یوز (سیه) و سیاه قار نك معناسنه در (دود)
ضم دال ایله سود و زنبد تنون و دخان معناسنه در و عربیده
کوجک قور تجفرله دینور (یا) تردید ایچوند (خاکستر) کافک
کسریله نازکتر و زنده کل ورماد معناسنه در که آتشدن
حاصل اولور

﴿ ۴۸ ﴾ محصول بیت ﴿

اگر سفيه و آلتی اولان کیمسه نجات چکر سه یعنی اوتانور سه به
کند و فعلک اثرلنددر زیرا کورمن میسین کلجینک یوز نك سیاه
اولماسی توتندن و یا خود کولنددر یعنی کلخنی مشغول اولدیغی عمل
خیشنی سبیل ملوث اولوب بین الناس منفور و بی اعتبار اولدیغی
کبی ناموشنی وقایه ایتسینه رک ارادل ناس ایله الفت و نصیت ایدن
کیمسنه نك دخی سوقرنی سبیل رسوای عالم اولماسی بی اشتباهدر
شیخ عطسار ﴿ نظم ﴾ هر که کرد کوره انکست کشت *
جامه ازدودش سیاه وزشت کشت * از ملامت تابمانی ذرامان *
* باش دائم همنشین صالحان * صائب ﴿ بیت ﴾ شد زوصل
غنچه کابو جامه باد سحر * در نیا میزی درین کلشن باهل دل چرا *

﴿ کوش ﴾

(دختر) دالك ضمی و خانك سکونی و تانك قحیه قزوینت
معناسنه در

﴿ ۴۵ ﴾ محصول بیت ﴿

اوزومه که ذات کرم و عین نعمت اطلاق ممکن و جاز ایکن انسانك
شرابه بنت عبادر دیوسو یلسندن ذات عنبه نه عیب و نه قباحت
واردر * یعنی شیره سندن منهی و حرام اولان خریایلیور دیه رک
خدای متعال حضرتلرینک مباح و حلال قلسدیغی و بکمز
وناردک کبی نیچه حلال اولان شیر انخا اولسان اوزومه ده
یاده کبی حرام نظریله باقه رق تقییح و توییح ایلک کار عاقل اولدیغی
کبی کریم الذاک و نیک سیرت اولان بر کیمسه نك دخی دختر و فرزند
والدینک نادیده مؤدب اولوب آنلرک کسب ایش اولد قلمی
شرف و حیثی ضایع ایتسینه بی قدر و اعتبار اوله رق هدف
تیر ملامت اولدیغی کبی بی جرم و کلا ابویننی ده فرزندنا پشندی
سبیله آماجکا، توییح و سرزنش ایلک شرعا و عقلا جائز دکدر
زیرا بیچاره پدر و مادرینک فرزندنا هموارندن چکدیگی نجلت
کندینه یترایکن بر قانده زید و عمروک سنک طعنه مجروح الخاطر
اولساری انصاف دکدر صائب رحمه الله ﴿ بیت ﴾ مادر از
فرزندنا هموار نجلت میکشد * خاک سر بالایارد کرد از تفصیر ما *
شیخ سعدی قدس سره ﴿ قطعه ﴾ زنان بارداری مردهشیر *
اگر وقت ولادت مارزایند * ازان به ستر بزدیک خرده مند *
که فرزنداننا هموارزایند *

﴿ ۴۶ ﴾ هر چه می یابی زوی آن خاصیت کش ممکن است ﴿
﴿ طعن او بر قفسد هر نا ممکنی مستکر است ﴾

(می یابی) بولورسین معناسنه مضارعدر زاه مکسوره یعنی من
(وی) قح و او ایله ضمیر غائب منفصلدر (خاصیت) منفعت

وفائده مخصوصه معناسنه در (کش) (که اش) مخفیدر
(ممکن) حد قدرتدن خارج اولیان نسته ضمیر خاصیه راجعدر
(طعن) قتح طایله برینک عیب وقصورینی بیان ایدوب بدنام
ایتمک (فقد) نقد وزنده موجود نسته بی غائب ایتمک و بولماق
اوزره آرامق معناسنه در * اضافتی مصدرک مفعولنه در *
(ناپمکن) ممکن اولیان نسته زیرا (نا) عربیده (لا) و ترکیده
(دکل) معناسنه ادات نفی در کاهی صفاته و کاهی افعاله
و کاهی جوامده داخل اولور (ناپینا) و (نادان) و (ناکس)
کبی (مستکر) استنکار مصدرندن ضم میم وسکون سین وقیح
تاوسکون نون وقیح کافله اسم مفعولدر انکار اولمش معناسنه
طعن میداستنک خبریدر

۴۶ * محصول بیت *

هر نه شبکه ممکن اولان خاصیتی سن آندن بولور سین هر ممکن اولیان
شیئک فقیدانی اوزرینه بر غیر یسینک طعن ایلمسی مستکر در *
یعنی توفیق الهیه حصول تحت امکانده اولان بر نسته دن
بولمش اولدیغک خاصیه ومنفعت مخصوصه تک مثلی بر غیر کیسه
کند و سنده عدم حصولی مبیله طعن و مزمت ایلمسی عند العرفا
ناروا اولدیغندن مستکر و مستبعد در * خواجه حافظ * بیت *
کرجان بد همدنک سیه اهل نکرد * باطنیت اصلی چه کند بد کهر
افتاد * وله * بیت * کوه ریاک باید که شود قابل فیض * ورنه
هر سنک و کلی لؤلؤ و مرجان نشود *

۴۷ * نیست کره از بهر همراهی که کوبی مزمن ست *
* نیست شر از بهر همخوانی که کوبی انحرست *

(کره) قتح کافله بر نسته دن خوشنامق (همراه) رفیق
و بول ارقه دانی یاسی مصدریه (کوبی) سوبلر سین (مزمن)

باء فارسیه تک قحی وهانک سکونی ولامک ضمیمه یان یعنی قولتیق
ایله فالجه باشلری ییئنده اولان قطعه بدن معناسنه در * وقیح
لام ایله شهر وبلده یه دینور واصله ان ایالتنه دیرلر واهل حال معناسنه ده
کلور بین المحققین راه پهاوی طریق عظمای اهل حقیقه اشارتدر *
وسنبل زاده وهی افندی مر حومک تحفه سنده * پهلوینک دخی
شیرازی * کلانه نظر اشیرازک ونواحیستک اسمیدر که پهاوی لسانی
اکام سویدر (نسخه) نونک ضمیمه کتابک و مکنتوبک بر قطعه
صورتنه دینور و مرضی دفع ایچون یاز بابوب باشه و کردانه طاقیلان
دعایه دخی دینور تفصیله اضافتی قاعده فارسیه اوزره یعنی آخر
مضاف کسره ایله اوقته رقی عربی کلمه تک عربی کلمه یه اضافتدر *
(تفصیل) تفعیل وزنده بر نسته بی بیان ایتمک معناسنه در *
مابعدینه اضافتی مصدرک مفعولنه در (رنج) رانک قحی ونونک
سکونی وجیم ایله درد و علت معناسنه در تنه اضافتی لامیه در
(بس) بانک قحی وسینک سکونیه چوق و کفایت ایدر معناسنه در
(است) ادات خبر (جامه) قفطان واثوابه دینور (چاک)
یرتق و برنج معناسنه (یا) وحدت (را) تخصیص (که)
ربط (تا) اتمهای غایت ایچونددر (صحیح) صادک ضمی
و بانک سکونیه فجر صادق و قته واول نهاره دینور (از) بمعنی
من بیانیه (حصیر) قتح حایله معروف بردوشمه در که سازاندن
ایشانور ترکیده دخی حصیر دینور فارسیده بور یادیرلر ضمیر
معناده پستره مقید اوله رقی پسترش تقدیرنده اولوب جامه جای به
راجعدر (پستر) بقاء فارسیه تک کسری وسینک سکونی و تانک قحی
ورا ایله دوسنک و دوشمه معناسنه در که عربیده فراس و بساط دیرلر

۵۱ * محصول بیت *

ان طرفک نشانی بدن مننک تفصیلک نسخه اولیق کافیدر

اثواب و اوربای برقی اولان کیسه به که آنک دوشکی و بساطی
حصیر دندر * یعنی فقیرک مال دنیادن مالک اولوب کیسه و کوندر
عربان اوله رق اوزرنده یاتوب قالدیغی حصیر کهنه سینک وجود
فقیر تاثیر ایلش اولدیغی نقشی فقیر بیچاره نك فقر و احتیاجدن
چکدیکی محنت و مشقتك شرح و تفصیلی مبین برنسخه در *
جناب ناظم قدس سره * تاج و تخت سلطنت را خواب بیند و خیال *
شب چو آسایند سر بر خشت وتی بر بوریا *

۵۲ * خوش بود خوش و بهر صورت که باشد چون غیر *
* کش بسهوار غافل تصحیف بخواند عنبرست *

(خوش) ابو (بود) قح و اوایله اولور معناسنه مضارعدر
(خوشبو) صفتی موصوفی اوزرینه تقدیم ایله اضیافتسزجه
وصف ترکیبدر کوزل فوق و او معناسنه بودک فاعلی در خوش مفعولدر
(با) بمعنی ظرفیت (هر) ادات سوردر که داخل اولدیغی اسمک
افرادینی استیعاب ایدر عربیده (کل) کله سی کی (چون) کی (غیر)
عینک قحی و بانک کسریله کوزل رایحه لو بر ترکیبک اسمیدر که عنبر
مرادفیدر (کش) که حرف بیانیله ضمیر شنیدن مرکب اولوب
ضمیر عیدره راجعدر (بسهو) یا کلفله (ار) اکر در مخفف حرف
شرطدر (غافل) اسم فاعلدر قلت تحفظدن ناشی ترک ایدیچی
ودقت ایدیچی معناسنه (یا) ادات وحدت (تصحیف) تفعیل
وزنده بر کله نك خطاً نقطه لرینی تبدیل ایدر ک معناسنی تغییر
ایلمکدر (خواند) خواندن لفظندن قح نون ایله فعل مضارع
مفرد مذکر غائب و مفرد مؤنث غائبه در او قور معناسنه زیرافارسیده
مذکر صیغه سی مؤنث صیغه سیله مشترکدر تکم تشیه صیغه سی
جمع صیغه سیله مشترک اولدیغی کی (عنبر) قح عیثله قنبر
وزنده طیب معروفک اسمیدر بونک ماده سی بعض جزائر

هند *

هنسد جبائنده اولان بال آریلری خوشبو اولان برچوق
نیساتاندن رعی ایله حاصل ایلدیکی عسلدر که کثرت باران سببیه
قوانلرینی سیل صوبی دریایه کستورد که اجزاء عسلبه سی
محو اولوب اجزاء شمعیه سی باقی قالدقه موج ساحله آتوب آنده
بولورمش * زیرا بعض عنبردره آری قنادی وایاغی و قویروغی
مشاهده اولورمش متقدمینه کوره بونک ماده سی بردابه بحریه نك روٹ
وفضله سیدریا خود دریادن زفت کی قینایوب دهیتی سببیه صوبک
اوزرنه چیقوب منجمد اولدقه موج سوروب ساحل دریایه براغویمش
۵۲ * محصول بیت *

عنبر کی کوزل رایحه او اولان شی هر قحی صورتده اولور سه ده
بنه کوزل اولور زیرا بر غافل کیسه خطا ایدرک غیر لفظنی تغییر
ایله عنبر او قور سه ده بر ضرر یوقدر یعنی لفظنی تغییر ایله
معناسنده بر تغییر کلز زیرا عنبر لفظی غیر مرادفیدر * یعنی
عنبر کی طیب طینت اولان بذات نیک سیت بر اجهل ابتک
صحت جانکاهنه گرفتار اولوب اندن شانه لایق اولمیان معامله
کسا خانه کور سه اول کریم الذاتک قدر و شرف ذاتیسه اصلا
بر خلل و ضرر ترتب ایلز شیخ سعدی رحمه الله علیه * قطعه *
گر هزمند ز او باش جقه ای بیند * تادل خویش نی سازد و درهم
نشود * سنک بد کوهر اگر کاسه زرین شکند * قیمت سنک نیفزاید
وزر کم نشود * بیت * پاک طینت نشود عاقبت کارش بد *
بنه چون کهنه شود کاغد قرآن گردد *

۵۳ * کوس ناموس ارزنی از چرخ انجم بر کذر *
* چون دفر سوا نیست این پر جلاجل چنبرست *

(کوس) ضم کاف عربی ایله مشهور کوب کی یوک طاووله دینور
ناموسه اضافتی بیانیله در (ناموس) قاموس وزنده شریعت

وعفت وعصمت ومحرم اسرار ونام و شان معنای نه عربی در (ار)
حرف شرط (زنی) اور مق معنای نه اولان زدن مصدر شادندن
مضارع مفرد مخاطب در و فعل شرط در اور رسك معنای نه (چرخ)
جیم عجمینك قحیله فلك و آسمان معنای نه در و حرکت
دوریه سی اولان شیلرك مجموعنه اطلاق اولانور (انجم) قح همزه
وسكون نون و ضم جیمه کواكب یعنی یلدرلر معنای نه در که مفردی
نجم در (بر کذر) بر تا کید ایچوندر (کذر) ضم كاف فارسیه و قح
زال ایله گذشتن مصدر تائی شیفینندن شینك رایه تبدیلی ایله
فعل امر در کج و صاوش معنای نه (چون) ادات تعلیل (دف)
قح دال ایله معروف آلات اهور در ترکیده دخی دف تعیری مشهور در
(رسوایی) ضم را وسكون سین ایله رسوایلق و رذات و اعتباردن
دو شمك در (پر) ضم باه فارسیله طلوع معنای نه (جلاجل)
جیم و لامك قحی و جیمك کسریله کوچك چاك و دف پولاری
معنای نه جود در بوند علی طریق السبیه کواكب مراد در مفردی
ضم جیمه بلسل و زننده جلاجل لفظی سدر (چنبر) قح جیم
فارسیه ایله محیط دائره اولان نسته یه دینور دف و فوجی و طبل
قصناغی و فلك و هاله کبی و دوران هیئته و حلقه یه دخی
اطلاق اولانور *

٥٣ ﴿ محصول بیت ﴾

اگر عفت و عصمت کوسنی اور رایسك یلدرلرك فلكینندن صاوش
چونكه پولر ایله طواو یعنی کواكب ایله مزین اولان فلك رسوایلق
دفیدر * یعنی عالمده اهل عفت و زراعت اولق استیان ذات عالی
همت کواکبله مزین اولان چرخ دون و بی و فایه سرفرو ایلوب
انجیق اول خالق هفت آسمان و اول رزاق هر انس و جان اولان
خدای مزان حضرت ترینه توکل تام ایله ربط قلب ایدرك كافه امورنده

کال استقامت اوزره یوانسوز که آب رو و عز و شرف دخی بوند در
خواجه حافظ قدس سره بیورلر ﴿ بیت ﴾ برو از خانه
کردون بدر و نان مطلب * کین سیه کاسیه در آخر یکشد مهمانرا *
عرفی شیرازی رحمه الله ﴿ بیت ﴾ خاك از فلك بخواه و مراد
از زمین مجوی * ماه از زمین بخواه و فاذ آسمان بخواه *

٥٤ ﴿ سوی معنی رو که کرماند بصورت باسپند ﴾
﴿ می کند دفع کزند آن نقطه کاندر مجرست ﴾

(سوی) سینك غمی و یا ایله بمعنی جانب و طرف حذف یا ایله دخی
جائز در رو امرینك مفعولیدر (معنی) بوراده حقایق کونیه
والهمیه معنای نه در (رو) قح را ایله رفتن لغظندن فعل امر در کیت
معنای نه و ضم را ایله وجه یعنی یوزه دینور (که) زیرا (کرماند)
قح نون ایله بکزر ایسه ده بصورت صورتده (با) ظرفیت
ایچوندر (سپند) سینك کسری و باه عجمیه نك قحی و نونك
سکونیه یوزلرك تخمی که اصابت عینی دفع ایچون اطفاله بخور کبی
یا قرر آتیه یاندیفند چتر دیسی سار یانان نبساتادن زیاده در
﴿ بیت ﴾ ای صبا مشتی سپندی بر سر آتش بریز * کر پرسد
یا رحال صائب دلشته را * (می) نصل (کند) ضم كافله ایلر
معنای نه (دفع) صاومق معنای نه کدك مفعولیدر و ماندك مفعول غیر
صریح لری بصورت و باسپند لفظ لریدر (کزند) كاف فارسیه نك
قحی ایله کند و زننده ضرر و الم و آفت معنای نه در دفعك کزند
اضافتی مصدر لك مفعولده در (نقطه) نونك ضمیه نك و حرف معجمه نك
اوسته و یا آتیه وضع اولنان پكوك نك معنای نه در و محل و موقع
معنای نه ده کورماند و کند فعلارینك فاعلیدر (که) ادات ربط در
(اندر) همزه نك قحی و نونك سکونیه فی کبی ادات ظرف در
(مجر) کسریله منبر و زننده بخور دان معنای نه اسم اندر *

۵۴ ﴿ محصول بیت ﴾

معنی جاننده کیت زیرا اول نقطه که بجز لفظند، در هر نقدر ترقیم
و تحریرده یوزراک تخمه بکزر ایسه ده نصل دفع ضرر اید، بیلور *
یعنی چشم ظاهر بین ایله ظواهر اشیا به نظر اید و بد، انلک خواص
و حق ایفیدن غافل اولوب قاله زیرا کور من میسن که بخوردان
معناسته اولان بجز لفظنده می جیمک نقطه سی هر نقدر بحسب الصورة
یوزراک تخمه مشابه ایسه ده لکن من جهة المعنی بیننده فرقی اولدیغی
اظهر من الشمس در الهم اربا الاشياء کاهی * و دخی معنی انسانک
قاب و روحنده اولوب یوخسه جسد و لساننده دکادر * زیرا جسدنده
اولان صورت و لساننده اولان لفظدر * معنی و حقیقت یاننده
لفظ و صورته اعتبار یوقدر * بلکه لفظک کالی معنی و صورتک
جالی حقیقت ایله در * و صورتک مذموم اولدیغی بی معنا اولمسیله در
والا معنایه مقارن اولان صورت مقبولدر * ایله مقارن اولان
قشر کی آنکی چون کبسه محض شریف و کسوه کعبه الله و امثالی
معظمدر * زیرا سریان برکت ایله حرمت بولوب لفظ ایکن معنی
و صورت ایکن حقیقت رتبه سن احراز ایلشدر * ننکم شیخ
سعدی قدس سره یوردر ﴿ قطعه ﴾ جامه کعبه را که می پوشند *
اونه از کرم پیله نای شد * باغریزی نشست روزی چند *
لاجرم همچو او کرامی شد * و ارواح انسانیه تفاسیر اوزره
اولوب بعضیسی بدندن بعد المفاقرت حریق بالانبار اولقدن غیره
برامن و بعضیسی دخی دنیا، کسب ابتدای جلا و صفوت مقداری
معبر اولور زیرا آخرت، هر کسک صفت بالغنه سی تشکل ایدوب
حاله مناسب اولان صورت ایله ظاهر اولسه کرکدر * از مشوی *
تقریف * رو بمعنی گوش ای صورت پرست * زانکه معنی بر سر
صورت پرست * جان بی معنی درین تن بی خلاق * هست

﴿ همچون ﴾

همچون تیغ چوپین در غلاف * چون غلاف اندر بود با قیمتست *
چون برون شد سوختن را آلتست *

﴿ کم نشین زامثال خود ایمن که باشد در رقم ﴾ ۵۵
﴿ مثل خنجر خنجر اما بهر قطع خنجرست ﴾

(کم) کافک قتحیله آزو قلیل و ناقص معناسته در وعر بیده
کم ایله مقدار دن سوال اولور کم خبریه و استقامیه کی (نشین)
نونک کسری و شینک قتحیله نشستن لفظندن علی خلاف التیساس
فعل امر در اوتور معناسته (امثال) فتح هم، ایله مثاک جمیدر
(مثل) میک کسری و ناک سکونیه بر شینک بکزی و مانندی
معناسته خوده اضافتی لامیه در (ایمن) همزه و میک قتحیله
و یانک سکونیه امین معناسته در (که) زیرا (رقم) رانک
و فافک قتحیله یاز و یازمق معناسته در (خنجر) خا، مهمله ناک
قتحیله سنجر و زننده نای کلو معناسته در که بوغازده طعام بکجه چک
بجرادر (خنجر) خا، معجه ایله وزن مذکور اوزره معروف
آلندر و قلجه دخی اطلاق اولور (اما) همزه ناک قتی و میک
تشدیدیه حرف شرطدر و تفصیل ایچون دخی اولور (قطع)
فافک قتحیله کسمک معناسته در خنجره اضافتی مصدرک
مفعولته در

۵۵ ﴿ محصول بیت ﴾

کند و امثالندن امین اولدیفک حالد، آزاوتور زرا خا، معجه ایله
بچاق و قلج معناسته اولان خنجر لفظی هنکام تحریرده خا، مهمله ایله
بوغاز معناسته اولان خنجر لفظی کی اولوب انجق من جهة
اللفظ و الصورة فرقلری بر نقطه ایله ایسه ده لکن خا، معجه ایله اولان
خنجر لفظی اشیا قطعی ایچون مستعمل بر آلت جارحه اولمغه
ایکیسی بیننده من جهة المعنی فرق کلی واردر ﴿ بیت ﴾

اگر محرمی زویک نقطه غافل مشو * که محرم بیک نقطه مجرم بود *
یعنی کشتی تجارب کثیره ایله بر کیمسه نك احوال و اخلاقنه وقوف
تام حاصل آید بجه مجرد آنك حسن گفتار یله صورت زیبا سته فریفته
اوله رق اول کیمسه بی امین بیلوب کندینه محرم زار ایدنمکده کان
حزم و احتیاط اوزره بولوب (الحزم سوء الظن) مضمون یله عمل ایلک
لازمدر * زیرا (آفة الشيء من جنسه) دینلشددر * بیت *
بدنفس مباش و بدکان باش * وزفته و مکدر امان باش *
شیخ سعدی * قطعه * توان شناخت بیک ساعت از شمائل مرد *
که تا کجا اش رسیدست پایگاه علوم * ولی زباطش ایمن مباش و غره
مشو * که خبث نفس نکردد بسالها معلوم *

۵۶ * طعن از کس خوش نباشد کرچه شیرین کو بود *
* زخم نی بر دیده سخاوتست از همه نی سکرست *

(طعن) قحط او سکون عینله بر کیمسه بی زبان دراز لعله قدح
و تعیب ایلک معناسنه در (از کس) کیمسه دن (خوش
نباشد) ابو اولماز (کرچه) هر نقدر (شیرین کو) طئلو
سویایچی معناسنه وصف ترکیبدر اصلنده کونده شیرین آیدی
(بود) اولور ایسه ده (زخم) یاره معناسنه نی لفظنه مضافدر
(نی) قحط نون ایله نای لفظنك محقق اولوب مطلقا قاش معناسنه در
همدخی بردودك ادبدر عربیده مزمار دینور بودخی برقاج نوع
اولوب و شاء و منصور و گرفت و قوال دخی آنك
افرادنددر * حضرت مولانا * بشتوازی چون خکایت میکنند *
از جدایها شکایت میکنند (بر دیده) کوزا وزرینه (سخت)
سینك قحطی و خانك سکر نیله کوچ و دشوار و محکم معنایله در (ار)
ادات شرطیه کاسبق (همه) قحط نیله هب و جبه معناسنه در (نی شکر)
نی کله سنك شکره اضافتی بیاییه اولوب شکر قاشی معناسنه در *

﴿ محصول ﴾

۵۶ * محصول بیت *

جناب ناظم قدس سره شخص طاعنی نی شکره و کلمات تعریضانه سنی
نی مذکور کدر و نده بی شکره تشبیه ایدوب پیورر که بر کیمسه دن
طعن و تشنیع ابو اولماز اگرچه طبا عن طئلو سویایچی اولور سده
ز برا قاشك کوزا وزرینه اولان یاره سی مشکدر هر نقدر معهود
قاش بتون شکر ایسه ده * یعنی اگرچه طعن صفت قبحه سیله
حصف اولان طعان بدفعه لک طعن و تشنیعندن خلاص ممکن دکل
ایسه ده ینه کشتی شخص لثیم طعننه سر رشته اوله جق حرکنده
بولنمسوب هر حال و زمانده وقایه ناموس ایدوب حرف کیرانك
دست و زبانندن هر نه وجهله ممکن ایسه تخلص کر بیان ایلک
مقتضای شعار انسانیتدر نکم (رحم الله امرأ عرف قدره ولم یعد
طوره) پیورلشددر و بر کیمسه کند و سنك عیوب کثیره سندن
اغصاص عین ایدوب اصلاحنه همت ایتوبیده لغرض برد کرینك
معایب و مساریسك ذکر و تعداد ایتکله پرده ناموسی هتک ایله
نجل و شرمسار ایلک شان انسانیت دکلدر از سبحة صبیسان
* بیت * خلق ایچنده بوندن ارتاق عیب اولور می برکشی *
کندی عیب واریکن ذکر ایده عیب دیگری * شیخ سعدی
* قطعه * نبیند مدعی جز خویشتن را * که دار دپرده پندار
در پیش * کرش چشم خدایینی بختشد * نبیند هیچ کس عاجزتر
از خویش * وله * بیت * سخن آخر بدهن میکدر دموذرا *
سخنش تلخ نخواهی دهندش شیرین کن *

۵۷ * کرعروج نفس خواهی بال همت برکش *
* کانیچه در پرواز دارد اعتبار اول پرست *

(عروج) عنك ضمیمه خروج و زننده صعود کی یوقارو چقیق
معناسنه نفسه اضافتی مصدر ك فاعلنه اولوب خواهینك مفعولدر

(نفس) جان و روح و ذات معنای نسه در (خواهی) خا
مجه نك بين الفتح والكسر اماله سی وواو معدوله ایله خواستن
مصدرندن سینك هایه قلبیه فعل مضارع مفرد مذکر مخاطب
و مفرد مؤنث مخاطبه در استرایسك معناسنه فعل شرط (بال)
طیورده قناد و جناح و انسانده قول و عضد معناسنه در بودن بشقه
نشوونما بولق معناسنه اولان بالیدن مصدرندن فعل امر دخی اولور
و بحر حبشه کائن برنوع غایت ابری و بیوک بالقدر و عریده قلب
و فوآد معناسنه در همته اضافتی بیاییه در (همت) برنسته اوزرینه
جمع خاطر ایتمکدر شویله که خلاقی خاطره کلیه و بومقوله همت دن
مراد تخلف ایتمز * دیمشدر که بعض نفوسك بحسب الفطره بعض
امور غریبه به اختصاصی وارد که غریبه بولماز * نكهم هندستانده
بعض قوم وارد که برنسته خصوصنده اهتمام اینسدر خلقدن
عزات اختیار ایدوب همترك اول نسته جانبده صرف ایدرل و اول
نسته دخی اهتمامری اوزرینه وجوده کاور * و بوقبیلدندر که
سلطان محمود غزنوی دیار هند غزا ایتد کده برشهره مصادفه
ایتدیکه هربار که اکا قصد ایتسه مریض اولوردی سرندن سؤال
ایتد کده اول شهر اهلنده بعض جماعت وارد که صرف همت
ایتد کده مقتضای همتری اوزره مریض واقع اولور * پس
دفعته چاره طلب اولند قدده سلطانك بعض اصحابی ضرب طبول
کثیره ایله تشویش همته رأی ایتدی * سلطان دخی حبسه
مذکوره ایله عمل ایتد کده مریضی زائل اولوب مدینه بی استخلاص
ایتدی * کذا فی روح المشوی (بر) تا کید ایچ بوند
اوائل مشتقات و مصادره داخل اولور (کشا) کاف عربك
ویا خود فارسینك ضمیمه کشودن و یا خود کشادن مصدرلندن
امر مخاطبدر آج و قح ایله معناسنه جزاء شرطدر فاعلی تحتده

مستتر توضیحی و مفهولی بال لفظیدر (کچه) که آنچه دن محققدر
(که) ادات تعلیل (آنچه) اول نسته که (در) ادات ظرف
(پرواز) باء فارسیه نك قحی و رائك سکونی وواو معدوده ایله
اوچق معناسنه در وقتاد آچیقی معناسنه وصف ترکیبده اولور
(دارد) داشتن مصدرندن سینك رایه قلبیه فعل مضارعدر
طوتاردیمکدر (اعتبار) همزه نك کسر یله افعال و زنند مصدردر
بویله یرلده عدایلك معناسنه در (اول) همزه نك وواو مشدده نك
قحیه برنسته نك ابتداسنه دینور که آخری مقابلیدر (پر) فتح باء
فارسیله قناد (است) ادات خبر *

۵۷ * محصول بیت *

اگر نفس اماره نك سفیلدن علوی به چیقمنی استرایسك همت
قنادنی آج زیر پرواز و طبران ایتمکده اولا اعتبار طوتان یعنی
مقبول و معتبر اولان شی قناددر * یعنی اگر نفس اماره و مکاره نك
زبید و تزکیه ایله حضیض مذلت و سفلیتدن خلاص اولوب اوج
عزت و رفعتده عروجی مراد ایلسان مرد سعادتمند بومطلب
اعلانك حصوانه عقل قاصر کفایت ایتمسوب طالبیری مطلوبه
ایصال ایدر برمرشد کامل و مریض فاضل لازم اولدینین بیلوب
قلبی قرار ایدوب حسن ظن ایلدینکی بر شیخه بیعت و آنك امرینه
کمال اطاعت اوزره اولسوب نفس خسیسك قطع مراتب عالیله
ایلمسیچون اولابال همتی کشاد ایلک لازمدر * (نكهم المرء بطیر
بهمته کان الطیر بطیر بجناسه) دیمشدر * شیخ ابراهیم حتی
قدس سره معرفتنامه لنده بیوررل که (ای عزیز) معلوم
اواسونکه اهل الله دیمشدر که انسانك ایکی روحی وارد که
حکمای اسلام آنک برینه روح حیوانی و برینه روح انسانی دیرل
اما آنلرک روح حیوانی دیدکری جوهر برینه ارطیفدر که بدنده

اولان حیات وحس و حرکت ارادی بی حامل در و بزبور و حه نفس
شهوایه و نفس بهیمه اطلاق ایدرز ❖ پس بونفس ابدانه مشرق
بر جوهر در که بدنک باطن و ظاهر بنه برابر اشراق ایلد کده حالت
بقظه حاصل اولور و بدنک یا لکن باطننه اشراق ایلد کده حالت
نوم حاصل اولور و بدنن اشراقی بالکلیه قطع ایلد کده حالت
موت حاصل اولور (سبحان الصانع الحکیم) و اما حکمانک روح
انسانی دید کیری جوهر نفس ناطقه در که اول ذاتنده هر قدر
ماده دن مجرد بر جوهر ایسه ده لکن کندی افعالنده ماده به مقارنند
و انجق (اماره) و (لوازه) و (ملهمه) و (مطمئنه)
و (راضیه) و (مرضیه) و (کامله) اسمایله تسمیه قلنان
بو نفسدر ❖ و بر نیجه صفات ایله متصف اولدجه بواسمانک بر یله
ذکر اولمشدر ❖ پس اگر بونفس ناطقه اول نفس شهوایه نک
مطیع و متفادی اولوب اکا هر حالده مرافقت و موافقت ایلد رک انک تحت
حکمنده بوندیسه بوکا (اماره) دیرل ❖ و اگر امر نکلیفی
نخستنده ساکن اوله رقی حقه تابع اولوب لکن هنوز آنده میل
شهوایه فانیسه قالدیسه اکا (لوازه) و اگر بومیلی زائل اولغله
نفس شهوایه ایله معارضه ده متانت بولوب و کندی عالنه زیاده
میل ایله قابل الهامات اولدیسه بوکا (ملهمه) و اگر نفس
شهوایه نک حکمندن چقه رقی مقام عبودیت و اصل واضطرابی ساکن
اولوب شهواتی کلیله فراموش ایتدیسه بوکا (مطمئنه) ❖ و اگر
بوندن ترقی ایدرک مقاماتی نظرند محو ایله جمله مراداتدن یکچوب
فانی اولدیسه بوکا (راضیه) و اگر بوحالی کان بولوب عندالله
مقبول و عندالناس محبوب التلوب اولدیسه بوکا (مرضیه) و اگر
جمع کال ایله متصف بولوب و تکمیل عباد ایچون خلقه رجوع
ایل امر اولدیسه بوکا (کامله) تسمیه ایدرل ❖ و بونفس

ناطقه نک ظاهری و مرکی وارد در که اول نفس شهوایه من بوره در
و باطنی وارد در که روح در و روحک باطنی (سر) و سرک باطنی
(سرالسر) و سرالسرک باطنی (خفی) و خفینک باطنی (اخفا) در ❖
اما بر نسته نک باطنی آنک حقیقی و ماده سیدر ❖ مناسیریرک باطنی خشب
قطعه لری و خشب قطعه لری نک باطنی شجره و شجره نک باطنی عناصر
اربعه در ❖ پس بوامر واحد ربانی غایت الحاقنده بوندیغی حالنده
(اخفی) تسمیه اولور و بر درجه تنزل ایدوب بر مقدار تکشف
ایلدیکی حالنده (خفی) و ایکنجی درجه تنزل ایدوب اندن زیاده
تکشف ایلدیکی حالنده (سرالسر) بعده کذلک تنزلنده (سر)
بعده کذلک تنزلنده (روح) بعده کذلک تنزلنده (قلب و نفس
ناطقه و لطیفه انسانی و حقیقت انسان) دینلور که بود درجه ده
اسماء اربعه ایله تسمیه اولور ❖ و اگر بر درجه دخی تنزل ایلدیسه
نفس اماره تسمیه اولور ❖ عصمت الله تعالی من شر الایماره آمین
و بور روح اعظم که آنک حقنده حق تعالی ❖ قل الروح من امر
ربی ❖ بیورمشدر بوامر ربانی بر سریز دانیدر که آنک کنه
وماهیت حق تعالی انجق کندی نفسک بیلن خواص عبادینه
طیورمشدر ❖

❖ کسندن بنیاد دولت را بود سبیل عظیم ❖

❖ رشحه کلک عوانان کرچه بس مستحقست ❖ ۵۸

(کسندن) کافک قبحی و نونک سکونیه مصدر در قازمق و تخریب
ایلمک معناسنه در بنیاده اضافتی مصدرک معنونه در (بنیاد)
بانک ضمی و نونک سکونیه اساس و عمل و بنا معناسنه در دولته
اضافتی بیانیه (دولت) دالک قبحیه مال و رتبه و اعتبار صاحبی
اواق معناسنه در (را) ادات تعلیلدر (بود) ضم باوقیح و اوایله
فعل مضارع در اولور معناسنه (سبیل) فتح سینله باب ثانیدن

آفتق و جریان ایتک معناسنه در و مصدرک اسم موضعنه موضوعی
حسبیه جریانی چوق اولان صوبه ده اطلاق اولنور فارسیده
سیلاب دیرل عظیمه اضافتی بیانیه درمبالغه ادات تشبیه حذف
اولنوب چون سبیل عظیم تقدیرنده در (رشته) رانک قحی
وشینک سکونی وحاء مهمله ایله طملا و قطره معناسنه کاکه اضافتی
لامیه اولوب بودک فاعلی وسیل مفعولدر (کلک) کافک کسری
ولامک سکونیه عموما قماش خصوصاً قلم اولان قاشقه دینور
عربیده بانک قحیه براده دیرل عوانانه اضافتی لامیه در (عوانان)
قاعده فرس اوزره عوانک جهیدر (عوان) عینک قحیه
معاونت ایدیچی و یاردیچی معناسنه در (کرچه) هر نقدر (بس)
بانک قحیه چوق دیمکدر (متحرک) استخراوردن ضم میله
اسم مفعولدر حقیر اولش معناسنه

۵۸ ﴿ محصول بیت ﴾

قلله معاونت ایدنلرک قلنک سرننسی اگرچه زیاده خوز و حقیر
ایسه ده براهل دولت و ثروتک اساس اقبالی تحریب ایتک ایچون
برسیل عظیمدر * یعنی اشرف صنایع اولان صنعت کتابنده
بوانان ذواتی حیثیه لرینه لایق حرمت و رعایت ایله مطیب الخاطر قلمق
لازمدر * زیرا انلرک هنگام تحریر زنده قلم مشکین رقلندن آواز تر
و حزینله جریان ایلان مداد سواد نقابلری هر نقدر بحسب الصوره
برخال عنبر حال کی غایت اصغر و مستحقر ایسه ده (ع) که آب چشمه
حیوان درون تاریکیست * مضمونندن غافل اولوب منشی حقیقی
اولان کیسه پراعه براده سیله بر کیسه نک نائل مرآم اولسته همت ایدر
ایسه باذن الله شاهد مقصودینک رونما اولسیله بکام اولور * وانلره
لازم کلان رعایتده قصور ایتموب پنجه عقاب قلمرینه گرفتار اولمقدن
احترایاتک لازمدر زیرا رشته قلملری بحسب الصوره سیاه اولدیغندن

﴿ نظر ﴾

نظر کوتاه بپشاند، حقیر کورینور ایسه ده لکن قلمک من جهة المعنی
﴿ ن و انلم و مایسترون ﴾ آیه کریمه سی و ﴿ اولوالعزم لما قام الدین ﴾
ولا صلح لعیش ﴿ حدیث شریفه قدری اعلاقند یغندن اصحاب علمه
وارباب قلمه رعایت مخصوصه ده بولمق لازمدر * از بلبل نامه شیخ
عطار قدس سره ﴿ نظم ﴾ قلم کفتاکه من شاه جهانم * که تاج
وتخت رامن ترجانم * قلم غواص دریای معانی * سخنهایش همه
چون در کانی * از جلاء الروح ناظم * بیت * حذر کن ای عوان
از نوحه مظلوم و اشک تر * که میترسم کند کاری دعای نوح
و طوفانش * (خفی) اولیه که قلم مشکین رقل قطع امور
و نسوبه مصالح جهوردده سیف صابرم کی عظیم تأثیری اولدیغی
نکته سنه مبنی عربیده ایکسنه برافظله صیغه تنبیه اوزره اقطاعان
اطلاق ایشلردر از سمحه صبیان * بیت * اقطاعان سیف
و قلمدر ثقلان انسله جن * نیران آی و کونشدر ملوان لیل و نهار *

۵۹ ﴿ نیست از مردی عجز دهر را کشتن زبون ﴾
﴿ زنکه فائق کشت بر شوهر بمعنی شوهرست ﴾

(از) زائددر (مردی) آدمک (عجز) عینک قحیه پیره زن
و قوجه قاری معناسنه در اشبولفظک معانی کثیره سی قاموسده بیان
اولمشدر دهره اضافتی مشبهه بهک مشبهه اضافتدر (دهر) بمعنی
زمان و مدت و بلاتم ایله اولان زمانه دینور (را) ادات صله
(کشتن) کاف عجمینک قحیه اولمق معناسنه شدن کلمه سنک
مرادفیدر (زبون) زانک قحیه عجز و وزننده پک ضعیف
و قوتسز معناسنه در لکن بو مقامده مغلوب معنایی ویرلسی مناسب
کوریلور (که) حرف بیان (فائق) هر نسنه نک کریده و اعلاسته
اطلاق اولنور (کشت) کاف عجمینک قحیه شدلفظی مرادفیدر
(بر) حرف استعلا (شوهر) شینک قحیه جوهر وزننده

ار و زوج معناسنه (با) حرف ظرف (معنی) بوند،
حقیقت معناسنه در *

۵۹ ﴿ محصول بیت ﴾

زمانه قوجه قاربسته ضعیف و مغلوب اولق شان آدمیت دکدر
زرا زوجنه غالب و فائق اولان خاتون حقیقته ارکیدر *
انکجیون دیمشدر که برخانه ده ماکساندن آواز خروس کلسه
اوخانه ده فلاح قالمز * یعنی دائما حال و شانی مکر و حیلہ دن
عبارت اولوب ایله فریب اولان عجز و دهرک حقیقته ملعبه
صیان دینکه شایان اولان زینت صورسته فریفته اوله رق
نعم جليلة باقیه اوزرینه اشار و اختیار ایلك کشی به موجب
ندامت و مورث فضاخدر زیرا ﴿ الرجال قوامون علی النساء ﴾
مضمون شریفی اوزره استیلاء و تسلط رجاءک شانیدر و حدیث
صحیحده کاور ﴿ لن یفلح قوم تملکهم امرأة ﴾ و لکن امرأه ایکی
نوعدر که حقیقی و حکمیدر پس رجوانتی ناقص و مرؤتی قاصر
اوانلردخی زنانه ملحقدر آنکچون ظاهرده ضبطزن و باطنده
قع هوای نفس ایدر کیمسه کیابدر و خلاقی دخی بوکافیهاس اولنه
یعنی نیجه زنان وارددر که عقل کامل و تصرف تام ایله رجال
حکمنده در ﴿ شیخ عطار ﴾ نظم ﴿ این جهانرا چون زنی دان
خو برو * خویش را آر ایداندر چشم شوی * مقبل آن مردی که
شد زین چفت طاق * پشت بروی کرد و دادش سه طلاق * بر تو بادا
ای عزیز باهنة * کر چنین مکاره باشی بر حذر *

۶۰ ﴿ راه عزات پوی و خرم زی که چندین قهقهه ﴾
﴿ کبک ازان دارد که دور از خلق برکوه و درست ﴾

(عزات) ضم عینله بر کیمسه ایله اختلاط ایتیموب بریره چکلمک
معناسنه در * راهک عزانه اضافتیه در (پوی) پویدن لفظندن

﴿ امر ﴾

امر مخاطبدر سرعت و شتاب ایله معناسنه (خرم) خاء جمعیتک
ضمی وراء مشدده تک قحیله مسرور و شامان و خوشحال
معناسنه در (زی) زانک قحیله زیستن مصدرندن امر مخاطبدر
یشا و برحیات اول معناسنه (که) تعلیل (چندین) چند ایله
این دن مرکب اولوب بو قدر معناسنددر (قهقهه) قافلرک
قحیه لیه قهقهه دیو آواز ایله کولک در (کبک) کافک قحیله ککک
قوشی در (دارد) طوتار فاعلی کبک در (که) تعلیل (دور)
اوزان (خلق) فتح خا ایله بمعنی مخلوق (بر) اوزره (کوه)
کاف عربیله طاع و جبل معناسنه (در) فتح دال ایله بوند،
طاع مغاره سی معناسنه در *

۶۰ ﴿ محصول بیت ﴾

خلقدن عزات و ازو ابولنه سکر دوشادان و خوشحال اولدیغک
حالده یشا و معمر اول زیرا ککک قهقهه ایله کولکی آنک ایچون
طوتار که مخلوقدن دور اولوب طاعلرده و مغاره درونلرنده کندی
عالمده در * یعنی صحبت جانخراشی روح روانه عذاب ایم اولان
بر طاقم اشرا زاسله الفت و صحبت ایلمکدن اجتناب ایله کشی به اختیار
کوشه وحدت ایدوب دائما کندی حالیه مشغول اولق خیرلوردر
شیخ بهاء الدین آملی ﴿ بیت ﴾ صحبت نیکانت ارنبود نصیب *
باری از هم صحبتان بدشکب * نتکم * من اختار العزلة فالعزلة *
بیورلشدر کافال محمد افزالی رحمة الله علیه ﴿ ان الناس یفسدون
ما حصل لك من العباداة والمساعدة ان لم یعصم الله فعاياک بالعزلة
عن الناس والاستعانة من شر اهل هذا الزمان ﴾ شیخ سعدی
﴿ بیت ﴾ کسی کیرد آرام دل در کار * که از صحبت خلق کیرد
کار * خواجه حافظ ﴿ بیت ﴾ بهر خاق وز عفتا قیاس
کار نگیر * که صفت گویند در بیان زلف کافیه

﴿ قنعه ﴾ بوعالم کیم کوکل قیدین چکر سین محنت و غمدر ﴿ فنامز
عالمی سیرایله برخوشجه عالمدر ﴾ کوروب تهمالغی قبراچره نفرت قیلله
اولمکدن ﴿ طریق انسی طوت کیم هر آوج طبراق برآمددر ﴾ شیخ
بهاءالدین آملی ﴿ نظم ﴾ کرتوخواهی عزت دنیاودین ﴿ عزای
از مردم عالم کزین ﴾ عزت آمدکنج مقصودای حزین ﴿ ایک اگر
بازهد و علم آیدقرین ﴾ عزای بی عین علم آن ذلتست ﴿ و ربود
بی زاد زهد آن علتست ﴾

۶۱ ﴿ حبس نیل کنیدی از کربه می شو غرق آب ﴾
﴿ شب چومرغی کاشیانش غنچه نیلو فرست ﴾

(حبس) حانک قتی و بانک سکونیه منع ایملک معناسنه مصدر در
لکن بونده محبوس معناسنه در نیله اضافتی ظرفیه (نیل)
کسر نون ایله فیل و زننده چویت اوق و کول و کبودرنک معناسنه
و مصدره اولان نهر مشهورک اسمیدر و فتح نون ایله نائل اولق
معناسنه در (کنید) کاف فارسیه نک ضمی ونونک سکونی و بانک
فتحیه قبه معناسنه در نیل کنید اصلنده کنید نیلی ایدی ضرورتدن
ایچون مضاف الیه مضاف اوزرینه تقدیم اولندی آسماندن
کایه در یاسی خطاب ایچونددر (کربه) کاف فارسیه نک کسری
و رانک سکونیه بکاوا غماق معناسنه اولان کریستن مصدرندن اسم
مصدر در (می) زائد (شو) شدن مصدرندن امر در اول معناسنه
(غرق) غینک قحی و رانک سکونیه مغروق معناسنه آبه مضافدر
(مرغ) میک ضمیه بمعنی قوش و طیر یاسی وحدت نوعیه در
(که) حرف بیان (آشیان) شینک کسریله ماکیشان و زننده
لانه کبی قوش یووه سی و وطن معنارینه در ضمیر مرغه راجعدر
(غنچه) غینک ضمی ونونک سکونیه برکدر مک و طوب ایتمک
معناسنه در کل غنچه لینه غنچه تسمیه سنک مناسبتی بودر همره

مخنیله اضافت ایچونددر (نیلوغر) نونک کسری و لامک صمی وفانک
فتحیه عامه نک لوفر دیدکری چیچکدر آفتابک طلوعنده صودن
ظهور ایدوب چیچک آچار و غروبند، بند صویه چکیلور و دیرل که
صویه چکلدیکی وقت بر قوش کاوب اولدیغی موضعه قونوب
آرام ایدر صودن ظهورنده قالوب کیدر ایش
۶۱ ﴿ محصول بیت ﴾

کبودرنک اولان قبه ده محبوس سین اغماقدن صویه غرق اول بر قوش
کبی که کیچه اولنجه آنک یووه سی صواچینده نابت اولان لوفر
چیچکی غنچه سیدر ﴿ یعنی بوجه ان بی وفایه بر کره چشم عبرتله
نظر ایلان روشن نظران ﴾ مشوی ﴿ ابن جهان خود حبس
جانهای شماست ﴾ هین روید آن سو که صحرای شماست ﴿
خواستجه تن جانیه محبس و تنه دخی بوعالم قفص اولدینین فهم
ایدوب بوعالم ملکه کسب کال ایله اول وطن اصلی طرفنه میل
و محبت ایلر ﴾ تنکم خواجه حافظد یوانند، بیورر ﴿ بیت ﴾
بال بکشا و صغیر از شجر طوبی زن ﴿ حیف باشد چوتومرغی که
اسیر قفصی ﴾ بوامر شکک حصول یزیر اولسی انجق اول چاره
ساز درد مندان و اول دستگیر مستندان اولان جناب خدای منان
حضر تلرندن استمداد و استعانه اولقسزین محال اندر محالدر ﴿
بنابرین شب تابشحر چشمه خواب کیرمیوب مانند دولاب سینه
سوزانله نالان و چشم خونبار ایله کریان اوله رق کندوسنی درون
آبد نابت لوفر چیچکینک غنچه سی کندینه آشیان اولان مرغ
معهود کبی غرق لجه خوناب ایلاید ر تا کیم شایان مرحمت
انیه اوله تنکم حضرت مولانا قدس سره مشوی شریف لرنده
بیوررلر (مشوی) چون خدا خواهد که مایاری کند ﴿ میل
مارا جانب زاری کند ﴾ نانکریدا بری خند دچن ﴿ نانکرید

طفل کی جوشد لبین * گفت فالیکو کثیرا کوش دار * تا بریزد
شیر فضل کرد کار * ای خنک چشمی که آن کریان اوست *
وی همایون دل که آن بریان اوست * آخر هر گریه آخر خنده
ایست * مرد آخرین مبارک بنده ایست * هر یکا آب روان
سبزه بود * هر یکا اشک دوان رحمت بود * باش چون دولاب نالان
چشم تر * تا ز صحن جانت بر روی خضر * شک خواهی رحم کن
بر اشکبار * رحم خواهی بر ضعیفان رحم آر * و بنده خشیه اللهم دین ناشی
هنگام سحرده دو کیلان خون سرشکک نزد الهیده اولان فضیلتی
بیان صد دند، لسان الغیب خواجه حافظ قدس سره دیوان حقایق
بیان کرده بیورلر * بیت * کریمه شام و سحر شکر که ضایع نکشت *
قطره باران ما کوهر یکدانه شد * عرفی شیرازی * بیت *
چهره را از آب با قوت ندامت بر فروز * چون کل روی دلارایان
ز تشویش نکهه * صائب * بیت * هیچ قفلی نیست نکشاید
بآه نیم شب * مانده در عقده دل این قدر حیران چرا *
وله * بیت * بنومیدی منه از دست خود دامن شهرارا *
کذا خالک سیه کاهای رنگین میشود پیدا * لحرره المذهب الفقیر
* بیت * اگر اینسه جهانی پرسر اسر برف عصیانم * شمس
رحمت یارب آنی بر آید، محوایلر *

﴿ منکران را واردات عارفان نبود قبول ﴾

﴿ کافران را معجزات انبیا باورست ﴾

۶۲

(منکران) منکرک جمعیدر (منکر) میمک ضمی و کافک
کسر یله انکار مصدردن اسم فاعلدر بیلدیکندن ناشی
اولیه دکلدر دیو عناد ایلیان کیمسه به دینور (را) تخصیص
ایچوند (واردات) بونده اولیاء الله قلب عالیرینه لایح
اولان فیوضات الهیه مراددر عارفانه اضافتی اسم فاعلک

﴿ دفعولنه ﴾

مفعولنه در (عارفان) عارفک جمعیدر بونده مردان خدا
وعارف بالله مراددر * خواجه حافظ * بیت * عارف از پرتوی
رازنهاتی دانست * کوهر هر کس ازین اهل توانی دانست *
ودخی اسمعیل حق قدس سره بند شرحنده بووجهله بیان
بیورمشارکه * عند العلماء معرفت جزئیاتده و علم کلیاتده استعمال
اولدیفندن علم معرفندن اشرفدر زیراعلم ایکی مفعوله متعددی در که
بری حق و بری عبددر * زیرا عبد اکمل اودر که آنده بقاء رسم
اوله یعنی کندی جانبینی ملاحظه دخی بولنه یوخسه محو مطلقده
قالبه معرفت ایسه مفعول واحد متعدیدر بو یوزدن اگر حقه
تعلق ایدر ایسه کوندن و اگر کونه تعلق ایدر ایسه حقندن محتجب
اولی لازم کاور چونکه علم اشرفدر * جناب ناظم قدس سره
عارفان دیمبوب عالمان دیمک لازم ایدی و لکن ابتداده علماء رسومه
علماء دیمک عرف اولغله انلردن تمیز ایچون عالم بالله اولنره عارف بالله
وعالم با حکام الله اولنره علماء دیدار * پس عارفک معرفتی عالمک
علمندن کلیدر زیرا عارف اهل حکمتدر که اشیایی علی ماهی علیه
بلش واسما وصفات و ذات حق بقدر الطاقه البشریه فهم ایلشدر *
زیرا معرفتی تقوی و عمل صالح وسلوک اوزرینه مبنی اولدیفندن
علمنه شبهه طاری اولماز * فکر عقلی اهلی اولان ایسه بردالده
طورمز و حق شناس اولیان کیمسه به عارف دیمزل کرک ایسه عارف
تخلص ایلسون و علوم و قوانین عتلیه بی و رسوم عرفیه بی بیلسون *
زیرا مقصود اصلی علم الهی دروهر نسنه که کشیدنه مخصوص اولان
کالدن عاری اوله کا طلاق اولتان اسم مجرددر * اندهی بالخلاصه *
(کافران) کافرک جمعیدر (کافر) عرب فائک کسری و عجم قتلله
اوقور مؤمن اولمانه دینور و منم حقیقی جات نعمت حضرت اولیک
نعمت لری انکار ایکن گیمسه به دینور و طلاقه هریش سن

ایلدی کیچون کبجده دخی اطلاق اولور و تخمی زمینده کیرلدی کیچون
اکنجی به دخی دینور (معجزات) معجزه نك جمعدر (معجزه)
میک ضمی وعینک سکونی و جیمک کسریله اعجاز مصدرندن اسم
فاعددر انبیاء عظام علیم السلام حضر اتندن صادر اولان خارق
عاده به اطلاق اولور که خصم منکر تحدی و انکاره مبادرت
ایلد کده عاجز قلق ایچون اطم - ایدر لر آخرنده می ها مبالغه
ایچوندر انبیایه اضما فقی لامیه در (انبیا) همزه نك فتحیه
نبدینک جمعدر (نبی) فعیل بمعنی فاعلدر ضرب باب نك
مهموز لایمندن همزه یایه قلب اولوب ادغام اولمشد در ارباب
حقیقت تعریف نبیده بو وجهله تعبیر ایدر لر که (انبی هو الانسان
الکامل المبعوث من عند الله الى خلقه لدعوتهم اليه و خلاصهم
من الجهل والظلمة) یعنی نبی خلقی حقه دعوت وظلمت کفر و کدورت
جهلدن تخلص ایچون من عند الله مبعوث اولان انسان کامله دیر لر
(می) فین و نصل (باور) باء موحده مدوده نك و واک
فتحیه لایله ایتاقی و تصدیق معنایسته اولان باوریدن مصدرندن
امر صیغه سی اوزره اسم مصدردر * است بمعنی هست *

۶۲ * محصول بیت *

عارفلردن وارد اولان انقاس قدسیه بی منکر لک اخذ و قبولی اولماز
یعنی استماع و قبول ایاز لر پیغمبران عظام حضر اتندن صادر اولان
معجزاته غیر مسلم اولنلرک نصل ایمانی وارد * یعنی پیغمبران ذیشان
علیهم الصلوة والسلام حضر اتندن ظاهر و باهر اولان معجزات
علیه لره مؤمن اولیانلر محضا تعذرندن ایتامد قلمی کبی اهل انکار
پر ادبار اولنلر دخی ورثه حضرات انبیا اولان اعزه کرامت کلمات قدسیت
آیانلر نبی تصدیق و قبول ایلزل * حضرت مولانا * مثنوی *
کار پاکارا قیاس از خود مکبر * کرچه مانددر نوشتن شیر شیر *

﴿ جله ﴾

جمله عالم زین سبب کمره شد * کم کسی زابدال حق آگاه شد *
همسری با انبیا بردشتند * اولیا راهمچو خود پنداشتند *
قصد جنک انبیا می داشتند * جسم دیدند آدمی پنداشتند *
گفته اینک ما بشر ایشان بشر * ما و ایشان بسته خوابیم و خور *
جناب فضولی * قلمه * باک ایتکه ارباب خطا صفحه قلبین *
اظهار کرامت قیلوب اهل نظر اما * ظالمه اظهاری کرامت اثر ایتن *
قبلزل دل فرعونی متورید بیضا * نسل الله الارشاد الی طریق
خواص الیاد * ودخی شیخ ابراهیم حق قدس سره معرفت نامد لرنده
بیور مشلر که اهل عرفان احوال قلوبی غیرت و حیثی لرندن کند ی
ارازنده اشارتله سویلشوب کتابلرنده بیلر رموز ایله یاز مشلردر تا کیم
بیگانه بولنان اهل نفس آنلره عقل قاصر لر نیجه سوء ظن ایله دیمسونلر که
آزمشلردر جناب حافظ قدس سره * بیت * سخن شناس نه دلبر
خطا نیجاست * چو بشنوی سخن اهل دل مکو که خطاست *
زیرا که اهل عرفانک کتبی اهل و نا اهل بدینسه دوشوب کنده
نفسین بیایان جهلا اول عبارات ایله ادعای عرفان ایده جکلرین
سزمشلردر * پس طریق معرفت مندرس اولوب واضح اولسون
و کندیلردن صکره طاب عرفان اولانلری ارشاد ایچون جهاند
نائب قالسون قصیدیه اول بایده نیجه کتاب تالیف ایدوب اصطلاحاتی
لواؤنر کی دیز مشلردر * تا کیم درر غررندن اول آشنایره مند
اولوب صفایاب اولسونلر زیراکه هر علمک اصطلاحاتی اهلندن سماع
و تعلمی یلنر ایکن طالع عرفان اولانلر بو علم قلوب اصطلاحاتی
اهل دلدن تعلمی مطالع سندن ذوق ایله تماسا سزمشلردر که
کانه کندیلر وضع ایدوب یاز مشلردر * بیت * مرشد کامل اولنجه
نایاب * سکا مرشد بنشور شمیدی کتاب * بیت * صائب مطلب
روی دل از کس که درین عهد * روی که نکردد ز کسی روی *

کتابست * واما کوکل احوالی رمز و اشارتله نطق و کتابت
ایلیان اهل عرفانک نیجه کلماتک عوام ناس ا کلامد یغندن محبت لرندن
محروم اولوب کتاب لرندن ال اوزمشلردر * حال بوکیم آنلرنور
ایمانی بولد قلرندن حق ایلله باطلی فرق و تمیز قیابوب نفس لرین
ومولارین بیلشلردر و اهل جهل ایسه اهل عرفانی کاهی ردوانکار
رکابجه قبول اید کلام لر در * و این انکار و محبتده نیجه اسرار
و حکمت واردر که اهل دل آنلری بیلشدر * پس عارفه لایق
دکادر که اسرار محبتی اهل جهله اظهار اید مکر اول محبتنه که
کندی ذراعنی فصد ایلد کده آنک ذراعندن قان روان اولشدر
حالو که اول مرتبه محبتده کندی علوم و عرفانی واحسوال دل
وجانی کوکل بولندن جذبه و ذوق ایلله حصول بولشدر * زیرا که
علم قلوب آنجق علم حالدر که تذکره قلوبه طولشدر و علوم عقلیه
ایسه تعلم و تفکرله حاصل اولشدر *

۶۳ فقره فقره از کلام شیر مردان گوش کن *
* زانکه بر بوجهل جهل آن ذوالفقار حیدرست *

(فقره) کسر فاوسکون قافله بونده روایت و حکایت معناسنه در
جیمی قح فایله فقشار لغتیدر ایکنجی فقره اولکی فقره نک تأکید
لفظیسیدر (کلام) قح کافله سوز و قول معناسنه در کتب نحویه ده
(مانضمن کلین بالاسناد) تعریفله معرفدر که کرک مفید و کرک
غیر مفید اواسون علی قول بنفسه مکنفی اولان سوزه دینور که
استادی متضمن تام و مفید اولان سوزدن عبارتدر و دخی کلام
جمله دن اخص در پس هر کلام جمله اولوب هر جمله کلام دکادر
(شیر مردان) شیر مردک جمیدر (شیر مرد) اضاءتسز
یعنی سکون را ایلله دایر و بهادر کیمسه دن کلاه در و اهل سلوک عندند
اول ذته اطلاق اولور که عالم ملکوت و جبروت لر یغندده کونا

کونا کرم و سرمد مجاهدات چکوب و عالم لاهوت اقلیمارنده چکیلان
ریاضات شاقه سیر و سفر و سیاحت ترش و تلخندن ذائقه دار و حظوظ
نفسانیه دن فارغ واذکار الهیه ایله مستأنس و دو جهانک نعیمی آنک
عندنده ناچیز و بی اعتبار اوله ایسته بوندن مراد جناب شاه ولایت
امام علی رضی الله عنه و کرم الله وجهه افندمن حضرت لریدر
(گوش کن) استماع ایلله (زانکه) اول سیدنکه (بر بوجهل)
جهالت و نادانی یا پاسبی اولان ابو جهل ابن هشام علیه مایستحق
اوزرینه (آن) اسم اشارتک مشار ایهی فقره در (ذوالفقار)
(ذو) صاحب معناسنه اولوب حاله رفعی و او و حاله نصبی الف
و حاله جری یا ایلله اعراب اولان حروف سه معمله دن بریدر
(ذوالفقار) اصلنده عاصی بن منهک و بر روایتده منهک سیفی
اولوب غزه بدرده کندوسی طعمه شیر شمشیر اولغله سیف مذکور
نامزد خاصه همایون بیورلد قده حضرت فخر عالم صلی الله تعالی
علیه وسلم افندمنک طقوز قبضه قلیچ لرندن بری اولوب صکره
حضرت علی به احسان پیوردیلر اورتیه سنده فقرات ظهر کبی
فقره لر اولغله ذوالفقار تسمیه اولندی * سیف مذکور علی روایه
باقیسک حضرت سایمن علیه السلامه اهدا ایلدیکی بش سیفک
بری اولوب اول سیفلر (ذوالفقار) و (ذنون) (و مخذم)
(رسوب) و (صمصامه) در (حیدر) قح حا ایلله
صفدر و زنده شیر و ارسلان معناسنه در مراد شیر خدا جناب
علی المرتضی کرم الله وجهه حضرت لریدر ذوالفقارک حیدره
اضافتی لامیه در

۶۳ * محصول بیت *

حضرت علی رضی الله تعالی عنک کفایت حقیقت رفتار لرندن فقره
فقره استماع و قبول قیل زیرا ابو جهل پلیدک اول فقره لر

عدم قبول و انکاری بنده کند و سنی نبی و هلاک ایتکده حضرت
حیدر کرارک ذوالفقار لری کی سریع التأثير در * یعنی مدینه علوم
ظاهره و باطنه نک بابی و مدخلی اولان جناب امام علی رضی الله تعالی
عنه و کر الله وجهه نک کلمات حقیقت آیات لری کوش جان ایله استماع
و قبول قیلان طاب صادق ایچون سبب شرف و سعادت نازین اولوب
و محضات عندن اول کلمات طیبه لری اصفا و قبول ایلیسان بدبخته
موجب اسف و ندامت عظمی اولور * زیرا اشد کی که ابو جهل
شقاوت پیشه نک کمال استکبار و تعندندن ناشی کلمات طیبه جناب
مر نضویه بی اصفا ایلیوب انکار ایدیشی بنده کند و سنی عاجلا هلاک
ایلمکده ذوالفقار صفدر کرار کی سریع التأثير اولدی * اول سر کرده
مشرکین اولان ابو جهل دوزخ قرینک هلاکی غزوه عظیمه بدرده
وقوع بولشدر * (ودخی) علماء سیر رحیم الله اول غزوه
مبار که بی شویله بیسان بیور مشردر که غزوه بدر کبری هجرت
سنه نک ایکنجی سنه سی ماه رمضانک اوز ایکنجی جمعه ایرتسی
کونی التمش درت مهاجرین فحام ایکوز قرق بر قدر انصار
گرامدن جما اوچوز بش عدد مبارز ایله مدینه دن حرکت وزیب
زین مطیة عزیمت اولدیلر بوسفردن غایت مرام قافله بی نهب
واغشام اولمغله مهمات قویه ایله چیقلمیوب حتی لشکر نصرت پرورده
یا لکن اوچ رأس آت ویتش دوه بولمغله بالناویه سوار اولدیلر *
فته مشرکین تمام بیک نفر اولوب یوز رأس آت و یوزالی دوه لری
وار ایدی اکابر قریشدن اوچ بولوانک یعنی شبیه و عتبه و عتبه نک اوغلی
ولید حله عظیمه حضرت حمزه و حضرت علی به طاقت کتوره مبرک
سیف جهانستان حضرت حمزه و علی ایله میدانده مقتول
اولدیلرک طائفة قریش کورنجه جله سی بردن اهل اسلام اوزرینه
حله و هجوم ایلیه رک طرفین کال کر میله جنکه کیرشد کلرند

جناب حق حضرت جبرائیل و حضرت میکائیل علیهم السلامی
ابلق و کوزل آنلره بخش و باشلرینه بیاض عمامه ل صارمش انسان
صورتنده برچوق ملائکه کرام ایله عسکر اسلامه اعانه و امداده
ارسال بیورمش ایدی * اصحاب کریم ملائکه کرام ایله برابر
کال شجاعتله اعدانک کثرتنه باقیوب همان قیون سور یسنه
کیرمش شیر زیان کی حله و هجوم کوسر دکلر یسنه بناء آز مدت
ظرفنده دشمن لشکرینک جله سی مغلوب و منهزم و اکثریسی سیوف
غزاه موحدین ایله مقتول اولوب ایاقلر اتنده محقر و مخذول قالدی *
علیه الصلاة والسلام افندمن نزد والالزنده بوانان اصحاب کریمه
کیمدر اول مرد دلیر که بزه عتل عیند ابو جهل پلیددن خبر کتور ب
صفا بخش خاطر اوله بیور دقلرند خدمت کزار ناقت محمود
عبدالله ابن مسعود رضی الله عنه تکفل خدمت ایدوب میدان
هیماده مرده ل و خون آغشته زخم خورده ل اراسنده ابو جهل
خاکسار مرانده خوار و زار یاتمش بولوب حضرت ابن مسعود آتی
کور دیکی کی بی اختیار صدر سینه سنه اوطورد قد ابو جهل
کوزین آچوب نه بالاحله صعود ایلیش سین و بنی سمنسین قتل ایدن
بنی او کیمسه قتل ایلدیکه بنم نیره جان ستانم آنک کوش سمنده
یتیمز دیدی که مرادی زبردستی ملائکه ایله شکست اولسد قترین
افاده درزیرا ابو جهل نیره برق نمای حضرت میکائیل ایله اندخته
چاه جهنم اولشدر * حضرت ابن مسعود هر نقدر شجیع و دابر
ایسه رده اما یغری کلبل و کند اولمغله کاه ابو جهل ر بوده چوکان
شمشیر ایده مدی ابو جهل تیغ تیرینی زیر زانودن ابن مسعود حضرت تیرینه
و یروب بنم شمشیر سرتیرم ایله امضای عزیمت ایله هم سنک ایشک بنوب
هم خبلی منتدر بکادیو نیسان ایلینجه مشار ایله حضرت لری دخی
ابو جهل کندی سیفله فرسوده شمشیر ایلدی * لله در من قال

(من سل سيف ابني قتل به) صائب رخه الله ﴿ بیت ﴾ ظلم از شمشیر ظلم خویش کرد در خنجره دار * از برای زهر خود تریاق گردد جسم مار * اول وقتنده اول عید پلید بتش باشند ایدی و برادر بد اختری عاص ابن هشام دخی قتل اولندی و لکن مکرمه بن ابی جهل قح مکه کونی کند و زوجه سی ام حکیم شفاعتیه مظهر عفو و امان و معاقبات دخی نائل ایمان اولغله اصحاب کرامند در رضی الله تعالی عنه * مصراع * خدا قادر در ایلرسنک خارادن کهر پیدا * اول سردار اهل فسادک سرمه قطوعی ثقیل و زشت اولوب ابن مسعود حضرتلری دخی رفیق الحثمان وضعیف التركیب اولغین کتوره مد کلرندن بر ریسمانه بند ایدوب کشان کشان درگاه رفیع الشان سلطان انس و جانہ عزیمت ایلہ سر بریده ابو جهملی خاک قدم رسول الله صلی الله علیه و سلمه بر اقد قلزنده پیغمبر من علیه الصلاة والسلام جبین سای محراب ملکوت اولوب بش کره سجده شکر ایلدیلر

﴿ نکتهای پست کامل هست طالب را بلند ﴾
﴿ نقطهای پای حیدر تاج قاف قبرست ﴾

(نکته) قاعده فرس اوزره نکته نک جمیدر (نکته) نونک ضمی و کافک سکونیه فکرله استخراج اولوب قلبه مؤثر اولان اعلیه و دقیقه به دیرلر خواجه حافظ * مصراع * هر سخن وقتی و هر نکته مکانی دارد * نقطه معناسنه ده کلور پسته اضافتی بیانیه در (پست) باء فارسیه نک قحی و سینک سکونیه الحقی معناسنه در علی طریق الاستعاره دنی و خسیس آمه دینور کامله اضافتی لامیه در (کامل) اسم فاعلدر اجزاسی نام اولان شیه دینور (هست) است کبی ادات خبر اولوب بلند مقید اوله رقی بلندست تقدیرنده در (طالب) ده اسم فاعلدر

﴿ خواهند ﴾

خواهند یعنی استیجی معاسنه (را) ادات صله در (بلند) بانک ضمی و لامک قحیه بوکسک و عالی معناسنه در (نقطه) نقطه نک جمیدر (نقطه) حرف معجه نک اوستنه و بالکته وضع اولان کوچک بنک در پایه اضافتی لامیه (پای) ایاق و اساس معناسنه در حیدر اضافتی لامیه (حیدر) دن مراد جناب غضنفر محارب علی ابن ابی طالب حضرتلریدر قافک قنبره اضافتی لامیه در و بعض نسخده قاف برینه فرق واقع اولشدر که قح فالیه باشک دپه سی معناسنه (قنبر) عنبر و زنده جناب صفدر غالب علی ابن ابی طالب رضی الله تعالی عنہ غلاملری اسمیدر بشیر ایلہ اول حضرتک قیوجیلغی خدمتیه مشرف ایدیلرودخی نکتهها مبتداسنک بلند خبری * و نقطهها مبتداسنک تاج خبریدر *

﴿ محصول بیت ﴾

انسان کامل و مربی فاضلک کند و مقام عالیترینه نسبتله کویا ناچیز و بی اعتبار کبی اوله رقی لسان حقیقت بیانلرندن صادر اولان نکات و رموزات لطیفه طالب حقیقی ایچون عالی و برتر در زیر اعلی لفظنک نه ایننده بولنسیله کویا ایاغی مثابه سنده اولان حرف بانک تحتنده کی نقطتینی قنبر کله سنک اولنده کی قاف حرفنک فوقنده بولندیغندن گانه نقطتین مر قومین لفظ مذکورک تاجی مقامنده در * یعنی سرچشمه اولیا مقتدای اصفیا حضرت امام علی کرم الله وجهه افتد مرک و آنلرک اثر سعادتترینه اقتفا ایدن ذوات رشادت سماءک سیرت حسنه جناب قنبرده بولان بنده مخلصترینه خیر محض اوله رقی استعداد و قابلیتترینه نظرا بیورمش اولسد قنری کلمات بربر کالنری اول سالکان راه خداک نزد مبسها نلرنده تاج مجو هریندن ده ساعز و مقبولتریندر * معنای الله بکلماتهم الشریفه و باسرارهم اللطیفه آمین * جناب حافظ ﴿ بیت ﴾ قدر مجموعه

کل مرغ سحر داند بس * که نه هر کور و رقی خواند معانی دانست *

۶۵ * خاک یاران شو که پشت کبر و کینت بشکند *

* کل اغیر چشم نصرت را غبار لشکرست *

(خاک یاران) خاک را یاران تقدیرند در خاک اضافتی لامیه
(یار) دوست و محب و معین معناسند در * لکن بونده مردان
خدا می آید در و اعانه ایلک معناسند اولان یارستن مصدرندن فعل
امر ده اولور (شو) شدن مصدر شاذندن فعل امر در اول معناسند
(که) ادات تعلیل (پشت) باده فارسیه نك ضمی و شینك سکونیه
ارقه معناسند در عریسده طانك قحیله ظهر دیرل بورانددر که
مأبون اوغلانده پشت دیرل (کبر) کافك کسریله نفسی
یسوک کورمك معناسند در که ابلیس صفتیدر و اولواق و عظمت
معناسند کور (واو) حرف عطف در و دخی حرف عطفك ماقبلی
حرف صحیح اولور ایسه حرف عطف تلفظ اوله یسوب ماقبلنك
ضمه سیله اکتفا اولتور اگر ماقبلنده حروف املا دن یعنی (واو
یا الف ها) دن بری بولسور ایسه مثلا (ابرو و چشم)
و (پاودست) و (صوفی و ظریف) و (عاقلانه و حکیمانه)
کبی اول زمان حرف عطف ضمه ایله تلفظ اولتور * (کین)
کسر کافله بغض و عداوت معناسند در نای خطابه اضافتی لامیه در
(شکند) شینك کسری و کافك قحیله قیرمق معناسند اولان
شکستن مصدرندن شاذ اوله رقی قیرز معناسند فعل مضارع در باده
مکسوره ادات استقبالدر نحتده کائن او ضمیری فاعلی و کبر و کین
لفظلری مفعولریدر (کل) کافك ضمی و حانك سکونیه کوزه
چکه چک سرمه یه دینور اغیره اضافتی بیسایه در (اغیر) غبر
ورنده پایدار اولوب غبار کبی زائل و ذاهب اولان شبهه اطلاق
اولتور و توز رنگنده اولان بوز شبهه دینور (چشم) جیم

فارسیه نك

فارسیه نك قحیله کوز و عین معناسند در نصرت مضافدر (نصرت)
نونك ضیله امداد و غلبه و معاونت و روحانیه معناسند مصدر در
(را) ادات صله (غبار) غینك ضیله توز معناسند در که
فارسیه کاف فارسیه نك قحیله کرد دیرل لشکره اضافتی لامیه در
(لشکر) لفظسده و معناده عسکر کیدر و دخی کل مبتداسنك
غبار خبری (است) ادات خبردر

۶۵ * محصول یت *

دوستلرک ایاقلری التده طیراق اول زیرا بو خصلت مدوحه سنك
کبر و عظمتك و کین و بغضك ارقه سنی قیر چونکه نصرت
و غلبه کوزینه سرمه انجق عسکرک ایغنك توزیدر * یعنی
کورمز مبین قشین پامال اولغله بی قدر و اعتبار اولان اونا چیز
طیراق ایام صیفده آفتاب عالمنايك نظر کیمیا اثرینه مقابل دوشمکین
زمین مز لیدن غبار حالنده رقص کان سوی آسمانه صعود ایدوب
کوزل و باشلر اوزرینه قوندینی کبی حضیض و ذیاب استکیاردن
اوج تواضع و فروتنی به عروج ایله ارتقاع قدر و شرف مطلب
اعلاسی دخی انجق خواجه حافظ قدس سره نك * آنانکه
خاکرا بنظر کیمیا کنند * آیابود که گوشه چشمی بیا کنند *
یت مشهور لرین حسبحال ایدرک مردان خدائک درگاه فیض
اکتاهلرنده هزار عجز و افتقار ایله سک اصحاب کهف کبی جبهه سایی
اوله رقی آنلرک حلقه صحبت پر بر کنلرینه داخل اولوب نظر کیمیا
اثرلرینه مظهر تبیله بر خروای * من تواضع رفعه الله *
اول سعادت سرمدی حاصل اولور * ننکم شیخ سعدی
قدس سره کاستاننده بیور مشدر * بیت * سک اصحاب کهف
روزی چنسد * بی نیکان گرفت و مردم شد * و دخی کبر
ام العیوب واعظم ذنوبدر که اخلاق ذمیه نك منشأ و مادریدر

وَأَفَاتِ قَالُوا بَكَ انْقِلْ وَ كَبِيرِدِرْ بُو كَبِيرِدِنْ خَلَاصْ بُولَانْ كَوَكَلْ
 هَرْمَرْ ضِدِنْ بَعِيدْ وَ هَرْ كَدَرْدِنْ بَرِيدِرْ آنْ كِچُونْ اُولِيَاءْ كَرَامْ اَزَالَهْ
 كَبَرْدَهْ اَهْتِمَامْ تَامْ اَبِدِرْ زُدِي وَ طَرِيقْ ذَلْ وَ اِفْتِقَارَهْ كَبِدِرْ زُدِي *
 زِيْرَا كِهْ حَقْ تَعَالِيْ بِيُوْرْمَشْدِرْ كِهْ * وَ اَللهُ لَا يَحِبُّ كُلَّ مُتَكَبِّرٍ
 جَبَّارٍ * وَ حَدِيثْ قَدْسِيْدَهْ بِيُوْرْمَشْدِرْ كِهْ * اَلْكَبِيْرَاءُ رِدَائِيْ
 وَ الْعِظْمَاءُ اَزَارِيْ فَنَنْ نَازِعْنِيْ فِيْ وَاحِدٍ مِنْهُمَا اَدْخَلْتُهُ نَارِيْ *
 وَ حَضْرَتْ حَبِيْبْ اَكْرَمْ صَلَّيْ اَللهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَ سَلَّمَ بِيُوْرْمَشْدِرْ كِهْ
 حَقْ تَعَالٰى جَمْعْ شَرْلَرِيْ بَرْخَانَهْ دَهْ وَضْعْ اَبْدُوْبْ اَنْكْ قَبُوْسِيْنْ كَبِرْ
 اِيْلَشْدِرْ * اَزْ بَهَارْسْتَاْنْ نَاطِمْ قَدْسْ سَرَهْ * قَطْعَهْ *
 جَمْعْتْ خِيْرَهَا هَمْمَهْ دَرْخَانَهْ وَ نِيْسْتْ * اَنْ خَانَهْ رَا كَلِيْدْ بَغِيْرْ
 اَزْ فَرُوْتَنِيْ * شَرْهَابِدِيْنْ قِيَاسْ بِيَكْ خَانَهْ اِيْسْتْ جَمْعْ * وَ اِنْرَا كَلِيْدْ
 نِيْسْتْ بِجَزْمَائِيْ وَ مَنِيْ *

﴿ ۶۶ ﴾ لَشْكِرْ اَنْعَامْ نَادِيْدَهْ بِيَانِكِيْ تَفَرَّقْسْتْ *
 ﴿ دَفْتَرْ شِيْرَازْ نَا كَرْدَهْ بِيَادِيْ اَبْتَرَسْتْ ﴾

(لَشْكِرْ) اَضَافَتِيْ مُوصُوفْكَ صَفْتَهْ دَرْ كِهْ بِيَانِيَهْ دَرْ
 (اَنْعَامْ) كَسْرْ هَمَزَهْ اِيْلَهْ نَعْمَتِيْ غِيْرَهْ اِبْصَانْ اِيْتَمَكْدِرْ اَوَّلْ غِيْرْ
 نَاطِقْ اَوَّلْمُسْقْ شَرْطِيْلَهْ پَسْ (اَنْعَمْ فُلَانْ عَلٰى فَرْسَهْ) دِيْنَارْ
 (اَنْعَامْ نَادِيْدَهْ) وَصْفْ تَرْكِيْبِيْ اَوَّلُوْبْ اَنْعَامْ كُوْرْمَاشْ
 مَعْنَاْسَهْ دَرْ (بَانَكْ) كَافْ فَارْسِيْلَهْ صِيْحَهْ وَ آوَاْزْ بَلَنْدَهْ دِيْنُوْرْ
 (بَاءْ) مَفْتُوحَهْ مُصَاحِبَتْ اِيچُونْدِرْ (يَا) اَدَاتْ وَحْدَتْ نَوْعِيَهْ
 (تَفَرَّقْ) تَانَكْ قَهْقَهِيْ وَ قَافِيَهْ سَكُونِيْ وَ رَانَكْ كَسْرِيْلَهْ بَرِيْ
 پَرِيْدِنْ آيْرَمَقْ مَعْنَاْسَهْ تَفْعِيْلْ بَايَنْدِنْ مُصَدْرِدِرْ (دَفْتَرْ) دَالَكْ
 قَهْقَهِيْلَهْ بَرِيْ بَرِيْنَهْ ضَمْ اَوَّلْمَشْ صَحِيْفَهْ لَكْ هَيْئْتْ جَمْعَهْ سَنَهْ دِيْنُوْرْ
 لَسْتَمَزْدَهْ دَهْ دَفْتَرْ تَعْيِيْرْ اَوَّلُوْرْ جَمْعِيْ دَفَاتَرْ كَاوَزْ * شَيْخْ سَعْدِيْ رَحْمَهْ اَللهُ
 * بَيْتْ * بَرَكْ دَرْخْتَاْنْ سَبَزْ دَرْ نَظَرْ هُوْشِيَارْ * هَرُوْرَقِيْ

﴿ دَفْتَرِيسْت ﴾

دَفْتَرِيسْتْ مَعْرِفْتْ كَرْدْ كَارْ * مَا بَعْدِ زِيْنَهْ اَضَافَتِيْ بِيَانِيَهْ دَرْ (شِيْرَازْ)
 شِيْنَكْ كَسْرِيْلَهْ كِتَابَكْ بِيْرَاقْلَرِيْ ضَبْطْ اِيْتَمَكْ اِيچُونْ مَجْلَدْلَرَكْ بِرْ نَوْعْ
 صَنْعِيْتِدِرْ صَنَائِبْ رَحْمَهْ اَللهُ * بَيْتْ * اَكْرَهْ مَدْبَسْمْ اَللهُ
 بُوْدِيْ تَاجْ عَنَوَانِهَا * نَكَشْتِيْ نَاقِيْسَامَتْ نَوْخَطْ شِيْرَازْ دِيُوَانِهَا *
 (نَا كَرْدَهْ) يَاهِلَامَشْ مَعْنَاْسَهْ (بِيَادِيْ) بِرْ رُوْزْ كَارِ اِيْلَهْ دِيْمَكْدِرْ
 (اَبْتَرْ) هَمَزَهْ نَكْ قَهْقَهِيْ وَ بَانَكْ سَكُونِيْ وَ تَانَكْ قَهْقَهِيْلَهْ بُوْرَادَهْ پَرِيْشَانْ
 وَ طَاغَلْمَشْ مَعْنَاْسَهْ دَرْ وَ عَقَبْدِنْ قَطْعَاْ ذَرِيْ قَالِيَانْ وَ حَسَنْ ذَكْرْدِنْ
 مَنَقَطْعْ اَوَّلَانْ كِيْمَسَهْ بِيَهْ وَ خَامِرْ رُوْزِيَانْ دِيْدَهْ بِيَهْ وَ مَفْلَسَهْ اَطْلَاقْ اَوَّلُوْرْ
 ۶۶ ﴿ مَحْصُوْلْ بَيْتْ ﴾

اِحْسَانْ كُوْزْمَاشْ اَوَّلَانْ عَسْكَرْ بَرَصْدَاْ اِيْلَهْ طَاغِيْلُوْرْ لَرْ زِيْرَا شِيْرَازَهْ
 يَاهِلَامَشْ دَفْتَرْ بِرْ رُوْزْ كَارِ اِيْلَهْ پَرَا كَنْدَهْ اَوَّلُوْرْ * يَعْنِيْ كُوْرْمَزْ مِيْسِنْ
 اَوْرَاقْ كَنْبْ پَرَا كَنْدَهْ وَ پَرِيْشَانْ اَوَّلَامَشْ اِيچُونْ شِيْرَازَهْ اِيْلَهْ رِبْطْ وَ ضَبْطْ
 اَوَّلَنْدِيْنِيْ كِيْ بِرْ خَدْمَتَهْ نَصَبْ وَ تَعْيِيْنْ اَوَّلَاْنْ كِيْمَسَهْ لَرْ دَخِيْ خَدْمَتْ
 مَعْنِيَهْ لَنْدَهْ دَقْتْ وَ دَوَامْ اَوْزَرَهْ بُوْلْمَلَرِيْچُونْ بِرْ مَنطُوْقْ * اَلْاِنْسَانْ
 عَبِيْدُ الْاِحْسَانِ * هَرْ بِرْ رُوْزِيْنَهْ حَالْمَرِيْسَهْ چَسْبَانْ حَسَنْ مَعَامَلَهْ
 وَ مَكَاْفَاْتْ اِيْتَمَكَلَهْ اَمْرِيْسَهْ رَامْ وَ مَطْبَعْ قَلْبَقْ لَازِمْدِرْ * شَيْخْ سَعْدِيْ
 * بَيْتْ * بَنْدَهْ حَلَقَهْ بَكُوْشْ اَزْ نَوَازِيْ بِرُوْدْ * اَلْخُفْ كَنْ
 اَلْخُفْ كِهْ بِيَكَاْنَهْ شُوْدْ حَلَقَهْ بَكُوْشْ *

﴿ ۶۷ ﴾ نَآپِسْتَدِيْ كَرْ رَسْدَاْ اَزْ يَارْ رُوْشَنْ دَلْ چَهْ يَاكْ *
 ﴿ نِيْسْتْ عِيْبِيْ آْبْ صَافِيْ رَا كِهْ خَاشَاكْ آوَرَسْتْ ﴾

(نَآپِسْتَدِيْ) نَا مَقْبُوْلْ وَ نَا مَسْتَحْسَنْ مَعْنَاْسَهْ دَرْ يَاسِيْ وَ حَدَثْ نَوْعِيَهْ دَرْ
 (كَرْ) اَدَاتْ شَرْطْ (رَسْدْ) قَهْقَهِيْ رَا اِيْلَهْ رَسِيْدِنْ مُصَدْرِدِنْ
 مُضَارْعِدِرْ اَبْرِيْشُوْرْ مَعْنَاْسَهْ اَزْ حَرْفْ جَرِيْ رَسْدْ فَعْلَتَهْ مَتَعَلَقْدِرْ اَبَارَكْ
 رُوْشَنْ دَلَهْ اَضَافَتِيْ بِيَانِيَهْ دَرْ (رُوْشَنْ دَلْ) مُوصُوفْكَ صَفْتِيْ
 اَوْزَرِيْنَهْ تَقْدِيْمِيْلَهْ سِيَاهْ چَشْمْ قَبِيْلْدِنْ اَوَّلَهْ رَقِيْ وَ صَفْ تَرْكِيْبِدِرْ

آیدین کوکالو یعنی قلب سلیم صاحبی معناسنه در (چه یاک)
نه خوف و اجتر از وارد در (نیست) دکلدر عیبی ده یازنده در
(آب) صوویا معناسنه در واستعاره طریقله رونق و لطافت
و وفار و فیض معناسینه ده کاور صافی به اضافتی بیانیه در
(صافی) خالص و پاکیزه نسته به دینسور (را) ادات صله
(که) صفله موصوف بیننده ادات رابطه در (خاشاک آور)
وصف ترکیبدر چورچوب کتوریچی معناسنه زیر خاشاک
سپورندی به دینسور و (آور) قح و او ایله آوردن لفظندن
کتور معناسنه فعل امر در

﴿ ۶۷ ﴾ محصول بیت

قلبی صافی اولان دوستدن اگر برنامقبول شی ابریشورسه دوستلغنه
نه ضرر وارد در زیر صافی و براق صویه عیب دکلدر که چورچوب
کتور مجیدر * یعنی صافی و براق صویک حین جریاننده اوزرنده
بعضا خس و خاشاک مقوله سی بولنسی ماء مذبو و حقننده عیب
و نقیضه اولدنی کبی صافی ضمیر و روشن دل اولان محب صادقدن
دخی حکمة ناکاه برناپسند ظهسورنده آتی تو ییخ و سرزنش
ایلمکی بروجمله جائز کور محبوب اندن اغراض عین بلکه آنلره محبتی
برکال ایلمک سسان مروت و کمال فتوتدر * شیخ سعدی
﴿ بیت ﴾ دریای فراوان نشود تیره بسیل * عارف که بر بخت تنک
آبست هنوز * وله * مثنوی * از خدادن خلاف دشمن و دست *
که دل هر دو در مشیت اوست * کرچه تیرازکان همی کزرد *
از کانداری پسند اهل خرد * * نظم * عیب یارانی کور و بای
یار جان * ایلمسک کیمسه به فاش و عیان * مرده کیم هر عییدن
اولدک خلاص * بوهنر ایلمسنی یار خواص * عفو ایدر مرد خطا
پوشی خدا * بویه در قول رسول مجتبی * حضرت مولانا

﴿ مثنوی ﴾

﴿ مثنوی ﴾ ظن نیکسور بر اخسوان صفسا * کرچه آید
ظاهر از ایشان جفسا * این خیسان و وهم بد چون شد بدید *
صد هزاران یار را از هم برید *

﴿ ۶۸ ﴾ دل پیرو رهبر فیض نوبو کز نخل خشک *
﴿ می خورد خرما می نرمیم که عینسی پرورست ﴾

(پرور) بآء فارسیه نك قحی و رانك سکونی و واوک قحیه بسلمک
و تربیت معناسنه اولان پروردن مصدرندن فعل امر در تربیت ایله
معناسنه اولنده می بآء مکسوره ناکد ایچوندر فاعلی تحتندده مستر
توضیبری و مفعولی دل لفظیدر (فیض) قح و فا و سکون یا ایله
هبه معناسنه در حق تعالی حضرت تریینه فیاض دینور که وهاب دیمکدر
نوبنو، اضافتی موصوفک صفتسده در (نوبنو) نونک قحی و واوک
سکونی و بانک قحیه یکیدن یکی به دیمکدر اصلی از نوبنو یعنی از حرف
ابتداسنک حذفیه تخفیف اولنوب نوبنو دینلشدر نیکم سرتسر اکا
فرینه درزیرا بودخی از سرتا بسردیمکدر که تا انتهاء غایت ایچوندر
وانتهایه ابتداء لازم اولغله از تقدیر اولغله باعث بودر ز پر از ابتداء غایت
ایچوندر (کن) که از تخفیدر (نخل) قح نون و سکون خایله
خورما اغاجی معناسنه خشکه اضافتی بیانیه در (خشک) خانک
ضمی و شینک سکونیه قوری و یابس معناسنه در (خورد)
خوردن لفظندن قح را ایله اکل ایلمر معناسنه فعل مضارعدر (می)
لفظی مضارعه دخیولنده زمان حاله دلالت ایدر اما ماضی ده ادات
حکایتدر و کاه اولور که مضارعه بآء استقبالیه معناسنی افاده ایدر
و کاه اولور که مقام استمرارده مستعملدر بونده می کبی و (مضارع) شمدیکی
زمان ایله کله جک زمانه شامل اولان زمان عمومی به دلالت آیدن
صیغه در لسان ترکیده اصول تصریفی ماده اصلیه نك آخرینه
(را) علاوه سیله مفرد غائبی و (ل) علاوه سیله جمع غائبی

حاصل اولور (یازر یازر) کبی و (حال) شمیدی
زمانه دلالت ایدن صیغه در اصول تصریفی ماده اصلیه نك
آخرینه (هاء) رسمیه کنورلد کد نصکره (یور) علاوه سیله
مفرد غائب و (ل) ايله جمع غائب اولور (یازه یور یورل)
کبی و (مستقبل) کله چك زمانه دلالت ایدن صیغه در اصول
تصریفی ماده اصلیه نك آخرینه (های) رسمیه علاوه
اولد قد نصکره خفیه سارده (چك) و ثقیل رده (جق)
کنوریله رك مفرد غائب و (ل) ايله جمع غائب اولور (کله چك
کله چکلر) و (یازه جق یازه چکلر) کبی کذا فی قواعد العثمانيه *
(خرما) ضم خا ايله ترکیده دخی بواسطه معرف و قدر (مریم) ميمك
فتی و رانك سکونيله امام قوم و عالم ملت اولان عمرانك کریمه سی
اسمیدر که والده حضرت عیسا در علیها السلام و مریمك معناسی عابده
دیمکدر و والده می اسمی حنه درهومی الیها حنه حامله ایکن زوجی
عمران فوت اولدی * منبع صدق اعجاز اولان فم مفخم حضرت
فخر عالمین شرف صدور ایدن * خیر نساء العالمین اربع مریم بنت
عمران و خدیجه بنت خویلد و فاطمه بنت محمد و آسیه امرأة
فرعون * حدیث بشارت تحدیثله حضرت مریمك عند الله
علو شان و ارتفاع رتبه و متراتی اعلان یوراشدر * و مریم خوردك
فاعلی خرما مفعول صریحی از نخل غیر صریحیدر (که) ادات رابط صفت
(عیسی پرور) عیسی تربیب ایدیچی معناسنه وصف ترکیبدر (عیسی)
عینك کسر یله عبرانی یا خود سر یانیدر که سید و مبارک معنای بنه در
﴿ محصول بیت ﴾ ۶۸

نازه به نازه اولان فیض الهی ایچون طفل دلی بسله زیرافوری
خرما اغاچندن ترو نازه خرما اکل ایدر شول جناب مریم که حضرت
عیسی علیه السلامی تربیت ایدیچیدر (ودخی) کتب توارینده

بیان اولدیدیغی وجه اوزره حضرت مریم حسین صباوتنده
تیره لربنك زوجی اولان زکریا علیه السلامك تحت تربیه لرنده اولوب
مؤخر حضرت مریم بیود کده درون مسجدده ذاتنه مخصوص
اوله رق برچره تخصیص و تعینيله جناب مریم مذکور چرده
حضرت معبود حقیقی یه هر در لوطاعت و عبادتله مشغول و جناب
مریمك یاتنه حضرت زکریا علیه السلامدن غیری کیمنه نك کبره سی
ممنوع ایدی بعض وقت جناب زکریا علیه السلام حضرت مریمك یاتنده
موسمك غیری یمشار کوروب بو یمشار زره دندرد بو سوال بیورده لرنده
﴿ هو من عند الله ﴾ جوانی و پرور ایدی حق تعالی حضرتلری
بر کون جبریل امینی بر کنج بکیت صورتده حضرت مریمك اولدیدیغی
محلله کوندروب قرآن کریم ناطق اولدیدیغی وجهله حضرت مریم
عمرنده هیچ کور مامش اولدیدیغی بر ذلک نههاجه یاتنه کلمسندن طولابی
زیاده سیله قورقوب سن کیمن سندن الله صغورم دینجه حضرت
جبریل علیه السلام کندوستك جبریل امین اولدیدیغی یلدر کد نصکره
جناب مریمك اغرنندن و بعض اقواله کوره ققتانی یقاسندن افوروب
قدرت حقله حضرت مریم حامله وبعده بیت لحم نام محله که قدس
شریفه پک بقین بر آویدر آند و وضع حال ايله حضرت عیسی علیه السلام
مهد جهانی تشریف و نور ایدوب حضرت مریم بو صورتله پدر سزجه
چو جق طوغرمش اولسندن طولابی خلطك طعنی قورقوسندن
زیاده سیله محزون مکسدره اولدیدیغی حالنده حضرت عیسی
علیه السلامی آلوب مملکت کیرر ایکن راست کلنر طاشلر آتوب تعریض
ایتمك استمشلرایسده حضرت عیسی افتد من بشکله والده سی او موزنده
بولدیدیغی جهتله قدرت باله الهیه ايله نطقه کلوب صائب رحه الله
﴿ بیت ﴾ زدعوی بسته کرد دچون زبان معنی شود پیدا * بکفتار
آورد خاموشی مریم سبحانرا * بن اللهك قوايم والله بکا کتاب ازال

ایدوب بنی پیغمبر ایشان قلمش در دیوتکم ابلد کسده آرتق قومی
کندوسنه نعر بض ابلکدن کف بدایتش لر ایدی وحضرت مریم
رضی الله عنهما نك عمر شریفی الی اوچ سنه قسدر در * زیرا
حضرت مسیح حمله قاده فلزنده اون اوچ یا شنده ایدی صکره مخدوم
مفخمه اوتوز اوچ سنه دن زیاده معمر اولوب حضرت عیسی نك جانب
سمایه رفعلزندن صکره دخی الی سنه بر حیات اولمشلردر * حضرت
عیسی افتد من ك احوال علیه لری کتب تفاسیر وتواریخده مفصلا
بیان اولمشلدر * ودخی جناب ناظمک بویتدن مراد عالیری ای طالب
عرفان معنوی اگر سندخی نفس محمدی به مظهر اولمش بر مر بی
کامله بیعت ایله وجو می تسلیم ایدرسك اولدخی مظهر اولدیغی
نفس عالی بی سنك اغز کدن ویا خود قولاغ کدن التا ابلد کده اول
ساعت سنده می میت عورت مثابه سنده اولان روح سلطانی اول
ذاتک ارمترانده اولان روح سلطانی سی واسطه سیله حامله اولوب
استعداد که کوره برولد تولد ایلر که بین المرشدین اکا (ولد قلب)
دیرلر * پس اگر اول واده قلبی قابلیتک اقتضاسی و مرینک همت
علیه سی ایله مذکر اوله رق مدت قلیله ظرفنده تولد ایتدیر ایتدیر
سکادخی مسیحا صفت اولان ولد قلبک تربیه سیچون والد * مکرمه
حضرت عیسیا به احسان بیوریلان نعم جلیله الهیه کی نوبنو
فیوضات نامتاهیه احسان بیوریلوب اول طفل دل تعبیر
اولسان ولد قلبین علم وکلامی اولان علم لدنه واقف وحقایق
لهیه به کامی حقه عارف اولور سین دیمکدر الله اعلم * شیخ عطار
﴿ نظم ﴾ یاد حق آمد غدای روح را * مرهم آمد این دل
مجروح را * مؤمنان کز خدا بسیار کوی * نایابی درد و عالم آب روی *
ذکر را اخلاص می باید نخست * ذکر بی اخلاص می باشد درست *
اشتیاق حق بود ذکر دات * کوش تا این ذکر کرد حاصلت *

﴿ کافری ﴾

﴿ کافری دان نفس سرکش را که لازم آیدش ﴾
﴿ سرکشی چون سرکش کافی که اندر کافرست ﴾ ۶۹

(کافری) برکافر (دان) بیل (نفس سرکش را) باش چکیچی
یعنی اطاعتسز اولان نفسی (که) اولیه نفس که (لازم آیدش)
اکا لازم کاور (سرکشی) اطاعتسزلك (سرکش) کافه
مضافدر (چون سرکش کافی) برکافك سرکشکی کی (که)
اولیه کاف که (اندر کافرست) کافر لغظنده در

﴿ محصول بیت ﴾ ۶۹

اطاعتسز اولان نفس اماره بی برکافر بیل که اکا سرکشلك لازم کاور
برکافك سرکشکی کی که اول کاف کافر کله سنده در * یعنی کافر
لغظنده می کاف حرف الف زیاده سیله (کا) اولوب کو یا سرکشلك لازم
کاد بیکی کی نفس اماره بالسوء دخی همت مرشد کامل ایله تربیه اولوب
تامقام راضیه و مر ضیه به وارمد ب * صاحبینه رام و مطیع اولدیغندن
اطاعتسزلك آتک لازمه حائندن اولور عصمتنا لله تعالی من شرور
انفسنا آمین * تنکم امام بوصیری رجاء الله قصیده برده مبار که لرند
بیورمشلردر ﴿ نظم ﴾ وخالف النفس والشيطان واعصهما *
وانهما محضاك النصیح فاتهم * ولا تطع منها خصما ولا حکما *
فانت تعرف کیدا الخصم والحکم *

﴿ ساغر عشرت مزین بازن که کرهست از نخست ﴾

﴿ رازدار سر عفت آخراز ساغر غرست ﴾ ۷۰

(ساغر عشرت) عشرت قدحی (مزین) اورمه (بازن) عورت ایله
(که) اولیه عورت که (کرهست) هر نقد زایسه ده (از نخست) ابتدادن
(نخست) نونك و خانك ضمه لیه اول وابتدا معناسنه (رازدار)
سرطوبیچی یعنی صاحب راز و اهل سر معناسنه مابعدینه مضافدر
(سر) کسر سیله کیرلو اولان نسبه به دینور عفته مضافدر (عفت)

عینک کسری و فاء مشدده نك فتحیه قبایحدن پرهیزایدوب کبرو
طورمق معناسنه در (آخر) خانك فتحیه تقریروتا کید افاده ایدر
وعاقبت وانجام معناسنه ده کاور (از ساغر) قدحدن (غر) غینك
فتحیه فاحشه قاری معناسنه در و فاسد القلب اولان کیمسینه به ده دینور
﴿ محصول بیت ﴾ ۷۰

عورتله عشرت قدحنی اورمه زیرا هر نقدر عورت ابتدادن عفتك
سرینی محافظه ایلسه بیله انجاسنده بر قدح میدن فاحشه اولوب
هتك ناموس و افشای سر ایلسی در کاردر ﴿ یعنی زنان ایله همبزم
اولوب عشرت ایترمه زیرا زن هر نقدر ابتدادن عقیقه و مستوره
ایسه ده اعظم کجاردن اولان باده بی نوش ایلد کد نصیحه آرئق
کنند و سنك اول حال عفت و مستوریتی بتون بتون زائل اولدیفندن
اسرار خفیه سنی کتم و اخفایه مقتدر اوله میوب افشاسیله هتك
پرده ناموس و عار ایلس اولور ﴿ تشکم شیخ عطار قدس سره
پنسدنامه لرنده ﴿ نظم ﴿ جام می را ای پسر باب مبار ﴿
از خدای خویش آخر شرم دار ﴿ در مکش آن آب آتش رنگ را ﴿
ترس آزان آتش که سوزد سنك را ﴿ و بلبیل نامه لرنده دخی
بیورمشلردر ﴿ نظم ﴿ شرابی را که بدمستی صفاتست ﴿ حرامش
دان اگر آب حیانتست ﴿ حرام از بهر آن ککردندی را ﴿
که با او باش میخوردند و برا ﴿ نشاط می خار غم نیرزد ﴿ عروس
یکشنبه ماتم نیرزد ﴿ مکن مستی میان بزم او باش ﴿ که مستی میکند
اسرارها فاش ﴿

﴿ بهره از جنسیت افزاید که چون در فصل دی ﴾ ۷۱
﴿ مهر عریان باشد از وی حظ عریان اوفرست ﴾

(جنسیت) چیمک کسری و نونك سکونی و یاء مشدده و تا ایله جنس
اولقی معناسنه در (جنس) نوعدن اعم اولانه دیرلر که نوع آنك

﴿ برضربی ﴾

برضربی یعنی برصنفی در انسان حیوانك ضربی اولسدیغی کبی
ولکن حقیقت منجده افرادینه دخی جنس دینلور ﴿ ارالرنده بعض
اوصاف و احوال ایله اختلاف و امتیاز اولیجق نتکم (الرجل جنس
والمرأة جنس) دیرلر (افزاید) همزه نك فتحیه افزودن
مصدرندن مضارعدر تراید ایدر معناسنه (که) بیانیه (چون)
ادات علت فصل دیه مضافدر (دی) دالاک فتحیه شتابنی قیش
(مهر) کسر میله کنش و آفتابه دینور بوندن بشقه مرحت و شفقت
معناسنه و فتح میله عز بیده کابین یعنی نکاحه دینور (عریان)
عینك میله برهنه یعنی چپلاق معناسنه در (باشد) اولور باشدك
مهر فاعلی و عریان مفعول صربی و در فصل دی ظرف زمانیدر ﴿
(وی) ضمیری کنشه راجعصدر (حظ) خانك فتحی وظاء
مشدده ایله نصیب معناسنه مبتدا عریانه اضافتی لامیه در ﴿
(اوفر) کثرت و وفرت معناسنه اولان و فرمصدرندن اسم تفضیل
اولوب خبر مبتدادر

﴿ محصول بیت ﴾ ۷۱

همجنس اولمقدن نصیب زیاده اولور چونکه فصل شتاده شمس
عریان اولور ایسه آندن چپلاق اولانلرك حظی زیاده در ﴿ یعنی
کشی به دائمی ابناء جنسیله الفت و اختلاط ایلمکده فائده زیاده در
چونکه کورمز میسین شمسک ایام شتاده جابجاء از بر محاسبیدن
ظهورند، اباس کهنه ایچنده صغوقدن دتره یان فقر او بیچارگان
کروهی اعلا سمور و سنجساب کورکلر کیان اغنیا و توانکراندن
دها زیاده محظوظ و ممنون اولورل ﴿ نتکم ﴿ لانصاحبوا غیر
ابناء الجنس ﴿ بیورلشدر ضائب ﴿ بیت ﴿ شهرطاوس را آخر
مکسران میکنند ﴿ فخر بر عریان نسان از جامه رنگین مکن ﴿
خواجه حافظ ﴿ بیت ﴿ نخست موعظه پیر مجلس این حرفست ﴿

که از مصاحب ناجنس احتراز کنید * نابی * مصراع *
 بنده همجنس بیلور بر برینک مقصدارین * اسمعیل حتی
 بیت * اوله ناجنسیله هرگز مشترک * هم نشینک کنسیدی
 جنسکدن کرک * (معلوم اوله که) ایکی نسته اراستده انتظام
 واتصال اولقی والفت واجتماع بولنقی یا مناسبت ظاهره و یا مناسبت
 باطنه حسبیه در یعنی باذاتده و یا صفاتده و یا احوالده و یا احوالده
 و یا امر اتبسته اشتراکده در * محکیده که امام غزالی قدس سره
 قدس شریفده بر کبوترله بر زاغی کوردیکه بر برلینه متصل اولمشار
 و انس بولمشار بواجتماع جنسین البت بر مناسبتده منبدر دیوالله
 اشارت ایدوب اول ایکیسی برلندن حرکت ایتسدیلر کوردیکه
 ایکیسیده لک در پس بیلدیکه اول اجتماع بو عرج مناسبتیه ایش
 بیت * همه مرغان کند باجنس پرواز * کبوتر با کبوتر باز باز *

۷۲ * دل مکن بازنده پوشان بد که جاسوس دلند *
 * بهر جاسوسی چوشه کاندلر لبس چاکرست *

(دل) کوکل (مکن) ایله (بازنده پوشان) یمالو ایسه کیانله
 (بد) کوئی (که) زیرا (جاسوس دلند) کوکل جاسوسلری دیر
 (ژنده پوشان) زاء فارسیه نك قتحیله یمالو کیچیلر معناسنه وصف
 ترکیبدر (بد) بانك قتحیله فنا و کوئی معناسنه در مکن نهی حاضریه نك
 دل و بدل مفعول صریحی و بازنده پوشان غیر صریحیدر
 (جاسوس) نشره دائر اولان سری نجسس ایدن کیسه یه دینور
 آنان مبتداء محذوف نك خبریدر مابعدینه مضافدر دلندده کی (ند) است
 خبریه نك جمعیدر (بهر) ایچون (جاسوسی) جاسوسلق (که)
 ادات ربط صفت (لباس) کسر لامله بدن اوزرینه کیه جک
 اثواب معناسنه عریبدر چاکره اضافتی لامیه در (چاکر) قتح کافله
 قول و بنده معناسنه در

﴿ محصول ﴾

۷۲ * محصول بیت *

یمالو اثواب کیان فقرا یه قلبکی بدو کوئی ایله زیر آتلیر جواسیس
 قلوبدر چونکه پادشاه نجسس احوال عالم ایچون بنده سی باسندده
 تبدیله چقه شد * یعنی لباس کهنه ایچنده بر صاحب حال و اهل دل اولان
 فقرایی کورد کده چشم حصار تله نظر ایدرک درونکدن سوء ظن
 و بغض و عداوت کی شیلر کپوره رک بونلرک حقنده افکار فاسده یه
 دوشده * زیرا طائفه خرقه پوشان یعنی درویشان دلیشان
 هر قدر صوره ظاهرده پریشان ایتسه لده لکن بواطن علیه ری
 اتقوا فراست المؤمن فانه بنظر بنور الله * سخوای شریفیجه
 انوار الهیه ایله منور اولوب نور فرستله احوال قلبیه یه واقف اولملریله
 شاید آینه قلب عالیری غبار آلود اولور ایسه اول کیسه مظهر غضب
 الهی اولور حق تعالی الله چونکه خدای متعال حصر تلی مخلص
 اولان عبادینک دل آگاهلری نه تجلی بیور مسیله اول ذوات و لایسمات
 دخی قوه قدسیله حقایق اشایی عارف و فطانت فطریه لریله
 سر اثر قلوبه واقف اولورل * بنابرین مشار الیهم حق لنده بد دل
 و بد کان اولمقدن بغایت احتراز واتقا اوزره اولوب ازل و جان
 آنله محبت ایلکله کنندینی سود پر رک کعبه دللری نه کبرمکی پک بیوک
 صفا و سعادت بیلوب حج معنوی ایتکه سعی ایتلیدر حضرت
 مولانا * مشوی * دل نکه دارید ای بی حاصلان * در حضور
 حضرت صاحب دلان * پیش اهل دل ادب بر باطنست *
 زانکه ایشان بر سر اثر فاطنست * پیش اهل تن ادب بر ظاهرست *
 که خدا زیشان نه از سارست * بی ادب گفتن سخن با خاص حق *
 دل بمیراند سیه دارد دورق * از خدا جویم توفیق و ادب * بی ادب
 محروم کشت از لطف رب * نظم * بوالعجبدر صحبت
 ارباب دل * کیم اولور مفتوح انده باب دل * هر نه معنی اولسه

خاطره نمان * اولور اول مجلسده البته عیان * بونلره مکشفدر
هرزشت و خوب * اولدیلر زبیرا جواسیس التلوب * خواجه
حافظ * بیت * کلید کنج سعادت قبول اهل داست *
مباد کس که درین نکته شک و ریب کند *

۷۳ * چاره درد دفع خواطر صحبت پیران بست *
* رخنه بر یا جوج بستن خاصه اسکندرست *

(چاره) مدد و تدبیر معناسنه در (دفع) دالک قحیله مصروف
معناسنه در خواطره اضافتی مصدرک مفعولنده در (خواطر)
خاطره نك جهیدر (خاطره) افکار و تدابیر و وسوس کی انسانک
درونده لایح اولوب جولان ایدن شیئه دینور (صحبت) ضم
صاد ایله لغده مطلق ملازمدر بر ساعت اولور سهده آنکچون اکثر
علماء اصحاب رسول الله صلی الله علیه وسلم حقنده بومعنا بی اخذ ایدوب
کثرت صحبتی اولیانه دخی اطلاق ایتشلدردر وعرفده کثرت ملازمت
و طول لبثه دیرر آنکچون مصاحبت و اصحاب اجتماعدن ابلغدر
زیر اجتماعده طول لبثه معبردکلدر * بعدذا صحبت ایکی وجهله در
بری قبل الکمال اولان صحبتدر که امور لازمه دندر بری دخی
بعد الکمال صحبتدر که امور واجبه دن دکلدر آنکچون اکثر علماء بالله
تکمیل سلوکد نصکره عزات اختیار ایتشلدردر دیمشلدردر که سبب صحبت
جنسیتدر پس شول مکسنه که اخص اوصافده مثل طاعت و معرفت
کی آخره مجانس اولوب آنک حسن حالیه منخلق اوله شکر بلیغ
لازمدر (پیران) پیرک جمع اولوب مرشدان طریقت
علیه معناسنه در و مسن و اختیارده دینور (بس) قبح یا ایله کافی
معناسنه (رخنه) کدک (یا جوج) ضم جمیله یافت ابن نوح علیه
السلام اولادندن بر قبیله پدرینک اسیدر و دخی یا جوج و یا جوج
ابو البشر آدم علیه السلام اختلافندن خلق اولمشلدردر * ز برابر کون

حضرت آدم لاجل الحکمه محتم اولمربله نطفه لری ترابله ممزوج اولدی
واندن حق تعالی بر زن خلق ایدوب و یا جوج و یا جوج آنک نسلندن
کلدی * پس یا جوج و یا جوجک یا لکز بابا طرفندن بزه اتصالری
وارددر * و آنریکرمی ایکی قبیله اولوب اسکندر ذوالقرنین سدی بنا
ایتدکلرنده انلردن بر امت اهل ایمان اولمغله ذوالقرنین انلری حالمری
اوزره ترک ایتمکله ضم تا ایله ترک اطلاق اولندی که تا تار طائفه سیدر
کذا فی روح المشوی * (بستن) بغلق رخنه بستنک مفعول
صربی و بر یا جوج غیر صربیدر (خاصه) برنسته به مخصوص
اولان قوت و تأثیر و منفعت دیرر اسکندره اضافتی لامیه در *
(اسکندر) کسر همزه ایله ابو آدم معناسنه لفظ رومیدر
ودخی خنی اولیه که اسکندر ایکی اولوب بر یسنک اسمی صعب
واقعی ذوالقرنیندر که بمن ده پادشاهلق ایلان ملوک جیردن بر پادشاه
عایشان اولوب حضرت ابراهیم علیه السلامه ایمان کتورمشدی
(جبر) کسر حاء مهمله و سکون میم و فتح یا ایله ملکتمنده بر عظیم
قبیله نك اسیدر مر ویدر که جناب اسکندر ذوالقرنین بطحاه مکه به
واصل اولوب حضرت ابراهیم مکه ده اقامتیه اخبار اولندقد
تواضع امر کبندن نزول ایدوب ماشیا حضرت ابراهیم ملاقی
اولدقد حضرت ابراهیم جناب اسکندره سلام و یروب اعتناق
ایلدی آنکچون ابتدا اعتناق حضرت ابراهیم علیه السلامدن
صادر اولشدر دیمشلدردر * جناب ذوالقرنینک نبوتنده اختلاف اولنوب
لکن بر صالح کیمسه اولدیفته اصلا اختلاف یوقدر حضرت خضر
آنک وزیر اولوب جستجوی عین حیات ایللری و خضر اول
صوبی بولوب و یا جوج ذوالقرنین ایچهدیکی مر ویدر * و ذوالقرنین
نسیه اولندیغنک سبی دنیانک ایکی قرنی یعنی شرق و غربی کزدیکی
ایچوندرد (ودخی) بویتده مذکور اولان اسکندردن مراد

دخی حضرت ذوالقرنیندر * و دیگری دخی آخر ملوک یوندر که
حکماء اشراقینک خانی اولان افلاطون الهینک شا کردی و رئیس
مشائین اولان ارسطونک شا کردی اولغله فلاسفه دن بر حکیم
مذهب آدم اولوب واجب الوجوده و وحدانیتنه مسلک حکما اوزره
مقر اوله رق اجزادی کبی کواکب و اصنام عبادت ایتزدی *
اما بر پیغمبر ایمان کنوروب و بر شریعتہ تشبث ایتدیکی معلوم
دکدر * پدری اولان فیلفوسک فونند نصرکه یونان و روم پادشاهلغنی
کندوده جج ایلدیکندن اسکندر یونانی و رومی انبیلہ مشهوره صکره
آخر ملوک فرس اولان دارانک اوزرینه دخی سفر ایدرک دارانک
ولایت الدی ایددی اشواسکندرک سنی اوتوز آلتی و مدت سلطنتی اون اوج
سه مقدار ی زماندر * خواجه حافظ شیرازی قدس سره * بیت *
آینتہ سکندر جام میست بنکر * تابر توغر ضنه دارد احوال ملک دارا *
۷۳ * محصول بیت *

خواطر نفسانیه و وساوس شیطانیه بی دفع ایلکده مشایخ کرامک
صحتی کافیدر زیر یا جوج اوزرینه رخنه و کدک بغله انجیق اسکندرک
خاصه سیدر * یعنی حضرت اسکندر ذوالقرنین سدیاً جوجی بنا
بیورملریله قوم مر قومک اوزرینه غلبه ایلدکاری کبی سپاه شیطان
اولان نفس و هوا یا جوجلرینک اوزرینه دخی ظفر انجیق اسکندر
سیرت اولان میر شدن طریقت و پیران حقیقتک حضور لامع
النور لینه کمال آداب و مسکنله داخل و غنجه صفت دهان بسته
و خاموش اوله رق آنلرک درج حکمتلرندن صادر اوله جق کلمات
حکمت آتای کوش دل ایله استماع حسن قبول ایتکله ممکن اوله یلور *
فنی * بیت * ارسطو سیرایسه کده سد نطق ایت پیش کاملده *
فلاطون حقیقت بینه نقل ماجرا اولماز * والا مرشد کاملک همتی
اولمقسزین نفس و شیطان عد و اکبر لینه غلبه ایلک ممکن اوله من

﴿ نظم ﴾ ایله بر صاحب درونه اندساب * کیم سن لطفندن
ایتسون کامیاب * بنده استعداد همت یوق دیمه * جوهر مد
قابلیت یوق دیمه * قلب سخنه کار ایدر فیض نظر * شمسی کور
خارابی ایلر اعل تر * منوی * کرتوسنک صخر و مرمر شوی *
چون بصاحب دل رسی کوهر شوی *

۷۴ * جان پرمردہ ز فیض پسیر ایدر زندگی *
* خضر از ان خضرست کروی سبزه خشک اخضرست *

جانک پرمردہ یه اضافتی بیسانیه در (پرمردہ) باد فارسیه نک قتی
وزاء فارسیه نک سکونیه صولش و متغیر الحال و محزون معناسنه در
فیضک پیره اضافتی لامیه در (یابد) یافتن مصدرندن فانک بابه
قلیلہ فعل مضارعدر بو اور معناسنه جان فاعلی زندگی مفعول
صریحی ز فیض غیر صریحیدر (زندگی) زانک کسری ونونک
سکونیه دیر لاک و صا غلق معناسنه در آخرنده می کاف فارسیه هاء
رسمیه دن مبدلدر (خضر) خاء معجمه نک قتی و ضادک کسری
ویا خود سکونیه بلپان ملکاتک لقیدر واتب اسما قبیلندنر و لکن
اسم مجرد کبی دکدر مدحی و یا ذمی اشتهار ایدر مشار ایلہ حضرت تلرینک
نبوتنده و حال حیاتنده اختلاف اولمشدز * و خیالی چلبی حاشیه سنده
کلور (ذهب العظماء من العلماء الى ان اربعة من الانبياء في زمرة الاحياء
الخضر والياس وعيسى وادريس في السماء) پس بوندن نبوق دخی
راجع اوراق لازم کلدی حضرت موسی ایلہ مجمع البحرینده کور بشوب
رفاقت شریفه و مصاحبت لطیفه سی قرآن کریمده مندرج اولان
خضر علیه السلام بونلر اولدیغنی و پادشاه زاده اولوب جناب
ذوالقرنینک طایبی زاده سی و وزیر ی بولندیغنی بعض مورخین بیسان
ایلشلددر * خضر تسمیه بیورلدیغنسک وجهی کندولری بقیضه
تعالی آب حیات ایچد کد نصرکه قیامتہ قدر طول عمره نائلیتله برابر

او توردیغی بر تقدیر خشک و کیهان خالی ایسه ده سبزه زار اولوب
تروناز می بولوردی زیرا حیات حقیقه اربابنک حیاتی اجزاء عالمه
ساریدر (از) بونده تعلیل ایچوند (خضرست) خضر در
(که) زیرا (زوی) حضرت خضر در (سبزه) سینک
قیمی و بانک سکونیه یشیل و اخضر معناسنه در خشکه اضافتی بیانبه در
(خشک) خانک ضمیمه قوری معناسنه در ضدی تردر مجازا
ناکس و بخیل و درشت طبع آدمه دخی دیرل (خضر) همزه نک
قیمیله یشیل و سبزه و چترار و سبزه زار معناسنه در سبزه مبتدا
خشک خبریدر

۷۴ * محصول بیت *

محزون و غمگین اولان جان مر شد کاملک فیضندن حیات بولور حضرت
خضر اولاسیدن خضر در که آندن قوری اوت تازه اولور * یعنی
حضرت خضر علیه السلام قدم سعادت توأملرله تشریف بیوروب
با صد قلری برلده یشیل اوتلر بتوب چنستان اولدیغی کی اکر خضر
فرخ پی کی مظهر علم لدنی او اش بر پیر روشن ضمیر و جسته تدبیری
بولوب اصحاب کهفک قطمیری کی جبهه سای زمین مسکنت اوله رق
هزار نیساز ایله کندنی بند، لکه قبول ابتدیره ییلان مر دسعادت مند
هجوم اشکر نفس و هوا ایله خراب و بیاب اولان شهرستان وجودنده
مانند اسیر محکوم و مغوم اولان او بیچاره امیرالبدن بولسان قلبی
اول ذات جسته صفاتک صحبت پریم و پر کتیه قید اسارتدن بالخلاص
کالاول امیر کشور وجود قیلان کیسه مانند خضر علیه السلام
مظهر حیات جاودانی اولور بسرنا الله من هذه السعادة آمین *

* بیت * خواجه حافظ قدس سره * بیت * آب حیوان
نیره کون شد خضر فرخ پی کجاست * کل بکشت از رنگ خود باد بهارا
تراچه شد * ناصرالدین * بیت * فراز و شیب این راهست بسیار *

* اکر *

اگر مر درهی خضری بدست آر * منوی شریف * پیر ابکدین
بی پیران سفر * هست بس پر آفت و خوف و خطر * چون کرفت
پیر همین تسلیم شو * همچو موسی زیر حکم خضر رو * نفی
* بیت * عقله مغرور اوله افلاطون وقت اولسک اکر *

بر ادیب کاملی کورد کده طفل مکب اول *

۷۵ * بوی درویشی نداری خرقة پشیم چه سود *

* چند پیچی پشک در نافه که مشک از فرست *

(بوی) ضم با ایله قنور و یا محسه و امید و محبت و آرزو و نیازینه
درما بعدینه اضافتی لامیه در (درویش) لغته فقیر در که غنیک
مقابلیدر و لکن عرفده طریق فقر و فاقه سالک اولان اهل تبحر در ریاضی
مصدریه در اصائده قاپویه دو شیمی معناسنه وصف ترکیبدر زیرا
(در) قنور (ویش) و اوک کسریله دوشمک معناسنه اولان ویشیدن
لفظندن امر در (نداری) طوتماز سین معناسنه نفی مستقبل بوی
مفعولیدر (خرقة) کسر خایله پارچه و بیدان یا پاش بر نوع
اثوابدر ترکیده دخی معروفدر همزه مجتلبه ایله مابعدینه اضافتی
پساینددر (پشیم) قیح باء فارسیه ایله صوف و بوکدن یا پاش
نسبه یه دینوریسی نسبت و نونی تأکید نسبتدر (سود) ضم سینله
فائده و منفعت معناسنه (چند) جیم فارسیه نک قحیله سوال
عن المقدارده استعمال اولور نیجه یه دک ونه وقته قدر معناسنه
(پیچی) باء فارسیه نک کسریله بوکک و خلغه لمق معناسنه اولان
پیچیدن لفظندن فعل مضارع مفرد مخاطبدر بوکوب خلغه لرسن
معناسنه (پشک) باء فارسیه نک کسری و شینک سکونیه آهو
یعنی جبران و قیون فضله سنه دینور پیچی فعلک مفعول صریحیدر
(نافه) انسان و حیوان کو بکندن دینور و دریسی کورک اولان
حیوانک قارنی التسنه اولان در یلرده دینور (که) حرف رابط

صفت (مشك) ميک ضمی و کسر یله عطر معروف در وقت میله
 قریه و طلوم معناسنه در * و دخی مشك خطا و ختن و ثبت و چین
 و لایتنرند، اولان آهوی مشكینك که عرب اکا غزال المسك دیر
 نافه سی و کوبیکدر همیشه سنبل تراوتلارل * میر صاب
 تبریزی * بیت * خطادن کچدی چیزان قانی مشك ایلدی
 صائب * دین عصیان طاعت کفری ایمان ائک اولماز * منقولدر که
 حضرت آدم علیه السلام ارضه اهباط اولند قلرنده جله و حوش
 کلوب زیارتلریله مشرف و دعا لریله مقنم اولسدیلر * و آهولردن
 بر نوع که آهوی مسکدر زیارت ایتسد کسده حضرت آدم آنلر
 ایچون دعا و ازقار بن یدمبار که لریله مسح بیوردی بوسیددن
 بو خاصه ظهور ایتدی * و حقیقت مسك بر قاندر که آهونك
 سره سنده سته ده وقت معروفده مجتمع اولور * اول سره معدن
 مسکدر که هر سته شجره دیوه دار اولدیغی کی سره دخی حامل
 مسك اولوب مسك ظهور ایتکه باشد قده آهومسك کامل ایدنجه
 قدر مریض اولور * دیمشلدردر که اول و لایتنرک اها لسی مسك وقتنده
 ضرب اوتا دایدوب تا که آهوانلره سورینوب ناخجه اوراده ساقط اوله *
 و مسك از فر جانب شرقده ثبت دیدکلری و لایتنده اولوب آهونتدن
 هند طرفده مسافرت ایدوب مسکی اول طرفده القایلد کده آب
 و هواسنک تأثیرندن ردی یعنی الحق و رایحه سی خفیف اوله رق ثبت ده کی
 کی ازفر اولماز ایش (ازفر) عنبر و زننده تیز رایحه لو اولان شیشه دینور
 ۷۵ * محصول بیت *

درویشك ققوسی طومار سین یعنی درویش حقیقی دکاسین صوف
 و یوکدن طوقمش خرقة نك نه فائده سی واردر نیجه به دك آهو
 و جبران فضله سنی اعلامسکدر دیو کوبیکده بو کوب مدور ایدرسین *
 یعنی حقیقت درویشلکدن بی خبر اولوب مجرد جلب نافع دینویه سیچون

خرقه و تاج کیمکله صورت صوفیان و درویشانده بولمق
 پشیمانلندن بشقه برشی منج اولور * شکم شیخ سعدی قدس
 سره بیورر * قطعه * ای هنرها نهاده بر صکف
 دست * عیبهارا کرفته زیر بغل * تاجه خواهی خریدن
 ای مغرور * روز در ماندی بسیم دغل * و دخی بعض اعمال واردر که
 اخلاصله اولغله مرعای طیبیدن حاصل اولان لبن طیب کیدر *
 و بعض اعمال دخی نفاقدن صادر اولغله مرعای خبثدن حاصل
 اولان لبن خبث کیدر * و عمل اگر چه شرائط ظاهره سی حسبیه
 پاک کورینور فاما نفاق و ریا و اغراض غاسیده ایله سرکین کی
 اولور * پس عملک طیب اولدیغی یا اصلی مشروع و یا نفاقدن
 پاک اولدیغنددر خبث دخی بو کا قیاس اولنه * پس مر تاض اولان
 کیمسه آهو کی رایحه دار نسته تناول ایتماشدر و لکن امعاء انسان منبع
 رایحه جنت اولان قلبه مجاور اولغله قلبده حاصل اولان حال طیبیدن
 کسب رایحه طویه ایلر * بلکه جمیع وجودینه طیب ساری اولور *
 تنکم ارواح طویه دخول و نزول ایتدیکی مواضعدن رایحه طویه اشتغال
 اولور مش * و دخی انسان کاملک قلبنده رایحه کریمه به آرزو
 بولمقد یغندن دأمار رایحه طویه دن احتفاظ ایدرو بویه ذات شریفه لک
 وجود مبارک لری کدورت و کشفدن طیب و طاهر اولق حسبیه فضلات
 بدینه لند، بله رایحه مسك اولور مش * جناب ناظمك دخی (ع) چند بیچی
 یشك در نافه که مشك از فرست * بیوردنلر بو کامینی در * شیخ سعدی
 * بیت * اگر مشك خالص نداری مگو * و کر هست خود فاش کرد
 دیووی * و دخی شارح مشنوی جناب اسمعیل انقروی قدس سره (منهاج
 الفقرا) نام کتاب حقیقت نصاب لرنده بیوررلر که شیخ النذین خرقة کیمک
 ستمد و مخالف سنت دکلدرد * بو قولک مصدق ام خالد رضی الله عنها
 حضرت تارندن عنقه ایله روایت اولنان حدیث صحیحدر که حضرت

پیغمبر علیه السلام بر پنج قفسه از هدیه کتورادی انلرک آراسته
برسیا، کوچک خرقه و ارادی * حضرت علیه السلام جله به
خطابا کیم استر بوقتانی اکا کیدوریم بیورد قلزنده جله سی ساکت
اولدیلم * پس جناب پیغمبر کتورک ام خالیدی بیوروب بی حضور
نبوی به کتورد کلزنده اول حضرت دست مبارک لریله اول قفتانی بکا
کیدردیلر * معلوم اوله که خرقه و کسوه ایکی نوع در بری خرقه تبرک
وبری خرقه ارادت خرقه تبرکی اول کیم سهر کبرلر که * من تشبه
بقوم فهو منهم * مقتضای سنجه مرید حقیقی به تشبه ایدر اول
شرطه که مجلس فقرایه حاضر اولوب آنلریله مصاحبت ایلدی
تبرکت صحبت قنرایله خرقه ارادته مستحق اوله * و خرقه ارادت
اکا دیرلر که روز و شب اول درویش شیخ خدمتده و حضورنده اوله
بر درویش که شیخ ارادتده و صحبت و خدمتده اوله اکا مرید دیرلر اما
بشرط آنکه اول خرقه (تبدیل الشکل لاجل الاکل) اولیوب بلکه آنکسار
نفس و اصلاح قلب نیتله اوله * ننکم شیخ عطار قدس سره بیوررلر
* بیت * ای که در بر میکشی پشمینه را * پاک ساز کبر اول سینه را *

۷۶ * ناز پرور در هوی بانفس نتواند غزا *
* زن که باشد لایق معجزه مرد مغرست *

(ناز پرور) ناز و نعلیه بسلیمان آدمه دینور وصف ترکیدر
(هوی) قحچین و قصرله عشقه در که خیره و شرده اولور و مد
ایله (هوا) زمین و آسمانک اوزنه سیدر و دخی عناصر اربعه دن
بریدر (نتواند) توانست لفظ سندن حذف سین ایله نفی مستقبلدر
قادر اولماز معنایه (غزا) دشمنه جنک و قتال ایلمکه کتک معنایه در
ناز پرور نتواندک فاعلی غزا مفعولی بانفس در هوا غیر صریح لریدر
(زن) عورت (که) ادات رابط صفت (باشد) اوله (لایق)
ضرب بانک اجوف یا بسندن اسم فاعلدر مناسب اولیجی معنایه

معجزه اضافتی اسم فاعلک مفعولاسته در (معجز) میک کسری
وعینک سکونی و جیمک قحچیه عربی به مخصوص بر نوع باش اورتوسته
دینور (چه) کسر جیم فارسیله ادات استفهامدر نه معنایه
(مرد) قحچیه آدم معنایه فاعلینه اضافتله در (مغفر)
کسریم و سکون غین و قحچ فایله زره کلاهده دینور

۷۶ * محصول بیت *

آرزوی شهوانیه سنده ناز ایله بسلیمی اولان کیمسه نفسیه غزا ایلمکه
قادر اوله من زیر باش اورتوسته لایق عورت زرخ کیه جنک
ارد کلدر * یعنی عدوا کبری اولان نفس اماره سنی دآتما آرزو و اشتها
ایلدیکی شیلریله بسلیمه رک توانا و بهادر قیلان کیمسه ارتق نفس
اماره سنک مغلوب و محکومی اولش اولدیغسندن بردها آنک ایله غزا
و جهاد اکبر ایلمکه قدر تیاب اوله من * ودخی وجود انسانی ایکی
عالمدن عبارت اولوب بری عالم روح و بری عالم جسد در پس هوانک
عالم جسد دن عالم روحه طوغری حرکتی جسد دن تعلفک انقطاعه
واندن تولد ایدن اخلاق زمیمه و صفات قبحیه نک زوالته دلالت ایدر *
زیرا اخلاق و صفاتک قیامی هوا ایله در اولادک قیامی پذیر ایله
اولدیغی کی چونکه هوی ارادن چته آکا تابع اولنره پریشانلق
کلوب بو پریشانلقه روحه جهیت واردر * عسکر عدو و منهرم
اولدقده عسکر اسلامه جهیت حاصل اولدیغی کی * پس هوی
ایله نفسک علاقہ سی اولدیجی روح مرادندن جدادر و بوندن فهم
اولنور که کاهیمه * نفسک مطیعک فارقی بهسا * و قحچیه بعض
مساعدا ت حاصل اولور قاما نفس اکا مغرور اوله زیر هر رضاعک
غایتی فطام و هر اقصانک نه سایی انصرام در خصوصاً که روحه
تفرل واقع اولسه قاعده حکمای الهیه بودر که میزان شریعت
و قانون طریقت اوزره تشدید ریاضت و مجاهده ایدرلر تا که علوم

تازه ایله مشرف اولورل * لاسمعیل حق قدس سره ﴿ بیت ﴾
شمسیر غز چکمچک نفس عندویه * شری طوق نور شهر وجود
ایچره قویه * شیخ عطار قدس سره ﴿ بیت ﴾ کار نفس
بد همه شور و شریست * جنک بانفسک جهاد اکبرست *

﴿ در جوانی سعی کن کربی خلل خواهی عل ﴾
۷۷ ﴿ میوهی نقصان بود چون از درخت نورست ﴾

(جوان) جیمک ضمیمه کج و تازه معناسنه دریاسی مصدریه (کن)
ضم کاف ایله امر در ایله معناسنه تختنده مستر توفاعلی وسعی مفعولی
در جوانی ظرف زمانی در (کر) حرف شمرط (بی خلل) بی
رخنه و بی قصور معناسنه (خواهی) واو مجهوله ایله اسمک
معناسنه اولان خواستن لفظندن سینک هابه قلبیه مضارع مفرد
مخاطبدر (عل) عینک و میم قحیه فعل وایش معناسنه
خواهی نک مفعولسیدر (نقصان) ضم نونله اکسک معناسنه
(بود) بودن لفظندن فتح و او ایله شاذ اوله رقی مضارع در اولور
معناسنه (چون) چونکه (درخت) دالک کسریله اغاج و شجر
معناسنه در نوبه اضافتی بیابنه (نور) فتح نونله عنبروزنده ترفنده
میوه به دینور بومقامده تازه معناسنه در

۷۷ ﴿ محصول بیت ﴾

اگر عملک بی خلل اولدینمین استر ایسک جوانلقده طاعات
و عبادانه سعی ایت چونکه تازه اغاجک میوه سی بی نقصان اولور *
یعنی یکی یشمش اولان نهان تازه نک میوه سی قورومغه باشملاش
اولان قوجه قارت اغاجک میوه بستندن ده سالدیز اولدینغی
کبی جناب خواجه حافظک ﴿ نظم ﴾ شب صحبت غنیمت ان که
بعد از روز کارما * بسی کردش کند کردون بسی لیل و نهار
آرد * بهار عمر خواه ای دل و کر نه این چن هر سال *

﴿ چون ﴾

چون سرین صد کل رعنا و چون بابل هزار آرد * نظم دل آراسن
کوش هوشنه منکوش ایدوب فصل ربیع کبی بر طراوت و الحاسف
اولان عهد شبایک بر دی بر عالمدن بهتر ایدو کن یقین ایدرک حظوظات
نفسا نیه سندن تبیل و انقطناع ایدن جوان سعادت ندک مخلصانه
ایلدیکی عباداتی نزدخدای بی نیازده آوان پیری و شیخو خیتده سست
اندام اولوب محسرا نه (ایت الشباب يعود یوما فاخیره بما فعل المشیب)
مال محال اشتدانی کویا اوله رقی هزار عجز و فسور ایله ایتدیکی
عبادت بی حلاوتندن ده از یاده مقبولدر * تکم اسمعیل حق قدس
سره پیورر ﴿ بیت ﴾ اوله کور راه حق تیر روان * بر دکل
پیر ایله ساسوک جوان * و شیخ مهدی پیور مشلردر ﴿ بیت ﴾
جوان کوشه نشین شیر مرد راه خداست * که پیر خود نتواند زحای
خود برخاست * وله از کتاب بوستان ﴿ نظم ﴾ غنیمت شمار
این کرامی نفس * که بی مرغ قیمت ندارد قفس * مکن عمر
ضایع بافسوس و حیف * که فرصت عزیزست والوقت سیف *
نکه دار فرصت که عالم دمیست * دمی پیش دانابه از عالمیست *
جوانا ره طساعت امر و زکیر * که فردا نیاید جوانی ز پیر *
فراغ دات هست و نیروی تن * چو میدان فراخت کوی بی زن *
خواجه حافظ قدس سره ﴿ بیت ﴾ ای دل شباب رفت و نچیدی کلی
ز عمر * پیران سر بکن هزی ننگ و نام را * از نان و حلوائی شیخ
بهاء الدین آمی رحمه الله ﴿ نظم ﴾ حالیا ای عندلیب که نه سال *
ساز کن افغان و بکچندی بنال * چون نکر دی ناله در فصل بهار *
در خزان باری قضا کن ز بهار *

﴿ عالم عالی مقام از بهر جر خسواند علوم ﴾
۷۸ ﴿ چون علی کش معنی استعمال و کار او جرست ﴾

(عالم) داننده یعنی باجی معناسنه اسم فاعلدر مابعدینه اضافتی بیابنده در

(عالی مقام) اصلنده ترکیب اضافی ایدی صکره صفک موصوفی
اوزینه تقدیمه وصف ترکیبی اولوب بوجه مرتبه لی معناسنه
مالك صغیردر (جر) فتح جیمه چکس و کندویه طوغرو
تحریک ایتک و برکله بی مکسور ایتک و کندوشنی تذلیل ایده چک
ایش ایشک معنایه در (خواند) خواندن مصدرندن فتح نون ایل
اوقور معناسنه مضارعدر فاعلی تحتاده عالم راجع اوضیرغائبدر
ومنهول صریحی علوم و غیر صریحی از بهر جز لفظ سیدر (علوم)
عینک و لامک ضمیر ایله علك جمع سیدر (علم) کسیر عینله بیلک
معناسنه در (چون) کبی (علی) فتح عینله عزیزه حرف جر در که
داخل اولدیغی اسمی کسره ایله اوقودر و بوندن بشقه عالی و بوجه
اولدی معناسنه فعل ماضیه اولور (کش) (که) حرف
رابطله (اش) ضمیر غائبندن مرکبدر و ضمیر معنایه مقید اولوب
علی یه راجعدر (استعلا) کسره همزه ایله برنسنه نك یوقاروسنه
خقیق معناسنه مصدردر (واو) حالیه در (کار) ایش معناسنه
مبتدا در ضمیره اضافتی لامیه و جر خبر یدر

۷۸ * محصول بیت *

بوجه مرتبه اولان عالم جردن ایچون علومی اوقور یعنی تحصیل
علم ایلرایسه او کیمسه علی حرف جری کیدر که معناسی استعلا ایچون
اولوب حالیه که آنک ایشی جردر * ودخی پیغمبریمز علیه الصلو
والسلام طلب علم شریف حقنده * طلب العلم فریضة علی کل مسلم
ومسله * و * کن عالما او متعلما اوسانعا ولا تکن رابعا فتهلك *
و * اطلبوا العلم ولو بالصبین * حدیث شریفترین بیور مشلدر *
وفضائل علم بر کیمسه اوزرینه خفی دکادر زیراعلم انسانیه مختص
اولوب علك ماعداسی اولان مثلاً شجاعة و جرأت وقوة و شفقت کبی
جمع خصالده انسان و سائر حیوانات مشترکدر * و علم شریف

* صاحبی *

صاحبی برو تقوایه تغریب ایدوب آنکله عندالله کرامت وسعادت
ابدیه یه مستحق اولور * صاحب مذهب امام اعظم رحمة الله علیه
حضرتلرندن (کیف عرفت العلم) دیوسوال اولندقد * جوابنده
* باربعة اشياء الاول تملقت کتملق الکلب والانی تواضعت کنواضع
الهمرة والثالث صبحت کصباح الغراب والرابع صبرت کصبر الحمار *
بیور مشلدر * وتعلم علم زماننده نیندن لازمدر زیر * انما الاعمال
بالنیات * فواستجبه نیت جمع افعالده اصلدر * تنکم حدیث
شریفده وارد اولمشدر که * کم من عمل يتصور بصورة اعمال
الدنیا وبصیر بحسن النية من اعمال الآخرة وکم من عمل يتصور
بصورة اعمال الآخرة ثم بصیر من اعمال الدنیا بسوء النية *
ایمسی طالع علمه لایق اولان اشو حدیث شریف مقتضای
عالیسنجه عامل اولهرق علم شریفی جر منافع دنیویه سیچون تحصیل
ایچوب انجیق طلب علم ایله رضاء اللهی نیت بعده نفسندن ازاله جهل
ابتد کد نصکره نشر علوم ایله سائرله دخی ایصال نفعه نیت ایلله تا که
* خیر الناس من یفیع الناس * سرینه منظر اوله و بعد تحصیلده
موجبیه عامل اوله * شیخ عطار قدس سره فرماید * بیت * هر که
علی دارد و نبود بران * از طریق عقل باشد بر کران * ودخی
طفلان آموزند کان علم وادیه خفی اولسیه که تحصیل علم شریف
ایچون الی خصلت لازمدر که خصال مذکوره اشو قطعه ده
بیان اولمشدر * قطعه * علم را هرگز نیابی تا نباشد شش خصال *
حرص وافر فهم کامل جمع خاطر کل حال * شفقت اسناد باید
هم دریس خوانی مدام * لفظ را تحقیق خوانی تا شوی مرد کمال *

۷۹ * مفتی تردامن از مستی نوازد همچودف *

* دفتر خود وادف تردامن آری دفترست *

(مفتی) افساء صدرندن ضم میله اسم فاعلدر مسائل دینیه نك

جواب شرعی بر این بیان ایلان عالم کسینه به دینوز تردامنه اضافتی
بیانیه در (تردامن) مقام عالی کی وصف ترکیب در کلمه واحده حکمنده
اولفله مقننک صفتیدر آلوده چرکاب فسق و فجور اولان کیمینه به
دینور که اهل عرض و عقیف معناسنه اولان خشک دامن متقابلیدر
(مست) قبح میله باده مثلور بر نوع مسکرات ایچمکله عقل و ادراکی
کنش اولان سرخوشه دیرل یاسی حرف مصدر در (نواز)
نونک قحیله ساز چالمق و تغنی ایلک و اوخساق و تلطیف ایتک
معنارینه اولان نواختن مصدرندن خاتک زایه قلیله فعل مضارعدر
بو مقامده ساز چالار و تغنی ایلر معناسی مراد در فاعلی تحتده مستر
اولان اوضمیریدر که مفتی به راجعدر و مفعول صریحی مصراع ثانیه
واقع دفتر لفظی و غیر صریحی از مستیدر (همچو) ادات تشبیهدر
(دف) دالک قحیله دائره معناسنه در که معروف آله لهودر
ترکیده دخی دف تعیری مشهوردر (دفتر) دالک قحیله بری برینه
ضم اولنش نیجه اوراقی مشتمل نسخیه دینور که اسامزده دخی
دفتر تعیر اوانور جمعی دفاتر کاور خوده اضافتی لامیه در (خود)
کند و دیمکدر (را) علامت مفعولدر دفک تردامنه اضافتی لامیه
دف مبتدا (آری) حرف تصدیق در که جوابده مستعمل اولوب عربیده
قحیله (نعم) و ترکیده (بلی) و (اوت) معناسنه در دفتر خبر مبتدا در

۷۹ ﴿ محصول بیت ﴾

فاسق اولان مفتی مستلکندن دفترینی دف کی چالوب نغمه ایلر
زیرا فاجر کیمسه نک دفینه کند و سنک دفتریدر * یعنی علمیه عامل
اولوب نفس و هوا سنه تبعیت ایدرک ام الحیائت اولان شرب خمر کی
ارتکاب معاصیه مست مدام اولان عالم کیمسه کمال مستی و بیخودلفندن
بی روا کند و دفتر و کتابی دف کی چالورق رقص و نغمات ایلر
و بو حال بویه در زیر کند و سنده خوف الله اولوب دائم مناسهی

﴿ و ملاهی ﴾

و ملاهی ایله اوقات گذار اولان لایالی عنذنده خطا ایله صواب و دف
ایله کتاب یکسان و سیان اولدیفندن آرتق بی قید و احتراز کند و دفتر
و کتابی دف کی چالغه باشلار * بونکله برابر کشتی به لازم اولان عالم
اولان ذلک صورت ظاهرینه نظر ایلوب همسان اندن صادر
اولان کفتار حتی استماع و قبول ایدرک موجیله عمل ایلکدر *
نتکم شیخ سعدی قدس سره کتاب کاستاند بیوررل * قطعه *
کفت عالم بکوش جان بشنو * ورنمساند بکفتنش کردار * مرد
باید که کیرد اندر کوش * ورنوشته است بندر دیوار *

۸۰ ﴿ فلسفه چون اکثرش آمد سغه پس کل آن ﴾
﴿ هم سغه باشد که دارد حکم آنجا اکثرست ﴾

(فلسفه) قبح فالیه و سوسه و زننده علم حکمت طبعیه و الهیه در
(چون) ادات تعلیل (اکثر) قبح همزه ایله چوق معناسنه اسم
تفضیلدر ضمیر فلسفه به راجعدر (آمد) کلدی معناسنه ماضیدر
(سغه) قحیله عقل و ادراک خفیف اولسق و جهل
و نادانی معناسنه در (پس) ادات تفصیلدر که مابعدنده می
جمله نک ماقبلنده می جمله بی تفصیل ایده جکئی افاده ایدر لسان عربیده
(ف) حرفیله و ترکیده (ایمدی) اداتی ایله ادا اولور (کل) کافک
ضمی و لامک تشدیدیه بر اسم مفرد در که جمیع اجزائک شمول
و استغراق اوزره اسمیدر آن اسم اشارتک مشار الیهی
فلسفه در (باشد) اولور فاعلی کل و مفعولی سغه در (که)
زیرا (دارد) طسوتار (حکم آنجا) اول مکانک حکمی
(اکثرست) اکثردر

۸۰ ﴿ محصول بیت ﴾

چونکه فلسفه لفظک اکثریسی سغه در ایمدی لفظ مذکورک
کلیسی دخی سغه اولش اولو * زیرا اکثر ایچون حکم کل وارددر * یعنی

حروف تجسه دن مرکب اولوب حکمت معناسنه دلالت ایلان
فلسفه لفظ مفردی قل لفظیله بی عقل و ادراک معناسنه مال اولان
سفه لفظندن مرکب فرض و اعتبار اولدقد، فلسفه کله سنک اکثر
حروفی کندینک جزو اخیر اولان سفه لفظنسنده بولنش اولغله
جزو اخیر مذکور قل جزو اولنه نظرا جزو اعظم واقع اولوب
واکثر ایچونده حکم کل اولدیغی فاعده سنه بناء فلسفه لفظی دخی
کندونک جزو اعظمی اولان سفه لفظنک حکمی اخذ ایلدیکندن
ارتق لفظ مذکور کلبسی دخی سفه اولش اولور

۸۱ ﴿ فلسفی از کنج حکمت چون بفلسی ره نیافت ﴾
﴿ می ندانم دیگر را سوی آن چون رهبرست ﴾

(فلسفی) یاه نسبتله حکیم معناسنه در (از کنج حکمت) حکمت
خزیننه سندن (چون) چونکه (بفلسی) برپوله و برمنقره دیمکدر
چونکه (فلس) فانک فقی و لامک سکونیه پول و منقر معناسنه
عربیدر (ره) پول و طریق (نیافت) بولدی فاعلی فلسفی
و مفعول صریحی ره و غیر صریحی از کنج حکمت و بفلسی کله لریدر
(می ندانم) اصلنده نمی دانم ایدی ضرورت وذن ایچون نون نافیه
تاخیر اولمشدر بيلم معناسنه نفی حال نفس متکلم وحده در (دیگر را)
برغیر یسنه (سوی آن) اول خزیننه طرفته (چون) نصل (رهبر)
وصف ترکیبدر دلیل و مرشد معناسنه در

۸۱ ﴿ محصول بیت ﴾

فلسفی چونکه حکمت خزیننه سندن برپوله بیله پول بوله مذی
بيلم که برغیر یسنه اول خزیننه طرفته نصل رهبر اوله یلور یعنی حکمت
الهییه به وقوف و اطلاع تام حاصل ایتدم دیودعوی حکمت شناسی
ایلان کیسه نک کندوسی احسان الهی اولدجه حکمت الهیه
خزیننه سندن برنیزه جکه بیله نازل اوله مدیغی حاله برغیر یسنه اول

﴿ کتر ﴾

کتر مخفی بی معرفتسه نصل رهبر اوله ییلور بيلم ﴿ نتکم ﴾
خواجه حافظ قدس سره یورور ﴿ بیت ﴾ ﴿ مرزن دم ز حکمت که ﴾
ذروقت مرک ﴿ ارسطو دهد جان چو بیچاره کرد ﴾ و دخی یونان
کاهنری طرفندن یدی کشییه (سوفوس) نامی ویر یوب حکمای سببه
اطلاق اولمشیدی که هفت دانا یان یونان دیک اولور مؤخرأ (سوفوس)
اسمی جناب حقه مخصوص اولق مطالعه سیله حکمایه بواسم چوق
کور یله رک فیلسون تعبیر اولمشدر که محب حکمت و کمال دیمکدر
و (سوفوس) عالم و حکیم و صاحب کمال معناسنه در ﴿ ال ابتدا ﴾
فیلسون نامی الان اصحاب (سلیمان ابن داود) علیهما السلام
اخلافتدن تحصیل کمال ایدوب رؤسای حکمای الهیندن اولان
فیثاغورث ایدی

۸۲ ﴿ حکم حال منطقی خواهی ز حال فلسفی ﴾
﴿ کن قیاس آرا که اصغر مندرج در اکبرست ﴾

(حکم) حانک ضمیمه قضا معناسنه در که شونسنه شویله در دیمکدر
عبارتدر حاله مضافدر حال اول معنادر که من غیر تصنع و لاجتلاب
ولا کتساب قلب اوزرینه وارد اولور حزن و قبض و بسط و هویت
وانس کی حال متغیر و متحول اولغله حال دینلدی نتکم مقام ثابت
و مستقر اولغله مقام دینلدی یعنی حال دوام اوزرینسه اولیوب
صفات نفس ظهور ایتد کده زائل اولسه حال دینلور دوام اوزره
اولان ملکه به مقام دینلور مابعدینه اضافتی لامیه در (منطقی)
فتح میم و آخرنده یاه نسبتله علم منطقه آشنا اولان کیسنه به دینور
(و علم منطقی) معلومات حاصله دن مطالب مجهولیه بی اکتسابه ذهنی
خطسادن حفظ ایدن برفن اولوب فائده سی فکر و نظرده خطایی
صوابدن تمیزدر (خواهی) استرسک معناسنه فعل مضارع مفرد مخاطبدر
(فلسفه) لغت یونانده محب علم معناسنه اولان فیلسوف لفظندن

تعریب و مشتق در (ودخی) علوم عقلیه دن اولان علوم فلسفه
باشلوجه درت علمی شاملدر اولکیسی (منطق) ابکیجیسی
(علم طبیعی) اوچنجیسی وراه طبیعیانده اولان اموره یعنی روحانیاته
متعلق (علم الهی) در دنجیسی فنون اربعه بی یعنی علم حساب و علم
هندسه و علم هیئت و علم موسیقی مشتمل اولان (علوم ریاضیه) در
ایندی علوم فلسفه نك اصولی فنون سبعة مذکوره دن
عبارت اولوب جمله سنك اقدمی منطقدر (کن) ضم کافله ايله
معناسته امر در (قیاس) کتاب و زننده لغته برنسته بی مثال
اولان دیگر نسته به تطبیق و مقابله ایدرك اوصاف و احوالی تقدیر
ایتك وایکی نسته بی ذهنا بر برینه بکرتك معناسته در و اصطلاح
منطقبوند (هو قول مؤلف من اقوال منی سلت از من عن الذاته اقوال آخر)
تعریفله معرفدر (آرا) آئی (که) زیرا (اصغر) همزك قحبه
اسم تفضیل اولوب زیاده صغیر و کوچک معناسته در که بوراده علم منطق
مراد در اکبر دخی زیاده ببولك معناسته در که علوم فلسفه مراد در
و اصطلاح منطقده نتیجه نك موضوعه یعنی جزو اوله حد اصغر
و محموله یعنی جزو ثانیسته حد اکبر دینور (مندرج) اندراج مصدرندن
ضم میم و کسر را ايله اسم فاعل اولوب برنسته ایچنده محفوظ اولان
نسته به دینور

۸۲ ﴿ محصول بیت ﴾

منطقتنك حانك حکمنیده اینسترایسك فلسفیدن قیاس ايله آئی که
جزو کلد، داخل و مندرجدر ﴿ یعنی کشتی اکتساب سیرت حسنه ايله
تحلیه درون و استحصال علوم نافع ايله کسب فضلت عمل ایتمونده
انجسقی غیریلری الزام و اسکات ایدرك اظهار معلومات ایتك
غرضله علوم فلسفه دن بر قسم و بر جزو واقع اولان علم
منطقه توغل و اشتغال ایلان منطق بوافکار فاسده سنده تلف عمر

﴿ کرانهها ﴾

کرانهها ایلش اولور ﴿ خفی اولیه که بوفنده حکمای مقدمین بحث و تکلم
ایدر لیدی انجق ابتدا کلاملری پارچه پارچه و متفرق اولوب
ارسطونك ظهور بنسه دك هنوز مباحثی تهذیب و مسائلی جمع
اولنماشیدی ارسطو ظهور ایتد کده مباحثی تهذیب و مسائلی فصول
اوزره ترتیب ایدوب فن مذکور ی علوم حکمیه نك اقدمی
و فائده سی قیلدی آتکچون مشارالیه معلم اول تسمیه اولندی ﴿
(معلوم اوله که) امام محمد غزالی رحمه الله علیه زمانسه کلمجه
اکثر متکلمین علم منطق کفره یقین عد ایشلرایکن اندنصرکه کلان
محققین فن مذکور فرض کفایه اولوب هر بلده ده عالم منطق اولان
بر ذاتك بولمنسی لازمه دندر دیملری محل عبرت و اونه دنیرو افکار
و انظار علما نك بر برینه مخالف و معارض و بلکه برینک بروقده
اولان فکری وقت آخرده اولان فکرینه منافی و مناقص اوله کلدیکنه
برچندر لکن علم مذکور مقصود بالذات اولوب مقاصدی تحصیل
وسيله و آندر کذا فی ترجمه ابن خلدون ﴿ عرفی شیرازی رحمه الله
﴿ بیت ﴾ کسی کر علم منطق دم زندی عشق می شاید ﴿ که بشماری
بدون اندساب فصل حیوانش ﴿ فضولی بغدادی رحمه الله
﴿ بیت ﴾ ایلسك طوطی به تعلیم ادای کلمات ﴿ سوزی انسان
اولور اما اوزی انسان اولز ﴿

۸۳ ﴿ آن بداختر کش منجم کفته چون هرات ﴾
﴿ پیش اومسند باختشد خدایش اخترست ﴾

(آن) او و اول معناسته اسم اشارتدر (بداختر) بدبخت و اوغرسز
معناسته آنك مشار الیهیدر (که) ادات رابط صفت (شین)
ضمیر غایبی بداختره راجعدر (منجم) میك ضمی و نوک قبی و جیك
کسر یله تجمیدن اسم فاعل اولوب نجومك طلوع و غروب و سایر
اوضاعی فنه آشنا اولفله احوالی ضبط و تقویم ایدن آدمه دینور

(گفته) سواش سین معناسنه ماضی مقید اولوب منجم مفعول
قولدر (چون) چونکه (اثر) همزه نك وتانك قحله ريله برنسنه نك
وجودينه دلالت ایدن نسنه يه موضوعدر وحديث و خبر معناسنه ده
مستعملدر (پیش او) منجمك او كسنده (مستند) بر كلام
و خبري برآمده عز و نسبت ايلك معناسنه اولان اسناددن ضم ميلاه
اسم مفعولدر (با) صله ذر (اختر) ييلسده زه دينور (شد)
اولدي (خدايش) او منجمك خداسي ديمكدر مبتدا اختر خبري
۸۳ * محصول بيت *

اول طالع سز که سن اکا منجم ديمشسين انك عندنده هر بر فعل واثر
کواکبه اسناد اولغله انك خداسي کويابلدردر * (ودخی)
معلوم اوله که مقدمه ابن خلدوتك فصل سادسي ترجمه سنده
بر تفصيل بيان اولغله سدر که کواکبک ماتحنسه تأثيري باطلدر زيرا
جناب المهدن بشقه فاعل يوقدر و اندياء عظام عليهم السلام
حضراتي نجومك شان و تأثيراتي منکرلدر (تکم) مرويدر که
وارد مکرم مصطفوي حضرت ابراهيمك وفاتنده اتفافا خسوف واقع
اولغله بومصيت سماءيه انك وفاتندن ناشيدرد ديتلکين بوني رد
ايچون افندمز عليه الصلوة والسلام حضرتلري * ان الشمس
والقمر لا يخسفان لموت احد ولا لحياه * حديث شريفني
بيور مشلدر معنای منفي شمس و قمر بر کيمسه نك موت و حياتي ايچون
طوتلزلر ديمکدر * امام ابو يوسف رحمه الله عليه بيور مشدر که اوج
علمدن ماعدا هر علمي تعلم ايت اول اوج علمدن بر يسي علم
نجومدر که موجب شنامندر ايکنجيسي ماده مخصوصه سندن باشقه
ماده ايله تخليق ذهبدن عبارت اولان کيمسار که افلاسي ايراث ايدر
او چنجيسي دينده بحث وجدالدر که بودخی زندقه به بادي اولور *
ودخی فضلاء دين و علماء يقين * من آمن بالنجوم فقد كفر * حديث

* شريفني *

شريفني تحقيق ايدوب حضرت فخر عالم صلى الله عليه وسلم شول
معنايه اشارت بيورلر که شول کيمسه که تدبير عالمده نجوم و کواکب
حق سبحانه و تعالى نك امرينه مسخر اولوب حاشا هر بری امرنده
بانفسه هامستغله در ديو اعتقاد ايلسه تحقيق اول کيمسه کافر در *
امام محمد غزالي قدس سره العالی احياء علومده بيورلر که نجومده
منهي عنه اولان ايکي امر در بريسي نجوم مستغله آثارينه فاعله در
ديو تصديق ايلکدر پس بواعتقاد باطل و منهي در و بريسي
دخی منجميني تصديق منيدرز برا منجمين احکامي عن جهل در
علم نجوم ايلسه بعض انبياسيه معجزه در بعهده اندراس بولغله محتاط
اولان شيدن غيري باقي قالمبوب ارباب نجوم انك ايچون خطا-ن
صوابي تشخيص و تميز ايتما مشلدر * لکن کواکب بامر الله تعالى اسباب
آثار اولوب و آثار مذبوره حضرت حق و قادر مطلق جل شانها نك
خلق و تفديري ايله حاصل اولور ديو اعتقاد اولسه قادح دين
اولوب بلکه حق اوزره اعتقاد ايتمش اولور

* اختياري نيست اورا اختيار ازوي ميرس *

۸۴ * اختياري جمله کم در اختيار دا ورست *

(اختيار) اورندولك معناسنه مصدر در ياسي وحدت و ياتنکبدر
(نيست) يوقدر اختيار مبتداستك خبريدر (او) ضمير غائب منفصلي
بيت سابقده يي اختر کله سنه راجعدر (را) تخصيص ايچون (ازوي)
منجمدن (ميرس) ضم باء فارسيه ايله پرسيدن مصدر زدن صورمه
معناسنه نهی حاضر در اختيار مفعول صريحي و ازوي غير صريحييدر
اختيارك جمله يه اضافتي لاميه در و مبتدا (داور) فتح و او ايله
بونده اسماء شريفه حاکم حقيقي جلالت عظمتنه دندر اصلي داد آور
اولوب کثرت استعمال ايله دال ثانيه حذف اولندي عدالت کتور يي
معناسنه وصف ترکیبدر ادات خبر کم لفظنه مقيددر

(گ) کات فارسیه نک ضمیمه ضایع معناسه اولوب اختیاریک

خبریدر

۸۴ * محصول بیت *

کواکب سبرو حرکتی کند و اختیاریله اولوب آنجق آفریننده
آسمان وزمین اولان رب العالمین حضرت تریک اراده علیه سیه
اولدیفنه مبنی مجمدن اختیارات صورمه زیر اجرام علویه
واجسام سفلیه نک اختیاری اول حاکم حقیقی جلت عظمت
حضرت تریک مشیت آلهیه سنده محو اولشدر * نکم ابوالقاسم
الدحوی بر قصیده سنده دیمشدر * نظم * ماهنده الانجم
السواری * الاعداید او آماء * یقزی علیها وایس تقضی *
ومالها فی الوری اقتضاء * یعنی کواکب سیاره آنجق قولر
وجاریه لر یعنی عبودیت و محکومیت حالسده اوله رقی انلره حکم
اولوب انلر حکم ایدمه من وانلرک خاق ایچنده برکونه حکم و تأثیر لری
یوقدر یعنی انلر دخی اجسام سائر کبی منفعل و متأثر اولوب مدبر
و مؤثر دکالردر

* چرخ و انجم جن و مردم هر یک اینجا مضطربند *

۸۵ * اختیاری جله پیش من یجیب المضطربست *

(چرخ) جیم فارسینک قحیله فلک معناسه در وه مطلقا دوران
صاحبی اولان بنسده لره دینور مثلا ساعتک چرخنی کبی (انجم)
همره نک قحی ونونک سکونی وجیک ضمیمه نجمک جمعدر (نجم)
قحی نون ایله ستاره و بلدز معناسه در (جن) جیمک کسریله
مطلقا حواسک مجموعندن مستر اولان روحانیونه اطلاق اولوکه
انس مقابلیدر بو صورتده ملائکه و شیاء این داخل اولور *
ایمدی ملائکه ایله جن بیننده عموم و خصوص مطلق واردر
هر ملائکه جن در و هر جن ملائکه دکالدر جن روحانیونک

* بعضی *

بعضه اطلاق اولور * زیرا روحانیون اوچ قسم اولوب قسم اول
(اختیاری) که ملائکه کرامدر قسم ثانی (اشراردر) که شیاطین در قسم
ثالث (اوساط) در که اختیار و اشراری مشتملدر که جن طائفه سیدر *
(مردم) قحیم ایله آدم (هریک) هر بریسی (اینجا)
فعل و حرکتنده (مضطر) احتیاج و مجبوریت معناسه اولان
اضطرار مصدرندن اسم فاعلسدر * ودخی چرخ و انجم و جن
و مردم لفظ لری مبتدا مضطر خبری (ند) است ادات
خبرینک جمعدر (پیش) پاء فارسیه مدوده نک کسریله اوک
معناسه در که مقابلی پس لفظیدر وایلو معناسه ده کلور
ما بعدینه مضافدر (من) میک قحیله اسم موصولدر (الذی) معناسه
اکثری ذوی العقول مستعملدر و تشدید نون ایله بطمان و قدرت
حلواسی و منت معنایته در و فارسیده نفس متکلم وحده ضمیریدر
(یجیب) اجابت مصدرندن ضم یا ایله فعل مضارع معلومدر سائلک
نیازی قبول ایدر معناسه فاعلی تحتده مستتر هو ضمیری من لفظنه
راجعدر و مفعولی المضطر لفظیدر اولسده کی الف و لام
حرف تعریفدر

۸۵ * محصول بیت *

فلک و کواکب و جن و انس هر بری افعال و حرکاتنده مضطربدر
زیرا جله نک اختیاری اول مجیب المضطربین اولان خدای تعالی
حضرت تریک نزد عظمت الوهیتند در * یعنی شمس و قمر و نجوم
و طبایع و نلرک جله سی فاطر السموات و الارض حضرت تریک امرینه
مستخر اولوب هیچ برینک بذاته فعل و حرکت لری اولدیفنی بیلوب
اعتقاد ایتملیدر * (ع) عالم اسیر دست مشیت دکالدر * (ودخی) اخلاق
علائق نام کتاب حکمت نصایب، مستطوردر که فلکیات تنظیم
امر فی آدم ایچون و اول عالم بالا بو عالم اصلا ایچون مخا و قدر * نکم

﴿ حدیث ﴾ ﴿اولاك لولاك لما خلقت الافلاك﴾ دلالت ایدر
و دیرلر که تورانده وارد اولدیکه ﴿ یا بنی آدم خلقتک لاجلی
و خلقت الاشیاء لاجلک ﴾ اجرام سماوی به نك خدمت لرینه دلالت
ایدر ﴿ تنکم شیخ سعدی ذی ساجه کاستانده بی سور مشدر
﴿ قطره ﴾ ابر و بادومه و خورشید و فلک در کارند ﴿ تا توانای
بکف آری و بغفلت نخوری ﴾ همه از بهر توسر کشته و فرمان
بردار ﴿ شرط انصاف نباشد که تو فرمان نبری ﴾ و جناب
ناظم قدس سره دیوان لریده بی سور لر ﴿ نظام ﴾ مبین هیأت
چرخ کردان که باشد ﴿ بخومش کهی بازغ و گاه آفل ﴾ خلیل الله
آساز نایید فطرت ﴿ جز آیات فاطر مخوان زین هیا کل ﴾ اگر
قابلی فعل خود یک طرف نه ﴿ بدین نور فاعل عیان در قوایل ﴾

﴿ معنی ﴾ معشر معیت باشر آمد زان سبب ﴿
۸۶ ﴿ نیست زین معشر کسی بی شر اگر بومعشر ست ﴾

(معنی) از اسنه الفاظ وضع اولنان صورت زهنیه دن عبارتدر
بونده کسر تون ایله در زیر آخرتده یا صورت تنسده الف اولان اسم لر
فارسیده یا ایله تلفظ اولحق قاعده در مابعدیه اضافتی لامیه در ﴿ خفی
اولیه که آخرتده هاء ریمه یا خودیاء ممدوده بولنان کله به حال اضافتده
بر همره واکر الف یا خود و او ممدوده بولنور ایسه بر یا زیاده قلنور
(خواجه جهان) (معنی بیت) (یکتای عالم) (کیسوی معتبر)
کبی ﴿ (معشر) میم و شینک فتحه لر یله متخذ الشان جماعته
دینور مثلاً بر آدمک اهل و متعلقاتی و نوع جن و نوع انسان
کبی (معیت) فتح میم و کسر عین و فتح یا ایله برابرلک معاستنه در
(با) مصاحبه ایچ سوندن (شر) مقابل خیردر (آمد)
کلدی (زان سبب) اول سبیدن و دخی لسان عربده سبب شول
جبله اطلاق اولنور که آنکله صویه ایریشه لر بعده هر شول نسته که

﴿ آنکله ﴾

آنکله غیر شیئه وصول میسر اوله سبب آندن استعاره قیلندی ﴿
تنکم ﴾ السبب هو الحبل الذي يتوصل به الى المآثم استعیر لکل
ما يتوصل به الى شیء آخر (تعریفله معرفدر) (نیست) دکدر
و یا خود یوقدر (زین معشر) بوجاعت منجمیدن (کسی)
بر کیمسه (بی شر) شرسز (اگر) هر نقدر (بومعشر)
ابومعشر ایسه ده (است) ادات خبردر
۸۶ ﴿ محصول بیت ﴾

معشر کله سنک معناسی شرایله برابرلک کلدی اول سبیدن بوجاعة
منجمیدن بر کیمسه شرسز دکدر او کیمسه رئیس منجمین اولان
ابومعشر ایسه ده ﴿ یعنی معشر لفظی برابر معنای اولان (مع)
لفظیله خبر متسابلی اولان (شر) لفظنندن مرکب اعتبار اولندیغینه
نظر امعنای ترکیبی شرایله برانکده دیمک اولور بوضوح معنای
بیت بومعشر منجمیدن هیچ بری شر و عقوبتدن خالی اولماز
هر نقدر اول کیمسه فن نجومده ابومعشر کبی کسب مهارت ایش
اولسه بیله زیرافن سببیه قضا و قدر الیهیدن فرار ایدوب نجات
بولق ممکن دکدر ﴿ جناب شیخ عطار ﴾ بیت ﴿ هیچ کس از خود
قضارا رد نکرد ﴾ هر که راضی شد قضا را بد نکرد ﴿ و دخی مومی الیه
ابومعشر ک اسمی جعفر ابن محمد ابن عمر البخیدر که مقدمای بعداده
اصحاب حدیثدن اولوب زماننک فیلسوفی اولان به عیوب ابن اسحاق
الکندیدن حساب و هندسه دن بر مقدار مسائل نفیسه تعلم ایتمکله
ابومعشر مثلنذ اولسوب تحصیل علوم ریاضیه طالس و تعلم
و تکمیلدنصکره علوم نجومه اشتغال و تحصیل ایله اهل زمانه فائق
اولدی ﴿ و کندونک هیئت وزینجندن تصانیف مقبوله سی واردر
واحکام نجومده مهارت تامه ایله معروف اولوب حتی بر ماده بی
وقوعندن اول خبر و بر دیکیچسون خلیفه مستعین کندوبی

برخیلیجه قانچی ایله ضرب ایتدیکندن (اصبت فعوقت)
دیر ایش دیومر ویدر وفاتی ایکسوزیتش یکی سنه سنسده
وقوع بولشدر

﴿ نور توحیدست در دل مشعر ادراک حق ﴾
﴿ معشر اختر پرستان بجا آن مشعرست ﴾ ۸۷

(نور) ضم نون ایله ضیا و آیدنلق معناسنه در که ظلمتک ضدیدر
توحیده اضافتی لامیه اولوب مقدم خبردر (توحید) تفعیل باندن
مصدر در حق تعالینک وحدانیت حقیقه سنه ایمان و اقرار ایتک
و برنسنده بر قلمق معناسنه (در) ادات ظرف (دل)
قلب (مشعر) قمع مسم و سکون شین و قمع عین ایله محمل ادراک
و شعور معناسنه در ادراکه مضاف اولوب مؤخر مبتدا در (ادراک)
افعال باندن عقل ایتک و اکلامق و ایرشتمک معناسنه مصدر در
حقه اضافتی مصدرک مفعولنه در (حق) قمع حایله اسماء حسندان
بر اسم شریفدر و مطابقت معناسنه ده کاور (اختر پرستان) اختر
پرستک جمعیدر اختر پرست و صف ترکیبدر یلدره طایبچی معناسنه که
مجمعه اصطلاح اولشدر (را) ادات تعلیل (بجا) ضم کاف
ایله استفهام ایچوندرفنده معناسنه (آن) اسم اشارتک مشار
الیهی نوردر (است) بمنی هست

﴿ محصول بیت ﴾ ۸۷

حق ادراک ایتکه محل ﴿ ان لله عبادا قلوبهم انور من الشمس ﴾
حدیث شریفی فحواسنجه انجق قلبده لمعان ایلان توحید نوریدر
ایسدی معشر منجمین ایچسون او نور فنده حاصلدر ﴿ یعنی کافه
امورینی جناب مسبب الاسبابه تقویض ایلان اهل توحیدک
دل آگاهلرند، آفتاب عالم آراکی ضیا پاش و جمع ادواق روحانیه به
مبتدا اولان نور توحید اجرام عالمیه به تأثیر اسنادیله فاعل و مدبر

﴿ اطلاق ﴾

اطلاق ایلان شرمزه منجمین ایچون حاصل اولز حافظ ﴿ ع ﴾
﴿ بین تفاوت ره کز بکاست تابکجا ﴾

﴿ حکمت یونانیان پیغام نفست وهوای ﴾
﴿ حکمت ایمانیان فرموده پیغمبرست ﴾

(حکمت) کسر حایله صفت الهیهدن اولدینی حایله (معرفه
الاتباع و ایجادها علی غایة الاحکام و الاتقان) عنوانیله و حکمت
انسانییه (معرفه الموجودات و فعل الخیرات) عبارتیه تعریف ایلدیلر
یونانیانه اضافتی لامیه در (یونان) ابن یافث ابن نوح علیه السلام
اولوب بحر رومی ساحلده مکث و اقامت ایتکله بعض اروام ایله
مجاورت و الفت ایشدر آخرنده می یا ادات نسبت و الف و نون ادات
جمعدر (پیغام) یا فارسینک قتمچی و یانک سکونیه خبر معناسنه در
نفسه اضافتی لامیه و الفسز پیغم دخی بومعنا به در (نفس) نونک
قتمچی و فانک سکونیه جان و روح معناسنه در حکمت مبتدا پیغام
خبری (است) ادات خبر (وار) عاطفه (هوای) قتمچیه
برنسنده به مقولنغه دینور عشق معناسنه و نفسک اراده و آرزوسته
دینور که مراد شهواته آرزو در حکمتک ایمانیانه اضافتی لامیه در
(ایمانیان) اهل ایمان و موحدلر دیمکدر (فرموده) قمع فالیه
فرمودن مصدرندن اسم مفعولدر بیورلش معناسنه همزه مجتلبه
اضافت ایچونددر (پیغمبر) فی الاصل خبر کنوریچی معناسنه
وصف ترکیبی اولوب صکره نبی و رسول معناسنه غالب اولدی حکمت
مبتدا فرموده خبریدر

﴿ محصول بیت ﴾ ۸۸

یونانلورک حکمتی نفس و هوالتشک خبریدر اهل توحیدک حکمتی ایسه
حضرت پیغمبر علیه السلام بیورمش اولد قلمی احادیث شریفه در ﴿
یعنی یونانیانک علم حکمتی تلقاء نفسلرندن اولغله عندیات و فرضیات

فبیلند در اکن حکمای اسلامیة نك علم حکمتی پیغمبریمز علیه الصلوة
والسلام حضرت تریك لسان در بار زدن ﴿ وما یطق عن الهوی
ان هو الا وحی یوحی ﴾ نظم جلیلی خفای مالسینجه وحی الهی ابله
صادر اولان کلمات حکمت آیاتلریدر ﴿ شیخ بهاء الدین آملی نان
وحلوانام کتابنده بیورر ﴿ نظم ﴿ چند چند از حکمت یونانیان ﴿
حکمت ایمانیا را هم بدان ﴿ خواجه حافظ ﴿ ع ﴿ چراغ مرده
بکاشمع آفتاب بجا ﴿ (معلوم اوله که) یونانیدن اول علوم حکمیه به
رغبت ایدنلرک اقدامی قدمای اهل بابل ومصر اولوب آنلره دخی
بوعلملر هندن منتقل اولمشدر صکره فرسه انتقال ایلوب انلردن
دخی اسکندر ابن فیلفوسک دارایه غلبه سیله ممالکنی استیلا ایتد کده
اهل فرسک بی حساب کتابلرینه مالک اولمشله علوم حکمیه یونانه
منتقل اولمشدر ﴿ پس جناب ناظمک دخی حکمتی یونانیانه نسبت
ایدرك حکمت یونانیان بیورملری بوکا منیدر ﴿ خنی اولیه که تاریخ
میلاددن اوچوز سنه مقدملری یونانسانک احوالی منحل اوله رق
علوم وفنون دخی انقراضه یوز طوتوب صحیحاً حکما دینله جک ذوات
قالما مشدی ﴿ وقتا که دولت یونانده منقرض وسلطنت قیاصره به منتقل
اولد یسه آنلردخی بوعلومی ترك ایدوب همان کتیده مسطور اوله رق
خرینه زنده باقی قالدی صکره خلفاء عباسیه دن یوز طقسان سکر
سنه سنده ید نبی خلیفه اولان عبدالله المأمون بن هارون الرشید کلوب
کندوسی دخی اهل علم اولق حسبیه علمه زیاده رغبت واعتباری
اولد یغندن بوعلوم حکمیه به زیاده حریض اوله رق علوم یونانیه بی
استخراج وخط عربی ایله استنساخ ضمننده ملوک رومه پک چوق
مترجلر ارسال وتسیر ایدرك علوم مذکور بی کاملاً جلب ایتدی
وابتدالی حکمانک اکثریسی نصاری یاخود یهود دن اولوب رفته
رفته ملت اسلامیة دن ظهور ایدن حکما ملل سائر بی باصدمشدر

﴿ نامه کش عنوان نه قال الله یا قال النبی ست ﴾ ۸۹
﴿ حاصل مضمون آن خسران روز محشر ست ﴾

(نامه) بونده کتاب معناسنه در سعادتنامه وهما یوننامه کبی
(کش) که ادات رابطه سیله شین ضمیر غائبندن مر کبدر ضمیر
عنوانه مفید ونامه به راجع اولوب نامه که عنوانش قال الله نیست
تقدیرنده در (عنوان) ضم عین ابله مکتوب و کتابک سرنامه و دیباجه سنه
دینور کال اصفهانی ﴿ بیت ﴿ جاودان رستی اگر حب رسول
واصحاب ﴿ بر سر نامه اعمال تو عنوان کردد ﴿ (قال) قول
مصدر اجوفندن واولك الفه قلیله فعل ماضی مفرد مذکر غائبدر
دیددی و بیوردی معناسنه در اسم جلال فاعلیدر (یا) حرف تردید
الف لام حرف تعریف (نبی) قبح بالبله رسول و پیغمبر معناسنه در
تفصیلی التمس ایکنجی بیتده مرور ایلدی (حاصل) انتم فاعل
مضمونه اضافتی لامیه در (مضمون) کلامک معنا ومفهومی وبر
معنای لطیف وخفی منضمین اولان کلامدر اسم اشاره اضافتی
لامیه در (خسران) ضم خاء معجه ابله برکسه بولندن از مق و بکراه
اولق معناسنه روزه مضافدر (محشر) حشر وجع اولوب
طوبلننه جنی محل روزک مضاف الیهیدر

۸۹ ﴿ محصول بیت ﴾

برکتابکه آنک دیباجه سی قال الله تعالی ویاخود قال النبی علیه السلام
دکادر اوله کتابک حاصل معناسی روز محشرده خسراندر ﴿ یعنی
علم تفسیر وحديث وفقه وآثار سلف صالحین کبی تدبیر ومطالعده سی
ومقتضای سیله عمل ایتمسی کشینک سبب سعادت سرمدیه سی اولان کتب
شریفه بی ترك ایدرك کندوسنک امر دین ودنیاسنه متعلق اولیان علوم
غیر نافعه به اشتغال ایله تضییع عمر عزیزایک روز جزاده موجب
خسران وندامتدر ﴿ تشکم حضرت ناظم قدس سره فرزند ارچندلری

یوسف ضیاء الدین افندی به تحصیل علم ضروری ایلک حقنده کباب
بهارستانده بیوررل ﴿قطعه﴾ علی که ناکزیر تو باشد بدان کرای ﴿
وازا کزان کزیر بود جست و جو ممکن﴾ و اندام که حاصل تو شود علم
ناکزیر ﴿غیر از عمل﴾ بموجب آن آرزو ممکن ﴿وسبل زاده و هپی افندی
مرحوم نخبه سنده بیورر ﴿بیت﴾ علم بر در یاد راک آل ابوالنجور نی ﴿
یوخسه ممکن دکل انسانه کوره جمع علوم﴾ و دخی ﴿الحکمة ضالة المؤمن
اخذها ایما وجد﴾ حدیث شریفی مقتضا سنجه ایشنه یارایه جق و اعلاء
کلمة الله مدار اوله جق بالجملة اسبابی جمع و ادخار ایلک مؤمن و موحد
اولنلرک فریضة ذم تسلریدر ﴿خندق وقعه سی بویابده بزه بر یوک
دایلدر مدینه منوره نل اطرافنه خندق چورلک خصوصتی سلمان
فارسی رضی الله عنه حضرت تری خا کپای حضرت رسالیناهی به
عرض و اخطا سارایتد کده بویکیفیت عربستانده مشهود اولماش
و مجوسیدن روایت اولنمش ایکن بوکا طرف نبویدن مساعده بیورلر
امنه بر یوک درسدر

۹۰ ﴿نیست جز بوی نی رهبر تراسوی علا﴾
﴿از علی آن جوکه بوی بوعلی مستقدرست﴾

(نیست) یوقدر (جز بوی نی) بوی قوقو و امید معناسنه در
حضرت نبینک قوقوسندن غیر (رهبر) اصلندن برنده نه
ایندی یوله کنسوریچی معناسنه در که مرشد دیمکدر (ترا)
سکا (سوی علا) عینک فتحیله شرف جهتیله بلند مرتبه اواق
معناسنه در سویک علا به اضافتی موصوفک صفتنه در (از علی)
حضرت علی دن (آن) اول رایحه عنبرینی پیغمبری بی (جو)
ضم جیمیه طلب قبل معناسنه امر دم آن مفعول صریحی و از علی غیر
صریحیدر (که) ادات علت (بوی بوعلی) ابوعلی سینانک قوقوسی
(مستقدر) ضم میله اسم مفعول اولوب مر دار و ناباک دیمکدر

﴿ محصول ﴾

۹۰ ﴿محصول بیت﴾

سکا جانب بالایه رهبر و مرشد رایحه طیبه حضرت پیغمبریدن غیرنی
یوقدر ایمدی اول بوی عنبرتریذده حضرت علی دن طلب قبل زبیر ابوعلی
ابن سینانک قوقوسی ناباکدر ﴿یعنی کشینک سعادت ابدیه سنه باعث
وفوز و فلاحنه بادی انجق پیغمبریمز علیه الصلوة والسلام حضرت ترینک
شرع شریفلرینه اقتداء و اثر نبویلرینه افتاء ایله اولوب بوسعادت
سرمدیه به نائلیت ایسه انجق شان و لایتنهایلرنده ﴿انا مدینه العلم
و علی بابها﴾ بیوریلان حضرت علی کرم الله وجهه و رضی الله تعالی
عنہک کلمات حقیقت آیاتلرک کمال محبت ایله تنبع و موجبیله عمل ایتمکله میسر
اولور ﴿یوخسه فلاسفه اسلامیه دن رئیس ابوعلی ابن سینانک مؤلفات
فلسفیه سنی مطالعاه ایله بوسعادت و وصول ممکن اوله من ﴿نظم﴾
خلاف پیمر کسی ره کزید ﴿که هر کزیمزل نخواهد رسید﴾ محالست
سعدی که راه صفا ﴿توان رفت جز بر پی مصطفی﴾ و دخی بوی مطلق
اوله رق ذکر اولند قده کامله مصروف اولوب رایحه طیبه مر ادا اولور
زیرا مقام مدح اکا قرینه در و بوی جنت و امثال رواج طیبه دندر
بنابرین افندیمز علیه الصلوة والسلام رایحه طیبیه به محبت بیوررلردی ﴿
حضرت یعقوب علیه السلام لطافت ذاتیه سی حبیبیه رایحه فیض
یوسف علیه السلامی مسافه بعیده دن حس ظاعمر لایله استشمام
بیوروب سائر استرواح ایده مزلردی ﴿زیرا کثافت و چود و کدورت
دلری مانع ایدی چونکه انسانده بدنی معنوی اولمدجه بدنی ظاهر
بومقوله رواج طیبیه بی استشمام ایده من و الاعوام و خواص مساوی
اولق لازم کاور بوی معنوی کشی به جناب حقک جانب معنویسنه
دلیل و رهبر اولور ﴿زیرا استشمامدن مراد مشموم اولان انسانک
محلته وصولدر یعقوب علیه السلام رایحه فیضی استشمامدن نفس
قیصه و نفس یوسف علیه السلامه واصل اولدیفی کبی ﴿و دیوان

خواجه حافظده کافر ❖ بیت ❖ کس ندانست که منزله معشوق
 بکاست ❖ این قدر هست که بآنک جرسی می آید ❖ فی الحقیقه مترکاه معشوق
 تعین ایتک ممکن دگادر اما استشمام رایحه ایتک دایل وشاهد مقوله سیدر ❖
 پس بی دلیل سلوک ایتک مورث حیرت مذمومه و بادلیل سالک
 راه اولی موجب حیرت مدوحه در ❖ ودخی بوی اول بویدر که دینی اوله
 یوخسه دنیوی اولیه یعنی معتبر اولان بوی دینی ومعنوی وحقیقی در
 بوی دنیوی وصورری واعتباری دگادر زیر دنیوی اولان بوی
 ظاهر بوزنی استشمام ایدر وکیمسه به اختصاصی اولماز فامادینی اولان
 بوی انجیق باطن بوزنی استشمام ایدر که خواصک صفتیدر ❖ ودخی
 مشاعر وحواسک هر بری حقندن نعمت جلیله در ازجمله بوزن
 نعمتی که خاصیتی استشمام روائع ایتکدر وطیبی استعمالده ایسه
 منافع کثیره واردر

۹۱ ❖ دست بکسل از شفای او که دستور شفاست ❖
 ❖ پای یکسونه ز قانونش که کانون شرست ❖

(دست) یعنی ال بکسل امر یتک مفعول مقدمیدر (بکسل) کاف
 فارسینک ضمی و سینک کسر یله کسبختن مصدریدن فعل امر در که
 لازم ومتعدی اولور اوز وقویار واوزل وقوب معناسنه بونک
 مضارعی قیاس اوزره خانک زایه تیسدیلله کسیرد و امری
 کسیر کله جک ایکن علی غیر القیاس مضارعی کسلد و امری کسل
 کلشدر اولنده بیه مکسوزه تا کید ایچوندر (از شفای او) آنک
 شفاستدن یعنی مؤلفات ابن سینادن اشبو (منطق) (علم طبیعی)
 (علم الهی) (هندسیه) (حساب) (موسیقی) (علم هیئت)
 علوم سبعة فلاسفه بی جامع برکناید (دستور) دالک قبحیه
 اجازت وقانون معناسنه اولسوب وضم دال ایله عربیده وزیر
 وقوانین مملکتی مشتمل اولان کتاب معنارینه در (شفا)

❖ عصا ❖

عصا وزنده بر کیمسه بدبخت اولق معناسنه در (پای) ایاق
 (یکسو) بر طرفه (نه) کسرتون ایله نهادن مصدرندن
 فعل امر در وضع ایله معناسنه پای مفعول صریحی (ز قانونش)
 غیر صریحیدر ابن سینانک قانون اسمیله مستی اولان کتابندن دبکدر
 (که) زیرا (کانون) قانون وزنده اوجاق و آتشدان و طرز
 وقاعده معنارینه در و سربانی لغتده شهرور رومیده دن معروف
 ایکی آیدر برینه کانون اول و برینه کانون ثانی دینور

۹۱ ❖ محصول بیت ❖

ابوعلی سینانک شفا نام کتابندن الکی اوز زیر اشقاوت قانونی
 ونمونه سیدر آنک قانون اسمنده اولان کتابندن دخی اباغکی
 بر طرفه قو زیرا شر اوجاغیدر ❖ امام محمد غزالی علیه رحمة المتعالی
 (المنقذ من الضلال) نام رساله زنده پیورر معلوم اوله که فلاسفه
 طائفه سی فرقه لرینک ککرتی ومذهبارینک اختلافی اوزره
 (دهریون) (طبیعیون) (الهیون) اسملریله اقسام ثلثیه
 منقسمدر ل صنف اول اولان (دهریون) متقدمیندر بر طائفه در که
 مدبر عالم اولان جناب صانع قادری انکار ایدوب بو عالم من الازل
 بنفسه موجوددر بونی بر صانع یا پاماشدر کذاک حیوان نطفه دن
 ونطفه دخی حیواندن حاصل اوله رق الی الابد بو حال اوزره کیدر
 دیوزعم ایدرل بونلر زندیقیدر ل صنف ثانی اولان (طبیعیون)
 دخی بر قومدر که عالم طبیعتدن وعجایب حیوان و نباتدن بحثلرینی
 اکثار واعضاء حیوانانک تشریحی علمیه ده بحث ایلد کلرندن غایات
 امور ومقاصده مطلع اولان قادر حکیم حضرتلرینی اعترافه مضطر
 اولدیلر لکن بونلر نفوس انسانیه نک بعد الفوت بردها دیرلیه جکده
 ذاهب اولد کلرندن آخرتی وجنت وجهنمی وقیامت وحسابی انکار
 ایلدیلر ❖ بونلرده کذاک زندیقیدر ❖ صنف ثالث اولان (الهیون)

فلاسفه دن متأخریندر اشبو (المجون) طائفه سی (دهریون) و (طبیعیون) طائفه ربی ردایدوب انلرك فضایحی ایراد ایلدیلر صکره ارسططالیس دخی استادی افلاطونی و انک استادی سقراطی و اندن اول کلان الهیونی ردایدوب کندوسنی جعیسندن تبری ایش اینسنه ده بوده انلرك رزائل کفردن بالکلیسه قوربیه مدی * پس بونلری و انلره اتباع ایلان متفلسفه بی تکفیر ایلیدر * فارابی و ابن سینا نک تغلرینه نظرا ارسططالیس الهیانه اولان مذهبی مذاهب اسلامینه یاقلشدن مش انجق بونلرك مجموع غلطات اختلافاتی یکریمی مسئله در که بونلردن اوچنده انلرك تکفیری اون بدی مسئله ده تبدیعی لازمدر پس کافه مسلمینه مخالفت ایلدکلری مسائل ثلثه دن بری انلرك اجساد حشر اولماز انجق ماثاب و معقب اولان ارواح مجرد در عقوبات روحانیه در جسمانیه دکادر قوللریدر بونلر عقوبات روحانی اولدیغنی اثباتده هر نقدر صادق ایلدرده چونکه عقوبات روحانیه اوله جقدر لیکن جسمانیی انکارده کاذب اولوب شریعت اینتامامش اولدیلر * مسائل مذکوره دن بریده انلرك الله تعالی کلیاتی بیلور جزئیاتی حاشا بیلر دیرلر بودخی کذلک کفر صریحدر زیراهج برشی علم اللهدن خارج دیکلدر * مسائل ثلثه دن بریده انلرك عندنده عالمک قدیم اولسی و ازلیتدر * امدی شو اوچ مسائلدن برینه بیلر مسلمیندن هیچ بری ذاهب اولدی * اما بوج مسئله نک ماعداسی اولهرق جناب حق علیم بالذاتدر ذاندعلی الذات بر علم ایلر علیم دکلدر دیمک و بونک امثالی برطاقم ذهابلری فرق اسلامیه دن معتزله فرقه سی اعتقادلرینه یقین بر اعتقاددر بو مثلوا ایلر معتزله بی تکفیر ایتک ایجاب ایترا تمهی بالخلاصه * بیت * امیر المؤمنین ابن بخت میکت * بالماس حقیقت درمی سفت * لامیر المؤمنین کرم الله وجهه * نظم * زعم المنجم والحکیم کلاهما * لانتحشر الاجساد فقلت لهما * ان صح قولکمما

فلیست بخاسر * وان صح قولی فالخسران علیکمما * نظم * چنین گفت ابن سلطان حیدر * حکیم افضل و خویش پیمبر * کسی را کین سخن بهتر نیاید * چه کویم بر چنین نادان ایتر * معلوم اوله که حکیم ذوقنون ابن خلدون رحمه الله مقدمه سی فصل سادسده بوجمله تنبیه بورلر که علوم حکمیه بی اوقویه جق کیمسه لر تفسیر و فقهه مطلع و علوم شرعیه ایلر ملو اولدقد نصکره اوقویوب علوم دینه دن خالی ایکن بر کیمسه بوعاومه مکب اولما بیلدر * زیرا بو حالده ضلالتدن رهیاب سلامت اولان پک نادر در جناب حق جله مزنی حق و صوابه هدایت و ارشاد ایلر آمین * و دخی حکمای اسلامیه ایچنده فارابی ایلر ابن سینا کی کسب تفرد ایش بو قدر * ابونصر فارابی اکبر فلاسفه اسلامیه اولوب انواع علوم حکمیه به دار ایش قدر کتب و رسائل تألیف ایلر مؤلفات سائر نک شهرتی باصد رمش و کندوسنه معلم ثانی دیدر مشدر و فاتی اوچوز طقوز سنه هجریه سی خلانده در * و ابوعلی بن سینا شیخ و رئیس حکماء اسلامیه اولوب اکادخی معلم ثالث دینلشدن فی الاصل قرای بخسارادن برقریه ده اوچوز یتیمش اوچ تاریخنده متولد اولوب بعده والدی عبدالله ایلر بخارایه نقل ایلدی تحصیل علومه اشتغال ایدوب استعداد خداداد ایلر تحصیلدن فارغ اولدقدن اون سگریاشنده ایدی یکریمی ایکی یاشنه بالغ اولدقدن پدری ارتحال ایتدی بعده سیر و سیاحت ایدرک همدانه کلوب دوات آل بویه به اتصال ایدوب شمس الدوله به وزیر اولدی ایکی دفعه وزارت ایتد کد نصکره عزل اولدقدن اصفهانه توجه ایلدی بعده اصفهان حاکی علاء الدوله ایلر همدانه عزیمت ایلد کده مرض قولنجه مبتلا اولوب غایت ضعفندن اختلال مزاجی قوت بولدقدن ارتق کندودن مأیوس اولهرق غسسل ایدوب جمع کاهلرینه توبه ایلدی * و یانسنده اولان مالی فقیرایه تصدق

وقولہ فی آزاد ایلدی و اوچ کونده بر ختم شریف ایلدوب بوحال
اوزره درتیو زیکرمی سکر سنه سنده ارتحال دار بقا ایلد کده همدانده
دفن اولندی مشارالیه فوق العاده زکات و فطریه صاحبی بذات متوده
صفات اولوب فلسفیانہ اولان انہما کنندن طولانی ضعف اعتقاد ایلہ
مدخولدر لکن خستہ لکی ہشکامندہ اولان توبہ سندن وسائر
اعمال صالحہ سندن فساد اعتقادینہ دائر معناسا اولمیسوب
قوی الاعتقاد بذات ایدوی کورینور * و دخی صوفیہ ایلہ فلاسفہ تک
مشر بلری مہانت اوزره اولدیغندن مشارالیه (امام محمد غزالی)
و (جناب ناظم مولانا جامی) قدس سرہمسا و بعض علما لوم
ایلشدر * لکن بڑہ نسبتہ ہر بری * پیشوای راہ دین و دنیا *
* ائمہ متبوع و مقلدین * پس طرفیندن برینک حقندہ حد مزنی
تجاوزلہ اطالہ لسان ایتک لایق دکادر * بزجلہ سندنہ استمداد
و استفادہ بہ محتاج * نفعنا اللہ بیکانہم

﴿ صاحب علم لدنی راجہ حاجت خط و لفظ ﴾

﴿ ۹۲ ﴾ صفحہ دل مصحف است آنرا کہ قرآن از برست

(صاحبک) علمہ اضافتی لامیہ درو علمک لدنی بہ اضافتی عامک
خاصہ اضافتیدر (علم لدنی) طرف الہیدن وجہ مخصوص
اوزره باطنا اعطا و احسان اولتان علم شریفدر (را) ادات
تعلیلدر (خط) یاز و یازمق (لفظ) افادہ مراد ایچون مستعمل
اولان کلمہ در (صفحہ) صالک فقی و فانک سکونیلہ ہر یصی
نسنتک یوزینہ دینور کاغد یوزی کی شکم جناب ناظم قدس
سرہ تک بہ ارستاندہ کلور * قطعہ * صفحہ دہر بود
دفتر عمر ہمہ خلق * اینچنین گفت خرد مند چواندیشہ
کاشت * خرم آنکس کہ برین دفتر پاک از ہمہ حرف * رقم خیر کشید
و اثر خیر گذاشت * دلہ اضافتی بیانیہ اولوب مبتدادر (مصحف)

﴿ میٹ ﴾

میک ضمی و صالک سکونی و حاک فقی و فالیلہ بین لہ دین مجتمع
اولان کتاب کریمہ دینسور خیردر (است) ادات خیر (آن)
اسم اشارت بیدر (را) ادات تخصیص (کہ) حرف ربط
﴿ قرآن ﴾ ضم قاف ایلہ رجحان کی مصدر در جمع و ضم ایلک
معناسنہ بعدہ پیغمبریمز علیہ الصلاۃ و السلام حضرت ترینہ نازل اولان
کتاب مبینہ علم اولشدر سورہ لری جمع و ضم ایلدیکیچون (ازبر) حیدر
وزندہ خالردہ طوطی کہ برشی حفظ ایلدوب اوتنامتدر

﴿ ۹۳ ﴾ محصول بیت

علم لدنی بہ مالک اولان ذات ایچون خط و لفظ نہ حاجت یعنی
استاذدن اوقوب یازمقہ احتیاج یوقدر کوکلی لوحہ سی مصحفدر
اول کیمہ تک کہ قرآن عظیم الشان آنک حفظندہ در * یعنی خدای
متعال حضرت تریک اصطفی و اختیار ایلدوب دریای بی پایان علم لدندن
برقعرہ احسان پیوردینی بندہ خاصینک بی استاذ و سبق کافی
سراثر و حقایق عالم و فزون آیینہ قلبندہ جلوہ کرور و نمون اولور
خواجہ حافظ * بیت * زمصحف رخ دلدار آبی بر خوان *
کہ آن بیان مقامات کشف کشف است * حکایہ * نقل صحیح
ایلہ روایت اولسور کہ حضرت مولانا تک مشہور شریفندہ ثنا
پیوردینی جناب خسام لدین چلیپک بجد پاکاری اولوب (امیت
کردیا و اصیحت عریسا) دیملکہ عند العارفین محترم اولان شیخ
ابوالوفاء کردی حضرت تری امی اوافلہ زمانہ سی خلقی ظاہرینہ
نظر ایلہ سواد خوان اولیان شیخوخنہ توجہ سلہ لایق اولوردبو
بطریق السخریہ استدعاء موعظہ ابتد کلرندہ اول عارف آکا، دخی
انشاء اللہ یارین مراد کز اوزره وعظا بدم پیوردیلر * مر و بدر کہ
اول کیچہ شیخ ابوالوفاء بارکا، اعلاہ دما و روح متدس حضرت
مصطفایہ صلوات کثیرہ بعد الالہدا توجہ تام ایلہ خوابہ وارد قدہ

رویا سنده حضرت رسول مجتبی سید الکوینک نور آفتاب جمال الیه
 دیده جانی روشنا اولغله اول زبده کائناته عرضه داشت مافی الضمیر
 اوله رق نالشرایب کده حضرت رسول اکرم صلی الله علیه وسلم
 تبسم الیه یا ابوالوفانه غم اول ارحم الراحمین محض فضلندن سکا اسم
 ﴿علیم و حکیم﴾ الیه تجلی قیلدی دیو تبشیر نصکره ﴿و علمناه من لدنا
 علما﴾ معناسنی تعلیم و تفسیر یوردیلر ایتسی علماء فخام و اکثر
 انام هنکام صیاحده مسجدده تجمیع ایدوب دیده بصیرت لری اولیسان
 فی اذعانلر اول زبده اصفیا ایچون بومر دامی نه سویله جک عجب
 تماشادر دیو کلام شیخه مترقب اولدیلر چناب شیخ بعدادا الصلوة منبره
 صعود ایتد کده بدأ کلام لری (امسبت کردیا و اصبحت عربیا)
 بیانه مفتوح اولوب کتاب ربانیدن باب علم لدنی بی آچوب اولقدر
 جواهر حقایق بذل و نثار ایتدیلر که قطرات نیشان واردات الهیه دن
 اصداف اسماع مستعدین درر معارف الیه پر اولوب رحیق کلمات
 قدسیه دن مست لا یغفل و تمسخر ایدنلر شرمنده و نجل اولدیلر ﴿
 بیت﴾ عوام الناس این عرفان چه دانند ﴿ طریق و حالت
 مستان چه دانند ﴾ مشوی شریف ﴿ دانش آراستان دجان زجان ﴾
 فی زراہ دفترونی از زبان ﴿ بدی اندر دل عاوم انبیا ﴾ بی کتاب و بی معبد
 و اوستا ﴿ بحر علمی در نمی پنهان شده ﴾ درسه کز تن عالمی
 پنهان شده ﴿ ابدی قصه دن حصه بودر که راه خدا سالک لری
 اولان اهل حاک صفت ادرای حرف غردن پاک اولدیغندن مرایای
 قلوبی ژنک و صهبای عشق لری ژنک طوتر ﴿ پس علم شریف فقط علوم
 رسمیه به منحصر در قیسیله ظاهره اقرار و باطنی انکار ایلک موجب
 نجات زندامتدر ﴿ ابدی بعضیسنی امی دیو تحفیر و بعضه کلمات
 نالایق الیه اذ او جفا ذوی العفو له رواد کلدن علی الخصوص
 ﴿ ما اتخذ الله و لیا جاعلا و لا واتخذ له لعلسه ﴾ و فقیحه حق جل

و علی ولی اتخذ ابتدیکی عباد اصفیاسنه مدرسه نور حقیقت محمدیه ده
 تعلیم علوم لدنیه پیورر ﴿ کا قال المولوی فی کتاب المثنوی ﴾
 گفت پیغمبر که هست از اتم ﴿ کو بود هم کوهر و هم همت ﴾
 مر مر از ان نور بیند جانشان ﴿ که من ایشا نرا ممی
 بینم بدان ﴾ متعنا الله بحجتهم آمین ﴿

﴿ جامی ﴾ احسن این نه شعر از باغ رضوان روضه است ﴿

۹۳ ﴿ کاندرو هر حرف ظرفی از شراب کو ترست ﴾

(جامی) ناظم قدس سره حضرت تریبک مخلص لریدر اسم
 سامی لری (عبدالرحمن) درو موالد لری ولایت جامدر که شیخ
 الاسلام ﴿ احمد الجامی ﴾ قدس الله سره السامی مرقد شریف لری
 اوراد در ﴿ نکم بعض مؤلفاتند پیورم شلردر ﴿ نظم ﴿ مولدم
 جام و رشحه قلم ﴿ جرعه جام شیخ الاسلامی است ﴿ لاجرم
 در جریده اشعار ﴿ بد و معنی تخلص جامی است ﴿ (احسن)
 افعال یابندن ماضی معلوم مفرد مذکر مخاطبدر احسان ایلدک
 معنسنه (این) اسم اشارتک مشار الیهی لجه الاسراردر (نه شعر)
 شعر دکلدر (شعر) کسر عینله موزون و مقفی اولان کلامه دینور که
 جمعی قبح همزه الیه اشعار کاورودخی جنساب ناظم قدس سره
 بهار ستانده پیورر که (شعر) عرف قدمای حکما ده بر شیه موجب
 اقبال و یارشیدن موجب نفرت اولان معانی بی سامعک خیانه القا
 شانندن اولان مقدمات مخیله دن مرکب بر کلامدر استرسه او کلام
 نفسنده صادق اولسون استراولسون و استرسه سامع طوغری اعتقاد
 طوتسون استرایسانسون ﴿ نکم دیورر (خراہ لیست مذبذب
 یا یا قوتیست سیال) یعنی خراہ بنفش لعلدر یا خود خراقی بی یا قوتدر
 اشو کلام موجب اقبال سامع اولوب و (عسل چیر یست تلخ

باشورفی کرده زبور) و بال آبی برنسته اولوب و یا خود بولانی
آری قوصموغیدر بو کلام دخی نفسک بالدن نقرته سبب اولور *
ودخی متأخرین حکما مقدمات مخیله ایله وزن و قافیه بی اعتبار
ایلشدر * لکن اصطلاح جهوره اول کلامده وزن و قافیه مک
غیری شی معبر دکلسدر * ابدی شعر بر کلامدر که موزون
و مقفی اوله تخمیل و صدق و عدم صدق آتده معبر دکلسدر *
(از) یعنی من (رضوان) کسر را ایله بوراده در بان جنت معناسته در
خشتود و راضی اولق معناسته ده کلور (روضه) فتح را و سکون و او ایله
بنجه و بوستان معناسته در که فاز سیده (پالیز) دینور جی کسر را ایله
ریاض کلور (که) زیرا (اندراو) او قصیده ده (هر حرف)
هر بر حرف (ودخی) حرف بر کیفیت مخصوصه ایله اغزک مخرج
معیندن چیقان صوتدر ایکی نوع اولوب نوع اولنه حروف مبانی
و حروف هجاء تسمیه و نوع ثانیسته اصطلاح نمائنده کلمه مک اقسام
ثلثه سندن (اسم) (و فعل) مقابلی اولان حروف معانی تسمیه
ایدلر و سوز سقطن طوتمق و سوز معناسته ده کلور (ظرفی) بر ظرفدر
(ظرفی) فتح ظا ایله قاب ایچنسه نسته قونمق ایچون استعمال
اولان شی و مکثوب ظرفی کی (از) من بیایه معناسته در (شراب)
ایچله جک نسته کوثره اضافتی بیایه در (کوثر) فتح کاف ایله
حیدر و زننده جنت اعلا ده واقع نهر مشهور ک اسمیدر

۹۳ * محصول بیت *

عادت شعرا غزلرنده بیت اخیره تخلص ایلدوب لکن طویل از نیل
اولان قصیده لرنده نهایته بر قاج بیت قاله رق تخلص ایلدکلی مشاهیر
جناب ناظم قدس سره دخی قصیده لرنک خسانه چند بیت قاله
اشوب بیت ایله تخلص بیوره شلردر که ای جامی احسان ایلدک
بو قصیده شعر دکلسدر بلکه رضوانک باغندن بر بنجه در زیر قصیده

* مذکور *

مذ کوره ده هر بر حرف شراب کوژدن بر ظرفدر * یعنی ای جامی
سر ایا هر بیت بنجه نصایح و عبری حاوی و حقایق حکم آمیزی
مخوی اولان سنک اشبو قصیده مک هر حرفی آب کوثر ایله مالامال
کوس جنات عالیاتدن بر ظرفدر که انک آب ذلال معانی و مضامینه
نشئه دل اولان یاران نکتته دانان کویا انهار بهشت برین دن نوش
ایدن اهل سعادت مثلاً نشئه یاب اوله جفاری بی شک واریابدر

۹۴ * درسواد خط اوانوار حکمت مخفی است *
* هر شب تاریک آبتن بصریح انور است *

(در) حرف ظرف (سواد) فتح سین ایله یازینسک مسوده سی
و صورتی معناسته در و سیاهلق و شهر و قصبه معناسته ده کلور
سوادک خطه و خطک او یه اضافتی لامیه در (انوار حکمت) حکمت
نورلی میتدا (مخفی) کیر لیمک معناسته اولان اختصار صدرتدن اسم
فاعلدر خبر میتدا (شب تاریک) موصوفک صفتته اضافتی در قرآکی
کیجه معناسته میتدا (آبتن) دانستن و زننده که و حامل معناسته
صورت مصدرده اسم جامد اولوب انسان و سایر حیواندن اعمدر
خبر میتدا (شب آبتنست) امثال فارسیه دن اولوب عربیده
(الیله خلی) یعنی کیجه حامله در مثل مشهوردر * ابوالعسانی
* بیت * حوادث رافک آبتنست هر شام حکمت زای * که
صد گونه حوادث زاید از وی پیش خورشیدش * (صبح انور)
شب تاریک کی بیایه اولوب نورلی صباح دیمکدر

۹۴ * محصول بیت *

او قصیده مک هر بر خط و لفظنده حکمت نورلی کیر لودر هر بر قرآکی
کیجه صبح انوری حاملدر شیخ سعدی قدس سره * بیت *
دل از برادی بفکرت مسوز * شب آبتن است ای برادر بروز *
یعنی هر شب تاریک عقینده خورشید عالم آرا جانب خاوردن رونما

اولسیله استار ظلماتی برطرف ایدوب عالی ضیاسیله ضیادار قلدیغی
مثابو بوقصیده مبارکدک قوالیب النساءنده مندرج و مندرج اولان
بوشجه انوار معانی حکم دخی مطالعه سندن ذوقیاب اولان ذوات
سعادت شماک دل و جانلرین منورایلر

۹۵ * همچو بکر فکر خسرو زاده است از لطف طبع *
* در کمال خوبی این یک خواهر آن یک خواهر است *

(همچو) ادات تشبیه دن اولوب دائماً مشبیه اولنه ادخال اولنور
(بکر) کسریا و سکون را ایلله قیر اوغلان قیر و قیرک قیرانی
معناسنده در فکره اضافتی مشبیه بک مشبیه در (فکر) کسر فایله
دوشمک و اندیشه ایتسک معناسنده در خسرو و اضافتی لامیه *
(خسرو) خاء معیجه نک ضمی و سیمک سکونی و راتک قتحی و و او
ایلله بمعنی پادشاه ذی قدرت همدخی اعلام رجالدندر بومقامده
اوادخی کی کدیر اددیاجه کتابده مذکور اولان جناب امیر خسرو
دهلو پدر * پس جناب ناظم ایلله میرشارالیهک ترجمه احوالی ان شاء الله
تعالی زیده بیان اولنور (زاده است) طوغمشدر (از لطف طبع)
طیبهک لطافتندن (در کمال خوبی) کوزلکک کالنده (این)
بوشجه الاسرار نام قصیده (یک خواهر) برهمشیره (آن) اودریای
ابرار (یک خواهر است) برهمشیره در *

۹۵ * محصول بیت *

بوقصیده امیر خسروک بکر فکری کی لطافت طبیعتدن ظهور
ایلمشدر کوزلاکک کالنده بوقصیده امیلله اوقصیده که یار برهمشیره در

۹۶ * ای بسا خواهر که با خواهر چو گردد جلوه کر *
* در جهان اکبر بود در سال اگر چه اصغر است *

(ای) کسر همزه ایلله حرف ندا اولوب مناداسی مخذوفدر (بسا)
قبح بالیلله بونده بسیار کی کبیر معناسنده در (با) مصاحبت (چو)

* ادات *

ادات تهلیل (گردد) کاف فارسیه نک قتحیله کشتن و یا خود کردیدن
مصدرندن اولور معناسنه فعل مضارعدر (جلوه کر) جلوه ایدینی
(جلوه) دایرک بعض کونه دلربا و سامانسوز اولان حرکتده دینور
(کر) کاف فارسیه نک قتحیله ادات اسم فاعل اولوب دائماً آخره
لاحق اولور (در حال) کوزلکک (اکبر بود) زیاد، بیوک اولور
(در سال) ییلده یعنی یاشنده (اگر چه) هر نقدر (اصغر است)
زیاده کوچکدر

۹۶ * محصول بیت *

ای کیسه چوق همشیره واردر که همشیره ایلله برابر بو عالم فانی به جلوه کر
وظهور ایدینی اولور هر نقدر سن و سال جهتیله کوچک ایسه ده
لکن خوب و زیبایخی کالنده در * یعنی حضرت ناظم قدس
سره نک زاده طبع عالی لری اولان اشبو (لجة الاسرار) نام
قصیده بایغیه لریله بدیهوز بکرمی بش تار یخسده عازم
دارالسرور اولان امیر خسرو و دهلوی علیه رجه رب الزوینک
(دریای ابران) نام قصیده سی ایکی قیر قرنداش کی در * و دخی
میرشارالیهک قصیده مذکور بی انشاد بیورد قلمی تار یخه ظفریاب
اوله مدیغمر دن هنگام وفاتلرندن بش سنه اول انشاد بیورمش اواد قلمی
فرض و اعتبار اولندی الله اعلم بالصواب * و جناب ناظمک دخی اشبو
قصیده لرینی رشته جواهر بیانه کشیده بیورد قلمی زمان (فرخ)
لفظنک مدلولی اولان (سکر بوز سکسان) تار یخیدر پس اشبو ایکی زمان
بیننده بولنان یوز الشمس سنه فاصله متمداری دوشیره طبع خسرو
اولان (دریای ابران) نام قصیده اگر چه ناظمک (لجة الاسرار) نام
قصیده سندن سنا اکبر بولنش ایسه ده لکن مولانا جامی حضرت تلیک
قصیده رعنا لری حسن و ملاحی جهتیله جناب خسروک قصیده سندن
دها خویندر * معنا الله بفیوضات انفسهما المنبر که آمین

﴿ لجة الاسرار کر سازم انتب آراسر است ﴾
 ﴿ زانکه از اسرار دین بحری اباب کوهراست ﴾ ۹۷

(لجة) لامک ضمی و جیم قمع و تشدید به بحر و نهر ک انکسین برینه
 دینور و آینه و کومش معنای نه ده کاور اسرار مضامین (اسرار)
 همزه نك قحیله سرک جمیدر (سر) کسر سین ایل در ونده کیزلو
 اولان شی در که فارسیده راز دیزلر (سازم) ساختن مضامین
 مضارع متکلم واحد در قیلارم وایلرم معنای (انتب) قحیله
 بر آدمک اسم اصلیندن ماعدا معنی اولدیغی اسمدر مقبده جانب
 معنی مرعی اولوب اعلامده مرعی اولماز و لقب اوج کونه اولوب (انتب)
 تشریف و (انتب تعریف) و (لقب تسخیف) در مخلص شعرا نوع
 نایدندر و منهی اولان نوع نالندر (آن) اسم اشارتک مشار الیهی
 قصیده در (ا) ادات مفعول (زانکه) زان سبب که تقدیرند در اسرارک
 دینه اضافتی لامیه در (اباب) کلمه سنده می الف مقابله و الف
 مساوتندر که بر جنسدن اولان ایکی کلمه نك ارا لینه کلوب کلمه واحده
 حکمی اجرا ایدراغزینه برابر طاولو دیمکدر کوهرا معلوم

﴿ محصول بیت ﴾ ۹۷

جناب ناظم قدس سره قرینه عالیله زین سراسر لائی نصایح و حکم
 ایله مشحون اوله رق سلاک سطورہ نظم پیورد قلمی اشبو قصیده
 مبارکدرینه لجة الاسرار تسمیه سی وجهی بیان صد دنده پیوررل
 اگرین آتی لجة لاسرار انبیله ملقب ایدرسم سزا و لایقدر زیرا بتم
 بو قصیده سر تا سر در اسرار دین مین ایله مملو بر عیان بی پایاندر
 جلعللله من النازلین آمین

﴿ حجت لحرار اگر با آن کنم ضم هم رواست ﴾ ۹۸
 ﴿ زانکه بر مطلوب هر آزاده حجت کسر است ﴾

(حجت لحرار) ترکیب اضافی عربیدر (حجت) حاک ضمی و جیم قمع

﴿ و تشدید به ﴾

و تشدید به دلیل و برهان یعنی کلامک صحتی اثبات ایدن نسته در (احرار)
 همزه نك قحیله حرک جمیدر (حر) حاک ضمیه کشی زاده و آزاده
 معنای عید مقابلیدر (با آن) لجة الاسرار (کنم) ضم کافی ایل
 فعل مضارع نفس متکلم وحده در ایلرم معنای (ضم) ضادک
 قحیله علاوه اینکدر (هم روا) دخی لایق (بر مطلوب هر آزاده)
 یعنی قید و غایله دن فارغ اولان هر بر کسیه نك مطلوبی اوزرینه (حجت)
 کسر) برهان بسط ایدیغی معنای وصف ترکیبی اقسامندن اولوب
 اصلده کاف فارسیه نك ضمیه کسترده حجت ایدی

﴿ محصول بیت ﴾ ۹۸

اگر قصیده نك (لجة الاسرار) نامی اوزرینه (حجت لحرار) نامیده
 ضم و علاوه ایدرسم لایقدر ﴿ زیرا قصیده مذ کوره هر بر آزاده نك
 مطلوبی اوزرینه حجت و دلیل بسط و بیان ایدیجیدر

﴿ مر بود پنجاه چون ایسات او آمد و مر ﴾ ۹۹
 ﴿ در صفا و محکمی شاید که کویم مر مرست ﴾

(مر) هرورنده (بود پنجاه) الی اولور یعنی الی دیمک اولور
 بود مضارع نك فاعلی مر و مفعول پنجاه لفظیدر یعنی الی عدده (نك مر)
 و یوز عدده (دومر) و یوز الی به (سه مر) و هکذا اطلاق اولور
 و صابی و حساب معنای کور و تشدید را ایله عربیده مرور
 ایتک و ضم را ایله نك آتی بر نوع علاج معنای در (چون) چونکه
 (ایات) قمع همزه ایله شعرده اولان بیتک جمیدر خانه معنای
 کلان بیتک جوی باو یانک ضمیه یسوت کسور (آمد)
 آمدن مصدرندن کادی معنای ماضیدر (دومر) مر مر که
 مانه یعنی یوز دیمکدر فارسیده (صد) دینور (در صفا) پاک
 و صافی اولمده (و محکمی) دخی متسانده (شاید) شایستن
 مصدرندن حذف سین ایله مضارع مفرد غایبدر لایق اولور معنای

(که) یسانیه (کویم) گفتن مصدرندن علی خلاف القیاس فعل
مضارع نفس متکلم وحده اولوب سویرلم معناسنددر (مرمر)
ترکیده دخی بواسطه مشهور بر نوع سرت طاشدر که خارادخی دیور
عربیده ضم را ایله رخام دینور

۹۹ ﴿ محصول بیت ﴾

اللی عدده (مر) و یوز عدد ایله سنک خارابه (مرمر) اطلاق اولندیغی
کبی نیم دخی کال صفوت و مناسنده مانند سنک خار الطیف و مستحکم
و صدیقی مشتمل بولان اشو قصیده مه مرمر اطلاق لایق و شایاندر

۱۰۰ ﴿ سال تاریخش اگر فرخ نویسم دور نیست ﴾
﴿ زانکه سال دولت تاریخ او فرخ فرست ﴾

(سال) ییل و سته معناسنه تاریخه اضافتی لامیه در اصلی همزه ایله
تاریخ و یا خود و او ایله تورخ اولوب تفعیل یابنیدن مصدر در
وقعه به تعیین وقت ایتمک و وقعته نک و قوعنه وقت تعیین ایدن کلام
وارقام و وقوعات عالمی زمانه نظراً ترتیبیله یسان ایدن کتاب
معنارینه در ضمیره اضافتی لامیه در (فرخ) فانک فتحی وراء
مشدده نک ضمیمه مبارک معناسنه (نویسم) ضم نون ایله نوستن
مصدرندن شاذ اوله رق مضارع متکلم وحده در یازارم معناسنه
(دور) ضم دال ایله بمعنی بعد (سال دولت تاریخ او) تسابع
اضافات ایله آنک تاریخش دولتک سنه سی دیمکدر (دولت) رتبه
و اعتبار صاحب اولق و کند و قانونلر یله حکم و اداره اولنان ممالک
مستقله در خواجه حافظ ﴿ بیت ﴾ محرم دولت بیدار یسالین
آمد ﴿ گفت برخیز که آن خسرو شیرین آمد ﴾ (فر) فتح فاوتشدیدر ایله
فارسیدر بوراده تخفیف اولندیغی وزن ایچونددر معناسی قوت و رونق
وطراوت و فروغ دیمکدر عربیده فرار ایتمکه دینور (فرخ فر)
مبارک شوکنلو و رونق و شانلو معنارینه در

﴿ محصول ﴾

۱۰۰ ﴿ محصول بیت ﴾

اگر (فرخ) لفظنی اوقصیده به سال تاریخ یازارسم بعدد کادر زیر آنک
تاریخک دولت سنه سی مبارک شانلو و رونق و نور ﴿ یعنی جناب ناظم
قدس سره اشو قصیده مبارک دلربایی تسبیح دردانه کبی رشته بیانه
نظم ایله خاتمه مشکین فاملرینه آرام و پردکاری هنکام فرخنده
انجام (فرخ) عدد نجه سکر یوز سکسان سنه هجریه سیدر ﴾

پس تاریخ ختام قصیده قضیده ایله اوزرینه بو یکضاعه سید محمد صالح
فقیرک قلم پریشان رقیله تحریری میسر کرده رب المستعان اولان و ختایی
دخی ﴿ غفور ﴾ اسم جلیلی حسابجه سال مبارک قال هجرت
نبویه نک اشوبیک ایکوز سکسان النبی شهر رمضان شریفی
اواخرنده وقوع عیسولان اشو (مهجته الابرار)
نام شرح حقیرانه مک مابینی (در یوز
النی) سنه دیمک اولمش اولور

﴿ بیت ﴾

﴿ نیست بر طبع نازک پنهان ﴾
﴿ نکته تحفۃ الفقیر حقیر ﴾

✽

✽

مولانا عبدالرحمن

الجامی قدس سره السامی

حضرتلرینک جملہ قصائدندن

﴿ لجة الاسرار ﴾ نامیله بنام فارسی عبارتہ

اولان قصیدہ نصیدہ لرینک اوزرینہ مکتب

اعدادی شاهانہ دہ فارسی خواجہ سی بولسان

بیکباشی السید محمد صالح افندینک ﴿ بمعونہ تعالی زبان

عذب البیان ترکی اوزرہ شرحہ موققی اولوب ﴾ (مہجۃ الابرار)

اسمیلہ توسیم ایلدینکی کتاب معارف نصایبک طبع و تمثیل شارح موسی

الہک اجراییوردقلری تصحیح اتی ایلہ صحیح اولدینی خالدہ

(برنجی دفعہ) اولہ رق سایہ شاهانہ دہ مہندسخانہ بری

ہمایون مطبعہ سندہ یک ایکوز سکسان سکر سنہ

ہجریہ سی شعبان شریفی آواخرندہ

رسیدہ حسن ختام اولشد

وباللہ التوفیق

﴿ مہجۃ الابرار ﴾

﴿ اشبو کتابک طبع ونشرینک حقوق امتیازی ﴾

﴿ بارادہ علیہ شارح موسی الیہ مخصوص صدر ﴾

﴿ ترجمۃ احوال علیہ حضرت مولانا عبدالرحمن ﴾

﴿ جامی قدس سرہ السامی بروترہ احوال ﴾

اول صفا بخش بزم عرفانک پدر معارف پرور لری مولانا محمد

فی الاصل مملکت اصفہانندن اولوب حوادث جہان سبیلہ خراسان

جانبینہ رحلت و جام نام قصیدہ اقامت و تأهل ایلیموب سکر بوز

اون بدی ستہ سنی شعبان شریفیندہ اول مجلسدہ کوہر کرانبہای

ذات معالی صفاتلری شرف افزای کہوازہ عالم شہود اولشد ﴿

بش یاشتہ وارد قدہ پدر لریلہ شہرہ رانہ عزیمت ولول بلدہ دہ اقامتلہ

تحصیل علوم شایہ ہمت ایلشد ﴿ ذات عالی لری وقت قلیلدہ

سرآمد علماء فحول اولشرا یکن معرفت الہی بہ وصلتہ جابگیر قلب

صفوتلری اولغلہ شیخ بہاء الدین نقشبندی حضرتلرینک خلیفہ لری

شیخ سعد الدین محمد کاشغری حضرتلریندن خرفہ پوش ارادت اولوب

سلوک و مجاہداتلہ دخی مقامات عالیہ بہ ارتقا ایلیموب علم تصوفدہ

درجہ علیاہہ موصول و پرتو آفتاب معارف و فضائللری سرحد شرفندن

تا حد غربہ ایشمش اولغلہ مستند نشین طریقت اولوب سلاطین وارکان

دولندن و باخصوص سلطان حسین بایقرا و وزیر اعظمی اولان

عاشیر نوائیدن شان عالی لرینہ شایان اولان تعظیم و تجلیلرندہ ذرہ

قدر قصور ظاہر و نمایان اولماشدر ﴿ مدت عمر شریف لرینی

نضیف ساتلہ کذار ایتد کلرندن ﴿ آثار و نالیفات معارف شعار لرینی

بوسباق اوزرہ بیان ایلر ﴿ تفسیر آیت قلابی فارہ بون ﴿ شواہد

النبوة ﴿ نفحات الانس ﴿ رسالہ طریقت صوفیان ﴿ شرح قصوص

الحکم ﴿ شرح بعض آیات تأییدہ فارضیہ ﴿ شرح رباعیات ﴿

شرح بیت چندہ متوی ﴿ شرح بیت خسرو دہاوی ﴿ سخنان

خواجہ پارسا ﴿ ترجمہ حدیث اربعین ﴿ مناقب حضرت مولوی

و شیخ الاسلام الانصاری ﴿ رسالہ تحقیق مذهب صوفیہ و متکلمین

و حکما * رساله لاله الا الله * مناسک حج * هفت اورنگ مشتمل
 هفت کتاب * دیوان غزلیات و رباعیات * بهارستان * رساله معما
 * و عروض * و قافیه * و موسیقی * و مکاتبات * فوائد الضیائیه
 فی الشرح الکافی * و تالیفات سائر سی کلیات شده مندرج در *
 اشعار آبدار لربنک دخی جهانده کمال رونق و اشتهاوی ظاهر و آشکار در
 سکر یوز طقسان بر تار میخند زبانت بیت الله عزیه نه نائل سعادت
 اولاد قد نصکره سمیت عراقه عازم اولاد قلمی اثناده سلاطین آل عثمان دن
 جنتکان (سلطان بایزید ابن سلطان محمد خان) حضرت قلمی طرفلرندن
 اعزاز و توقیر و همت و دعالی اغتنام اولمشدر (سلسله الذهب) نام
 تالیف لربنک دیباجه سنی اسم سامی پادشاه مشار الیهله تزیین
 ایشلردر * اول یکانه دهرک عمر عزیزی سکسان برساله
 رسیده اولاد قد سکر یوز طقسان سکر سینه سنی
 محرم الحرامنده تارک عالم خواب و خیال اولایلر
 مدفن مبارک لری شهر هراتده زیارتگاه
 انامسدر * اکرمه الله تعالی بر ویه الجمال *
 ونفعنا الله بغرضاته *

آمین

* ترجمه احوال دریای معنوی امیر خسرو *

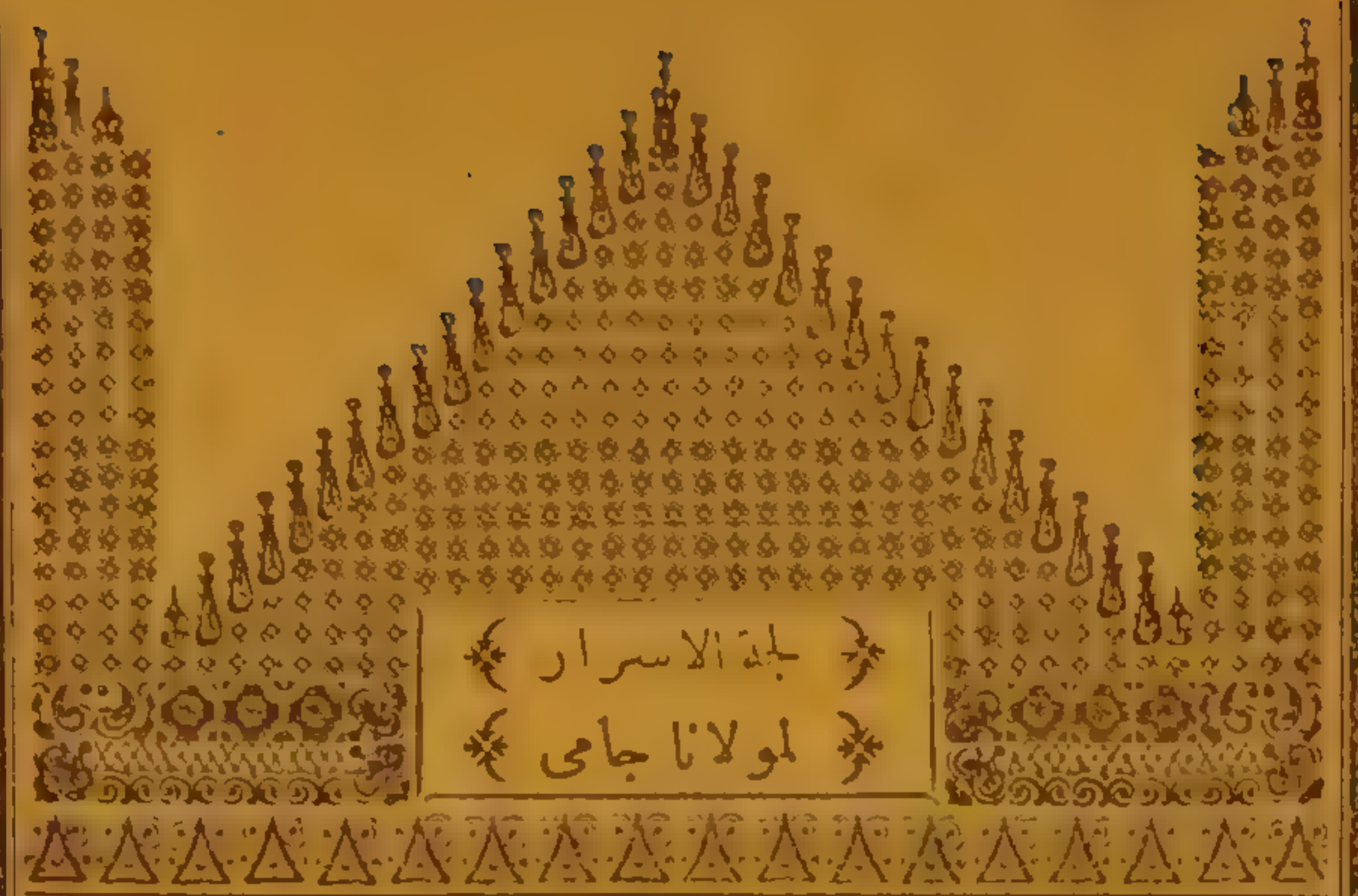
* دهلوی علیه رجه النوی *

جناب خسروک پدر سعد اختر لری امیر محمود عن اصل ماوراء
 النهر ده لاجین امیرزاده لزند اولوب چنکیر خان معرکه سنده
 هنده فرار دهل پادشاهی اولان سلطان محمد تعلقشاهه تقرب
 و بیکک اعطاسه یله درجه علیایه نائل اولوب بعد زمان غزای
 کفارده شهید اولمشدر * فرزند ارجمندی (خواجده خسرو) نه
 امارتله پدری مقام مننده قائم و خدمتیه مشغول اوله رق انواع
 فضائل تحصیل و تکمیل ایلدی * اشعار مایمی دل عاشقانه محض
 لطف و شفا و کفایت لطیف ارباب عرفانه عین صفادر * فضائل و کالاتی
 کما هو حقها تحریر حد امکانده اولماغله همان بعض حالات و آثارینی
 تسطیر ایلده اکتفا اولندی * بحر الارار * و انیس القلوب * و مرآت
 الصفا * متالو فصاحتی مشهور و مقبول و عصرینک فضلاسی
 تنظیر یله مشغول اولمشلردر * از جمله بوقعیر حقیر دخی محضاهم
 روحانییه لزند استمداد امنیه سبله عاجزانه ترجمه ایلدیکی
 * لجنة الاسرار * نام قصیده غرالینی حضرت (جامی) قدس
 سرالسامی میرشار الیهک (بحر الارار) نام قصیده لرینه نظیره
 اوله رق انشاد بیورمش اولاد قلمی دیباجده بیان اولمشیدی *
 قصیده مذکوره به امیرعلیشیرنوابی دخی نظیره سولمشدر که مطالعی
 اشبو * آتشین املی که تاج خسرو و انرا زیورست * اخگری بهر خیال
 خام یختن در سرست * بنیدر میرشار الیهک اون سکرینک بیت مقداری
 خیمه نشی و موسیقی و غیریده منظوم و مشور رسائل کثیره سی واردر
 سلطان سغید امیر خسروک ایسانی جمع ایتکه جدوسی ایلوب
 یوزیکر فی بیک بیت جمع ایده بیلشدر بوند تصکره دخی بیک بیت غزلیاتی
 بولنوب باقیسنه دسترس اولنه مذ یغندن متروک فالمشدر * شیخ سعدی *

شیرازی پیرلکی حالنده امیر خسرو وی کورمک ایچون شیرازدن
 قاتوب کتمشدر وملاقات ایدوب پینلرنده مشاعره واقع اولمشدر
 اواخر حالنده صغر سنند نبرو پایدیغی اشعاری درت قسمه تقسیم ایدوب
 هر برینه بر راسم تسمیه ایلششدن کجلیکی حالنده پایدیغی اشعاره
 (تحفة الصغر) هنوز بد آسلسوی حالنده سویلدیکننه (وسط
 الحیوة) کمال و اوائل شیخوختی حالنده می (قرۃ الکمال) ونهایت
 شیخوخت هر می وقتنده صدور ایدن اشعاری (بقية البقیة) دیو
 باد قلمشدر نهایت حالده دنیا و مافیها نظر همته خاروخس اولوب
 کمالین مشایخ هنددن شیخ نظام الحق ولدین حضرت نلرینک خدمت
 ونظرینده مقامات علیه پرواز ایتکده اولدی * امیر مشار الیهک اگرچه
 تاریخ مدت ولادت معلوم دکل انجیق جوق معراوب (یدیوزیکرمی
 پش) سنه سی دهلیده وفات ایتشدر * شیخ نلرینک اشارت کرامت
 نشانلریله حضرت خضر علیه السلامه ملاقات ایدوب مبارک دهن
 شریقلریله دهن مشار الیهه صولانا ایللرینی التماس ایلد کارنده جناب
 خضر سعدی شیرازی متمدن بود و اله مشرف اولدی بیورملریله
 مشار الیه محزون اوله رفی حضور شیخه گلد گده همان شیخ
 مشار الیه مبارک دهنلریله امیر خسرو کشفه الفا بیوررل
 اول آیت فیض وبر کاتبه کتب کثیره تصنیف وتالیف
 ایدوب شیخ سعدی اقران اولمشدر قدس الله
 سرهم ومنع الله بغیوضاتهم * آمین

جله الاسرار
مولانا جامی

بسم الله الرحمن الرحيم

- ۱ * کنکر ایوان شه کز کاخ کیوان برترست *
- * رخنه هادان کش بدیوار حصار دین درست *
- ۲ * چون سلامت ماند از تاراج نقد این حصار *
- * پاسبان در خواب و بر هر رخنه دزد دیگرست *
- ۳ * چیست زرناب رنگین کشته خای ز آفتاب *
- * هر که کرد افسر زرناب خاکش بر سرست *
- ۴ * کر ندارد سیم و زرد امانه نامش کدا *
- * در برش دل بگردانش اوشه بحر و برست *
- ۵ * زن نه مردی کن و دست کرم بکشا که زر *
- * مرد را بهر کرم زرا برای زیورست *
- ۶ * کیسه خالی باش بهر رفعت یوم الحساب *
- * صفر چون خالیست ز ارقام عدد بالاترست *

عاشق

- ۷ * عاشق همیان شدی لاغر میانش کن زبذل *
- * حسن معشوقان رعنا در میان لاغرست *
- ۸ * نیست سرخ از اصل کوهر تنکه زر کویا *
- * بهر داغ بخل کیشان کرده سرخ از آذرست *
- ۹ * زر بود در حیب مار و میل او در جان و بال *
- * لعل آتش رنگ بر کف در دل او اخگرست *
- ۱۰ * بگذر از ویرانه کیتی سلامت کر چه هست *
- * کنج هاد روی که بر هر یک طلسم دیگرست *
- ۱۱ * هر یکجا بینی در کنجی و بر در حلقه *
- * حلقه ماری حلقه کرده در دهان آردرست *
- ۱۲ * حرص کار مور باشد کر روی با آن بکور *
- * حشو کور خویشتی بینی که مور بی مرست *
- ۱۳ * شده دهان حرص سنج پرولی از خاک مرو *
- * این سخن بشنو که مروی از دهان سنجرست *
- ۱۴ * معنی زرا ترک آمد مقبلی کوزد نو *
- * زامثال امر زرد ترک دنیا بودرست *
- ۱۵ * زرنده و زرخش اولاد الزنارالب پند *
- * دیده باشی قفل زرا ز بهر فرج استرست *
- ۱۶ * کر چه خوش باشد زرا برا کن که خود اراست تاج *
- * بهر ابراهیم وزر نه لیلین پای آزرست *
- ۱۷ * از ریای پشه مجو حاجت که جودش عارضست *
- * میوئی آرد درخت خشک کز باران ترست *
- ۱۸ * لب نیا نیند اهل همت از خوان خسان *
- * در خور دندان انجم کرده ماه و خورست *
- ۱۹ * طامعان از بهر طعمه پیش هر خس سر نهند *

- ❖ قانعانرا خنده بر شاه و وزیر کشورست ❖
 ۲۰ ❖ ماکیان از بهر دانه می برد سر زیر خاک ❖
 ❖ قهقهه بر کوه و بر در شیوه کبک ترست ❖
 ۲۱ ❖ نفع عامه را او ایست آری دم خر ❖
 ❖ خوش مکس را نیست لیکن کون خر را در خورست ❖
 ۲۲ ❖ مرد کاسب که مشقت می کند کفر درشت ❖
 ❖ بهر ناهمواری نفس دغل سوهان کرست ❖
 ۲۳ ❖ ساغر عشرت بود از کسب بر کف آبله ❖
 ❖ وقت آنکس خوش که راحت یافته زین ساغرست ❖
 ۲۴ ❖ فرج را بند از کلوکن کز زنان سعتری ❖
 ❖ فارغست آنکس که قوت او زنان و سعترست ❖
 ۲۵ ❖ هر که را خرساخت شهوت نیم خردل کوبه قتل ❖
 ❖ خود بفهم خرده دانان نیم خردل هم خرست ❖
 ۲۶ ❖ سقله را منظور نتوان ساختن کو خوب روست ❖
 ❖ میخ را بر دیده نتوان کوفتن کواز زرست ❖
 ۲۷ ❖ شاهدان زر طلب را عارض پر خط و خال ❖
 ❖ در کف طامع بقصد مال مردم محض رست ❖
 ۲۸ ❖ روز کارت تیره دست خالی و دل پرهوس ❖
 ❖ شب دراز و ناخنان افتاده اعضا پر کراست ❖
 ۲۹ ❖ دست ده بار استان در قطع پشیمای طبع ❖
 ❖ بی عصا مگذر که در راه تو صد جوی و جراست ❖
 ۳۰ ❖ باش در دین ثابت از ترسی ز قهر حق که پا ❖
 ❖ کرده محکم در زمین عریض صرصرست ❖
 ۳۱ ❖ نیکی آموز از همه ارکم ز خود آخر چه عیب ❖
 ❖ راستی در جدول زر کز زچوین مسطرست ❖

- ❖ نیست قدر عالی و دون جز بمقدار هنر ❖
 ۳۲ ❖ قصمر شه را پاسبان بر بام و دربان بر درست ❖
 ۳۳ ❖ حکمت اندر رنج تن نه ذیب عقل و جان تست ❖
 ❖ قصد واعظ ز جراح صاحب و لیکد بر منبرست ❖
 ۳۴ ❖ ناقص و کامل نه یکسانند در قطع امور ❖
 ❖ آنچه از شمشیر می آید نه حد خنجرست ❖
 ۳۵ ❖ چون کنند اهل حسد طوفان طریقی حلم کبر ❖
 ❖ کاه موج آرام کشتی را از ثقل لنگرست ❖
 ۳۶ ❖ با حسودان لطف خوش باشد ولی نتوان بآب ❖
 ❖ کشتن آن آتش که اندر سگ و آهن مضرست ❖
 ۳۷ ❖ کرنه همکار بانیگان ز همنمای چه سود ❖
 ❖ بک مسیح ابرأ اکه کرد و دیگر اعورست ❖
 ۳۸ ❖ خلق نیکو کیرد آن کز نیک کیرد تربیت ❖
 ❖ شیر حکمت نوشد آن کام الکابش مادرست ❖
 ۳۹ ❖ فعل نیک از نیک خویان جو که در نصریف دهر ❖
 ❖ مشتق اندر صورت و معنی بوفق مصدرست ❖
 ۴۰ ❖ خار خار شک درون دل بود جا را چو کر ❖
 ❖ معنی آن کز برای شک بود زان رو کرست ❖
 ۴۱ ❖ هست مرد تیره دل در صورت اهل صفا ❖
 ❖ آن زن هندو که از جنس سفیدش چادرست ❖
 ۴۲ ❖ هر خلل کاندر عمل بینی ز نقصان دلست ❖
 ❖ رخنه کاندر قصر بینی از قصور فیصرست ❖
 ۴۳ ❖ نفس ظلمت رو بحبل الله زنجش باز ماند ❖
 ❖ رشته خورشید بند بال مرغ شیرست ❖

- ❖ بی کناهی راز جرم دیگری از روی جهل ❖ ۴۴
❖ سرزنش کردن نه رسم عاقل و دانشورست ❖
❖ کرم را کش می توان عین کرم خواندن چه عیب ❖
❖ کربزعم مردمش ام الحباثت دخترست ❖ ۴۵
❖ هر چه می یابی زوی آن خاصیت کش ممکن است ❖ ۴۶
❖ طعن او بر فقد هر ناممکنی مستنکر است ❖
❖ نیست کره از بهر همراهی که کوبی مزمنست ❖ ۴۷
❖ نیست شمر از بهر همغوابی که کوبی ابخرست ❖
❖ سفله کر خالت کشد ز آثار فعل خود کشد ❖ ۴۸
❖ کلنجی را روسیه از دود یا خاکستر است ❖
❖ کوش حکمت کن طلب نی دیده صورت پرست ❖ ۴۹
❖ حظ کور از شاهدان خوش نوایش از گریست ❖
❖ چون فد ز آهنگ صحت تار رک بر عودتن ❖ ۵۰
❖ زخم بهر ساز آن آهنگ زخم نشترست ❖
❖ نقش بهر لو نسخه تفصیل رنج تن بست ❖ ۵۱
❖ جامه جایی را که تا صبح از حصیرش پسترست ❖
❖ خوش بود خوش و بهر صورت که باشد چون عیب ❖ ۵۲
❖ کش به سوار غافل تصحیف خواند عنبر است ❖
❖ کوس ناموس از زنی از چرخ انجم بر گذر ❖ ۵۳
❖ چون دفر رسوا نیست این پر جلاجل چنبرست ❖
❖ سوی معنی رو که گر ماند بصورت باسپند ❖ ۵۴
❖ می کند دفع کنند آن نقطه کاند در مجمرست ❖
❖ کم نشین ز امثال خود ایمن که باشد در رقم ❖ ۵۵
❖ مثل خنجر خنجر اما بهر قطع خنجرست ❖
❖ طعن از کس خوش نباشد کر چه شیرین کوبود ❖ ۵۶

- ❖ زخمی بر دیده سختست ار همه نی شکرست ❖
❖ کر عروج نفس خواهی بال همت بر کشا ❖ ۵۷
❖ کانه در پرواز دارد اعتبار اول پرست ❖
❖ کنند بنیاد دولت را بود سبل عظیم ❖ ۵۸
❖ رشحه کک عوانان کر چه بس مستحترست ❖
❖ نیست از مر دی مجوز دهر را کشتن زبون ❖ ۵۹
❖ زنکه فائق کشت بر شوهر یعنی شوهرست ❖
❖ راه عزات پوی و خرم زی که چندین فقهه ❖ ۶۰
❖ کبک از آن دارد که دور از خلق بر کوه و درست ❖
❖ حبس نبل کنبدی از گریه می شو غرق آب ❖ ۶۱
❖ شب چومرغی کا شیان غنچه یلو فرست ❖
❖ منکر از اواردات عارفان نبود قبول ❖ ۶۲
❖ کافرا را مجزات انبیسای باورست ❖
❖ فقره فقره از کلام شیر مردان کوش کن ❖ ۶۳
❖ زانکه بر بوجمل جهل آن ذوالفقار حیدرست ❖
❖ ننگهای پست کامل هست طالب را بلند ❖ ۶۴
❖ نقطه ای پای حیدر تاج قاف فنیبرست ❖
❖ خاک یاران شو که پشت کبر و کینت بشکند ❖ ۶۵
❖ کل اغبر چشم نصرت را غبار لشکرست ❖
❖ لشکر انعام نادیده بیانیکی تفرقت ❖ ۶۶
❖ دفتر شیراز نا کرده بیسادی ابترست ❖
❖ ناپسندی کر رسد از یار روشن دل چه باک ❖ ۶۷
❖ نیست عینی آب صافی را که خاشاک آورست ❖
❖ دل پیرو بهر فیض نونوکز نخل خشک ❖ ۶۸
❖ می خورد خرما می زمریم که عیسی پرورست ❖

- ﴿ کافری دان نفس سرکش را که لازم آیدش ﴾ ۶۹
 ﴿ سرکشی چون سرکش کافی که اندر کافرست ﴾
 ﴿ ساغر عشرت مزین بازن که گرهست از نخست ﴾ ۷۰
 ﴿ راز دار سر عفت آخراز ساغر غرست ﴾
 ﴿ بهره از جنسیت افزاید که چون در فصل دی ﴾ ۷۱
 ﴿ مهر عریان باشد از وی حظ عریان او فرست ﴾
 ﴿ دل مکن بازنده پوشان بد که جاسوس دلند ﴾ ۷۲
 ﴿ بهر جاسوسی خوشه کاندرباس چاکرست ﴾
 ﴿ چاره در دفع خواطر صحت پیران بست ﴾ ۷۳
 ﴿ رخنه بر یا جوج بستن خاصه اسکندرست ﴾
 ﴿ جان پرموده ز فیض پسر یابد زندگی ﴾ ۷۴
 ﴿ خضر از آن خضرست کز وی سبزه خشک اخضرست ﴾
 ﴿ بوی درویشان نداری خرقة پشمین چه سود ﴾ ۷۵
 ﴿ چند پیچی پشک در نافه که مشک از فرست ﴾
 ﴿ ناز بر وردز هوی بانفس نتواند غذا ﴾ ۷۶
 ﴿ زتکه باشد لایق معجزه مرد مغرست ﴾
 ﴿ در جوانی سعی کن کربی خلیل خواهی عمل ﴾ ۷۷
 ﴿ میوین نقصان بود چون از درخت نوبرست ﴾
 ﴿ عالم عالی مقام از بهر جر خواند علوم ﴾ ۷۸
 ﴿ چون علی کش معنی استعلا و کار او جرست ﴾
 ﴿ مفتی تردامن از مستی نوازده همچو دلف ﴾ ۷۹
 ﴿ دفتر خود رادف تردامن آری دفترست ﴾
 ﴿ فلسفه چون اکثرش آمد سغه پس کل آن ﴾ ۸۰
 ﴿ هم سغه باشد که دارد حکم آنجا اکثرست ﴾
 ﴿ ۸۱ فلسفی از کنج حکمت چون بقلسی ره نیافت ﴾

- ﴿ می ندانم دیگر براسوی آن چون رهبرست ﴾
 ﴿ ۸۲ حکم حال منطقی خواهی ز حال فلسفی ﴾
 ﴿ کن قیاس آنرا که اصغر مندرج در اکبرست ﴾
 ﴿ آن بد اختر کش منجم کفته چون هرات ﴾ ۸۳
 ﴿ پیش او منند باختر شد خدایش اخترست ﴾
 ﴿ ۸۴ اختیاری نیست او را اختیار از وی میرس ﴾
 ﴿ اختیار جمله کم در اختیار داوورست ﴾
 ﴿ ۸۵ چرخ و انجم جن و مردم هر یک اینجا مضطربند ﴾
 ﴿ اختیار جمله پیش من یحیی المضطرست ﴾
 ﴿ معنی معشر معیت باشر آمد زان سبب ﴾
 ﴿ ۸۶ نیست زین معشر کسی بی شر اگر بو معشرست ﴾
 ﴿ ۸۷ نور تو حیدست در دل مشعر ادراک حق ﴾
 ﴿ معشر اختر پرستان را بجا آن مشعرست ﴾
 ﴿ ۸۸ حکمت یونانیسان پیغام نفست وهوا ﴾
 ﴿ حکمت ایمانیسان فرموده پیغمبرست ﴾
 ﴿ ۸۹ نامه کش عنوان نه قال الله یا قال النبیست ﴾
 ﴿ حاصل مضمون آن خسران روز محشرست ﴾
 ﴿ ۹۰ نیست جز بوی بی رهبر ترا سوی علا ﴾
 ﴿ از علی آن جو که بوی بو علی مستقدرست ﴾
 ﴿ ۹۱ دست بکسل از شفای او که دستور شفاست ﴾
 ﴿ پای یکسونه ز قانونش که کانون شرست ﴾
 ﴿ ۹۲ صاحب علم لدنی راجه حاجت خط و لفظ ﴾
 ﴿ صفحه دل مصحف است آنرا که قرآن از برست ﴾
 ﴿ ۹۳ جامی احسن این نه شعر از باغ رضوان روضه است ﴾
 ﴿ کاندر و هر حرف ظریف از شراب کوثرست ﴾

- ❖ ۹۱ ❖ در سواد خط او انوار حکمت مخفی است ❖
 ❖ هر شب تاریک آستین بصریح انور است ❖
 ❖ ۹۵ ❖ همچو بکر فکر خسرو زاده است از لطف طبع ❖
 ❖ در کمال خوبی این یک خواهر آن یک خواهر است ❖
 ❖ ۹۶ ❖ ای بسا خواهر که با خواهر چو کرد جلوه کر ❖
 ❖ در جمال اکبر بود در سال اگر چه اصغر است ❖
 ❖ ۹۷ ❖ لجه الاسرار ❖ اگر سازم آتیب آراسز است ❖
 ❖ زانکه از اسرار دین بحری اباب کوهراست ❖
 ❖ ۹۸ ❖ جنت الاحرار ❖ اگر با آن کنم ضم هم رواست ❖
 ❖ زانکه بر مطلوب هر آزاده جنت کسرت است ❖
 ❖ ۹۹ ❖ مر بود پنجاه چون ایسات او آمد دومر ❖
 ❖ در صفا و محکمی شاید که کویم مر مر است ❖
 ❖ ۱۰۰ ❖ سال تاریخش اگر (فرخ) نویسم دور نیست ❖
 ❖ زانکه سال دوات تاریخ او فرخ فرست ❖

❖ مهندسخانه بری همایون مطبعه سنده ❖
 ❖ طبع و تمثیل قلمشدر ❖
 فی ۲۷ سنه ۱۲۸۸ شعبان